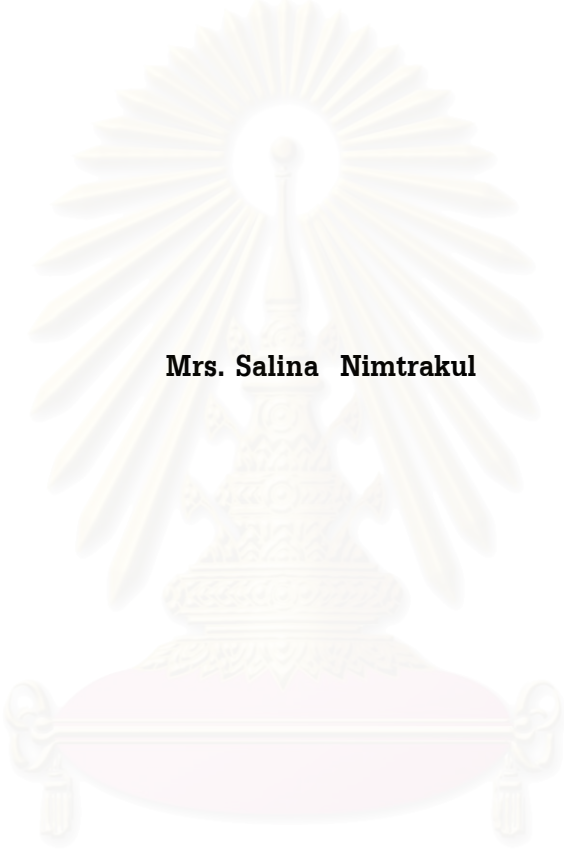




**HILL TRIBE RADIO PROGRAMME OF RADIO THAILAND, CHIANGMAI  
BROADCAST IN 6 DIALECTS**



**Mrs. Salina Nimtrakul**

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements**

**for the Degree of Master of Arts in Mass Communication**

**Department of Mass Communication**

**Faculty of Communication Arts**

**Chulalongkorn University**

**Academic Year 2000**

**ISBN 974-13-0329-7**



คำลิตินา นิมิตระกุล : รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา 6 ภาษา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ (HILL TRIBE RADIO PROGRAMME OF RADIO THAILAND, CHIANGMAI. BROADCAST IN 6 DIALECTS) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ วิภา อุตมฉันทน์, 129 หน้า.

ISBN 974-13-0329-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงวิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา 6 ภาษา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของผู้ฟังชาวเขา และความสอดคล้องระหว่างรูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการ กับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังชาวเขา

ผลการวิจัยพบว่า รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาได้เริ่มดำเนินการออกอากาศครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2507 โดยเริ่มกระจายเสียงภาษาเข่าก่อนเป็นอันดับแรก และต่อมาในปี พ.ศ. 2516 จึงได้มีการกระจายเสียงครบทั้ง 6 ภาษา ได้แก่ ม้ง เข่า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีก้อ โดยในระยะแรกที่เริ่มทำการกระจายเสียงนั้น รัฐบาลได้ใช้รายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายแย่งชิงกำลังคนจากฝ่ายตรงข้ามหรือผู้ที่ไม่หวังดีต่อประเทศไทย โดยมีเนื้อหาของรายการที่เน้นในเรื่องของข่าวสารจากทางราชการเป็นส่วนใหญ่ นอกเหนือจากนั้นจะเป็นเนื้อหาที่เป็นความรู้โดยทางรายการจะได้รับบทความที่ใช้ในการออกอากาศจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กรมป่าไม้ เป็นต้น แต่นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สถานการณ์ทางการเมืองและนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวเขาได้ผ่อนคลายลงและส่งผลมายังนโยบายในการดำเนินรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาให้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็น มุ่งยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวเขาให้ดีขึ้นแทนการแย่งชิงกำลังคนเช่นแต่ก่อน

การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ฟังชาวเขานั้นพบว่า ปัจจุบันทางสถานีฯ ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ฟังชาวเขาเข้ามามีส่วนร่วมในรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาโดยตรง คือ ในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินงาน แต่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ฟังชาวเขาเข้ามามีส่วนร่วมโดยทางอ้อมด้วยการมีปฏิกริยาตอบกลับ (Feedback) กลับมายังรายการทั้งทางจดหมาย โทรศัพท์ การมาเยี่ยมชมสถานี และการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสถานีฯ จัดขึ้น นอกจากนี้ทางสถานีฯ ยังได้เปิดโอกาสให้ผู้ประกาศชาวเขาทั้ง 6 ภาษา เข้าร่วมประชุมกำหนดผังรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการ โดยถือว่าผู้ประกาศชาวเขาทั้ง 6 ภาษา เป็นตัวแทนของผู้ฟังชาวเขาได้ในระดับหนึ่งเพราะเป็นชาวเขาเช่นเดียวกัน และทางสถานีฯ ยังมอบหมายให้ผู้ประกาศชาวเขาเป็นผู้เขียนบทความและคัดเลือกเนื้อหาในการออกอากาศด้วยตนเองเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟังชาวเขามากที่สุด

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 เผ่า พบว่า ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 เผ่า มีความเห็นว่รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ฟังได้ในระดับหนึ่ง ผู้ฟังส่วนใหญ่ต้องการให้ทางสถานีฯ เพิ่มเวลาการออกอากาศของแต่ละภาษาให้มากขึ้นกว่าเดิม และในส่วนของการใช้ประโยชน์จากความรู้ที่ได้รับจากรายการฯ นั้น พบว่า ผู้ฟังชาวเขาสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

อนึ่ง ในการที่จะพัฒนารายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ฟังชาวเขา และแพร่หลายในหมูผู้ฟังชาวเขามากยิ่งขึ้นนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ รัฐบาลควรให้ความสนใจอย่างจริงจังด้วยการสนับสนุนทั้งในด้านกำลังคนและงบประมาณ รวมทั้งผลักดันให้มีการกำหนดนโยบายทางด้านสิทธิการสื่อสารของชนกลุ่มน้อยอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน และควรมีการออกกฎหมายเพื่อรองรับเกี่ยวกับสิทธิการสื่อสารของชนกลุ่มน้อยในประเทศด้วย

ภาควิชา.....ภาวสื่อสารมวลชน.....  
สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....  
ปีการศึกษา.....2543.....

ลายมือชื่อนิลิต.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

# # 428 52916 28: MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: HILL TRIBE RADIO PROGRAMME / FORMAT AND CONTENT / PARTICIPATION / USES AND GRATIFICATIONS

SALINA NIMTRAKUL : HILL TRIBE RADIO PROGRAMME OF RADIO THAILAND, CHIANGMAI, BROADCAST IN 6 DIALECTS

THESIS ADVISOR: ASSO. PROF. VIPHA UTAMACHANT. 129 pp. ISBN 974-13-0329-7

The objective of this research is to study Hill Tribe Radio Programme of Radio Thailand, Chiangmai, broadcast in 6 dialects, in terms of production methods, format and content, audience participation and the relation between format and content and needs of Hill Tribe audiences.

As the result of the study, Hill Tribe Radio Programme of Radio Thailand, Chiangmai, was provided since 1964. The programme was first broadcast in Yao and then, in 1973, was broadcast in 6 dialects--Mong, Yao, Karen, Muser, lisaw and Akha. At the beginning, the programme was used as a political media to recruit people from government offenders. Therefore, the programme content mainly emphasized on government news and articles from many of government organizations, for example, the Ministry of Interior and the Royal Forest Department. However, since 1989 until now, the political crisis has been resolved. Thus, the primary objective of providing the Hill Tribe Radio Programme was changed to improvement of Hill Tribe's quality of life.

The result of study of Hill Tribe audience's participation shows that the programme does not give the audiences an opportunity to participate directly in form of committee. Nevertheless, there is indirect participation in various ways, for example, audiences feedback in form of Letter, calling, and radio station visiting. Moreover, in order to provide the programme in accordance with audiences needs, the radio station has hill tribe broadcasters, as the audiences representatives, join in deciding format and content of the programme and also writing or selecting articles to be broadcast.

As the result of interviewing the audiences, the programme can satisfy their needs to a certain degree. They found the programme useful for their daily life and request to extend broadcast duration.

To efficiently develop Hill Tribe Radio Programme to be more useful and pervasively admitted by hill tribe audiences, the most important things are serious attention and support from the government in terms of people and funding, including identifying policy on rights of hill tribe communications, and issuing the law to support the policy.

<b>Department</b> .....	Mass Communication	<b>Student's signature</b> .....
<b>Field of study</b> .....	Mass Communication	<b>Advisor's signature</b> .....
<b>Academic year</b> .....	2000	<b>Co - advisor's signature</b> .....

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วิภา อุตมฉันทน์ ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำรวมทั้งข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการวิจัย ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์ ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์

พร้อมกันนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.มนต์ชัย หนูสง ผู้บังคับบัญชาผู้ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาและเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ทุ่มเทเวลาให้กับการศึกษาอย่างเต็มที่

ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ และผู้ให้ข้อมูลชาวเขาทุกท่าน ที่ให้ความเอื้อเฟื้อและกรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

สำหรับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนสนิทและเพื่อนร่วมงานทุกคน ที่ให้กำลังใจ ให้ความสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้านแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ศาลินา นิมิตระกูล

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
<b>บทที่ 1 บทนำ.....</b>	<b>1</b>
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
- ปัญหาคำวิจัย.....	6
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
- สมมติฐานการวิจัย.....	6
- ขอบเขตของการวิจัย.....	6
- นิยามศัพท์.....	7
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
<b>บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....</b>	<b>9</b>
- แนวคิดเรื่องการสื่อสารช่วยสนับสนุนการพัฒนา.....	9
- แนวคิดวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น.....	11
- แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในสื่อ.....	14
- แนวคิดเกี่ยวกับการจัดวิทยุกระจายเสียง.....	15
- แนวคิดการเลือกรับสื่อ และการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ.....	19
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
<b>บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....</b>	<b>27</b>
- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	27
- การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
- การทดสอบความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือของเครื่องมือ.....	30
- การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
- การนำเสนอผลการวิจัย.....	31

	หน้า
<b>บทที่ 4 รายงานวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา.....</b>	<b>32</b>
- ประวัติความเป็นมาของวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา.....	32
- นโยบายและโครงสร้างในการดำเนินงานของวิทยุภาคภาษาชาวเขา.....	35
- ผังรายการ.....	41
- รูปแบบในการนำเสนอ และการผลิตเนื้อหาเพื่อออกอากาศ.....	44
- การผลิตเนื้อหาเพื่อออกอากาศ.....	48
- การมีส่วนร่วมของชาวเขา .....	62
<b>บทที่ 5 ผลตอบรับจากชาวเขา.....</b>	<b>68</b>
- ข้อมูลพื้นฐานของผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา.....	68
- การรับฟังรายการ ปฏิกริยาย้อนกลับของผู้ฟังชาวเขา และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบ..... ในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการกับการใช้ประโยชน์ของผู้ฟัง	82
- การมีส่วนร่วมของผู้ฟังต่อวิทยุภาคภาษาชาวเขา.....	87
- ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการกับการใช้ประโยชน์..... ของผู้ฟัง	89
<b>บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....</b>	<b>94</b>
- สรุป.....	94
- อภิปรายผล.....	97
- ข้อเสนอแนะ.....	103
<b>รายการอ้างอิง.....</b>	<b>105</b>
<b>ภาคผนวก.....</b>	<b>108</b>
<b>ประวัติผู้เขียน.....</b>	<b>129</b>

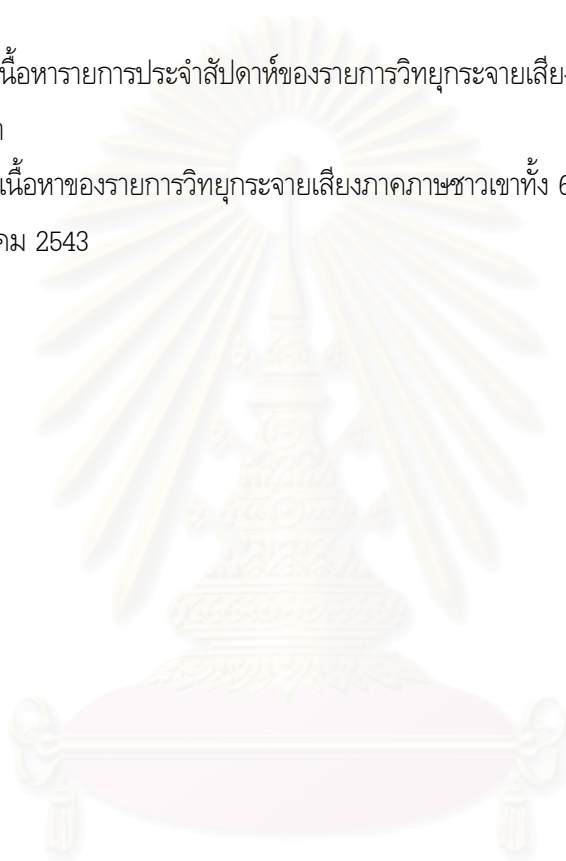


## สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1. แสดงเวลาออกอากาศของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ทางคลื่นความถี่..... 42  
AM 1476 kHz
2. แสดงการกำหนดเนื้อหารายการประจำสัปดาห์ของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษา..... 49  
ชาวเขาทั้ง 6 ภาษา
3. แสดงรายละเอียดเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษา..... 57  
ประจำเดือน ตุลาคม 2543



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## สารบัญแนภูมิ

หน้า

### แนภูมิที่

1. โครงสร้างการกำหนดนโยบายในการดำเนินงานการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา..... 36
2. โครงสร้างในการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่..... 38
3. โครงสร้างของบุคลากรภายในสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่..... 39
4. รูปแบบในการนำเสนอรายการของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา..... 48
5. เนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา..... 58



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศ สังคม ชุมชน ท้องถิ่น ปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็คือ การสื่อสาร การที่สังคมจะพัฒนาได้ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นพื้นฐาน เพราะการที่สมาชิกในสังคมจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้นั้น ต้องเกิดจากการได้รับข่าวสาร กระบวนการทางการสื่อสารจึงถูกนำมาเพื่อใช้ส่งเสริมการพัฒนาให้ลุล่วงด้วยดี ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต มีความรู้ ความเข้าใจถึงความจำเป็นในการพัฒนา การสื่อสารจะทำหน้าที่เป็นกลไกของสังคม ผลักดันให้สังคมพัฒนาไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (เกศิณี จุฑาวิจิตร, 2540)

ในประเทศที่มีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติของประชากร สื่อมวลชนที่เข้ามามีบทบาทต่อการรับรู้ข่าวสารความเป็นไปและมีบทบาทต่อชีวิตของคนในสังคม คือ วิทยุกระจายเสียง ซึ่งถือว่าเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนได้มากที่สุดถ้าเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ วิทยุสามารถแพร่กระจายข่าวสารไปสู่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับ ได้อย่างรวดเร็วและกว้างไกล สามารถเข้าไปถึงท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลความเจริญซึ่งสื่ออื่นเข้าไปไม่ถึงได้ยาก ทั้งนี้เพราะวิทยุกระจายเสียงไปได้ด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีอยู่ทั่วไปในอากาศ ประกอบกับเครื่องรับวิทยุมีราคาไม่แพง ใช้ได้สะดวกแม้ว่าไม่มีไฟฟ้าก็สามารถฟังวิทยุได้ อีกทั้งยังไม่เป็นอุปสรรคสำหรับผู้ด้อยการศึกษา อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ จากการสำรวจการรับสารจากสื่อมวลชนในชนบทพบว่า วิทยุเป็นสื่อมวลชนที่ถูกใช้มากในชนบท และเป็นสื่อที่อำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่ประชาชนในท้องถิ่น เช่น ให้ข่าวสาร ความรู้ การศึกษา ความบันเทิง เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยวิทยุกระจายเสียงได้เข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกโดย นายพลเอก พระเจ้าฟ้าเธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ได้ทรงใช้ทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ซื้อเครื่องรับ-ส่งวิทยุขนาดเล็กเข้ามาติดตั้งทดลอง และได้ทรงทดลองส่งเสียงพูดกับเสียงดนตรีด้วยเครื่องส่งนี้ด้วย การส่งวิทยุกระจายเสียงได้กระทำอย่างจริงจังโดยกองช่างวิทยุ กรมไปรษณีย์โทรเลข เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2471 ต่อมาในปี พ.ศ. 2473 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขแก้ไขเพิ่มเติม มีหลักการสำคัญ คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงได้ กองช่างวิทยุ กรมไปรษณีย์โทรเลข จึงได้ขยายงานจัดตั้งสถานีวิทยุขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่วังพญาไท ใช้ชื่อว่า สถานีวิทยุกรุงเทพฯที่พญาไท สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งนี้ถือได้ว่าเป็นบริการกระจายเสียงเพื่อสาธารณะอย่างแท้จริง

รายการวิทยุกระจายเสียงประเภทบริการสาธารณะ หมายถึง รายการที่ทางสถานีจัดขึ้น เพื่อบริการความรู้ ข่าวสาร หรือสาระอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน โดยไม่มีการโฆษณา หรือคิดเงินค่าตอบแทนจากบริการนั้น รายการบริการสาธารณะนี้ถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่สถานีต้องจัดให้บริการแก่ประชาชน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้น หรือเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ เช่น สุขภาพอนามัย ชีวิตความเป็นอยู่

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2476 รัฐบาลในขณะนั้นได้จัดตั้งกรมโฆษณาการขึ้น และยกฐานะเป็นสำนักงานโฆษณาการในเวลาต่อมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ได้โอนกิจการด้านช่างและทะเบียนวิทยุจากกรมไปรษณีย์โทรเลขมาขึ้นกับสำนักงานโฆษณาการ และโอนกิจการวิทยุกระจายเสียงตามมาในปี พ.ศ. 2482 ต่อมาในปี พ.ศ. 2484 ภายหลังจากสถานีวิทยุกระจายเสียงโอนมาสังกัดกรมโฆษณาการแล้ว ได้มีการเปลี่ยนชื่อจาก “สถานีวิทยุกรุงเทพที่พญาไท” เป็น “สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย” สำนักงานโฆษณาการ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น กรมประชาสัมพันธ์ จึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานวิทยุกระจายเสียงตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในปัจจุบันกรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้ดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และเพื่อให้การดำเนินงานในด้านการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และครอบคลุมบริเวณพื้นที่ประเทศไทยอย่างทั่วถึง กรมประชาสัมพันธ์จึงดำเนินงานในรูปแบบการกระจายเสียงเครือข่ายแนวนโยบาย โดยมีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร เป็นสถานีหลักหรือสถานีแม่ข่าย และได้จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั้งระบบ เอ. เอ็ม และ เอฟ. เอ็ม ตามพื้นที่จังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ดังนี้

1. สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1 มีศูนย์ปฏิบัติการอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น มีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในความรับผิดชอบ คือ ขอนแก่น นครราชสีมา หนองคาย สกลนคร อุดรธานี ชัยภูมิ เลย
2. สำนักประชาสัมพันธ์เขต 2 มีศูนย์ปฏิบัติการอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี มีสถานีวิทยุกระจายเสียงกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในความรับผิดชอบ คือ อุบลราชธานี บุรีรัมย์ สุรินทร์ นครพนม มุกดาหาร ศรีสะเกษ ยโสธร ร้อยเอ็ด อำนาจเจริญ
3. สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 มีศูนย์ปฏิบัติการอยู่ที่จังหวัดลำปาง มีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในความรับผิดชอบ คือ ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน แม่ฮ่องสอน น่าน แพร่ พะเยา อ.แม่สะเรียง อ.ฝาง
4. สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4 มีศูนย์ปฏิบัติการอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก มีสถานีวิทยุกระจายเสียงกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในความรับผิดชอบ คือ พิษณุโลก นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร สุโขทัย ตาก เพชรบูรณ์

5. สำนักประชาสัมพันธ์เขต 5 มีศูนย์ปฏิบัติการอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสถานีวิทยุกระจายเสียงกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในความรับผิดชอบ คือ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนอง ภูเก็ต พังงา กระบี่ อ.ตะกั่วป่า ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ อ.เกาะสมุย เขาท่าเพชร
6. สำนักประชาสัมพันธ์เขต 6 มีศูนย์ปฏิบัติการอยู่ที่จังหวัดสงขลา มีสถานีวิทยุกระจายเสียงกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในความรับผิดชอบ คือ สงขลา บัตตานี ยะลา นราธิวาส พัทลุง ตรัง สตูล สุโงโลก อ.เบตง
7. สำนักประชาสัมพันธ์เขต 7 มีศูนย์ปฏิบัติการอยู่ที่จังหวัดระยอง มีสถานีวิทยุกระจายเสียงกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในความรับผิดชอบ คือ ระยอง ตราด สระแก้ว จันทบุรี ชลบุรี
8. สำนักประชาสัมพันธ์เขต 8 มีศูนย์ปฏิบัติการอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี มีสถานีวิทยุกระจายเสียงกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในความรับผิดชอบ คือ กาญจนบุรี อ.สังขละบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ชัยนาท สุพรรณบุรี

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยตามพื้นที่จังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศนั้น มีลักษณะเป็นวิทยุกระจายเสียงส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการให้บริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่สถานีวิทยุที่ตั้งอยู่ สถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องจัดการกระจายเสียงส่วนใหญ่หรือทั้งหมดด้วยตนเอง เพื่อให้ตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นโดยเฉพาะ เว้นแต่รายการภาคบังคับ เช่น ข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ที่รับถ่ายทอดโดยตรงจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร (กรมประชาสัมพันธ์, 2543)

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายๆ ประเทศทั่วโลก ที่ประชาชนในประเทศมีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน คือ “ชาวเขา” กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ (2538) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ชาวเขา” หมายถึง กลุ่มชนชาติส่วนน้อยที่อาศัยอยู่อย่างถาวรในพื้นที่สูงและทิวกันดารทางภาคเหนือและภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศไทย มีภาษา ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม แตกต่างจากชาวไทยพื้นราบ โดยกรมประชาสงเคราะห์จะแยกคำว่า “ชาวเขา” และชนกลุ่มน้อยออกจากกัน และให้ความสำคัญกับการแบ่งตามเผ่าพันธุ์มากกว่าสถานะทางกฎหมายหรือการจดทะเบียนใดๆ การนับจำนวนชาวเขาจะนับตามกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านถาวร โดยถือว่าเป็นชาวเขาในประเทศไทยทั้งหมด

จากการสำรวจของกรมประชาสงเคราะห์ เมื่อปี พ.ศ. 2540 พบว่ามีประชากรชาวเขาเผ่าต่างๆ จำนวน 3,747 หมู่บ้าน 139,797 หลังคาเรือน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 774,316 คน โดยตั้งบ้านเรือนกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ 20 จังหวัดทางภาคเหนือและภาคกลางด้านทิศตะวันตก คือ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน ตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร สุโขทัย อุทัยธานี สุพรรณบุรี เพชรบุรี

ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในจังหวัดเลย ชาวเขาแบ่งออกเป็น 11 เผ่า คือ กะเหรี่ยง ม้ง เย้า มูเซอ ลีซอ อีเก้อ ลัวะ ถิ่น ชมุ มลาบรี และตองซู่ จังหวัดที่มีประชากรชาวเขามากที่สุดคือ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีประชากรชาวเขาอาศัยอยู่ในพื้นที่ประมาณ 350,000 คน

ภาษาถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการติดต่อสื่อสารกับชาวเขา ประกอบกับการมีวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกัน ทำให้ชาวเขาเปรียบเสมือนถูกแยกออกจากสังคมภายนอก การที่จะผลิตสื่อเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชาวเขาเป็นไปได้ยากมากเพราะชาวเขามีหลายเผ่า ภาษาก็แตกต่างกันไปในแต่ละเผ่า ไม่มีภาษากลางที่ใช้ร่วมกัน ถ้าจะใช้สื่อโทรทัศน์ก็ไม่เหมาะสมเพราะในการผลิตรายการหนึ่งๆ ต้องใช้เงินลงทุนสูงและผลตอบแทนก็ไม่คุ้มค่า วิทยุกระจายเสียงจึงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมในการเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ ให้ชาวเขา อีกทั้งต้นทุนในการผลิตรายการจะถูกลงกว่าการผลิตรายการโทรทัศน์ ทำให้สามารถแยกรายการออกเป็นภาษาเผ่าแต่ละภาษาได้

รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา เป็นส่วนหนึ่งของรายการทางสถานีวิทยุส่วนท้องถิ่น คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการก่อตั้งขึ้นสืบเนื่องจากการที่รัฐบาลมีความเห็นว่า ชนกลุ่มน้อยหรือชาวเขาเผ่าต่างๆ อยู่กันอย่างกระจัดกระจาย มีการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อหาพื้นที่ในการทำการเกษตรไปเรื่อยๆ ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และชาวเขาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลความเจริญ ไม่มีโอกาสจะได้ศึกษาเรียนรู้ จึงอาจเกิดหลงผิดไปกับฝ่ายตรงข้ามและก่อความไม่สงบขึ้นได้ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับชาวเขา ให้ชาวเขาได้รับรู้ว่ามีได้ถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว อย่างไรก็ตามรัฐบาลก็มิอาจเข้าไปดูแลได้อย่างทั่วถึง เพราะชาวเขาอาศัยอยู่กันอย่างกระจัดกระจายตามพื้นที่ต่างๆ ทางภาคเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ และโดยที่ชาวเขาซึ่งถือเป็นคนไทย มีสัญชาติไทย เพียงแต่มีความแตกต่างกันที่เชื้อชาติ ภาษา การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ ดังนั้นชาวเขาย่อมมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคในการใช้การสื่อสารที่จัดไว้เป็นบริการสาธารณะ” รัฐบาลจึงใช้วิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ทดลองจัดรายการภาษาเผ่าเข้าขึ้นเป็นอันดับแรก เมื่อปี พ.ศ. 2507

เนื้อหาของรายการในระยะนี้ เป็นบทความเกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ออกอากาศอาทิตย์ละ 2 ครั้งๆ ละประมาณ 15 - 20 นาที โดยมีผู้ประกาศเป็นชาวเขาเผ่าเย้า 2 คน ปรากฏว่าเป็นที่พอใจของชาวเขาเผ่าเย้ามาก ต่อมาโครงการวิทยุกระจายเสียงนี้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลอเมริกา โดยรัฐบาลอเมริกาออกค่าเครื่องส่งขนาด 100 กิโลวัตต์ พร้อมทั้งอุปกรณ์และติดตั้งให้เสร็จ ส่วนรัฐบาลไทยออกงบประมาณค่าก่อตั้งสถานีฯ กับจัดเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน สถานีฯ ทดลองออกอากาศอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2511 โดยกระจายเสียงภาษาชาวเขา 3 เผ่า คือ ม้ง เย้า กะเหรี่ยง ต่อมาในปี พ.ศ. 2516 จึงส่งกระจายเสียงได้ครบ 6 ภาษา คือ ม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีเก้อ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินงานรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา คือ การรณรงค์



1. ให้ชาวเขาเลิกตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำ ลำธาร
2. ให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่น
3. ให้ชาวเขาอยู่เป็นหลักแหล่ง
4. ให้ชาวเขามาเป็นพวกเรา และช่วยรักษาความสงบตามแนวชายแดน

นั่นคือ เป็นการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างชนกลุ่มน้อยและคนไทย และเพื่อส่งเสริมให้ชนกลุ่มน้อยปลูกพืชทดแทนฝิ่น ซึ่งเป็นของต้องห้ามนำเข้าระหว่างประเทศ

รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาถือเป็นส่วนหนึ่งของรายการทางสถานีวิทยุส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการให้บริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่สถานีวิทยุ นั้นตั้งอยู่ ดังนั้นรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาจึงต้องมุ่งให้บริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชาวเขาเผ่าม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีก้อ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และพื้นที่ใกล้เคียง เป็นสำคัญ

แต่จากการที่ประเทศไทยมีโครงสร้างในการบริหารประเทศ ในลักษณะของการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง จึงส่งผลและมีอิทธิพลต่อการไหลของข่าวสาร ให้มีลักษณะเป็นการไหลจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งอาจส่งผลให้รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชาวเขาทั้ง 6 เผ่าได้อย่างแท้จริง เพราะการที่รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการอันแท้จริงของชาวเขาทั้ง 6 เผ่า และชาวเขาสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากรายการไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้นั้น รายการสมควรที่จะเปิดโอกาสให้ชาวเขาทั้ง 6 เผ่าได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทั้งในด้านการผลิตรายการ การกำหนดรูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการด้วย เพราะจะเป็นผู้ที่เข้าถึงความต้องการและการนำความรู้จากรายการไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของพวกเขาได้ดีที่สุด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ นั้น มีวิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอรายการ และเนื้อหาของรายการเป็นอย่างไร รายการได้เปิดโอกาสให้ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 เผ่า เข้ามามีส่วนร่วมในรายการหรือไม่อย่างไร อีกทั้งรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน สามารถตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังชาวเขาแล้วหรือไม่อย่างไร

### **ปัญหาวิจัย**

1. วิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะอย่างไร
2. ผู้ฟังซึ่งเป็นชาวเขามีส่วนร่วมในรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาหรือไม่อย่างไร
3. รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา สอดคล้องกับความต้องการ และการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังชาวเขาหรือไม่อย่างไร

### **วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

1. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ทั้ง 6 ภาษา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ฟังซึ่งเป็นชาวเขาทั้ง 6 เผ่า ในรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่าง รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา กับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังซึ่งเป็นชาวเขา

### **สมมติฐานการวิจัย**

1. รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา มีวิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการที่ค่อนข้างตายตัว
2. รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา เปิดโอกาสให้ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 เผ่า เข้ามามีส่วนร่วมบ้างบางส่วน
3. รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหา ของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาในปัจจุบัน ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการ และการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังซึ่งเป็นชาวเขา

### **ขอบเขตของการวิจัย**

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาวิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการ เฉพาะรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ที่ดำเนินการกระจายเสียงโดยสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์ ความถี่ เอ. เอ็ม 1476 กิโลเฮิร์ตซ์ และจะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของผู้ฟังชาวเขา ความสอดคล้องกับความต้องการและการใช้



ประโยชน์ของผู้ฟังชาวเขา เฉพาะชาวเขาเผ่าม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ อีเก้อ ซึ่งรับฟังรายการวิทยุภาคภาษา  
ชาวเขา และอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ภายในรัศมี 100 กิโลเมตรจากสถานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถรับ  
สัญญาณได้ชัดเจนที่สุด

### **นิยามศัพท์**

รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา หมายถึง รายการวิทยุกระจายเสียงที่ดำเนินรายการด้วย  
ภาษาชาวเขา 6 ภาษา ได้แก่ ม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีเก้อ และมีผู้ประกาศซึ่งเป็นชาวเขาทั้ง 6 เผ่า  
ออกอากาศทุกวันทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัด สำนักประชาสัมพันธ์  
เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์ ความถี่ เอ. เอ็ม 1476 กิโลเฮิร์ตซ์ ตั้งแต่เวลา 05.00 – 21.30 น.

ผู้ฟังซึ่งเป็นชาวเขา หมายถึง ผู้ฟังที่เป็นชาวเขาเผ่า ม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีเก้อ ทั้งชาย  
และหญิง ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เชียงใหม่ ภายในรัศมี 100 กิโลเมตรจากสถานี และรับฟัง  
การออกอากาศรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ทางสถานี ความถี่ เอ. เอ็ม. 1476 กิโลเฮิร์ตซ์

รูปแบบการนำเสนอ หมายถึง ลักษณะการนำเสนอรายการ เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ฟังสนใจรับฟัง  
และติดตามฟังไปจนตลอดรายการ ได้แก่ รูปแบบรายการข่าว เช่น การอ่านข่าว การรายงานข่าว วิเคราะห์และ  
วิจารณ์ข่าว การพูดคุยข่าว การประกาศสั้นๆ รูปแบบรายการเพื่อความรู้อย่าง เช่น สารคดี สันทนาการ สัมภาษณ์ บท  
ความ และบรรยาย รูปแบบรายการเพื่อความบันเทิง เช่น ละคร รายการเพลง นิตยสาร ปกิณกะ และรูปแบบ  
การโฆษณาสินค้าและบริการ

เนื้อหารายการวิทยุ หมายถึง ลักษณะของสารที่ปรากฏในรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาว  
เขา ได้แก่ เนื้อหาทางด้านข่าวสาร เช่น ข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวท้องถิ่น ข่าวบริการ เป็นต้น เนื้อหา  
ทางด้านความรู้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร สุขภาพอนามัย กฎหมาย สิ่งแวดล้อม ชีวิตประจำวัน ชาติ  
ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม เป็นต้น เนื้อหาที่เป็นความบันเทิง เช่น บทเพลงดั้งเดิมของชนเผ่า นิทาน  
 เป็นต้น และเนื้อหาการโฆษณาสินค้าและบริการ

วิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการที่ค่อนข้างตายตัว  
หมายถึง วิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง  
ภายในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต

การใช้ประโยชน์ หมายถึง การที่ผู้ฟังซึ่งเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา เช่น ความรู้ทางด้านเกษตร สุขภาพอนามัยแม่และเด็ก เป็นต้น ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้ฟังซึ่งเป็นชาวเขาเผ่าม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีก้อ เข้ามามีส่วนร่วมในรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ทั้งนี้จะพิจารณาระดับของการมีส่วนร่วมใน 3 ระดับคือ

1. มีส่วนร่วมในฐานะผู้ฟัง
2. มีส่วนร่วมในฐานะผู้ฟัง และมีปฏิริยาตอบกลับ (Feedback) กลับไปยังสถานีด้วยการ เขียนจดหมาย โทรศัพท์เข้าไปร่วมรายการ และเดินทางไปเยี่ยมชมการจัดรายการ
3. มีส่วนร่วมในฐานะผู้กำหนดรูปแบบและเนื้อหาของรายการ

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงกระบวนการในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ซึ่งจากผลการวิจัยที่ได้รับ สามารถนำไปปรับใช้หรือเป็นแนวทางในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อชาวเขาเผ่าอื่น หรือชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆ ในประเทศไทย
2. ทำให้ทราบถึงรูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อที่จะได้นำมาเป็นข้อมูลในการพิจารณาหาแนวทางการปรับปรุงรูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหารายการต่อไปในอนาคต
3. เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการของผู้ฟังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในแนวทางการดำเนินงานของวิทยุกระจายเสียงส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง
4. สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้สื่อมวลชน เพื่อประสานความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม
5. สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงส่วนท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้บริการแก่สาธารณะ และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการให้บริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## บทที่ 2

### แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ใช้ประกอบการทำวิจัย โดยผู้วิจัยเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเรื่องการสื่อสารช่วยสนับสนุนการพัฒนา
2. แนวคิดวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น
3. แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในสื่อ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง
5. แนวคิดการเลือกรับสื่อ และการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ

#### 1. แนวคิดเรื่องการสื่อสารช่วยสนับสนุนการพัฒนา

การที่สังคมจะพัฒนาได้นั้นต้องอาศัยการสื่อสารเป็นพื้นฐาน เพราะการที่สมาชิกในสังคมจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้นั้นต้องได้รับข่าวสาร กระบวนการข่าวสารจะถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการหรือปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการพัฒนา นั่นคือ การสื่อสารจะทำหน้าที่เป็นกลไกของสังคม ผลักดันให้สังคมพัฒนาไปตามเป้าหมายที่วางไว้

เสถียร เศษประดับ (2531) ได้กล่าวถึงการที่จะนำสื่อมวลชนมาใช้ในการพัฒนาอย่างได้ผลนั้น สื่อมวลชนต้องมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงประชาชน
2. สื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชน ต้องมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
3. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา สามารถทำให้ผู้รับเกิดความสนใจ
4. เนื้อหานั้นต้องมีผลหรืออิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร กล่าวคือ ผู้รับสารได้รับความรู้ที่ทันสมัย มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการพัฒนา และปฏิบัติตามการพัฒนานั้นในที่สุด

นอกจากนี้ Singhal และ Rogers (1989) ยังได้กล่าวถึง การกำหนดบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาไว้ ดังนี้

บทบาทของการสื่อสารในการพัฒนานั้นจะเป็นอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการพัฒนานั้น บทบาทของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไปตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน แต่เพื่อให้เกิดความล้มฤทธิ์ผลในการพัฒนาบทบาทของการสื่อสารจากการสื่อสารแบบเดิมที่มีลักษณะจากบนสู่ล่าง (Top-down) เป็นการสื่อสารทางเดียว (One-way communication) และถูกวางแผนมาจากส่วนกลาง มาเป็นการสื่อสารแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) หรือการสื่อสารในแนวนอน (Horizontal) เป็นการสื่อสารสองทาง (Two-way communication) และเป็นการสื่อสารที่วางแผนมาจากท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นนั้น

ตามแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารช่วยสนับสนุนการพัฒนา (Development Support Communication) ได้กล่าวถึง การนำการสื่อสารมาใช้ในโครงการให้ความช่วยเหลือ โดยให้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการอธิบายหรือเป็นปัจจัยสนับสนุน เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ ยอมรับ และปฏิบัติตาม และการที่จะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้นั้น จะต้องส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากที่สุด

McQuail (1994) ได้ประมวลคุณลักษณะสำคัญๆ ของการสื่อสาร ที่จะเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนา ดังนี้

1. เผยแพร่ความรู้ทางด้านเทคโนโลยี (Disseminating technical know-how)
2. กระตุ้นให้บุคคลเกิดการปรับตัวตลอดเวลา (Encouraging individual change and mobility)
3. เผยแพร่แนวคิดประชาธิปไตย (Spreading democracy = elections)
4. ส่งเสริมให้เกิดความต้องการในหมู่ผู้บริโภค (Promoting consumer demand)
5. ส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ การศึกษา ความรู้ทางด้านสุขภาพ การคุมกำเนิด ฯลฯ ของประชาชน (Aiding literacy, education, health, population control etc.)

ในการสื่อสารที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนานั้น สื่อมวลชนที่สำคัญเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “วิทยุกระจายเสียง” เป็นสื่อมวลชนที่สำคัญยิ่งในทุกสังคม วิรัช อภิรัตน์กุล (2529) ได้สรุปข้อได้เปรียบของวิทยุกระจายเสียงไว้ ดังนี้

1. วิทยุสามารถแผ่กระจายรัศมีครอบคลุมไปในพื้นที่ที่กว้างขวางมาก ในท้องที่ทุกหนทุกแห่งที่คลื่นวิทยุเข้าไปถึงได้
2. วิทยุมีความรวดเร็วมาก สามารถรายงานข่าวสด หรือข่าวด่วนที่สำคัญที่เกิดขึ้นได้ในทันที

3. วิทยุมีผลทางจิตวิทยาสูง เพราะนำเสียง จังหวะ ลีลาในการพูด การอ่าน มีผลทางจิตวิทยาในการเข้าถึงประชาชน สามารถร้ออารมณ์หรือจูงใจได้ง่าย
4. การฟังวิทยุแม้อาจต้องใช้สมาธิอยู่บ้างก็ตาม แต่ไม่ต้องใช้สมาธิมากเหมือนสื่ออื่นๆ บางประเภท ดังนั้นขณะฟังวิทยุอยู่อาจทำงานอื่นๆ ไปด้วยโดยไม่เสียงาน
5. วิทยุมีความน่าเชื่อถือมากในความรู้สึกของประชาชนทั่วไป เพราะสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ เป็นสถานีของทางราชการ
6. วิทยุเข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับชั้น ประชาชนที่ไม่รู้หนังสือก็สามารถรับรู้ข่าวสารได้ วิทยุจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ใช้กันมาในประเทศด้อยพัฒนา หรือประเทศที่ยากจน เพื่อให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชน
7. วิทยุสามารถเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และติดตามรายงานเหตุการณ์นั้นได้ตลอดไป โดยไม่ต้องมีกระบวนการที่ยุ่งยากนัก
8. วิทยุมีความใกล้ชิดกับผู้ฟังมาก สามารถนำวิทยุพกติดตัว ฟังได้ทุกเวลา และแทบทุกหนทุกแห่ง
9. เครื่องรับวิทยุราคาถูกลง และมีราคาถูกลงมากเมื่อเทียบกับสื่อมวลชนบางประเภท และยังมีอายุการใช้งานนาน

และได้สรุปว่า จากจุดเด่นดังกล่าวของวิทยุกระจายเสียง เป็นผลให้วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่มีศักยภาพสูงมากในการนำมาใช้เป็นสื่อเพื่อสนับสนุนการพัฒนา การดำเนินงานในลักษณะของสถานีวิทยุท้องถิ่น ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานเพื่อกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ จึงสามารถใช้เป็นช่องทางให้เกิดการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการพัฒนานั้น จะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อมีเป้าหมายที่แคบและเฉพาะเจาะจง

ผู้วิจัยจะนำแนวคิดนี้ มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถานีวิทยุท้องถิ่นว่า ด้วยวิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการ ถือเป็นการนำการสื่อสารมาช่วยสนับสนุนให้ผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นจริงหรือไม่

## 2. แนวคิดวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น

วิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น (Local Station) เป็นการจัดดำเนินการและส่งกระจายเสียงของสถานีวิทยุรูปแบบหนึ่ง ที่มีจุดมุ่งหมายในการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นท้องถิ่นที่สถานีวิทยุ นั้นตั้งอยู่ โดยถือหลักว่าคนส่วนใหญ่รวมตัวกันแสดงความต้องการร่วมกันโดยมีหลักการ ดังนี้

1. ต้องเป็นการยอมรับของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในชุมชนหรือท้องถิ่น
2. ไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ของคนในท้องถิ่น



3. ต้องยึดถือแนวทางการเสนอข่าวสารและรายการของท้องถิ่นเป็นหลัก ภายใต้แนวคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ภายในท้องถิ่น เป็นหัวใจในการนำเสนอข่าวสารและรายการ
4. ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมจัดรายการ และสามารถเข้าไปบริหาร จัดการ หรือเป็นผู้ปฏิบัติในสถานที่ได้ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงใดๆ ในวิทยุชุมชน ให้เป็นไปตามแนวคิดและความต้องการของประชาชนในชุมชน โดยยึดหลักกระบวนการทางประชาธิปไตย
5. เป็นสื่อมวลชนตามแนวคิดประชาธิปไตย คือ เพื่อประชาชน โดยประชาชน ของประชาชน

จุมพล รอดคำดี (2542) ได้กล่าวถึง ระดับของการเป็น"วิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น" มี 6 ระดับ คือ

1. ระดับรายการ เป็นการจ้ดรายการเพื่อบริการประชาชน รายการเป็นของสถานีหรือผู้จัด เช่น การจัดบริการประกาศของหาย งานทำบุญ งานเลี้ยง งานพบปะสังสรรค์ ฯลฯ ประชาชนหรือผู้ฟังจะส่งจดหมายหรือโทรศัพท์มาบอก ผู้จัดรายการจะเป็นผู้เลือกเนื้อหาและพูดด้วยตนเอง ผู้ฟังหรือประชาชน ไม่มีสิทธิในการเลือกเนื้อหา หรือวิธีการนำเสนอ ตลอดจนเป็นเจ้าของรายการได้
2. ระดับรายการ เป็นการจ้ดรายการโดยเนื้อหาเป็นการรายงานโดยตรงจากประชาชน เช่น รายการของ จส.100, รายการร่วมด้วยช่วยกัน เป็นต้น ผู้ฟังจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหา และวิธีการเสนอ (รายงานการจราจร, แจ้งของหายเหตุด่วนเหตุร้าย ด้วยตนเอง) ตามที่สถานีกำหนดกรอบให้รายงาน แต่ประชาชนยังไม่สามารถเป็นเจ้าของรายการได้ สถานีหรือผู้จัดรายการยังเป็นผู้ควบคุมหรือเป็นเจ้าของรายการ ประชาชนหรือผู้ฟังจะเป็นผู้เสนอเนื้อหาหรือเล่าเหตุการณ์ด้วยตนเองเท่านั้น
3. ระดับรายการ ที่มีแนวคิดการจัดรายการในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของสถานี ซึ่งสถานียอมให้จัด เนื้อหาและวิธีการนำเสนอจะมาจากความคิดเห็นจากตัวแทนของประชาชนที่ได้รับการคัดเลือกขึ้นมา ซึ่งอยู่ในรูปของ "คณะกรรมการ" จะเป็นผู้ตัดสินและให้ความเห็นชอบว่าจะจัดรายการอย่างไร กำหนดเนื้อหาหรือเรื่องราวที่จะนำเสนอ ในขณะที่เดียวกันจะสะท้อนความคิดเห็นของผู้ฟังให้ทราบ สถานีจะทำหน้าที่ดูแลให้คำปรึกษาเฉพาะทางด้านระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และอำนวยความสะดวกในด้านการออกอากาศ และการผลิตรายการตามวัตถุประสงค์ของ"คณะกรรมการ" เท่านั้น
4. ระดับสถานี ระดับนี้จะอาศัยอาสาสมัครเข้ามาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานี โดยกลุ่มอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนของกลุ่มต่างๆ กำหนดเนื้อหา และจัดรายการด้วยตนเอง โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำสถานีคอยให้คำแนะนำ แต่สถานียังเป็นหน่วยงานของรัฐ งบประมาณมาจากรัฐและการบริจาค ประชาชนมิใช่เจ้าของสถานี
5. ระดับสถานี ตามแนวคิดระดับนี้ประชาชนในชุมชนสามารถรวมตัวกันยื่นขอคลื่นความถี่จากรัฐ และลงทุนจัดตั้งสถานีวิทยุเป็นของชุมชนตนเอง แล้วแต่งตั้งตัวแทนเข้าไปบริหารสถานีในรูปของ "คณะกรรมการ" คณะกรรมการฯ จะมีหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารสถานี นโยบายการดำเนินรายการ แต่งตั้งผู้จัดการสถานี ว่าจ้างผู้จัดรายการมืออาชีพ และนักข่าวมืออาชีพ ตลอดจนพนักงานอื่นๆ

6. ระดับเจ้าของสถานี่และมีใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลี่นความถี่ ในระดับนี้ประชาชนจะรวมตัวกันจัดตั้งสถานี่ และขอใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลี่นความถี่จากรัฐเช่นเดียวกับระดับที่ 5 แต่การดำเนินงานของสถานี่ ตั้งแต่ระดับกรรมการจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ทุกคน จะเป็นอาสาสมัครทั้งสิ้น อาสาสมัครเหล่านี้จะได้รับการอบรม จากผู้เชี่ยวชาญในด้านการบริหารสถานี่ การจัดรายการ การสื่อข่าวเขียนข่าว ซึ่งชุมชนจ้างมาอบรม หรือ สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอาจเข้ามาให้ความช่วยเหลือ

Simon Partridge (1982) ได้ศึกษาวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นของประเทศอังกฤษ และกล่าวถึงหลัก การของวิทยุกระจายเสียง ดังนี้

#### การกระจายเสียงควร

1. สนองตอบต่อท้องถิ่นและ / หรือความสนใจของท้องถิ่นเป็นหลัก
2. เป็นรูปแบบการดำเนินงานโดยไม่แสวงหากำไร
3. มีการบริหารและนโยบายรายการ ที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มที่สนใจ ต่างๆ ในท้องถิ่นร่วมกับพนักงานกระจายเสียงซึ่งเป็นลูกจ้างหรืออาสาสมัคร
4. ให้บริการข่าวสาร การศึกษา และความบันเทิง รวมทั้งทำให้เกิดการสื่อสาร 2 ทาง สำหรับความคิดเห็นที่ ชัดแย้ง
5. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งต่างๆ ซึ่งรวมทั้งเงินยืมจากท้องถิ่น จากสปอตโฆษณาที่กำหนด ไว้อย่างชัดเจนในช่วงเวลาที่จำกัด และเงินกองทุนทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น
6. ยอมรับให้พนักงานกระจายเสียงที่จ้างไว้ร่วมในสหภาพ มีความคล่องตัวในการทำงาน และอนุญาตให้ใช้ อาสาสมัครในที่ที่เหมาะสม
7. พยายามกระทำให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสการจ้างงาน สำหรับผู้หญิงและกลุ่มเชื้อชาติ หรือชนกลุ่ม น้อยในสังคม
8. ต้องเตรียมให้ประชาชนได้รู้ถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรมในการผลิต และการส่งเผยแพร่ข่าว สาร
9. เนื้อหารายการที่ส่งกระจายเสียง ต้องเป็นเนื้อหาหลักจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น
10. มีนโยบายรายการที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย ต่อต้านปัญหาชาติ นิยม เพศนิยม และทัศนคติที่แตกแยกอื่นๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดวิทยุท้องถิ่นมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ วิธีการดำเนินงานในการ ผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนชาวเขาเผ่าต่างๆ นั้น ถือได้ว่าเป็นรูปแบบการกระจายเสียง ในแนวทางของวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นหรือไม่

### 3. แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในสื่อ

แนวคิดนี้เห็นว่าผู้รับสารต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารมากขึ้น ส่วนผู้ส่งสาร (เจ้าหน้าที่รัฐ) ต้องมีอิทธิพลในกระบวนการนี้ลดลงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จุดเน้นที่สำคัญของแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม คือ การเน้นการสื่อสารในแนวนอน (Horizontal) มากกว่าการสื่อสารแบบแนวตั้ง (Vertical) โดยเฉพาะการสื่อสารจากบนลงล่าง (Top - Down)

นั่นคือแนวคิดนี้ถือเป็นแนวคิดที่ต่อต้านการที่สื่อมีเอกชนเป็นเจ้าของสื่อในลักษณะผูกขาด (Monopolization) และมีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจมากเกินไป (Commercialization) อีกทั้งยังต่อต้านการใช้อำนาจของราชการแบบรวมศูนย์อีกด้วย แนวคิดนี้เน้นความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มผู้รับสารทุกกลุ่ม ไม่เน้นที่สื่อราคาแพง ที่ต้องใช้มีอาชีพเท่านั้น แนวคิดนี้เน้นให้ใช้ช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ในชุมชน กลุ่มผลประโยชน์และวัฒนธรรมย่อยต่างๆ และมีการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

กาญจนา แก้วเทพ (2541) ได้กล่าวถึง หลักการที่สำคัญๆ ของแนวคิดนี้ คือ

1. ประชาชนแต่ละคนและกลุ่มข้างน้อย (Minority Groups) มีสิทธิที่จะเข้าถึงสื่อมวลชน (สิทธิในการสื่อสาร) และสิทธิที่จะได้รับบริการจากสื่อมวลชนตามความต้องการของตน
2. องค์กรและเนื้อหาของสื่อมวลชน ไม่ควรขึ้นอยู่กับการควบคุมทางการเมืองจากส่วนกลาง หรือการควบคุมแบบทางการของรัฐ
3. สื่อมวลชนควรปฏิบัติหน้าที่เพื่อมวลชนผู้รับสาร ไม่ใช่เพื่อองค์กรสื่อมวลชน, นักสื่อสารมวลชน หรือลูกค้าของสื่อมวลชน
4. กลุ่มองค์กรและชุมชนท้องถิ่นควรมีสื่อมวลชนของตนเอง

และยังได้มีการจัดระดับการมีส่วนร่วมในสื่อของผู้ฟัง โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. มีส่วนร่วมในฐานะผู้ฟัง
2. มีส่วนร่วมในฐานะผู้ฟัง และมีปฏิกริยาตอบกลับ (Feedback) กลับไปยังสถานีด้วยการเขียนจดหมาย โทรศัพท์เข้าไปร่วมรายการ และเดินทางไปเยี่ยมชมการจัดรายการ
3. มีส่วนร่วมในฐานะผู้กำหนดรูปแบบและเนื้อหาของรายการ



นอกจากนี้ McQuail (1987) ยังได้กล่าวถึงหน้าที่สำคัญๆ ของสื่อมวลชนตามแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในสื่อ ดังนี้

1. พลเมืองทุกคนและชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่ม มีสิทธิ์ที่จะเข้าถึงสื่อมวลชน และมีสิทธิ์ที่จะใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง
2. องค์กรและเนื้อหาของสื่อจะต้องไม่ถูกควบคุมโดยหน่วยงานของรัฐ
3. สื่อจะต้องมีอยู่เพื่อประชาชนมิใช่เพื่อตัวองค์กร นักวิชาชีพ หรือลูกค้าของสื่อ
4. กลุ่ม องค์กร ชุมชน ท้องถิ่น ควรมีโอกาสเป็นเจ้าของสื่อได้ง่าย
5. สื่อขนาดเล็กที่มีลักษณะเปิดโอกาสให้ผู้รับมีส่วนร่วม ย่อมดีกว่าสื่อขนาดใหญ่ที่ดำเนินการโดยนักสื่อมวลชนมืออาชีพ และเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว

ผู้วิจัยจะนำแนวคิดนี้มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ว่า รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของรายการทางสถานีวิทยุท้องถิ่นนั้น เปิดโอกาสให้ผู้ฟังชาวเขาเข้ามามีส่วนร่วมในรายการหรือไม่ และเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในระดับใด

#### **4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดวิทยุกระจายเสียง**

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง หมายถึง การวางแผนและกำหนดให้รายการวิทยุกระจายเสียง ออกอากาศในเวลาต่างๆ ที่เหมาะสมกับผู้ฟัง การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจึงจำเป็นต้องตั้งวัตถุประสงค์ ตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน เพื่อสนองความต้องการของผู้ฟัง คือ เพื่อเสนอข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง และบริการสาธารณะ ดังนั้น หลักการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจึงต้องคำนึงถึง วัตถุประสงค์ ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มผู้ฟัง เนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอรายการ ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังนั้นๆ

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนท้องถิ่น ถือเป็น การจัดรายการวิทยุ ที่มุ่งเสนอสิ่งที่เป็นความรู้ หรือข่าวสารแก่ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างความประทับใจ หรือดึงดูดความสนใจของผู้ฟังด้วย รูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น

นภาพรณ์ อัจฉริยะกุล (2534) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ รูปแบบในการนำเสนอของรายการวิทยุกระจายเสียง ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้ คือ

## 1. รูปแบบรายการเพื่อเสนอข่าวสาร ได้แก่

### 1.1 รูปแบบการอ่านข่าว (News Reading)

เป็นรูปแบบที่นิยมจัดทำกันทั่วไป โดยมีผู้อ่านข่าวนั่งอ่านข่าวภายในห้องส่ง ไม่มีเสียงเพลงหรือเสียงประกอบอื่น รายการข่าวของไทยมักนิยมจัดลำดับการเสนอข่าว ดังนี้

- 1.1.1 ข่าวในพระราชสำนัก
- 1.1.2 ข่าวจากคณะรัฐมนตรี หรือข่าวบุคคลสำคัญ
- 1.1.3 ข่าวภายในประเทศทั่วไป
- 1.1.4 ข่าวท้องถิ่น
- 1.1.5 ข่าวต่างประเทศ
- 1.1.6 ข่าวพยากรณ์อากาศ
- 1.1.7 ข่าวกีฬา

รายการข่าวรูปแบบนี้มีความยาวประมาณ 15 – 30 นาที แล้วแต่เนื้อหาข่าว นอกจากนี้ยังอาจเสนอในรูปแบบของข่าวสั้นเฉพาะช่วงเวลา เฉพาะเรื่อง ความยาวประมาณ 1 – 5 นาที

### 1.2 รูปแบบการรายงานข่าว (News Reporting)

เมื่อมีเหตุการณ์ใดที่ใหม่ น่าสนใจเกิดขึ้น วิทยุกระจายเสียงสามารถนำเสนอได้ทันทีอาจเป็นการรายงานจากสถานที่ที่เกิดเหตุ หรือเหตุการณ์เพียงผ่านไป ผู้รายงานข่าวได้รวบรวมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และอาจนำเสียงจริงจากสถานที่เกิดเหตุมาประกอบการรายงานข่าว รูปแบบการรายงานข่าว มักทำกันในเวลาที่มีเหตุการณ์สำคัญๆ และน่าสนใจจริงๆ และมักจะไม่ได้จัดไว้ล่วงหน้าในตารางการออกอากาศ และผู้รายงานข่าวจะต้องรายงานข่าวแต่เพียงอย่างเดียว ไม่คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าหรือพูดเชิงแนะว่าอาจเกิดอะไรขึ้นต่อไป

### 1.3 รูปแบบการวิเคราะห์และวิจารณ์ข่าว (New Analysis & Commentary)

เป็นรูปแบบรายการข่าวที่มุ่งเสนอเรื่องราวที่ลึกซึ้ง เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นนอกจากรายงานข่าวแล้ว ยังนำเหตุการณ์นั้นๆ มาวิเคราะห์ คาดการณ์ ทำนาย ต้องการให้ความกระจ่างชัดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพิ่มขึ้น วิเคราะห์เบื้องหน้าเบื้องหลังของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นการนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาวิจารณ์ มาติชม ทั้งนี้จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความจริง พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดมีความคิดเห็นอย่างไร แต่ต้องไม่เป็นการบ่อนทำลาย หรือทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสีย

## 2. รูปแบบรายการเพื่อความรู้อย่างได้แก่

### 2.1 รูปแบบสารคดี (Documentary หรือ Feature Programme)

เป็นรายการที่ให้เนื้อหาสาระในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง แต่มีรายละเอียดหลายแง่มุม มีวิธีการนำเสนอได้หลายลักษณะ โดยมุ่งที่จะเสนอประเด็นสาระเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว โดยทั่วไปแล้วรายการสารคดีมี 2 ประเภท คือ

- 2.1.1 รายการสารคดีแบบ Documentary หมายถึง รายการสารคดีที่เป็นจริงทั้งหมด มีหลักฐานเป็นเอกสารสนับสนุน ค้นคว้าอ้างอิงได้ มีวัตถุประสงค์เพื่อบอกกล่าว (Inform) เสนอเรื่องราวหรือสถานการณ์อย่างตรงไปตรงมา มีความเป็นกลางโดยเสนอข้อมูลของทั้งสองฝ่าย
- 2.1.2 รายการสารคดีแบบ Feature หมายถึง รายการที่มุ่งเสนอเนื้อหาบนพื้นฐานของความเป็นจริง แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องจริงทั้งหมด ไม่จำเป็นต้องมีเอกสารยืนยัน มุ่งสร้างภาพหรือกระตุ้นอารมณ์ผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยรูปแบบการเสนอต่างๆ เช่น อาจมีเพลงพื้นบ้าน บทกลอน หรือละครประกอบ

## 2.2 รูปแบบสนทนา (Conversation Programme)

เป็นการสนทนาพูดคุย แต่มีใช้พูดคนเดียวหรือพูดกับผู้ฟัง แต่เป็นการพูดคุยระหว่างผู้จัดรายการหรือผู้ดำเนินรายการกับผู้รับเชิญมาร่วมรายการ ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปปกติจะไม่เกิน 4 คน ผู้ดำเนินรายการอาจร่วมสนทนาออกความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลด้วยได้ นอกจากนั้นยังทำหน้าที่เชื่อมโยงการสนทนาและอธิบายเพิ่มเติมให้ผู้ฟังเข้าใจดีขึ้น ตลอดจนสรุปเนื้อหาสำคัญที่ได้สนทนากันแต่ละเรื่องด้วย

## 2.3 รูปแบบการสัมภาษณ์ (Interviewing Programme)

เป็นการพูดคุยกันระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ตั้งคำถาม อีกฝ่ายเป็นผู้ตอบ เรื่องที่ควรสัมภาษณ์ในรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการพัฒนา ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น สุขภาพอนามัย การเกษตร เป็นต้น หรือเป็นการสัมภาษณ์บุคคลตัวอย่างของท้องถิ่นนั้น

## 2.4 รูปแบบบทความ (Straight Piece)

การนำเนื้อหาซึ่งเขียนขึ้นเป็นบทความมาอ่านทางวิทยุกระจายเสียง บทความมีลักษณะเป็นความเรียงประเภทหนึ่ง ที่ผู้เขียนตั้งใจเสนอสาระและความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล บทความที่นิยมเขียนเพื่อเสนอทางวิทยุกระจายเสียงมีดังนี้

- 2.4.1 บทความเชิงสาระ หมายถึง เป็นบทความที่ให้ข้อมูลโดยหวังให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจเพียงด้านเดียว เช่น บทความทางการเกษตร เป็นต้น เมื่อผู้ฟังได้ฟังบทความเรื่องนั้นๆ แล้วจะเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เสนอทันที
- 2.4.2 บทความเชิงแสดงความคิดเห็น หมายถึง บทความที่มุ่งเสนอข้อคิดเห็นที่จะทำให้ข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ได้รับการแก้ไขที่ดีขึ้น
- 2.4.3 บทความเชิงวิจารณ์ เป็นบทความที่มุ่งวิเคราะห์วิจารณ์มากกว่าจะเสนอข้อคิดเห็น
- 2.4.4 บทความที่เล่าเรื่องหรือเชิญชวน เช่น บทความนำเที่ยวสถานที่ต่างๆ
- 2.4.5 บทความเชิงโต้ข้อขัดแย้ง เป็นบทความที่แสดงความคิดเห็นในเชิงถกเถียงปัญหาเหมือนการโต้ว่าที่

- 2.4.6 บทความอธิบายวิธีทำอะไรอย่างหนึ่ง เช่น การทำร่ม การปลูกต้นไม้ให้งาม การเลี้ยงลูกให้ถูกวิธี เป็นต้น
- 2.4.7 บทความแสดงความคิดเห็นใหม่ เป็นบทความที่เสนอแนวความคิดหรือสาระที่ไม่มีใครเสนอมาก่อน
- 2.4.8 บทความเกี่ยวกับบุคคล เป็นการนำจุดเด่นของบุคคลมาเสนอให้ผู้ฟังเกิดความศรัทธา
- 2.5 รูปแบบการบรรยาย (Lecture)
- เป็นรูปแบบที่นิยมมากในรายการเพื่อการศึกษา ที่มุ่งให้เนื้อหาที่เป็นความรู้แก่ผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม เป็นเนื้อหาเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะวิชาที่ไม่มีประเด็นซับซ้อน และมีความยาวไม่ยาวนานนัก คำพูดที่บรรยายนั้นต้องสามารถใช้คำพูดที่สร้างภาพพจน์ได้ชัดเจน
3. รูปแบบรายการเพื่อความบันเทิง ได้แก่
- 3.1 รูปแบบรายการละคร (Drama)
- มีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิงเป็นสำคัญ แต่บางครั้งอาจสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นความรู้ไว้ด้วย ละครเป็นการแสดงบทบาทที่สมมติขึ้น โดยใช้ศิลปะหลายอย่างผสมกัน เช่น ศิลปะการใช้เสียง การใช้ภาษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจและเกิดอารมณ์ ความรู้สึกคล้อยตาม
- 3.2 รูปแบบรายการเพลง (Music Programme)
- 3.2.1 รายการสด (Live Programme) ยกวงดนตรีมาบรรเลงในห้องส่ง และกระจายเสียงออกอากาศขณะนั้นโดยไม่มีการบินเทปล่วงหน้า
- 3.2.2 รายการเพลงจากแผ่นเสียง (Record Programme) ได้แก่
- 3.2.2.1 รายการเพลงตามคำขอ ได้แก่ การเสนอเพลงตามที่คุณฟังเขียนจดหมาย หรือโทรศัพท์มาขอแล้วผู้จัดทำแผ่นเสียงมาเปิดให้ฟังตามคำขอนั้น
- 3.2.2.2 รายการเพลงสลับความรู้ เป็นรายการที่เสนอเพลงจากแผ่นเสียงสลับกับการบรรยายในหัวข้อต่างๆ ที่ผู้จัดพิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์กับประชาชน
- 3.2.2.3 รายการเพลงที่โฆษกเป็นผู้วางแผ่นเสียงและควบคุมเสียงเอง
- 3.3 รูปแบบรายการนิตยสารทางอากาศ (Magazine Programme)
- หมายถึง รายการที่ประกอบด้วยเรื่องย่อยๆ ต่างๆ กัน แต่ละเรื่องมีรูปแบบแตกต่างกัน รวมอยู่ในรายการเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทั้งบันเทิงและความรู้ แต่จะเน้นหนักเรื่องบันเทิงมากกว่า เอกภาพของรายการอยู่ที่การเชื่อมโยงเรื่องต่างๆ ให้สอดคล้องกลมกลืนกัน ทั้งๆ ที่เป็นคนละเรื่องกัน โดยใช้คำพูดเชื่อมโยง หรือเพลงเชื่อมโยงตามความเหมาะสม

### 3.4 รูปแบบรายการปกิณฑกะ (Variety Programme)

เป็นรายการที่ผสมรายการหลายรูปแบบรวมอยู่ในรายการเดียวกัน คล้ายรายการนิตยสาร แตกต่างกันตรงที่รายการปกิณฑกะไม่เน้นการเชื่อมโยง ความต่อเนื่องของรายการเน้นความบันเทิง ประเภทสิ่งละอันพันละน้อย ไม่เน้นที่เนื้อหา คำหนึ่งถึงเรื่องสนุกสนาน เนื้อหาเบาๆ เพื่อผ่อนคลาย ความตึงเครียดของผู้ฟัง

ส่วนในเรื่องของเนื้อหารายการนั้น สุภาพร โพธิ์แก้ว (2541) ได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็น

1. เนื้อหาที่เป็นข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ข่าวทั้งในและต่างประเทศ ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการเมือง ข่าวท้องถิ่น ข่าวบริการ เป็นต้น
2. เนื้อหาที่เป็นความรู้ เช่น ความรู้ทางด้านการเกษตร สุขภาพอนามัย กฎหมาย สิ่งแวดล้อม ชีวิตประจำวัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น
3. เนื้อหาที่เป็นเรื่องของความบันเทิง ได้แก่ เพลง ละคร เป็นต้น
4. เนื้อหาเกี่ยวกับการโฆษณาสินค้าและบริการ

ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงนี้ ผู้วิจัยจะนำมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่

## 5. แนวคิดการเลือกรับสื่อ และการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ

สมมติฐานเบื้องต้นของแนวคิดการเลือกรับสื่อ และการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ ก็คือ ผู้รับสารนั้นมิได้ใช้สื่อตามที่ผู้ส่งสารได้กำหนดมาให้ หากแต่จะมีการเลือกใช้สื่อ (Media Use) ตามความต้องการของตนเอง ตามสภาพความเป็นจริง และตามความสามารถของตนเอง และสามารถแยกพฤติกรรมมนุษย์ในการเลือกรับสื่อได้ 3 แบบ คือ

1. การเลือกเปิดรับหรือการเลือกสนใจ (Selective Exposure / Selective Attention) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการรับรู้ เกิดขึ้นเมื่อได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า มนุษย์มีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารตามความคิดเห็นและความสนใจของตน และหลีกเลี่ยงที่จะไม่เปิดรับในสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน (Klapper, 1960) พฤติกรรมการเลือกเปิดรับนี้สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยสาเหตุสำคัญๆ คือ
  - ความเหงา เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่ได้เพียงลำพัง ต้องการมีเพื่อน ต้องการการสื่อสารกับบุคคลอื่นด้วยเหตุที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม



- ความอยากรู้อยากเห็น เพราะเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องการจะรับรู้ข่าวสาร เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง
- เพื่อประโยชน์ใช้สอย โดยรับรู้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ของตนเอง เช่น เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อผ่อนคลายความเครียด เป็นต้น
- สาเหตุจากตัวสื่อที่มีลักษณะกระตุ้น ชื่นนำ ทำให้ผู้รับสารต้องการรับข่าวสารนั้นๆ

แต่อย่างไรก็ตามในการเปิดรับข่าวสารนั้น มนุษย์ทุกคนมีธรรมชาติในการเปิดรับตลอดเวลา เพียงแต่ในการจะเปิดรับสื่อใดนั้นก็จะมีปัจจัยต่างๆ เป็นตัวกำหนด เช่น ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ และจิตวิทยาส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และปัจจัยทางสภาพแวดล้อมรอบระบบการสื่อสาร เช่น เพศ อาชีพ รายได้ (ขวัญเรือน กิติวัฒน์, 2531)

2. การเลือกรับรู้หรือเลือกตีความ (Selective Perception / Selective Interpretation) หมายถึงแนวโน้มของคนเราที่จะเปิดรับและตีความ เพื่อให้การสื่อสารนั้นเป็นไปตามความคิดและความสนใจของตน
3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) ความพร้อมที่จะจดจำสาร จะเกิดแก่ผู้ที่สนใจพร้อมที่จะเข้าใจ และพร้อมที่จะสื่อสาร

ยุบล เบญจรงค์กิจ (2534) ได้ศึกษาแนวคิดการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อมวลชน และสรุปว่า

แนวคิดการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อมวลชน อยู่ภายใต้กรอบทฤษฎีเชิงหน้าที่ (Functional Perspective) การวิเคราะห์ในเชิงหน้าที่ของสื่อมวลชนนี้ตั้งอยู่บนความเชื่อที่กล่าวว่า พฤติกรรมและปรากฏการณ์ในสังคมของมนุษย์ ต่างก็มีความเกี่ยวข้องในเชิงหน้าที่ต่อกัน คือ มีความเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบ ทั้งแบบลูกโซ่ และแบบวงจร ดังนั้น จึงอาจอธิบายได้ว่า พฤติกรรมและปรากฏการณ์ในสังคมของมนุษย์เกิดขึ้นมาจาก ความต้องการที่จำเป็น (Needs) และความต้องการของมนุษย์จะมีที่มาแตกต่างกันไป พฤติกรรมการใช้สื่อของบุคคลจะเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของแต่ละบุคคล ทั้งนี้พอจะสรุปปัจจัยและความต้องการของผู้รับสาร ดังนี้

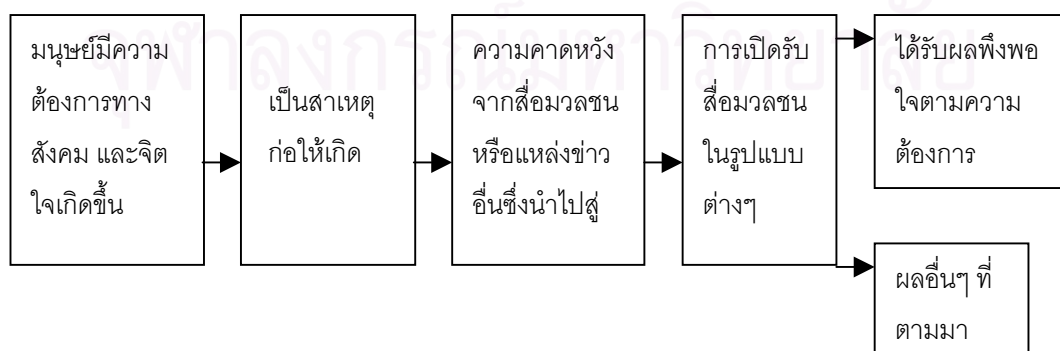
1. ความต้องการข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อตน
2. ความต้องการข่าวสารที่สอดคล้องกับค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ
3. ความต้องการข่าวสารที่สะดวกในการได้มา
4. ความอยากรู้อยากเห็น

นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเพิ่มเติมว่า ผู้รับสารจะอ่าน ฟัง และชม ด้วยเหตุผลต่อไปนี้

1. เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์รอบตัว
2. เพื่อให้ข่าวสารที่ได้มานั้น เป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจในแต่ละวัน
3. เพื่อให้ได้ข่าวสารที่จะใช้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาประจำวันกับบุคคลอื่น
4. เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมว่า ได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นด้วย
5. เพื่อให้ข่าวสารที่ได้จากสื่อมวลชน ช่วยเสริมความคิดเห็นที่มีอยู่เดิมให้มั่นคงยิ่งขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งเพื่อช่วยสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้กระทำลงไปแล้ว
6. เพื่อพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อความบันเทิง

การศึกษาการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ เป็นการมองมนุษย์ในแง่จิตวิทยาสังคม โดยเน้นความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ และความคิดเห็นส่วนบุคคล การศึกษาทฤษฎีนี้ จึงเน้นความต้องการและสาเหตุของความต้องการของประชาชนผู้ใช้สื่อ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการทางสังคมและจิตวิทยาของผู้ใช้ ทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจนี้อธิบายว่า นอกจากความต้องการพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรัก ความต้องการความนับถือ และความต้องการความสำเร็จในชีวิตแล้ว มนุษย์ยังต้องการมีความรู้ความเข้าใจ (Need of Cognitive) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะแสวงหาระเบียบและความเข้าใจในสภาวะแวดล้อมของตนเอง ความต้องการที่จะเรียนรู้นี้เป็นแรงผลักดันที่มนุษย์เราเรียนรู้จากการอยู่ในสังคม เป็นการยอมรับว่ามนุษย์เราสนใจแสวงหาสารจากสื่อ มิใช่ถูกบังคับให้รับสารดังที่เคยคิดกัน เนื่องจากผู้รับสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ และมีความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสาร แต่การสื่อสารจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับผู้รับสารสามารถรับสาร และเข้าใจในสารนั้นได้มากน้อยเพียงใด

Katz (1974) ได้ศึกษาและวางแบบแผนของทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ ดังนี้



จากแผนภาพนี้ Katz ได้อธิบายว่า (1) มนุษย์มีความต้องการทางด้านสังคมและทางด้านจิตใจเกิดขึ้น (2) จึงเป็นสาเหตุก่อให้เกิด (3) ความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือแหล่งข่าวสารอื่นๆ ที่จะสนองความต้องการของแต่ละบุคคลได้ ซึ่งนำไปสู่ (4) การเปิดรับสื่อมวลชนในรูปแบบที่แตกต่างกัน (5) ได้รับผลเป็นที่พึงพอใจตามความต้องการ หรือได้รับผลอื่นๆ ที่อาจไม่ได้คาดหวังเกิดขึ้นตามมาก็ได้ แบบจำลองการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจนี้ได้อธิบายถึง พฤติกรรมของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่มีความคาดหวังประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อมวลชน จึงมีการเลือกใช้สื่อตามความต้องการของตนด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน และความต้องการที่แตกต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกันไปด้วย

จากแนวคิดการเลือกรับสื่อ และการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ ผู้วิจัยจะนำมาเป็นกรอบในการศึกษาถึงความต้องการและการใช้ประโยชน์จากรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาของผู้ซึ่งเป็นชาวเขาเผ่า ม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีก้อ

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยเรื่อง “การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทในเขตชนเมืองจังหวัดจันทบุรี” โดยสุรินทร์ แปลงประสพโชค (2534) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ และรูปแบบการจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนที่เหมาะสม รวมทั้งผลของวิทยุกระจายเสียงชุมชน ต่อการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการรับสื่อ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Field Experiment) โดยทดลองกระจายเสียงรายการวิทยุชุมชนในเขต อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ให้มีพื้นที่ครอบคลุม 6 - 10 กิโลเมตร ออกอากาศทุกวันผ่านสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดจันทบุรี วันละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 2 เดือน ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาที่ชาวบ้านต้องการจะสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น คือ เรื่องการทำสวนผลไม้ อัญมณี การเลี้ยงกุ้ง ไรศเอดส์ ป่าชายเลนพัง ปรากฏว่าผู้ฟังนิยมมาก และเปลี่ยนจากการฟังเพลงมาฟังรายการวิทยุชุมชน นอกจากนั้นยังมีการสื่อสารกลับมายังรายการเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึง รูปแบบการจัดรายการที่เหมาะสม เนื้อหาที่มีสอดคล้องกับสภาพในชุมชน และการที่คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหารายการวิทยุ จะทำให้รายการวิทยุเป็นที่สนใจและได้รับการยอมรับจากผู้ฟังในชุมชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงได้นำงานวิจัยชิ้นนี้ มาเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา



2. งานวิจัยเรื่อง “การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี” โดย อูษา จันท์ประภาศ (2535) เป็นงานวิจัยที่ติดตามผลต่อจากที่ สุรินทร์ แผลงประสพโชค ทำการทดลองไว้ว่า ชาวบ้านยังคงติดตามรับฟังและพอใจกับรายการวิทยุดังกล่าวหรือไม่ โดยผู้วิจัยได้สำรวจพฤติกรรมการรับฟังวิทยุชุมชนจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน ใน 8 หมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยรับฟังรายการวิทยุชุมชนดังกล่าวทั้งสิ้น ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างชอบฟังรายการ คือ เนื้อหาสาระของรายการที่ตรงกับความต้องการของผู้ฟัง คือ เป็นความรู้ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ และในชีวิตประจำวัน และกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า เนื่องจากมีการดำเนินงานในการผลิตรายการโดยคนในท้องถิ่น ทำให้ทราบถึงความต้องการของคนในท้องถิ่นด้วยกัน นอกจากนี้ ด้วยรูปแบบรายการที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของรายการและทำให้สนใจติดตามรับฟังอย่างต่อเนื่อง

ผลจากงานวิจัยเรื่องนี้มีส่วนช่วยสนับสนุนให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจแน่ชัดขึ้นใจว่า หากรายการวิทยุมีเนื้อหาของรายการตรงกับความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน อีกทั้งรายการมีการดำเนินงานโดยที่คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการกำหนดรูปแบบในการนำเสนอ เนื้อหาของรายการ และการดำเนินรายการ ก็จะมีส่วนทำให้ผู้ฟังรู้สึกเป็นเจ้าของรายการ และสนใจติดตามรับฟังรายการอย่างต่อเนื่อง

2. งานวิจัย “การวิเคราะห์ ชาวท้องถิ่น ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดราชบุรี” โดย สุธฤทัย เลิศเกษม (2535) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากรณีของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดราชบุรี ที่มีการจัดรายการ “ชาวท้องถิ่น” วันละ 15 นาที ซึ่งเป็นรายการที่ทางท้องถิ่นผลิตเอง ว่าตอบสนองต่อคนในท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการในช่วงระยะเวลา 1 ปี มีเนื้อหาข่าวทั้งหมด จำนวน 1,826 ข่าว ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาของข่าวส่วนใหญ่เป็นข่าวข้าราชการปฏิบัติงาน 33 % เป็นข่าวเศรษฐกิจ 11 % และเป็นข่าวเกษตร 7 % โดยข่าวที่ได้รับจากแหล่งข่าวที่เป็นตัวบุคคลจะได้รับความสนใจจากผู้สื่อข่าวมากกว่าข่าวจากเอกสาร นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็น ผู้วิจัยยังพบว่า ข้าราชการที่เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มีความพึงพอใจที่วิทยุเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดและเผยแพร่ข่าวสารจากทางราชการ ให้แก่ประชาชนได้รับรู้ แต่ในขณะเดียวกันความคิดเห็นทางฝ่ายประชาชนกลับพบว่า ประชาชนยังรู้สึกว่าวิทยุไม่ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการส่งข่าวสารจากประชาชนขึ้นมาให้ทางราชการได้รับรู้ นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังมีความเห็นว่า วิทยุได้ละเลยการกล่าวถึงปัญหาที่แท้จริงของชุมชน ยังทำได้เพียงการเสนอข่าวแต่ขาดการวิพากษ์วิจารณ์หรือเสนอแนะ ในขณะที่กลุ่มครูเห็นว่า เนื่องจากภารกิจหลักของนักข่าวคือการติดตามข้าราชการระดับสูง ทำให้ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงแหล่งข่าวระดับล่าง เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรจัดตั้งเครือข่ายตัวแทนหรือผู้นำประชาชนกลุ่มต่างๆ เช่น ครู พระ ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ แล้วให้บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ส่งข่าวขึ้นมาให้ทางราชการ

จากงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า รายงาน “ข่าวท้องถิ่น” ของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จังหวัดราชบุรี สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ในระดับแรกๆ เช่น หน้าที่ติดตามสอดส่อง (Surveillance) การถ่ายทอดข่าวสาร แต่สำหรับหน้าที่ในระดับสูงขึ้นมา รายงานดังกล่าวยังไม่สามารถเล่นบทบาทของสถานีวิทยุท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน คือ ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ทุกระดับชั้น ผู้วิจัยจะนำผลงานวิจัยชิ้นนี้มาเป็นตัวอย่งในการวิเคราะห์รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวบ้าน ในด้านความสามารถของรายการในการตอบสนองต่อความต้องการอันแท้จริงของผู้ฟังซึ่งเป็นชาวเขา

4. งานวิจัยเรื่อง “การใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ของแรงงานไร่อ้อยที่หมู่บ้านหนองประเสริฐ จังหวัดอุดรธานี” โดยกุซงค์ น้อยสง่า (2539) ผู้วิจัยทำการสำรวจแบบแผนการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ของแรงงานไร่อ้อยในจังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มตัวอย่างเป็นคนงานที่อยู่ในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ จำนวน 26 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีฐานะยากจนและมีการศึกษาน้อย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อ 3 ประเภท คือ วิทยุ โทรทัศน์ และหออกระจายข่าวของหมู่บ้าน สำหรับวิทยุนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าของเอง ดังนั้นจึงสามารถพกพาไปฟังได้ในเวลาทำงานในไร่ แต่สำหรับโทรทัศน์นั้น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีฐานะยากจน ส่วนใหญ่จึงไม่มีเครื่องรับเป็นของตนเอง ต้องไปอาศัยดูที่ร้านชำหรือบ้านเพื่อนบ้าน ทำให้ไม่ได้รับชมบ่อยครั้งนัก เนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับจะเป็นเนื้อหาทางด้านบันเทิงมากที่สุด (ฟังเพลงจากวิทยุ และดูละครจากโทรทัศน์) รองลงมาเป็นข่าว ก็จะเป็นประเภทข่าวบันเทิง ข่าวเกษตร และเมื่อนำกรอบทฤษฎี Uses and Gratifications มาวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์ ไม่ว่าจะเป็นการผ่อนคลาย เพื่อความบันเทิง รองลงมาจึงเป็นความต้องการข่าวสารความรู้และติดตามเหตุการณ์ต่างๆ

จากงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างบางประการมีพื้นฐานคล้ายคลึงกับกลุ่มผู้ฟังชาวเขา คือ มีฐานะยากจน การศึกษาน้อย และส่วนใหญ่ยังไม่มีเครื่องรับโทรทัศน์ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่าผู้ฟังชาวเขานั้น จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจเช่นเดียวกับคนงานไร่อ้อยหรือไม่อย่างไร

5. งานวิจัยเรื่อง “โครงการทดลองการใช้สื่อเพื่อการนิเทศชาวเขา จังหวัดน่าน” โดย สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (2527) การวิจัยในครั้งนี้เป็นการทำวิจัยโดยความร่วมมือของหน่วยงานพัฒนาชุมชนที่สูงของจังหวัดน่าน, กองบัญชาการผสมพลเรือนตำรวจทหารที่ 32 กองทัพบกที่ 3, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรมวิเทศสหการ, หน่วยงานช่วยเหลือด้านควบคุมยาเสพติด สถานทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย (NAV) และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ โดยทดสอบสื่อทั้งประเภทสื่อมวลชน และสื่อบุคคล กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3 ระดับในจังหวัดน่าน คือ ผู้บริหาร

ระดับจังหวัด ผู้ใช้สื่อระดับตำบล และชาวเขาผู้เปิดรับสื่อแล้ว ในเรื่องของประสิทธิภาพของสื่อในการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มความรู้ทางการเกษตร เรื่องการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกกาแฟ จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งชมรมวิทยุชุมชน (Radio Forum) และสื่อสไลด์ประกอบเสียงชาวเขา มีประสิทธิภาพทำให้บุคคลมีความรู้เพิ่มขึ้น โดยภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นควรเป็นภาษาที่ผู้รับคุ้นเคยหรือเป็นภาษาประจำถิ่นนั้นๆ จะทำให้กระแสของข่าวสารไหลคล่องตัว ถ้าใช้ภาษาไทยการสื่อสารจะขาดตอนไปไม่ถึงผู้รับ ในขณะที่เดียวกันการซักถามข้อสงสัยก็ไม่ได้รับการตอบสนอง เพราะไม่เข้าใจกัน เนื้อหาข่าวสารที่จะนำเสนอไม่ควรจะยากเกินไป ในกรณีที่มีเนื้อหาของสารมาก ผู้ผลิตต้องจัดให้เป็นตอนย่อยๆ หลายๆ ตอน และใช้ความหลากหลายในการนำเสนอ เช่น รายการวิทยุ ควรจัดเป็นช่วงๆ ในรูปแบบของการสัมภาษณ์ บทความ การสนทนา และควรคั่นด้วยเพลงพื้นเมืองหรือเพลงประจำท้องถิ่นเพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศและคลายความเครียด

จากงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาประสิทธิภาพของรายการวิทยุซึ่งมีผู้รับฟังกลุ่มเป้าหมายเป็นชาวเขา โดยศึกษาทั้งรูปแบบและเนื้อหาของรายการที่เหมาะสมกับผู้ฟังชาวเขาซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการรับฟัง จะต้องเป็นเนื้อหาที่ไม่หนักมากเกินไป และรูปแบบรายการควรมีหลากหลาย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำงานวิจัยชิ้นนี้มาเป็นตัวอย่งในการศึกษาว่า รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ ความถี่ เอ.เอ็ม 1476 กิโลเฮิรตซ์ สมควรที่จะมีรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังชาวเขา และด้วยรูปแบบในการนำเสนอ เนื้อหารายการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟังชาวเขาแล้วหรือไม่อย่างไร

6. งานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์ และความน่าเชื่อถือของรายการสถานีวิทยุเพื่อสังคมและชุมชน : ศึกษากรณีสถานีวิทยุชุมชน” โดย พิชญ่า รัตนพล (2540) การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากร ความคาดหวังผลประโยชน์ และความน่าเชื่อถือ กับพฤติกรรมการสื่อสารของสมาชิกสถานีวิทยุชุมชน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 395 คน ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคาดหวังผลประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคมจากสถานีวิทยุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสาร และระดับความน่าเชื่อถือในด้านของผู้ดำเนินรายการและข้อมูลข่าวสารในสายตาของสมาชิกสถานีวิทยุชุมชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารด้วยเช่นกัน ในด้านของพฤติกรรมการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ด้วยการโทรศัพท์เข้าไปยังสถานี และส่วนมากจะเป็นการแจ้งเหตุต่างๆ การร้องทุกข์ และการขอความช่วยเหลือ

ผลการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะนำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาว่า ผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา มีความคาดหวังถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา และมีพฤติกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมกับรายการหรือไม่อย่างไร

7. งานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การติดต่อกับสังคมภายนอก และทัศนคติ กับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า พื้นที่ดอยแม่สลอง อ.แม่จัน-อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย” โดย จิราพร ชุนตรี (2541) มีกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวเขาเผ่าอาข่าจำนวน 364 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ฟังที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเปิดรับสื่อมวลชนแตกต่างกัน โดยมีวิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ถูกใช้มากที่สุด นอกจากนี้วิทยุและโทรทัศน์ยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่านี้ด้วย โดยมีการใช้ประโยชน์จากรายการด้วยการนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการทำการเกษตร และด้านสุขภาพอนามัย ฯลฯ

งานวิจัยชิ้นนี้มีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นชาวเขาเช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะนำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาว่า การเปิดรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาของผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 เผ่า ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และนำความรู้ที่ได้รับจากรายการมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้ฟังชาวเขาหรือไม่อย่างไร

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

### บทที่ 3

#### ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งอธิบายเกี่ยวกับ กระบวนการในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา รวมทั้งความสอดคล้องกับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังชาวเขา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรูปแบบในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยไม่ใช้แบบสอบถาม (Depth Interview)
2. การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group Interview)
3. การสังเกตแบบเข้าร่วมบางส่วน (Participant Observation)
4. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

#### ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

##### ประชากร และกลุ่มตัวอย่างผู้ส่งสาร

ประชากรผู้ส่งสารสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 15 คน และจำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรผู้ส่งสารสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ส่งสารแบบเลือกตามวัตถุประสงค์ หรือแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)
  - 1.1 นางณัฐณี เรืองยศ หัวหน้าฝ่ายข่าวและรายการ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้จัดรายการ 8 ส่วนข่าวและรายการภูมิภาค สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์
  - 1.2 ผู้ดำเนินรายการซึ่งเป็นชาวเขาเผ่า ม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีก้อ
    - 1.2.1 ผู้ดำเนินรายการชาวเขาเผ่าม้ง ได้แก่ 

นายเซ็ง	เลาว้าง
นายแย้	แช่หย้า
นายนิพนธ์	แช่จ้าว
    - 1.2.2 ผู้ดำเนินรายการชาวเขาเผ่าเย้า ได้แก่ 

นางเกติณี	ศรีสมบัติ
นายวสันต์	จิตอาชาไฉน



1.2.3 ผู้ดำเนินรายการชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง	ได้แก่	นายประสงค์ นางวีรวรรณ นายมานะ	โปโล รัตนวรรณ กาญจนปกรณ์
1.2.4 ผู้ดำเนินรายการชาวเขาเผ่ามูเซอ	ได้แก่	นายสละ นางศิริพร	เลออีอ เอกรัตน์
1.2.5 ผู้ดำเนินรายการชาวเขาเผ่าลีซอ	ได้แก่	นายยาใหม่ นายอนันต์	สีมี สีวลี
1.2.6 ผู้ดำเนินรายการชาวเขาเผ่าอีเก้อ	ได้แก่	นางสมศรี นางสาวจินตนา	เยคเปาะ รัตนวิชัยกุล

1.3 เจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวและรายการ ฝ่ายเทคนิค และฝ่ายธุรการ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่

## 2. เอกสาร (Documentary)

2.1 บทความที่ออกอากาศระหว่างวันที่ 1 - 31 ตุลาคม 2543

2.2 ผังรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา

## ประชากร และกลุ่มตัวอย่างผู้รับสาร

ประชากรผู้รับสารสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชาวเขาเผ่า ม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีเก้อ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ภายในรัศมี 100 กิโลเมตร จากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้แก่พื้นที่ อ.เมือง อ.ดอยสะเก็ด อ.แม่แตง อ.แม่วัง อ.สะเมิง อ.หางดง จำนวนทั้งสิ้น 3,683 ครัวเรือน และจำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับประชากรผู้รับสารสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้รับสารแบบเลือกตามวัตถุประสงค์ หรือแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังนี้

1. เลือกตัวอย่างผู้รับสารแบบเลือกตามวัตถุประสงค์ หรือ แบบเจาะจง โดยเลือกเฉพาะชาวเขาเผ่าม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีเก้อ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ภายในรัศมี 100 กิโลเมตร จากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้แก่พื้นที่ อ.เมือง อ.ดอยสะเก็ด อ.แม่แตง อ.แม่วัง อ.สะเมิง อ.หางดง
2. จากนั้นผู้วิจัยทำการจับสลากเลือกกลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านชาวเขาแต่ละเผ่าที่จะทำการวิจัย ผลที่ได้จากการจับสลากได้รายชื่อหมู่บ้านที่เป็นตัวแทนของผู้ฟังชาวเขา ดังนี้

เผ่าม้ง : บ้านขุนช่างเคี่ยน หมู่ 4 ตำบลช่างเคี่ยน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

เผ่าเย้า : บ้านกิวบัวเฮา หมู่ 1 ตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

เผ่ากะเหรี่ยง : บ้านปางแดง หมู่ 5 ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เผ่ามูเซอ : บ้านปางหัวเสา หมู่ 2 ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

เผ่าลีซอ : บ้านผายอง หมู่ 9 ตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

เผ่าอีก้อ : บ้านทุ่งยัวะ (เหนือ) หมู่ 3 ตำบลกี้ดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

3. หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้รับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ความถี่ เอ เอ็ม 1476 กิโลเฮิร์ตซ์ เป็นประจำ มาทำการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ

#### 1. ข้อมูลผู้ส่งสาร

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ส่งสารจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยไม่ใช้แบบสอบถาม (Depth Interview) โดยมีประเด็น ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของรายการ
2. นโยบายและโครงสร้างในการดำเนินงาน
3. วิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ
4. การกำหนดผังการออกอากาศรายการ
5. ลักษณะรูปแบบ และเนื้อหาของรายการ
6. การคัดเลือกบทความที่ใช้ในการออกอากาศ
7. การมีส่วนร่วมของผู้ฟังชาวเขา

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์พร้อมทั้งจัดบันทึกด้วยตนเอง สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบรายการ และบทความที่ออกอากาศในรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาตั้งแต่วันที่ 1 - 31 ตุลาคม 2543 ทั้งนี้เพราะ ไม่ว่าจะเป็น การเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลาใด รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการก็ไม่แตกต่างกัน เนื่อง จากผังรายการที่ออกอากาศในปัจจุบัน เป็นผังรายการที่กำหนดใช้มาตั้งแต่หลังการออกสำรวจความต้องการของผู้ฟังของทางสถานีเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2542 และทางสถานีฯ ยังไม่มีนโยบายที่จะปรับผังการออกอากาศรายการ

## 2. ข้อมูลผู้รับสาร

สำหรับข้อมูลผู้รับสารซึ่งเป็นชาวเขาเผ่าม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีกก้อนั้น ส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group Interview) ซึ่งสัมภาษณ์เฉพาะผู้รับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ความถี่ เอ เอ็ม 1476 กิโลเฮิร์ตซ์ เป็นประจำ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อรายการ การเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการ ความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังชาวเขา และอีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเกตแบบเข้าร่วมบางส่วน (Participant Observation)

ในการสัมภาษณ์แบบกลุ่มนั้น ผู้วิจัยได้รับความเอื้อเฟื้อจากอาสาสมัครของหมู่บ้านชาวเขาแต่ละแห่ง ซึ่งสามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้เป็นอย่างดี และพนักงานขับรถของบริษัททัวร์ในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นชาวเขาที่ได้รับสัญชาติไทย จำนวน 3 ราย เป็นผู้ช่วยวิจัยโดยจะทำหน้าที่เป็นล่ามในการสัมภาษณ์กลุ่ม

### การทดสอบความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง (Validity) และน่าเชื่อถือ (Reliability) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลจากการเปรียบเทียบกับข้อมูลในหลายมุมมอง ทั้งจากข้อมูลทางเอกสารของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายรายการ ผู้ประกาศรายการ ผู้ฟังรายการ และข้อมูลที่ได้จากการสังเกตโดยตรง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อความสมบูรณ์แบบของเครื่องมือในการวิจัย ทั้งในด้านของประเด็นคำถาม และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตัวผู้วิจัยเอง โดยใช้กรอบในการวิเคราะห์ซึ่งได้นำเสนอในบทที่ 2 ช่วยวิเคราะห์ในประเด็น

1. รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการ
2. การมีส่วนร่วมของผู้ฟังชาวเขา
3. ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการ กับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังชาวเขา



## การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ผลการวิจัยที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างผู้ส่งสาร ได้แก่ กระบวนการในการดำเนินการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการ การมีส่วนร่วมของผู้ฟังชาวเขา
2. ผลการวิจัยที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างผู้รับสาร ได้แก่ ความคิดเห็นต่อรายการ การมีส่วนร่วมในรายการ ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการ กับความต้องการและการใช้ประโยชน์



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## บทที่ 4

### รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา

ในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นประวัติความเป็นมาของรายการ โครงสร้างของสถานีฯ, การจัดทำรายการ, การจัดทำผังรายการ, รูปแบบของรายการ และการผลิตเนื้อหาเพื่อออกอากาศ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ฟังชาวเขาต่อรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขา

#### 1. ประวัติความเป็นมาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา

ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยได้อ้างอิงมาจาก เอกสารของทางสถานีฯ ที่ได้จัดเตรียมไว้สำหรับแจกจ่ายให้แก่หน่วยงานหรือประชาชนผู้สนใจ เอกสารดังกล่าวได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของรายการชาวเขา ดังนี้

รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2507 ภายใต้ความรับผิดชอบของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ การก่อตั้งรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขานี้ สืบเนื่องมาจากการที่คณะรัฐบาลในสมัยนั้น คือ สมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี มีความเห็นว่าชนกลุ่มน้อยและชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย อาศัยอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย และมีการอพยพโยกย้ายที่อยู่ที่ทำกินไปเรื่อยๆ มีการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อทำการเกษตร ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นต้นน้ำลำธาร ประกอบกับการที่ชาวเขาส่วนใหญ่อาศัยอยู่บนภูเขาสูง ทางภาคเหนือของประเทศ การคมนาคมไปมาไม่สะดวก ห่างไกลความเจริญ โอกาสที่จะเรียนรู้และรับรู้ข่าวสารความเป็นไปของบ้านเมืองเป็นไปได้ยากลำบากทำให้อาจหลงผิดไปเชื่อคำขู่ของฝ่ายตรงข้ามที่ต้องการก่อให้เกิดความไม่สงบในประเทศ โดยใช้ชาวเขาเป็นเครื่องมือ รัฐบาลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจกับชนกลุ่มน้อยและชาวเขาเผ่าต่างๆ ให้พวกเขาเหล่านั้นได้รับรู้ว่ารัฐบาลไม่ได้ทอดทิ้งให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมีอาจดูแลได้อย่างทั่วถึงเพราะชาวเขาอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย และการคมนาคมไปมาลำบาก รัฐบาลจึงได้ขอความร่วมมือจากกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อใช้วิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์และส่งข่าวสารต่างๆ จากรัฐบาลไปยังชาวเขา โดยผ่านรายการวิทยุที่ออกอากาศโดยใช้ภาษาของชาวเขาเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับชาวเขา ถือเป็น การดำเนินนโยบายเพื่อแย่งชิงกำลังคนจากฝ่ายตรงข้าม

ในปลายปี พ.ศ. 2507 สถานีวิทยุประชาสัมพันธ์เชียงใหม่ เขตลำปาง สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ ได้ทดลองจัดรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาขึ้น ส่งกระจายเสียงออกอากาศด้วยภาษาชาวเขาเผ่าเข้าเป็นอันดับแรก เนื่องจากสถานการณ์ในขณะนั้นชาวเขาเผ่าเข้าเริ่มมีพฤติกรรมส่อไปในทางลบ เริ่มมีการก่อความไม่สงบขึ้นตามแนวชายแดน โดยบันทึกเสียงที่สถานีวิทยุประชาสัมพันธ์เชียงใหม่ มีผู้ประกาศเป็นชาวเขาเผ่าเข้า 2 คน และส่งเทปไปออกอากาศที่สถานีวิทยุประชาสัมพันธ์ลำปาง เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่มีกำลังส่งเพียง 1 กิโลวัตต์ แต่ที่ลำปางส่งได้ 10 กิโลวัตต์ การออกอากาศครั้งแรกนี้ ทำการกระจายเสียงสัปดาห์ละ 2 ครั้งๆ ละ 15 – 20 นาที เนื้อหาของรายการเป็นบทความที่เกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ทั้งข่าวสารทางราชการ และความรู้ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเนื้อหาบางส่วนมาจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานทางการทหาร กรมป่าไม้ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองต่อนโยบายทางการเมืองของรัฐในขณะนั้น

การออกอากาศครั้งแรกมีผลตอบรับเป็นที่น่าพอใจ และได้รับความนิยมาจากชาวเขาเผ่าเข้ามากแต่การกระจายเสียงภาษาชาวเขาเพียงเผ่าเดียว ประกอบกับมีกำลังส่งต่ำ ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาของชาวเขาได้ทั้งหมด และเกิดการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ในหมู่ชาวเขาหนักขึ้นเรื่อยๆ รัฐบาลไทยจึงได้ขอความร่วมมือไปยังรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในการตั้งเครื่องส่งวิทยุกำลังสูง ซึ่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกาก็ได้ให้ความร่วมมือโดยออกค่าเครื่องส่งขนาด 100 กิโลวัตต์ พร้อมติดตั้งอุปกรณ์ส่วนควบ และอุปกรณ์ในการผลิตรายการ ส่วนรัฐบาลไทยออกงบประมาณค่าก่อสร้างสถานีและจัดหาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เมื่อการดำเนินการแล้วเสร็จ ได้ทดลองออกอากาศอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2511 โครงการออกอากาศในระยะแรกทำการกระจายเสียงใน 3 ภาษา คือ ม้ง เข่า และกะเหรี่ยง “เนื่องจากเป็นเผ่าที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดเรียงลงมาตามลำดับ และค่อนข้างจะเป็นเผ่าที่มีการสนองตอบต่อการดำเนินงานการกระจายเสียงในระดับดี” (ญารณี สัมภาษณ์ วันที่ 2 พ.ย. 43) มีการอบรมผู้ดำเนินรายการชาวเขา โดยเลือกเอาผู้ที่รู้ภาษาไทย และสามารถอ่านออกเขียนได้ นอกจากนี้รัฐบาลสหรัฐอเมริการ่วมกับรัฐบาลออสเตรเลีย ยังได้ให้ความสนับสนุนแก่ประเทศไทย โดยการส่ง มิสเตอร์ปีเตอร์ วิทลอค ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการการกระจายเสียงภาคภาษาชนกลุ่มน้อยของประเทศออสเตรเลีย มาเป็นที่ปรึกษาให้กับทางสถานีฯ ด้วย

ภายหลังจากทำการกระจายเสียงใน 3 ภาษาประมาณ 1 ปี โดยมีรายการภาษาไทยและภาษาคำเมืองแทรกตามความเหมาะสม สถานีฯ จึงได้เริ่มทดลองออกอากาศภาษามูเซอ และต่อมาในปี พ.ศ. 2516 ได้เพิ่มภาษาลีซอ และอีก้อ เต็มโครงการที่วางไว้เดิม ที่จะออกรายการภาษาชาวเขาเผ่าใหญ่ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทยทั้งสิ้น 6 เผ่า คือ ม้ง เข่า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีก้อ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินรายการ คือ การรณรงค์

1. ให้ชาวเขาเลิกตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำ ลำธาร
2. ให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่น

3. ให้ชาวเขาอยู่เป็นหลักแหล่ง
4. ให้ชาวเขามาเป็นพวกเรา และช่วยกันรักษาความสงบตามแนวชายแดน

ในปี พ.ศ. 2532 มูลนิธิ WIF (World view International Foundation) ซึ่งเป็นมูลนิธิช่วยเหลือด้านการผลิตเพื่อธรรมาภิบาลด้านยาเสพติด และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประเทศสนอร์เวย์ ได้ให้ความร่วมมือกับทางสถานีฯ จัดตั้งโครงการสื่อสารเพื่อการพัฒนาที่สูง Thai/WIF ขึ้น และได้จัดอบรมให้แก่ผู้ประกาศภาคภาษาชาวเขาทั้ง 6 เผ่า คือ ม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีเก้อ เพื่อเพิ่มความรู้ในการจัดรายการ และยังส่งเสริมความรู้ในการปฏิบัติงานภาคสนามของเจ้าหน้าที่ชาวเขา เพื่อนำมาปรับปรุงรายการให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา หลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาใหม่ตามนโยบายทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาได้เปลี่ยนแปลงไป จากความต้องการแย่งชิงกำลังคนจากฝ่ายตรงข้าม มาเป็นการยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวเขาแทน นโยบายในการดำเนินรายการที่ทางสถานีได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการชาวเขาสาขาชาวเขาสัมพันธ์ ซึ่งมีอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์เป็นประธาน จึงได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยมีนโยบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการให้สัญชาติไทยกับชาวเขา
2. การสร้างความเข้าใจให้แก่ชาวเขาในเรื่องของสิทธิในการเป็นพลเมืองไทยให้ชาวเขารู้สึกว่าชาวเขาก็คือคนไทย และให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ
3. การให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การเกษตร อนามัย โรคเอดส์ การวางแผนครอบครัว กฎหมาย วัฒนธรรมไทย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวเขาให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

ในปี พ.ศ. 2538 กรมประชาสัมพันธ์ ได้รับงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องส่งใหม่ กำลังส่ง 50 กิโลวัตต์ มาทดแทนเครื่องส่งเดิมที่ใช้งานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 และมีกำลังส่งลดลงเหลือเพียง 30 กิโลวัตต์ ซึ่งอยู่ในสภาพทรุดโทรมมากจนไม่สามารถซ่อมบำรุงใช้งานได้อีก เครื่องส่งใหม่ที่กรมประชาสัมพันธ์จัดซื้อมาทดแทนเครื่องเก่า ได้เริ่มใช้ออกอากาศเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2539 สามารถครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย คือ เขตภาคเหนือตอนบน และผู้ฟังสามารถรับสัญญาณได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีการปรับปรุงรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหารายการให้ทันสมัย ด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมด้วยการโทรศัพท์เข้ามาพูดคุยในรายการ แจ้งข่าวสารต่างๆ ผ่านรายการ (สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่, 2521)

นอกจากเอกสารของ สวท.เชียงใหม่แล้ว ผู้วิจัยยังได้รับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานภาพปัจจุบันของ รายการข่าวเขาจากหัวหน้าฝ่ายรายการของ สวท.เชียงใหม่ ว่า “นอกจากรายการข่าวเขาจะมีผู้ฟังเป้าหมายอยู่ใน เขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยแล้ว ในบางครั้งยังมีผู้ฟังที่เป็นนักเรียนวิทยุโทรข้ามประเทศมา เช่น จาก ออสเตรเลีย เพื่อแจ้งให้เราทราบว่าเขาเผื่อญรับคลื่นของเราได้ และแสดงความดีใจกับเราที่เรามีรายการเพื่อชน กลุ่มน้อยเหมือนกับที่ประเทศเขามิ บางครั้งก็มีที่โทรมาจากลาวแต่พวกนี้ไม่ใช่คนลาวจะเป็นคนต่างชาติซึ่งเป็น เจ้าหน้าที่ขององค์กรระหว่างประเทศที่เข้าไปทำงานเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในลาว และมีเครื่องรับ-ส่งวิทยุที่กำลัง วัตต์สูง ก็แจ้งให้เราทราบว่าเขารับรายการเราได้” (บุญรัตน์, สัมภาษณ์ วันที่ 2 พ.ย. 43)

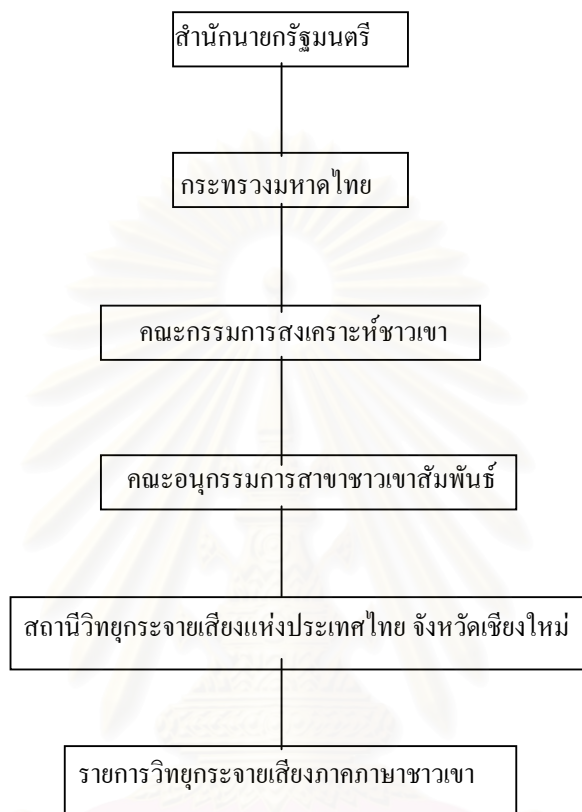
## 2. นโยบายและโครงสร้างในการดำเนินงานของรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขา

รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา รับนโยบายในการดำเนินรายการจากคณะอนุกรรมการ ชาวเขาสาขาชาวเขาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นคณะกรรมการย่อยในคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา ซึ่งมี ฯพณฯ รัฐ มนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธาน และคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กรมประชาสงเคราะห์ กรมตำรวจ กรมการปกครอง กรมปศุ สัตว์ กรมการป่าภายใน กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมประชาสัมพันธ์ กรมที่ดิน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงคมนาคม สำนักงบประมาณ สภาความมั่นคงแห่งชาติ กรรมการกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

คณะกรรมการกลางได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น 9 คณะ เพื่อรับผิดชอบงานในสาขาต่างๆ เช่น อาชีพ อนามัย การศึกษา ฯลฯ คณะอนุกรรมการสาขาชาวเขาสัมพันธ์เป็นหนึ่งในคณะอนุกรรมการย่อย ซึ่งมี อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เป็นประธาน รับผิดชอบในด้านวางแผนดำเนินการด้านประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าว สารให้แก่ชาวเขา เพื่อให้ชาวเขามีความจงรักภักดีต่อชาติไทย การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการชาวเขาสาขาสัมพันธ์ แบ่งออกได้ดังนี้

1. ใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อกลางในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์กับชาวเขาเผ่าต่างๆ โดยมอบหมายให้ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตรายการ ซึ่งนอกจากจะทำการกระจายเสียงที่จังหวัดเชียงใหม่แล้ว ยังให้อัดเทปรายการไปออกอากาศยังสถานีวิทยุใน เครื่องของกรมประชาสัมพันธ์ เช่น พิษณุโลก ตาก แม่ฮ่องสอน เป็นต้น
2. ถวายความสะดวกแก่พระสงฆ์ที่ขึ้นไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาเป็นประจำทุกปี
3. จัดนำผู้นำชาวเขามาเยี่ยมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่าง จังหวัด

**แผนภูมิที่ 1** แสดงโครงสร้างการกำหนดนโยบายในการดำเนินงานการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา



ที่มา : เรียบเรียงจากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายข่าวและรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา ปัญหาต่างๆ ที่มีชาวเขาเข้ามาเกี่ยวข้องได้บรรเทาลง จากเดิมที่รัฐบาลมีนโยบายในการแย่งชิงกำลังคนจากฝ่ายตรงข้ามให้ชาวเขามาเป็นพวกเรา ไม่ไปเข้าข้างฝ่ายคอมมิวนิสต์หรือผู้ที่มุ่งร้ายต่อประเทศไทย โดยรัฐบาลได้ใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายนั้น จึงเปลี่ยนมาเป็นความต้องการยกระดับหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวเขาที่นับได้ว่าเป็นประชาชนไทยคนหนึ่งให้ดีขึ้น นโยบายในการดำเนินรายการที่ทางสถานีฯ ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการชาวเขาสาขาชาวเขาสัมพันธ์ ซึ่งมีอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์เป็นประธานนั้น จึงได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยมีนโยบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ



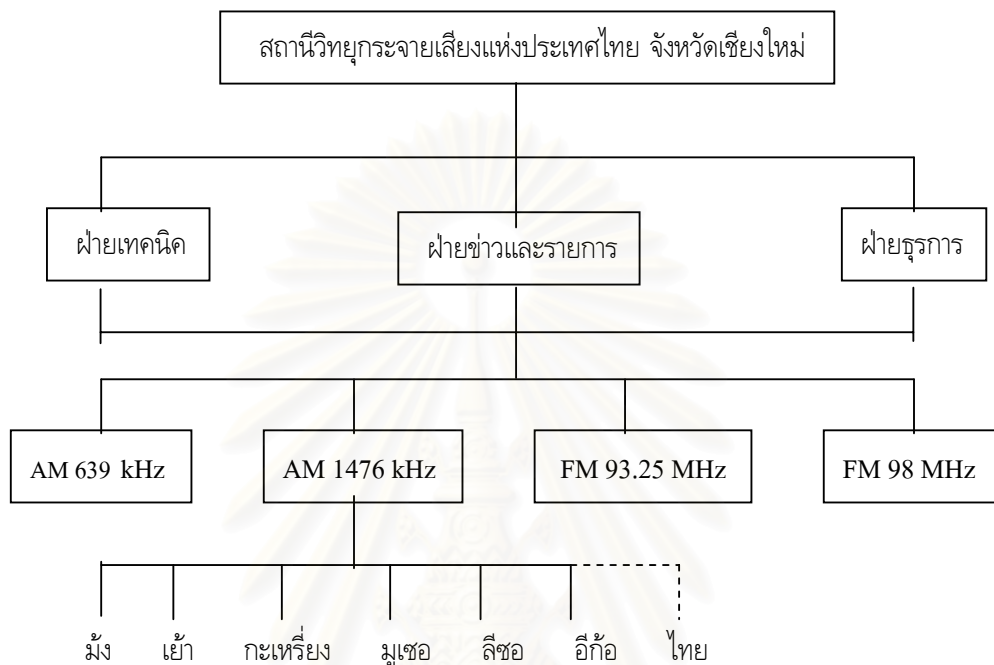
1. การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการให้สัญชาติไทยกับชาวเขา
2. การสร้างความเข้าใจให้แก่ชาวเขาในเรื่องของสิทธิในการเป็นพลเมืองไทย ให้ชาวเขารู้สึกว่าชาวเขาก็คือคนไทย และให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ
3. การให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การเกษตร อนามัย โรคเอดส์ การวางแผนครอบครัว กฎหมาย วัฒนธรรมไทย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวเขาให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

นอกจากนี้ทางสถานีฯ ยังร่วมมือกับโครงการหลวง รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการเผยแพร่งานและความรู้ต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชผักผลไม้เมืองหนาว ดอกไม้เมืองหนาว เพื่อทดแทนการปลูกฝิ่น ซึ่งทำให้ชาวเขามีอาชีพหลักและมีรายได้ที่ดีขึ้นกว่าเดิม (สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย, 2540) ซึ่งแนวนโยบายในการดำเนินงานที่ได้รับมาจากคณะกรรมการสาขาชาวเขาสัมพันธ์นั้น สถานีฯ ได้นำมาเป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างของรายการ พังรายการ รวมทั้งรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหารายการ โดยจะนำมาพิจารณาร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความต้องการของผู้ฟัง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์สูงสุดจากการรับฟังรายการ

ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขา เราจำเป็นต้องศึกษาโครงสร้างในการดำเนินงานของ สวท.เชียงใหม่ก่อน เนื่องจากเป็นสถานีฯ ที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดรายการ จากการสัมภาษณ์นางณัฐณี เรืองยศ ผู้จัดการระดับ 8 ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายข่าวและรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์ รวมทั้งเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุชาวเขาโดยตรงนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา ผู้วิจัยได้ทราบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัด สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์ เป็นสถานีที่รัฐบริหารจัดการเอง ยังไม่มีการเปิดให้เอกชนเข้ามาดำเนินการในลักษณะของการเช่าหามาเวลาหรือขายเวลาให้แก่การโฆษณาสินค้าและบริการ ดังนั้นงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานของสถานีจึงมาจากงบประมาณของรัฐโดยตรง

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2 แสดงโครงสร้างในการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัด เชียงใหม่



ที่มา : เรียบเรียงจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัด เชียงใหม่

ลักษณะโครงสร้างดังกล่าวของ สวท.เชียงใหม่ เป็นลักษณะโครงสร้างในการบริหารงานที่พบได้ใน สถานีวิทยุสังกัดกรมประชาสัมพันธ์ ที่ยังไม่มีกรเปิดให้เอกชนเข้ามาเช่าเหมาเวลาดำเนินงาน และมีลักษณะ การดำเนินงานแบบ “สถานีวิทยุท้องถิ่น” โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการให้บริการเพื่อผู้ฟังในท้องถิ่นที่สถานีวิทยุ ตั้งอยู่ ดังนั้น การดำเนินงานของ สวท.เชียงใหม่ จึงมุ่งให้บริการแก่ประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ และพื้นที่ ใกล้เคียง การดำเนินงานทางด้านการกระจายเสียงของสถานีจะแบ่งออกเป็น 4 เครื่องข่าย (ภายใต้ความรับผิดชอบ ของฝ่ายข่าวและฝ่ายรายการ) คือ

1. เครื่องข่าย AM 639 kHz รับผิดชอบในการถ่ายทอดสัญญาณ โดยตรงจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นสถานีแม่ข่าย เช่น รายการข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวพระราชกรณียกิจ เป็นต้น
2. เครื่องข่าย FM 93.25 MHz รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริการท้องถิ่น เช่น รายการจราจรเพื่อชุมชน ข่าวบริการท้องถิ่น เป็นต้น



จากโครงสร้างดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานทางด้านบุคลากรของสถานีฯ และได้ข้อมูลว่า “สำหรับผู้ประกาศข่าวเขาขณะนี้เป็นผู้ประกาศเดิมที่ทำรายการมาตั้งแต่เริ่มแรก ซึ่งได้รับการบรรจุเป็นลูกจ้างประจำโดยที่ไม่มีการกำหนดคุณวุฒิ เพียงแต่ให้อ่านออกเขียนได้ และเป็นผู้ที่ได้รับสัญชาติไทยแล้ว แต่สำหรับผู้ที่จะสอบเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวเขาใหม่ ซึ่งนอกจากจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับสัญชาติไทยแล้ว ถ้าไม่มีคุณวุฒิก็จะต้องมีประสบการณ์ในการทำงานและมีความชำนาญไม่ต่ำกว่า 5 ปี แต่ถ้ามีคุณวุฒิ ม.ศ. 3 ก็ต้องมีประสบการณ์ในการทำงานและมีความชำนาญไม่ต่ำกว่า 3 ปี และถ้ามีคุณวุฒิ ม.ศ. 5 ขึ้นไป ไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ เพียงสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ผ่านก็ได้รับการบรรจุเป็นลูกจ้างประจำทันที และไม่จำเป็นต้องมีใบอนุญาตผู้ประกาศของกรมประชาสัมพันธ์ ตอนนี้ผู้ประกาศข่าวเขาของเรบางคนก็ได้บรรจุเป็นข้าราชการแล้ว เพราะเอาวุฒิ ม.ศ.3 ที่ไปเรียนกับ กศน. มาสอบปรับ” จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า ในปัจจุบันมีผู้ประกาศข่าวเขาที่สอบบรรจุเป็นข้าราชการได้แล้วจำนวน 5 คน ได้แก่

1. นางเกศินี	ศรีสมบัติ	ภาษาเข่า
2. นายมานะ	กาญจนปกรณ์	ภาษากะเหรี่ยง
3. นางสมศรี	เชกเปาะ	ภาษาอีโก้
4. นางศิริพร	เอกรัตน์	ภาษามูเซอ
5. นายอนันต์	สีวลี	ภาษาลีซอ

ส่วนผู้ประกาศข่าวเขาอีก 9 คนที่เหลือ ประกอบด้วยผู้ที่มีคุณวุฒิไม่ถึง ม.ศ.3 และผู้ที่มีคุณวุฒิถึง ม.ศ.3 แต่ยังไม่ได้ออกสอบบรรจุเป็นข้าราชการ ซึ่งขณะนี้ยังคงเป็นลูกจ้างประจำของทางสถานีฯ ได้แก่

1. นายเซ็ง	เลาว้าง	ภาษาม้ง
นางเซ็ง	แซ่หย้า	
นายนิพนธ์	แซ่จ้าว	
2. นายวสันต์	จิตอาชาไนย	ภาษาเข่า
3. นายประสงค์	โปโล	
นางวีรวรรณ	รัตนวรรณ	ภาษากะเหรี่ยง
4. นายสละ	เลาอื้อ	ภาษามูเซอ
5. นายยาไน้	สีมี	ภาษาลีซอ
6. นางสาวจินตนา	รัตนวิชัยกุล	ภาษาอีโก้

ในการออกอากาศผู้ประกาศข่าวเขาทั้ง 14 คนนี้ จะจัดรายการสลับกัน อย่างเช่น ภาษาม้ง “จะสลับกันจัดแล้วทำเป็นตารางไว้เลยว่าใครต้องจัดช่วงไหนวันไหน ก็ต้องควันทุ้ยด้วยแล้วแต่ฐานะของแต่ละคนถ้ารู้ล่วงหน้าว่ามาไม่ได้ก็ต้องควาใครว่างจัดแทน แต่ปกติแล้วทุกคนก็ต้องมาทำงานทุกวัน นอกจากจะออกไปข้าง

นอกไปสัมมนา อบรม หรือไปช่วงงานหน่วยงานอื่นบ้างก็แล้วแต่ แต่พยายามจะจัดให้เป็นเวลาทุกคน ผู้ฟังจะได้ตามฟังได้” (เซ่ง, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43) หรืออย่างภาษาอีกก็ “จะตกลงกันว่าใครสะดวกจัดช่วงไหน แล้วก็ทำเป็นตารางออกมา ส่วนมากใครจัดช่วงไหนก็จะอยู่ช่วงนั้นตลอด อย่างดิฉันอยู่ช่วงเช้าของทุกวันยกเว้นเสาร์อาทิตย์จะอยู่ช่วงบ่าย ถ้าวันไหนไม่ว่างต้องไปติดต่องานหรือไปช่วยโรงพยาบาลจินตนา ก็จะจัดแทน” (สมศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43) “ทุกภาษาก็จะทำอย่างนี้สลับกันจัด ทางสถานีก็ไม่ได้กำหนดอะไรกำหนดแค่ ว่าภาษานี้ต้องออกอากาศกี่โมงแค่นั้น ช่างในก็ให้เรตกลงกันเองว่าใครจะอยู่ช่วงไหน ตกลงได้แล้วก็แจ้งคุณณกรณ์” (เกศินี, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43) “แต่ส่วนมากทุกคนก็จัดอย่างนี้มาเป็นปีๆ แล้วไม่ค่อยเปลี่ยน เพราะมีผู้ฟังตามฟัง ถ้าเปลี่ยนตลอดคนก็ตามฟังไม่ได้แล้วถ้าเปลี่ยนก็ต้องแจ้งให้ผู้ฟังรู้ล่วงหน้าด้วย เพื่อผู้ฟังคนไหนเป็นแฟนรายการใครก็จะได้ตามฟังถูกเพราะทุกคนก็มีแฟนรายการของตัวเอง” (วสันต์, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

ผู้ประกาศของรายการชาวเขาจะเป็นผู้ผลิตรายการในส่วนของ การจัดหาบทความและเนื้อหาอื่นๆ เพื่อใช้ในการออกอากาศ (มีทั้งเขียนเองและคัดลอกมาจากนิตยสาร) และทำหน้าที่จัดรายการ แต่ยังไม่ได้เข้ามาทำงานในด้านของเทคนิค การควบคุมเครื่องและอุปกรณ์กระจายเสียง เนื่องจากงานทางด้านเทคนิคต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านที่เป็นทางด้านเทคนิค แต่ผู้ประกาศชาวเขาจะมีคุณวุฒิที่ไม่ใช่ด้านนี้ จะมีบางคนที่เป็นข้าราชการแต่ก็จบเพียงชั้น มศ.3 ยังไม่มีผู้ประกาศที่จบการศึกษามากกว่านั้น นอกจากนี้ผู้ประกาศยังต้องทำหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการด้วย เช่น ต้อนรับชาวเขาที่เดินทางมาเยี่ยมชมสถานีฯ ทำหน้าที่เป็นล่ามให้กับส่วนราชการ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ศาล มหาวิทยาลัย ฯลฯ ที่ต้องการความช่วยเหลือทางด้านภาษาชาวเขา นอกจากนี้ยังต้องลงพื้นที่เพื่อร่วมกิจกรรมชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้จัดรายการกับผู้ฟังด้วย เช่น งานปีใหม่ งานประเพณีต่างๆ ที่ผู้ฟังเชิญมา และเมื่อถึงการสำรวจประจำปีผู้ประกาศชาวเขาที่จะต้องออกสำรวจเก็บข้อมูลพร้อมเจ้าหน้าที่ของสถานีฯ ด้วยเช่นกัน

### 3. ผังรายการ

การดำเนินรายการในระยะแรกๆ ทางสถานีฯ จะเป็นผู้กำหนดผังรายการเองตามที่สถานีฯ เห็นว่าเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับชาวเขาในขณะนั้น แต่ในปัจจุบันชาวเขาเราถือว่าเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ (มีบัตรประจำตัวประชาชนไทย) และนโยบายของรัฐบาลต่อชาวเขาได้เปลี่ยนแปลงไป สถานีฯ ซึ่งเป็นสถานีวิทยุท้องถิ่น ที่ต้องดำเนินการกระจายเสียงเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่น ก็ต้องให้บริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนชาวเขาด้วย ทางสถานีฯ จึงเริ่มให้ผู้ประกาศชาวเขาทั้ง 6 ภาษา มีส่วนร่วมในการกำหนดผังรายการรวมทั้งรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการ

ด้วย เนื่องจากสถานีฯ เห็นว่าผู้ประกาศชาวเขาทั้ง 6 ภาษาก็คือตัวแทนของผู้ฟังชาวเขานั้นเอง (ญารณีสัมภาษณ์ วันที่ 2 พ.ย. 43)

ผังรายการในปัจจุบันของรายการชาวเขาที่กำหนดขึ้นจากการประชุมร่วมกันระหว่างหัวหน้าฝ่ายข่าว และรายการกับผู้ประกาศชาวเขาทั้ง 6 ภาษา เป็นดังนี้

**ตารางที่ 1 แสดงเวลาออกอากาศของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ทางคลื่นความถี่ AM 1476 kHz**

	เวลาออกอากาศ	ภาษาเผ่า
ภาคเช้า	เวลา 05.00 น. – 06.00 น.	ภาษาม้ง
	เวลา 06.00 น. – 07.00 น.	ภาษาเย้า
	เวลา 07.30 น. – 08.00 น.	ภาษาลีซอ
	เวลา 08.00 น. – 08.30 น.	ภาษาอีก้อ
	เวลา 08.30 น. – 09.30 น.	ภาษากะเหรี่ยง
	เวลา 09.30 น. – 10.00 น.	ภาษามูเซอ
ภาคบ่าย	เวลา 15.30 น. – 16.00 น.	ภาษาเย้า
	เวลา 16.00 น. – 17.00 น.	ภาษาลีซอ
	เวลา 17.00 น. – 18.00 น.	ภาษามูเซอ
	เวลา 18.00 น. – 19.00 น.	ภาษาม้ง
	เวลา 19.00 น. – 20.00 น.	ภาษากะเหรี่ยง
	เวลา 20.30 น. – 21.30 น.	ภาษาอีก้อ

ที่มา : เอกสารของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่

ผังรายการที่เห็นนี้ เป็นผังรายการล่าสุดที่ได้กำหนดขึ้นหลังจากการสำรวจผลการรับฟังของผู้ฟังชาวเขากลุ่มเป้าหมายของทางสถานีฯ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2542 ซึ่งทางสถานีฯ ได้ปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังชาวเขามากยิ่งขึ้น โดย

ภาษาม้ง	ออกอากาศในช่วงเช้า 1 ชั่วโมง และบ่าย 1 ชั่วโมง	รวมเป็น 2 ชั่วโมง
ภาษาเย้า	ออกอากาศในช่วงเช้า 1 ชั่วโมง และบ่าย ครึ่งชั่วโมง	รวมเป็น 1.30 ชั่วโมง
ภาษากะเหรี่ยง	ออกอากาศในช่วงเช้า 1 ชั่วโมง และบ่าย 1 ชั่วโมง	รวมเป็น 2 ชั่วโมง
ภาษามูเซอ	ออกอากาศในช่วงเช้า ครึ่งชั่วโมง และบ่าย 1 ชั่วโมง	รวมเป็น 1.30 ชั่วโมง



ภาษาอีสาน	ออกอากาศในช่วงเช้า ครึ่งชั่วโมง และบ่าย 1 ชั่วโมง	รวมเป็น 1.30 ชั่วโมง
ภาษาอีโก้	ออกอากาศในช่วงเช้า ครึ่งชั่วโมง และบ่าย 1 ชั่วโมง	รวมเป็น 1.30 ชั่วโมง

จะสังเกตเห็นได้ว่า แต่ละภาษามีระยะเวลาในการออกอากาศไม่เท่ากัน ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลจากหัวหน้าฝ่ายรายการฯ ว่า สถานีฯ ได้นำข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจในครั้งนั้นมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดช่วงเวลา และระยะเวลา ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย เนื่องจากวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ฟังแต่ละเผ่าแตกต่างกัน การตอบสนองและความสนใจในรายการแตกต่างกัน ดังนั้นช่วงเวลาที่กำหนดจึงกำหนดขึ้นมาจากความต้องการ และความสะดวกในการรับฟังของผู้ฟังชาวเขาแต่ละเผ่า เช่น ผู้ฟังภาษากะเหรี่ยงและม้งจะมีการตอบสนองต่อรายการมากกว่าภาษาอื่น ดังนั้น สถานีฯ จึงกำหนดให้ภาษากะเหรี่ยงและม้งมีเวลาในการออกอากาศมากกว่าภาษาอื่น หรือชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่า ให้ข้อมูลว่าในช่วงเวลา 8.00 น. – 10.00 น. จะเป็นช่วงที่รับสัญญาณได้ชัดเจนที่สุด สถานีฯ ก็จะจัดให้ออกอากาศภาษากะเหรี่ยงในเวลานั้น เป็นต้น

นอกจากนี้จากการวิจัยยังพบว่าในพื้นที่ให้บริการหลักๆ เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พะเยา เชียงราย น่าน ผู้ฟังชาวเขาแต่ละเผ่ามีความต้องการและความสะดวกในการรับฟังไม่แตกต่างกันมากนัก เมื่อได้ข้อมูลมาจากการสำรวจแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้รับมาเป็นพื้นฐานในการผังรายการ รูปแบบ และเนื้อหาของรายการต่อไป ในการกำหนดรายละเอียดในการดำเนินงานจะประชุมร่วมกันทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น ผู้อำนวยการสถานี หัวหน้าฝ่ายข่าวและรายการ รวมทั้งผู้ประกาศชาวเขาของแต่ละภาษาด้วย เพื่อให้ได้เวลาออกอากาศ ระยะเวลาออกอากาศ และรูปแบบเนื้อหาของรายการที่เหมาะสมที่สุด เมื่อได้ข้อสรุปแล้วก็จะนำมาจัดทำเป็นผังการออกอากาศต่อไป การออกอากาศของรายการวิทยุภาคภาษาชาวนานั้น ส่วนใหญ่แล้วจะดำเนินไปตามผังที่กำหนดไว้ เว้นแต่จะมีความจำเป็นที่จะต้องถ่ายทอดสดรายการที่ส่งมาจากสถานีแม่ข่ายที่กรุงเทพฯ เช่น พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวันที่ 5 ธันวาคม ทางสถานีฯ ก็จะงดการออกอากาศภาษาชาวนาที่ตรงกับช่วงเวลานั้นไปแต่ก็ไม่ค่อยบ่อยครั้งนัก ส่วนการดำเนินรายการในแต่ละช่วงเวลานั้น ทางสถานีฯ จะกำหนดกรอบเนื้อหากว้างๆ ให้ผู้ประกาศชาวเขาปฏิบัติตาม แต่ผู้ประกาศชาวเขาก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ คือจะให้อิสระแก่ผู้ประกาศชาวเขาแต่ละเผ่า ในการสลับเนื้อหาที่จะออกอากาศในช่วงเวลาของตนตามความเหมาะสม โดยให้อยู่ภายในกรอบที่ทางสถานีฯ ได้กำหนดไว้ ส่วนรูปแบบในการนำเสนอรายการนั้น ทางสถานีฯ ก็ไม่ได้เข้าไปกำหนดอะไร เพียงแต่ให้คำแนะนำว่ารายการที่มีเนื้อหาแบบไหนควรใช้รูปแบบอะไรในการดำเนินรายการเท่านั้น (ญารณี, สัมภาษณ์, 2 พ.ย. 43)

## 4. รูปแบบในการนำเสนอ และการผลิตเนื้อหาเพื่อออกอากาศ

### 4.1 รูปแบบในการนำเสนอรายการ

นภากรณี อัจฉริยะกุล (2534) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบหรือลักษณะในการนำเสนอรายการ และใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทของรายการวิทยุ ได้แก่ รูปแบบรายการเพื่อการเสนอข่าวสาร แบ่งเป็น การอ่านข่าว การรายงานข่าว การพูดคุยข่าว การวิเคราะห์และวิจารณ์ข่าว รูปแบบรายการเพื่อความรู้ แบ่งเป็น สารคดี สนทนา สัมภาษณ์ บทความ บรรยาย รูปแบบรายการเพื่อความบันเทิง แบ่งเป็นรายการละคร รายการเพลง รายการนิยายสารทางอากาศ รายการปกิณกะ

ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลว่า ภายหลังจากที่คณะผู้จัดทำรายการชาวเขาได้ร่วมประชุมกัน เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรายการชาวเขาให้นำเสนอในสิ่งที่ตรงกับความต้องการของผู้ฟังมากที่สุด ข้อเสนอที่ได้จากการประชุม คือ ต้องนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ส่วนรูปแบบการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจจากผู้ฟังให้คล้อยตามและไม่เบื่อหน่าย นำเสนอในสิ่งที่เข้าใจง่าย ใช้คำพูดง่ายๆ ยกเว้นศัพท์ทางวิชาการที่ไม่สามารถหาคำอื่นแทนได้ แต่ต้องมีคำอธิบายให้ด้วยว่าหมายถึงอะไร โดยมีรูปแบบในการนำเสนอหลักๆ เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้ง 6 ภาษา คือ

#### 1. รูปแบบการอ่านและพูดคุยข่าว

เนื่องจากรายการชาวเขาไม่ได้ถ่ายทอดรายการข่าวโดยตรงจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สถานีแม่ข่ายที่กรุงเทพฯ แต่เป็นลักษณะของการที่ผู้ประกาศแต่ละเผ่าเป็นผู้หาข่าวที่น่าสนใจ และ/หรือ มีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่น อาจจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาโดยตรงหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียงมาเล่าให้ผู้ฟัง เป็นลักษณะของการเล่าข่าวหรือการพูดคุยข่าวมากกว่าการอ่านข่าว ผู้ประกาศภาษาจะเรียงได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ข่าวที่ไปหามาบางวันก็มีหลายข่าวอ่านไม่ทันก็จะเก็บไว้ตอนบ่ายหรือไว้วันต่อไป บางวันถ้าไม่มีเวลาจริงๆ ก็จะพูดเกี่ยวกับข่าวเก่าเหมือนกับการตามข่าว ว่าที่เล่าไปเมื่อวานวันนี้ไปถึงไหนแล้ว” (มานะ, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43) ในขณะที่ผู้ประกาศเผ่าม้งให้ข้อมูลว่า “บางทีก็เป็นข่าวจากหนังสือพิมพ์ เช่น เชียงใหม่นิวส์ ไทยนิวส์ เอามาอ่าน แต่ไม่เชิงอ่านทั้งหมดจะสรุปมาคร่าวๆแล้วก็เอามาอ่านให้ฟังว่ามีอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไร ใครทำอะไร ไม่ได้อ่านจากหน้าหนังสือพิมพ์ทั้งหมด” (เซ็ง, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43) เช่นเดียวกับผู้ประกาศชาวเขาเผ่าอีก็้อที่พยายามหาข่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยที่ข่าวนั้นอาจจะไม่ใช่เรื่องของชาวเขาโดยตรงก็ได้ ที่มาของข่าวจะเป็นจากหน้าหนังสือพิมพ์ต่างๆ ไป เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ เชียงใหม่นิวส์ “เมื่อได้ข่าวมาก็จะเอามาเขียนใหม่ ถ้าข่าวนั้นสั้นก็จะอ่านแต่

ถ้ามีเนื้อหาหมกมุ่นก็จะสรุปเอามาแล้ว แต่ส่วนมากก็จะสรุปเหมือนกับคนอื่นๆ” (จินตนา, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

จากข้อมูลต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้รับจากการสัมภาษณ์ สิ่งที่สังเกตได้ คือ เนื้อหาข่าวที่นำมาออกอากาศนั้น จะเป็นข่าวที่พบโดยทั่วไปในหน้าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นเรื่องราวภายในท้องถิ่นภาคเหนือไม่ว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับผู้ฟังโดยตรงหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ผู้ฟังยังได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “หลังจากที่เล่าข่าวประจำวันเรียบร้อยแล้วว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ถ้าข่าวนั้นเป็นข่าวที่ผู้คนกำลังสนใจหรือเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญกับผู้ฟังก็จะนำเนื้อหาในข่าวนั้นมาพูดคุยกับผู้ฟังต่อ เช่น ข่าวเรื่องทะเลเบียนบ้าน ชาวเขามีปัญหากันมากเรื่องทะเลเบียนบ้าน บางคนไม่มีชื่อในทะเลเบียนบ้าน บางคนไม่มีทะเลเบียนบ้านเพราะไม่รู้เรื่องว่าต้องทำอะไร ก็จะพูดคุยเรื่องนี้ต่อแนะนำว่าต้องทำอะไรบ้าง ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดก็ต้องเตือนคนฟังด้วยว่าอย่าเข้าไปยุ่งเกี่ยว มีผลกระทบอะไรตามมาบ้าง เพราะฉะนั้นบางวันก็จะมีหัวข้อข่าวแค่ 1-2 หัวข้อ บางวันถ้าพูดยาวก็อาจจะมีหัวข้อข่าวเดียวจนเน้นเกี่ยวกับเนื้อหาข่าวมากกว่า” (สมศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43) เช่นเดียวกับผู้ประกาศชาวเขาเผ่าเย้าที่ว่า “ข่าวที่อ่านในรายการบางทีก็ไม่ได้มาจากหนังสือพิมพ์ จะมาจากที่เราฟังถ่ายทอดข่าวในวิทยุ ฟังแล้วมีเรื่องอะไรน่าสนใจก็จะจดเอาไว้แล้วก็เอามาเล่าให้ผู้ฟังได้ฟังกัน ก็เหมือนนั่งคุยกับผู้ฟังเพียงแต่เราพูดคนเดียว บางครั้งถ้ามีผู้ฟังโทรเข้ามาช่วงข่าวก็จะคุยกับผู้ฟังที่โทรเข้ามาถามความคิดเห็นเห็นว่าคิดอย่างไร” (เกศินี, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

## 2. รูปแบบการพูดคุยเนื้อหาทั่วไป

ลักษณะรายการพูดคุยของรายการชาวเขานั้น จะเป็นการที่ผู้ประกาศมีโครงเรื่องคร่าวๆ ว่าวันนี้จะพูดเกี่ยวกับเรื่องอะไร ต้องมีเนื้อหาอะไรบ้าง เนื้อหาที่จะนำมาพูดคุยนั้นไม่จำเป็นต้องมีการเขียนไว้เป็นบทความแต่จะเป็นเรื่องราวที่ผู้ประกาศไปศึกษาค้นคว้ามาอย่างดีแล้วนำมาคุยให้ผู้ฟังได้รับรู้ “เหมือนกับที่เราคุยกับเพื่อนแล้วเราเล่าเรื่องให้เพื่อนฟัง” (วสันต์, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43) สิ่งที่สำคัญที่สุดในการพูดคุยนั้นผู้ประกาศเน้นที่การใช้ภาษาง่ายๆ ถ้ามีศัพท์วิชาการที่ต้องเรียกทับศัพท์ก็จะต้องมีคำอธิบายด้วยว่าสิ่งที่พูดไปนั้นหมายถึงอะไร “ต้องไม่พูดวกวนไปมา ไซ้ค่าง่ายๆ สั้น กระชับ ได้ใจความ และต้องสรุปจบตอนท้ายด้วย เพื่อให้ผู้ฟังไม่สามารถจับใจความทั้งหมดได้ จะได้ว่าพูดเรื่องอะไร” (มานะ, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

## 3. รูปแบบการสนทนา

บางครั้งผู้ประกาศจะเชิญผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ เช่น การเกษตร แพทย์ หรือตัวแทนหมู่บ้านชาวเขามาร่วมสนทนาในรายการ ประเด็นในการสนทนาจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นหลักหรือบางครั้งจะเป็นประเด็นในเรื่องวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของชนเผ่า โดยผู้ประกาศจะเป็นผู้ตั้งประเด็นใน

การสนทนา และถ้าผู้ประกาศมีความคิดเห็นว่าจะอย่างไรก็จะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ถ้าเขกรับเชิญไม่ใช่ชาวเขาผู้ประกาศจะสรุปให้ผู้ฟังทราบเป็นภาษาเผ่าอีกครั้งหนึ่ง

#### 4. รูปแบบการสัมภาษณ์

เป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการนำเสนอที่ผู้ประกาศชาวเขานำมาใช้กับรายการแต่ก็ไม่บ่อยครั้งนัก ส่วนมาก

จะเชิญนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ เช่น เกษตร ชลประทาน เจ้าหน้าที่จากประชาสงเคราะห์จังหวัด หรือไม่กี่แพทย์/พยาบาลจากโรงพยาบาล มาพูดคุยในรายการ รูปแบบรายการสัมภาษณ์นี้จะแตกต่างจากรายการพูดคุยตรงที่ในรายการสัมภาษณ์ผู้ประกาศจะเป็นผู้ตั้งคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ ไม่มีการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกาศเพิ่มเติม ถ้าผู้เชี่ยวชาญไม่ใช่ชาวเขาผู้ประกาศจะสรุปว่าถามอะไรและผู้เชี่ยวชาญตอบว่าอะไร ส่วนมากแล้วหัวข้อในการสัมภาษณ์จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาวเขา เช่น การทำบัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน เรื่องสุขภาพอนามัย การเกษตร เป็นต้น

#### 5. รูปแบบบทความ

การนำเสนอรายการด้วยรูปแบบบทความของรายการชาวเขา ส่วนมากแล้วจะเป็นการมุ่งให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ แก่ผู้ฟัง โดยผู้ประกาศจะอ่านบทความให้ผู้ฟังฟัง บทความที่อ่านออกอากาศจะมีความยาวพอดีกับการอ่านออกอากาศประมาณ 3-5 นาที คือ ไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ A4 เพราะถ้ายาวกว่านั้นผู้ฟังอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้ง่าย นอกจากนี้บทความที่ออกอากาศจะเขียนด้วยข้อความที่สั้น กระชับ และใช้ศัพท์ที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

#### 6. รูปแบบสารคดี

สารคดีที่พบได้ในรายการชาวเขาจะเป็นสารคดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ รวมทั้งสารคดีที่ได้รับจากกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อเผยแพร่กิจกรรมของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ฟังชาวเขา เช่น กรมประชาสงเคราะห์ กรมป่าไม้ โรงพยาบาล เป็นต้น

#### 7. การประกาศข้อความ

เนื่องจากกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายของรายการเป็นชาวเขา ที่บางกลุ่มมีที่อยู่อาศัยที่ห่างไกล การคมนาคม

ติดต่อสื่อสารถึงกันลำบากบางหมู่บ้านอยู่ลึกเข้าไปในหุบเขาไม่มีถนนผ่านต้องเดินเท้าเป็นชั่วโมงกว่าจะถึงถนน และอีกหลายพื้นที่ที่ไม่มีโทรศัพท์ไว้ติดต่อสื่อสาร รายการฯ จึงต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร ด้วยการให้ผู้ฟังสามารถฝากข้อความที่ต้องการประกาศและผู้ประกาศจะประกาศข้อความนั้นให้ เช่น นัดพบญาติ ประกาศข่าวการจัดงาน เป็นต้น บางครั้งก็เป็นการฝากประกาศข้อความจากหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงพยาบาลฝากประกาศให้ญาติมารับผู้ป่วย ประชาสงเคราะห์ประกาศให้มาติดต่อรับบริการ เป็นต้น

#### 8. รูปแบบรายการเพื่อความบันเทิง

รูปแบบการนำเสนอเพื่อความบันเทิงที่พบได้ในรายการชาวเขาจะมี 2 รูปแบบ คือ การนำเสนอในรูปแบบของเพลง มีทั้งอัดเทปมาเปิด และเชิญมาร้องเพลงออกอากาศเป็นรายการสด แต่ส่วนใหญ่อยู่แล้วจะเป็นอัดเทปมาเปิดมากกว่า และการนำเสนอในรูปแบบของการเล่านิทาน โดยผู้ประกาศจะหาเรื่องราวต่างๆ มาเล่าในรายการ หรือเปิดเทปที่อัดเก็บไว้แล้ว ถ้าเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่เคยเล่ามาก่อนก็จะเป็นการเล่าสดในรายการ แต่ถ้าเป็นการนำเรื่องเก่ามาเล่าซ้ำก็จะเป็นการเปิดเทปแทน

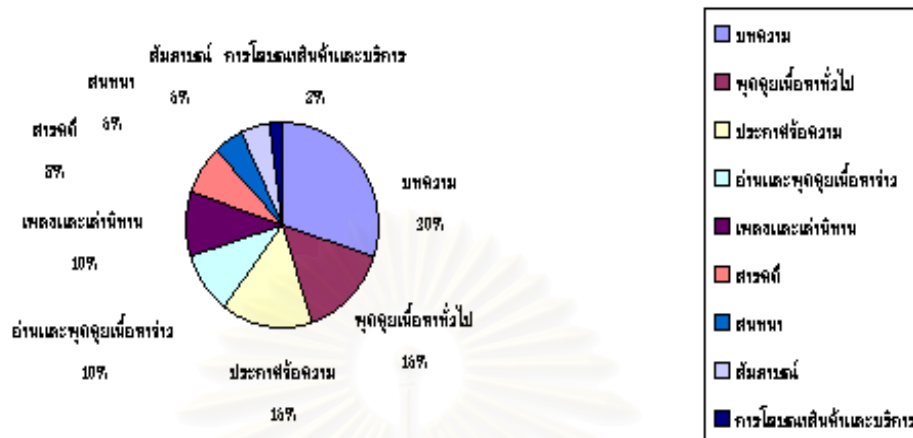
#### 9. รูปแบบการโฆษณาสินค้าและบริการ

รูปแบบการโฆษณาสินค้าและบริการเป็นรูปแบบรายการที่พบน้อยมากในรายการชาวเขา เนื่องจากทางสถานีฯ ไม่มีนโยบายในการขายเวลาเพื่อการโฆษณาสินค้าและบริการ ดังนั้นการโฆษณาสินค้าและบริการที่พบได้ในรายการชาวเขาจะเป็นไปในลักษณะต่างตอบแทนให้แก่ผู้ประกอบการที่เป็นสปอนเซอร์ให้แก่ทางสถานีฯ ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะเป็นสินค้าประเภทสินค้าทางการเกษตร เช่น ทุย ยาฆ่าแมลง

ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกาศทั้ง 6 ภาษานี้ ผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นแผนภูมิ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4 แสดงรูปแบบในการนำเสนอรายการของรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขา



ที่มา : เรียบเรียงจากการสัมภาษณ์ผู้ดำเนินรายการชาวเขาทั้ง 6 ภาษา

จากแผนภูมิดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า รูปแบบในการนำเสนอรายการของรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขานั้น ขาดความสมดุล ผู้ประกาศชาวเขาทั้ง 6 ภาษา จะเน้นรูปแบบการนำเสนอในลักษณะของบทความเป็นหลัก โดยผู้ประกาศจะเป็นผู้เขียนบทความขึ้นจากข้อมูลต่างๆ หรือคัดเลือกรายการจากนิตยสาร หนังสือพิมพ์ วารสาร ฯลฯ และบางครั้งก็จะเป็นบทความที่ส่งมาจากหน่วยงานอื่นให้ช่วยออกอากาศให้ เช่น ประชาสงเคราะห์จังหวัด กรมป่าไม้ โรงพยาบาล เป็นต้น จากนั้นจึงเน้นในเรื่องของการฝากประกาศข้อความ ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้บริการแก่ผู้ฟังในท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกล การติดต่อสื่อสารไม่สะดวก การดำเนินรายการส่วนใหญ่ถ้าไม่เป็นการนำเสนอบทความ ก็จะเป็นการพุดคุยทั้งในเป็นเนื้อหาข่าวและเนื้อหาทั่วไป

#### 4.2 การผลิตเนื้อหาเพื่อออกอากาศ

การผลิตเนื้อหาวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขานั้น จะเป็นการผลิตเนื้อหาต่างๆ ภายใต้กรอบแนวทางการดำเนินงานที่ทางสถานีได้วางไว้ ซึ่งแต่เดิมเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการแย่งคนจากฝ่ายตรงข้ามและผู้ไม่หวังดีต่อประเทศ เจ้าหน้าที่ของทางสถานีฯ ต้องเป็นผู้ผลิตเนื้อหาออกอากาศเอง โดยเน้นที่การรณรงค์ให้ชาวเขามาเป็นพวกเรา ไม่เป็นเครื่องมือของฝ่ายตรงข้ามในการทำลายประเทศ และรณรงค์ให้ชาวเขาลีกปลุกฝิ่นอันเป็นที่มาของยาเสพติดร้ายแรงหลายชนิด รวมทั้งการรณรงค์ให้ชาวเขาลีกตัดไม้ทำลายป่าและหาที่อยู่เป็นหลักแหล่ง แต่การผลิตเนื้อหาในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป เป็นการผลิตเนื้อหาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ฟังชาวเขาให้ดีขึ้น



จากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายข่าวและรายการ ผู้วิจัยได้ข้อมูลว่า แต่เดิมนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา บทความที่ใช้ในการออกอากาศ ทางรายการฯ จะได้รับสารคดีจากกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ และเจ้าหน้าที่ของทางสถานีเป็นผู้เขียนบทความให้ และให้ผู้ประกาศข่าวเขามาไปเขียนเป็นภาษาชาวบ้านอย่างง่ายๆ เพื่ออ่านออกอากาศ โดยขอความร่วมมือจากตำรวจตระเวนชายแดนในการตรวจสอบเนื้อหาที่ออกอากาศว่า ตรงกับที่ทางเจ้าหน้าที่ของสถานีฯ กำหนดให้หรือไม่ รวมทั้งดูปฏิกริยา และเช็คผลการรับฟังของผู้ฟังชาวเขาด้วย

แต่หลังจากที่สถานการณ์ทางการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป ชาวเขาส่วนใหญ่เข้ามาเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ มีสัญชาติไทย มีบัตรประชาชนไทย นโยบายของรัฐบาลในการดำเนินการเกี่ยวกับชาวเขาจึงเปลี่ยนแปลงไปและมีผลต่อการผลิตเนื้อหาของรายการที่เปลี่ยนมาเป็นการยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเขาแทน เนื้อหาของรายการหรือบทความที่ใช้ในการออกอากาศจึงเป็นเนื้อหาหรือบทความที่ มุ่งให้ความรู้แก่ชาวเขาในการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางด้านเกษตร การปลูกพืชผักผลไม้ ดอกไม้ การใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัย การวางแผนครอบครัว อนามัยแม่และเด็ก การป้องกันและรักษาโรค เช่น โรคเอดส์ โรคฉี่หนู ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ อันตรายจากยาบ้า ความรู้ทางด้านกฎหมาย การได้รับสัญชาติไทย การทำบัตรประจำตัว รวมทั้งการให้บริการแก่ชาวเขาในเรื่องของการประกาศข่าวของชุมชน เช่น ประกาศหาญาติ ประกาศงานศพ งานรื่นเริงต่างๆ นัดหมายญาติพี่น้อง เป็นต้น การตรวจสอบเนื้อหาที่ออกอากาศมีน้อยลง ส่วนมากจะเป็นการแจ้งเกี่ยวกับการรับสัญญาณวิทยุมากกว่าจะตรวจสอบว่าเนื้อหาที่ออกอากาศเป็นอย่างไร สำหรับเนื้อหาของรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาประจำสัปดาห์ มีดังนี้

**ตารางที่ 2** ตารางแสดงการกำหนดเนื้อหารายการประจำสัปดาห์ของรายการชาวเขาทั้ง 6 ภาษา

วัน	ภาคเช้า	ภาคบ่าย
จันทร์	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข่าว</li> <li>(ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น บริการ)</li> <li>- รายการเกษตร</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข่าว</li> <li>(ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น บริการ)</li> <li>- รายการเพื่ออนามัยชาวเขา</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>

วัน	ภาคเช้า	ภาคบ่าย
อังคาร	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว (ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น บริการ)</li> <li>- รายการผู้หญิง</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว (ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น บริการ)</li> <li>- ความรู้ทั่วไป</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>
พุธ	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว (ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น บริการ)</li> <li>- รายการเกษตร</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว (ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น บริการ)</li> <li>- รายการเพื่อนามัขชาวเขา</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>
พฤหัสบดี	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว (ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น บริการ)</li> <li>- รายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรม ชาติและสิ่งแวดล้อม</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว (ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น บริการ)</li> <li>- รายการผู้หญิง</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>
ศุกร์	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว (ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น บริการ)</li> <li>- รายการความรู้เรื่องเอคดี</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว (ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น บริการ)</li> <li>- รายการกฎหมายทั่วไป</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>

วัน	ภาคเช้า	ภาคบ่าย
เสาร์	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว</li> <li>(ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น</li> <li>บริการ)</li> <li>- รายการเกษตร</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว</li> <li>(ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น</li> <li>บริการ)</li> <li>- รายการความรู้ทั่วไป</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>
อาทิตย์	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว</li> <li>(ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น</li> <li>บริการ)</li> <li>- รายการเกษตร</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าว</li> <li>(ในประเทศ, ต่างประเทศ, ท้องถิ่น</li> <li>บริการ)</li> <li>- รายการความรู้ทั่วไป</li> <li>- รายการของฝากจากผู้ประกาศ</li> <li>- เพลง</li> <li>- สปอต</li> </ul>

ที่มา : เอกสารของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่

ตารางดังกล่าวข้างต้น เป็นตารางแสดงการกำหนดเนื้อหาในแต่ละช่วงของรายการทั้งภาคเช้าและบ่าย ซึ่งจะใช้ในการดำเนินรายการตลอดสัปดาห์ แต่สิ่งที่ผู้วิจัยได้รับข้อมูลมาทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า ตารางการออกอากาศนี้ ทางสถานีฯ ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 และยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่ผู้ประกาศมีอิสระที่จะสลับช่วงการออกอากาศเนื้อหาได้ตามความเหมาะสม หากแต่ต้องอยู่ภายในกรอบและนโยบายที่ทางสถานีได้กำหนดไว้

“ตารางนี้กำหนดร่วมกันว่าวันไหนควรจะพูดเรื่องอะไร ส่วนมากก็จะเป็นไปตามตารางนี้ แต่บางทีถ้าเตรียมบทความไม่ทันในเรื่องนั้นๆ ก็หาเรื่องอื่นมาแทน ไม่จำเป็นต้องอยู่ตามตารางตลอด” (เซ็ง, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

“ก็แล้วแต่เราว่าจะเป็นบทความเรื่องอะไร ที่กำหนดเอาไว้ก็ใช้ดูเป็นแนว แต่ถ้าวันไหนเราไม่พร้อมในเรื่องนี้เราก็เอาเรื่องอื่นมาแทน” (ยาใจ, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“ทางสถานีก็ไม่ได้ว่าจะไรถ้าเราจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างแต่ก็ให้อยู่ในหัวข้อที่กำหนดมาไม่ถึงกับต้องตรงก็ได้ บางทีก็สลับเอาบ้างแล้วแต่สะดวก” (อนันต์, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“ส่วนมากจะเป็นตามตารางผู้ฟังจะได้ตามฟังได้ แต่ถ้าวันไหนไม่ตรงตามตารางก็จะแจ้งผู้ฟังด้วยว่าเรื่องตามตารางจะเลื่อนออกไปเป็นวัน ไหน ผู้ฟังจะได้ตามฟังถูก” (สละ, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายข่าวและรายการ ผู้วิจัยได้ข้อมูลว่า “การตรวจสอบเนื้อหาของรายการที่ออกอากาศในระยะนี้ไม่มีความจำเป็น เพราะผู้ประกาศข่าวเขาได้รับความไว้วางใจจากทางสถานีมากขึ้น แต่ก็ยังคงได้รับความร่วมมือจากตำรวจตระเวนชายแดน ประชาสงเคราะห์จังหวัด ในการส่งข่าวการรับฟังเข้ามาเป็นระยะๆ” (ญารณี, สัมภาษณ์ วันที่ 2 พ.ย. 43)

ในส่วนของการคัดเลือกเนื้อหาหรือบทความที่จะนำไปออกอากาศนั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ คุณญารณี ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายข่าวและรายการ ซึ่งแต่เดิมในสมัยที่ทางสถานีฯ ยังไม่ได้ให้ผู้ประกาศข่าวเขาเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตเนื้อหาหรือบทความ คุณญารณีและเจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการของทางสถานีจะเป็นผู้ที่เขียนบทความต่างๆ ให้ผู้ประกาศข่าวเขานำไปอ่านออกอากาศ และในปัจจุบันคุณญารณียังคงเขียนบทความเพื่อออกอากาศอยู่บ้างแต่น้อยลงกว่าเดิมเนื่องจากไม่ค่อยมีเวลาเพราะงานของสถานีฯ เพิ่มขึ้น และมีผู้ประกาศข่าวเขาเป็นผู้ผลิตเนื้อหาและบทความแล้ว

“การคัดเลือกเนื้อหาหรือบทความที่จะใช้ออกอากาศจะดูความเหมาะสมกับสถานการณ์เป็นหลัก อย่างไรก็ตามในสมัยก่อนเนื้อหาทุกอย่างต้องเพื่อชักจูงให้ชาวเขามาเป็นฝ่ายเราไม่ไปเข้ากับคอมมิวนิสต์ แต่พอมานี้ปัจจุบันที่สถานการณ์ทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไป เนื้อหาที่จะออกอากาศก็เปลี่ยนมาเป็นมุ่งยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเขาแทน และก็จะพิจารณาว่าขณะนั้นกำลังมีเรื่องอะไรที่เป็นที่สนใจของสังคม หรือว่ามีเรื่องใดเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องให้ความรู้แก่เขา เช่น วันที่ 5 ธันวาคม ก็จะเป็นบทความเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือบทความเกี่ยวกับการทดแทนพระคุณพ่อ-แม่ หรือบทความเกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาด โดยเฉลี่ยแล้วหัวหน้าฝ่ายรายการฯ จะเขียนบทความเดือนละประมาณ 1-2 บทความ เพื่อให้ผู้ประกาศข่าวเขานำไปอ่านออกอากาศ นอกจากนี้บทความที่เขียนนอกจากจะเป็นบทความที่เกี่ยวกับวันสำคัญต่างๆ แล้ว ยังเป็นบทความเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไทย เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เหล่านี้แก่ผู้ฟังเขา และยังมีความที่เป็นเรื่องทั่วไป เช่น การศึกษา การทำมาหากิน อนามัยแม่และเด็ก ฯลฯ เป็นเรื่องที่เขาเห็นว่าเขาเหล่านั้นๆ ยังต้องการได้รับความรู้ในเรื่องนี้อีกมาก เช่น การป้องกันโรคเอดส์ การรักษาสุขภาพอนามัย เป็นต้น ข้อมูลที่ใช้ในการเขียนบทความจะมาจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายการสารคดี เอกสารจากหน่วยงานอื่น และจากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการรับฟังรายการ ซึ่งจะรับข้อมูลจากผู้ฟังว่าต้องการให้เน้นความรู้ด้านใดที่ผู้ฟังยังขาดอยู่ หลังจากที่มีข้อมูลพร้อมแล้วก็จะนำ

ข้อมูลนั้นมาเรียบเรียงเป็นบทความ ที่สำคัญที่สุดคือจะเขียนบทความเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ใช้ข้อความกระชับรัด ฟังแล้วเข้าใจทันที ใช้ศัพท์วิชาการเฉพาะที่จำเป็นจริงๆ และถ้ามีศัพท์วิชาการก็จะต้องมีคำอธิบายเพิ่มเติม ว่าหมายถึงอะไร ความยาวของบทความที่คิดว่าเหมาะสม คือ ประมาณ 1 หน้ากระดาษ A4 ยาวที่สุด 2 หน้า แต่จะพยายามไม่ให้ถึง จะใช้เวลาในการอ่านออกอากาศประมาณ 3-5 นาที เพราะถ้ายาวมากๆ ผู้ฟังอาจจะเบื่อ และสับสนในเนื้อหาได้” (ญารณี, สัมภาษณ์ วันที่ 2 พ.ย. 43)

และจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยยังได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “เนื่องจากในขณะนี้เจ้าหน้าที่ของ สวท.เชียงใหม่ แต่ละคนมีภาระมากมาย การที่จะให้ใครคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเขียนบทความคงเป็นไปได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของรายการแต่ละคนรวมทั้งผู้ประกาศชาวเขาทั้ง 6 ภาษา จึงจำเป็นที่จะต้องช่วยกันผลิตบทความ โดยเน้นเนื้อหาเพื่อให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันแก่ผู้ฟังเป็นหลัก” (ญารณี, สัมภาษณ์ วันที่ 2 พ.ย. 43) ซึ่งทางรายการฯ ได้แบ่งบทความเพื่อความรู้ออกเป็น

1. บทความเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
2. บทความเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540
3. บทความเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ
4. เศรษฐกิจและสังคม
5. เอดส์
6. ยาเสพติด
7. คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม
8. คุ้มครองผู้บริโภค
9. ส่งเสริมการท่องเที่ยว
10. วัฒนธรรม ประเพณีทั้งของไทย และของชาวเขาเอง
11. การป้องกันภัยแล้ง
12. ฯลฯ

บทความต่างๆ เหล่านี้จะถูกนำไปแปลเป็นภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษา เพื่อที่ผู้ประกาศจะได้นำไปอ่านออกอากาศ “บทความที่อ่านออกอากาศแล้วก็จะเก็บไว้อ่านได้อีกในครั้งต่อไป เมื่อถึงเวลานำมาวิธีเซคิเดปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย และนำมาอ่านออกอากาศได้อีก” (วิรวรรณ, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43) แต่บทความบางอย่างก็ทิ้งไปไม่เก็บไว้ “บทความที่เกี่ยวกับงานซีเกมส์ครั้งที่ 13 เขียนกันมาก ช่วงมีงานก็มีบทความทุกวัน อ่านแล้วก็ทิ้งไป นอกจากจะเป็นเรื่องทั่วๆ ไปก็จะเก็บไว้ เช่น บทความเรื่องกีฬาบอลเลย์บอล อย่างนี้จะเก็บไว้อ่านได้อีก แต่ถ้าพูดเกี่ยวกับการจัดงานก็จะทิ้งไปเลยไม่เก็บ” (ยาใจ, สัมภาษณ์, วันที่ 4 พ.ย. 43)

หัวหน้าฝ่ายรายการฯ ได้อธิบายให้ผู้วิจัยทราบถึงขั้นตอนในการผลิตเนื้อหา หรือบทความที่ใช้ออกอากาศในรายการฯ ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ ชนกลุ่มน้อย (ไทยใหญ่) และชาวเขา 6 เผ่า
2. กำหนดวัตถุประสงค์
  - เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ภายใต้กรอบโครงการ งานสำคัญ งานเร่งด่วนของรัฐบาล นโยบายกรมประชาสัมพันธ์ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
  - เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต
  - เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฟังรายการไปถ่ายทอดแก่ผู้อื่นให้ได้รับประโยชน์ต่อไป
3. เมื่อรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา การสัมภาษณ์แล้ว จึงดำเนินการเขียนบทความ โดยวางโครงเรื่อง ลำดับความคิด เพื่อเป็นแนวทางในการเรียบเรียง กำหนดหัวข้อ
4. หลังจากนั้นในการเขียนบทความจะเริ่มต้นด้วย บทนำ เนื้อหาของเรื่อง และจบด้วยบทสรุป การเขียนจะใช้ภาษาที่เรียบง่าย เนื้อหาไม่เยิ่นเย้อ แต่มีความต่อเนื่องเพื่อจูงใจให้ผู้ฟังติดตามโดยตลอด บทสรุปจะแทรกข้อคิด คำขวัญ คำคม เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่ดีและอยากจะทำปฏิบัติตาม หรือนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันในที่สุด
5. หลังจากเรียบเรียงบทความเสร็จแล้ว ได้นำไปพิมพ์และตรวจทานอีกครั้งก่อนนำไปอ่านออกอากาศ บทความบางเรื่องต้องนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ก่อนนำมาอ่านออกอากาศ เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล (ญารณี, สัมภาษณ์ วันที่ 2 พ.ย. 43)

ตัวอย่างบทความต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดลอกมาจากเอกสารของทางสถานีฯ เป็นบทความที่หัวหน้าฝ่ายรายการฯ ได้เขียนขึ้นเพื่อนำไปอ่านออกอากาศในรายการชาวเขาในช่วงความรู้เรื่องเอดส์ โดยออกอากาศทั้ง 6 ภาษา

บทความ : ป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์  
 เรื่อง : 14 ข้อควรจำเกี่ยวกับโรค “เอดส์”  
 ออกอากาศ : สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่  
 เรียบเรียงโดย : ญารณี เรืองยศ

“เอดส์” หมายถึง กลุ่มอาการที่เกิดจากภูมิคุ้มกันของร่างกายเสื่อมลง เนื่องจาก ร่างกายได้รับเชื้อไวรัสที่เรียกว่า เอช ไอ วี (HIV) หรือเชื้อเอดส์ ทำให้มีเม็ดโลหิตขาวที่เป็นภูมิคุ้มกันถูกทำลายลงจนร่างกายติดเชื้อโรคอื่นๆ โดยเฉพาะโรคติดเชื้อฉวยโอกาสหรือโรคแทรกซ้อน และมะเร็งบางชนิด ซึ่งไม่พบหรือพบได้น้อยในผู้ป่วยที่ภูมิคุ้มกันผิดปกติ เหตุนี้ผู้ป่วยเอดส์จึงมีอาการแสดงออกของโรคต่างๆ เช่น ปอดบวม โรคผิวหนัง



และอื่นๆ ถ้าไม่ปฏิบัติตัวให้ถูกต้องภูมิคุ้มกันจะเสื่อมลงเรื่อยๆ หากไม่ได้รับการรักษาโรคแทรกซ้อนต่างๆ ให้ทันท่วงที ผู้ป่วยจะเสียชีวิต และปัจจุบันก็ยังไม่มียาฆ่าเชื้อเอชไอวีและวัคซีนที่ป้องกันโรคเอชไอวีให้หายได้

โรคเอชไอวีเป็นโรคที่อันตรายและร้ายแรงที่สุดในปัจจุบัน สามารถคร่าชีวิตผู้คนได้มากมายไม่ว่าจะเป็นเด็ก, ผู้ใหญ่, ผู้หญิง หรือผู้ชายก็ตาม สามารถเสียชีวิตได้ถ้าติดเชื้อเอชไอวี ฉะนั้นถ้าไม่อยากเป็นเหยื่อของโรคร้ายนี้ ลองปฏิบัติตามข้อควรจำ 14 ข้อนี้ดู ประการแรก จงจำไว้ว่าครั้งเดียวก็ติดเอชไอวีได้ ถ้าไม่ใช่อายุขัยของคุณจะมีเพศสัมพันธ์กับใครก็ตามต้องทราบแน่ชัดว่าเขาปลอดเอชไอวี อายุน้อยๆ แม้จะไม่สามารถป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีได้ร้อยเปอร์เซ็นต์แต่ก็ลดความเสี่ยงได้มาก ประการที่สอง งดการเสพยาเสพติด ทำให้ขาดสติควบคุมสติไม่ได้ อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ใช่อายุขัย ประการที่สาม ควรรู้จักการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี ต้องไม่ใช้ร่วมกับสารหล่อลื่นประเภทน้ำมัน ควรระวังในการเลือกของอายุขัยด้วย เพราะอาจทำให้ติดเชื้อได้ ประการที่สี่ เอชไอวีติดกันยากหรือง่ายไม่ใช่สิ่งสำคัญแต่ต้องรู้จักป้องกันตัวเองไว้ก่อน ประการที่ห้า ต้องทำตัวรักเดียวใจเดียวเพื่อความปลอดภัยในครอบครัว ประการที่หก ควรมีการตรวจเลือดก่อนสมรสและก่อนตั้งครรภ์ ช่วยให้มีการวางแผนครอบครัวที่ดีขึ้น ประการที่เจ็ด ควรให้ความสนใจและให้กำลังใจกับผู้ที่ติดเชื้อหรือทำอาชีพที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ประการที่แปด ฝากไว้ให้คุณผู้ชายที่ชอบทำงานจนลืมหาความสุขให้ตัวเอง อย่าหาความสุขโดยวิธีเที่ยวหญิงบริการทางเพศ มีความบันเทิงรูปแบบอื่นๆ อีกมากมาย ประการที่สิบ ถ้าคุณลองตรวจหาเชื้อเอชไอวี ควรจะตรวจตามสถานที่ที่มีการรับรอง หลีกเลี่ยงสถานบันเทิงหรือคฤหาสน์ที่ไม่มีระบบบริการให้คำปรึกษาแนะนำก่อนการตรวจเช็ค ประการที่สิบเอ็ด เล่นกีฬาเป็นงานอดิเรก เพราะทำให้ร่างกายแข็งแรงสามารถต่อสู้กับเชื้อโรค หรืออาจเล่นดนตรี อ่านหนังสือ ประการที่สิบสอง ให้รู้จักคำว่าปฏิเสธต่อเพื่อนหรือรุ่นพี่ที่ชักชวนให้คุณทำผิดเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ประการที่สิบสาม เราอย่าพยายามคิดว่าเอชไอวีจะอยู่ใกล้หรือไกลตัวเพียงใด แต่ให้คิดว่าตัวเองจะเดินเข้าไปหาเอชไอวีหรือไม่ ประการที่สิบสี่ หากทุกคนช่วยกันโดยป้องกันตนเองและครอบครัวให้ปลอดภัยเอชไอวี เห็นใจ และให้กำลังใจต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี ช่วยแนะนำให้กับผู้ที่ไม่มีความรู้เรื่องเอชไอวี ต่อไปประเทศไทยเราจะสามารถหยุดเอชไอวีได้

ข้อควรจำสิบสี่ประการนี้ เป็นเพียงหลักง่ายๆ โดยทั่วไปที่ใครก็สามารถปฏิบัติได้เพื่อเป็นการป้องกันเอชไอวีไม่ให้เข้าใกล้ตัวคุณ แต่ก็อย่าลืมว่ายังมีวิธีที่คุณสามารถติดเชื้อเอชไอวีได้มากมายขึ้นอยู่กับคุณดูแลตัวเองให้ดีที่สุด และเมื่อติดเชื้อเอชไอวีแล้วต้องรู้จักดูแลสุขภาพและดูแลจิตใจให้ได้อยู่เสมอด้วยเพื่อชีวิตที่ยืนยาว และที่สำคัญที่สุด คือ การให้ชีวิตใหม่และให้กำลังใจกับผู้ที่ติดเชื้อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมเหมือนคนปกติ

ที่มา : เอกสารรวมบทความของมูลนิธิ เรื่องยศ 2540, 12

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ประกาศข่าวแห่งชาติทั้ง 6 ภาษา เกี่ยวกับการผลิตเนื้อหาเพื่อออกอากาศ พบว่า ผู้ประกาศข่าวแห่งชาติทั้ง 6 ภาษา มีแหล่งที่มาของข้อมูลที่จะนำมาผลิตเป็นบทความที่ใช้ออก

อากาศแตกต่างกัน ผู้ประกาศบางรายจะค้นคว้าจาก นิตยสาร วารสาร บางรายจะได้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ บางรายก็มาจากรายการสารคดีทางโทรทัศน์ และจะมีบทความบางชิ้นที่เขียนขึ้นจากประสบการณ์ของผู้ประกาศเอง

“บทความส่วนใหญ่จะเขียนขึ้นเองจากเรื่องต่างๆ ที่พบมา บางทีก็ได้ข้อมูลจากพวกนิตยสารทางการเกษตร วารสารต่างๆ แล้วก็เอกสารตามห้องสมุด ส่วนมากจะไปค้นคว้าที่ห้องสมุดของ มช. เนื้อหาส่วนมากจะเน้นไปที่การรักษาสุขภาพอนามัย เพราะบางหมู่บ้านอยู่ไกลจากอนามัย บางหมู่บ้านก็ไม่มี ส่วนมากคนไหนที่จนมากๆ ไปหาหมอลำบาก ก็จะรักษากันตามมีตามเกิด ใช้น้ำสมุนไพรบ้าง หมอผีรักษาบ้าง บางคนก็หายบางคนก็ตาย ก็จะให้เน้นไปที่เรื่องนี้มากหน่อย” (มานะ, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

“บทความที่ออกอากาศส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะวันต่อวัน ก็เขียนบทความเองบางเรื่องก็เขียนจากประสบการณ์ของตัวเอง บางเรื่องก็จะหาข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ต่างๆ เช่น มติชน เชียงใหม่นิวส์ ส่วนมากจะเน้นเรื่องการเกษตร การปลูกพืชไร่ ปลูกข้าว” (อนันต์, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“บทความที่เขียนส่วนมากจะได้ข้อมูลทั้งจากหนังสือพิมพ์ เช่น ไทยรัฐ ไทยนิวส์ มติชน และก็การค้นคว้าจากห้องสมุด โดยเนื้อหาจะเน้นที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันทั้งการกิน การอยู่ รักษาโรค ป้องกันโรค แต่บางครั้งก็จะเขียนขึ้นมาเองจากความรู้จากประสบการณ์ของเรา” (นิพนธ์, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

“ข้อมูลที่มาเขียนบทความก็จะหาในห้องสมุดบ้าง หนังสือพิมพ์บ้าง บางทีก็ได้จากเอกสารที่หน่วยงานอื่นส่งมา เนื้อหาจะเน้นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แล้วก็ที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการเกษตร” (เซ่ง, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

“ถ้าเป็นเรื่องสุขภาพอนามัย หรือ โรคที่ปัจจุบันกำลังระบาด หรืออะไรที่เป็นปัจจุบันก็จะมาจากหนังสือพิมพ์เป็นส่วนมาก แต่ถ้าเป็นเรื่องทั่วไป ก็จะหาจากห้องสมุด บางทีก็ฟังวิทยุหรือเห็นในโทรทัศน์ก็จะจำมาแล้วเขียนเป็นบทความขึ้นเอง บทความที่ออกอากาศจะเน้นไปที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สุขภาพอนามัย การเกษตร เลี้ยงสัตว์” (ศิริพร, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“ ข้อมูลส่วนมากจะค้นคว้าจากห้องสมุด บางครั้งก็ได้จากรายการโทรทัศน์ และเคยหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตด้วย แต่ที่เขียนเป็นภาษาไทยมีที่เราน้องๆ เพราะส่วนมากเราจะเน้นไปที่เรื่องการทำ การเกษตร ปลูกพืชไร่ เรื่องสุขภาพอนามัย เรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ แล้วที่สถานีฯ ก็ไม่มีคอมพิวเตอร์ให้ใช้ต้องไปใช้ตามร้าน ไม่สะดวกก็เลยไม่ค่อยได้หาจากอินเทอร์เน็ตเท่าไร ” (จินตนา, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

ผู้วิจัยได้ศึกษาและจัดกลุ่มเนื้อหารายการชาวเขาทั้ง 6 ภาษา ที่ออกอากาศประจำเดือนตุลาคม 2542 ทั้งสิ้นจำนวน 1,267 เนื้อหา พบว่า มีเนื้อหาต่างๆ ดังนี้

**ตารางที่ 3** ตารางแสดงรายละเอียดเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษา ประจำเดือนตุลาคม 2543

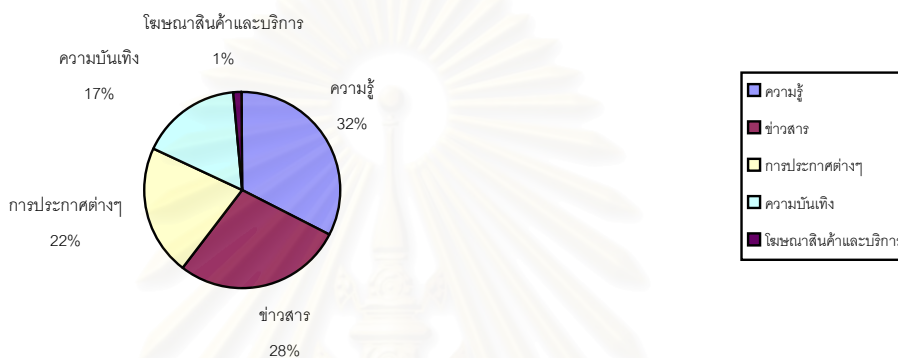
รายละเอียดเนื้อหา	จำนวน (เนื้อหา)
ข่าวภายในประเทศ (ทั่วไป)	146
ข่าวต่างประเทศ	31
ข่าวท้องถิ่น	174
ประกาศข่าว / ข้อความ	275
การเกษตร	98
การรักษาสุขภาพอนามัย (ทั่วไป)	56
เอดส์	24
ยาเสพติด	36
อนามัยแม่และเด็ก	48
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	24
กฎหมายทั่วไป	24
ความรู้ทั่วไป	102
บทเพลงของชนเผ่า	186
เพลงไทยสากล	6
เพลงสากล	4
นิทาน	15
โฆษณาสินค้าและบริการ	18

ที่มา : เรียบเรียงจากเนื้อหารายการที่ออกอากาศในเดือนตุลาคม 2543 และจากการสัมภาษณ์ผู้ประกาศชาวเขาทั้ง 6 ภาษา

เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของทางสถานีฯ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถานีวิทยุท้องถิ่นที่ได้วางไว้ คือ มุ่งให้บริการแก่คนในท้องถิ่นที่สถานีฯ นั้นตั้งอยู่ รายการชาวเขาทั้ง 6 ภาษา จึงได้พยายามทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ฯลฯ แก่ผู้ฟังชาวเขาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และพื้นที่ใกล้เคียง ด้วยเนื้อหาที่หลากหลายเพื่อที่ผู้ฟังจะสามารถเลือกนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงต่อความต้องการ จากการศึกษาพบว่า เนื้อหา

ที่รายการข่าวเขานำเสนอให้แก่ผู้ฟังนั้นจะเน้นไปที่การประกาศข่าว หรือ ข้อความ ทั้งจากที่ผู้ฟังฝากให้ประกาศ เช่น นัดพบญาติ แจ้งข่าวการจัดงาน หรือจากที่หน่วยงานต่างๆ ฝากประกาศ เช่น โรงพยาบาล โครงการพัฒนาต่างๆ เป็นต้น จากตารางดังกล่าวสามารถสรุปเป็นแผนภูมิเพื่อความเข้าใจได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5 แสดงเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาไทยเขา



จากแผนภูมิดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า รายการข่าวเขาทั้ง 6 ภาษานั้นมุ่งที่จะให้ความรู้แก่ผู้ฟัง โดยมีเนื้อหาที่เป็นความรู้ถึง 32% ในขณะที่เดียวกันก็ยังสามารถให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่เป็นข่าวสาร โดยมีเนื้อหาที่เป็นข้อมูลข่าวสาร 28% นอกจากนี้รายการฯ ยังมีเนื้อหาที่เป็นรูปแบบเฉพาะที่พบได้ในการดำเนินงานของสถานีวิทยุท้องถิ่น นั่นคือ การให้บริการแก่ท้องถิ่นด้วยการเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร โดยทางรายการข่าวเขามีเนื้อหาที่เป็นการประกาศต่างๆ 22% ในขณะที่เดียวกันรายการข่าวเขาก็ไม่ได้ละเลยที่จะให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง โดยมีเนื้อหาเพื่อความบันเทิง 17% สิ่งที่น่าสนใจคือ รายการข่าวเขามีได้มุ่งเน้นหรือให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่เป็นการโฆษณาสินค้าหรือบริการเลย โดยมีเนื้อหาโฆษณาสินค้าและบริการเพียง 1% เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากว่ารายการข่าวเขามีได้มีรายได้หลักมาจากการขายเวลาในการโฆษณาสินค้าหรือบริการ แต่มีงบประมาณในการดำเนินงานมาจากงบประมาณของทางราชการนั่นเอง ดังนั้น โฆษณาสินค้าและบริการที่มีในรายการจึงมีน้อยและเป็นในลักษณะต่างตอบแทนดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องของโครงสร้างของสถานีฯ ในส่วนรายละเอียดของเนื้อหารายการมีดังนี้

#### 1. เนื้อหาที่เป็นข้อมูลข่าวสาร

จากการศึกษาพบว่าเนื้อหาด้านข้อมูลข่าวสารของรายการข่าวเขาประกอบด้วย ข่าวในประเทศ เช่น ข่าวในพระราชสำนัก ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวพยากรณ์อากาศ ฯลฯ ข่าวต่างประเทศ และข่าวในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า รายการข่าวเขาให้ความสำคัญกับข่าวภายในท้องถิ่นมากกว่าข่าวในประเทศและข่าวต่างประเทศ ทั้งนี้ผู้ประกาศข่าวเขามีความเห็นว่

“จริงอยู่ที่ผู้ฟังสมควรที่จะรับรู้เรื่องราวความเป็นไปรอบๆตัวในหลายๆเรื่อง แต่ด้วยความจำเป็นในหลายๆ ด้านประกอบกัน สิ่งที่คุณฟังควรจะรู้ก่อนเป็นอันดับแรก คือ ต้องรู้เรื่องราวในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ให้ดีกว่ารับรู้เรื่องราวภายนอกที่เป็นเรื่องไกลตัว แต่ก็มีใช้ว่าจะไม่รับรู้เรื่องราวภายนอกเลย” (มานะ, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

“ที่เน้นข่าวท้องถิ่นมากกว่าข่าวอย่างอื่นก็เพราะหนึ่งเวลาในการออกอากาศมีน้อย อีกอย่างสังคมของชาวเขาก็ไม่ใช่สังคมที่กว้างมากนัก เป็นสังคมเล็กๆ คนในสังคมน่าจะรู้เรื่องรอบตัวเองให้ดีกว่า แต่ก็ต้องรู้เรื่องภายนอกด้วยจะได้ไม่ตกข่าว” (นิพนธ์, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

## 2. เนื้อหาที่เป็นการประกาศต่างๆ

เอกลักษณ์ของสถานีวิทยุท้องถิ่นที่พบเห็นกันอยู่ทั่วไป คือ การให้บริการแก่ผู้ฟังในท้องถิ่น เช่น การประกาศข้อความเชิญชวน การนัดหมาย เป็นต้น รายการข่าวเขาเป็นรายการของสถานีวิทยุท้องถิ่นที่มีกลุ่มผู้ฟังซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเขาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การติดต่อระหว่างกันเป็นไปอย่างไม่สะดวกนักเพราะเส้นทางการคมนาคม และการติดต่อสื่อสารเป็นอุปสรรคสำคัญ ดังนั้นรายการข่าวจึงต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารให้แก่ผู้ฟังด้วยการให้บริการทางด้านการประกาศข้อความผ่านรายการวิทยุ ไม่ว่าจะเป็นการนัดพบญาติ หรือแม้กระทั่งการติดต่อระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับผู้ฟัง ซึ่งรายการฯ ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงาน

“บางคนไม่สบายญาติก็เอามาไว้โรงพยาบาลให้หมอรักษา จะอยู่เฝ้าก็ไม่มีที่นอนแล้วก็ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่จะหายก็ทิ้งคนเจ็บเอาไว้ พอหมอรักษาหายหรือรักษาไม่ได้ก็มี โรงพยาบาลไม่รู้จะติดต่อกับญาติคนเจ็บทางไหน ก็จะมาฝากให้รายการประกาศให้ญาติมารับตัว บางทีก็มีมารับศพ” (สละ, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“ผู้ฟังบางคนอยู่ลึกเข้าไปก็มักจะส่งข่าวให้พาเด็กมาฉีดวัคซีนได้อย่างไร ประชาสงเคราะห์ก็จะมาฝากให้ประกาศล่วงหน้าประมาณ 2-3 อาทิตย์ก่อนมีหมอเข้าไป” (วสันต์, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

“เคยมีผู้ฟังที่บ้านอยู่ไปทางแม่แจ่มมาฝากประกาศว่าลูกสาวจะแต่งงาน แจ้งวันเวลาให้ญาติมาร่วมงาน” (จินตนา, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

### 3. เนื้อหาที่เป็นความรู้

- 3.1 รายการเกษตร เป็นความรู้ทางการเกษตร เช่น การเตรียมดิน การใส่ปุ๋ย การบำรุงพันธุ์พืช เช่น ข้าว กะหล่ำปลี ดอกกะหล่ำ การฉีดยาฆ่าแมลง การเลี้ยงสัตว์ โรคพืช เช่น ราแป้ง โรคข้าวไหม้ ฯลฯ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับอันตรายที่จะเกิดจากยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมี เป็นต้น
- 3.2 รายการเพื่ออนามัยชาวเขา เป็นความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การป้องกันและรักษาโรคทั้งโรคทั่วไปและโรคระบาด เช่น ไข้หวัดใหญ่ โรคฉี่หนู วัณโรค อันตรายจากการทานอาหารสุกๆดิบๆ เป็นต้น
- 3.3 รายการผู้หญิง ส่วนใหญ่เนื้อหารายการจะเกี่ยวกับอนามัยแม่และเด็ก การดูแลเด็ก การพาไปฉีดวัคซีนประจำปี การบรรเทาอาการไข้ การดูแลสุขภาพของแม่หลังคลอดและลูกที่เกิดใหม่ เป็นต้น
- 3.4 รายการความรู้ทั่วไป เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับสาระน่ารู้ทั่วไป เช่น วัฒนธรรม ประเพณีไทย ศาสนา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง กีฬา เป็นต้น
- 3.5 รายการของฝากจากผู้ประกาศชาวเขา เป็นเนื้อหาที่ผู้ประกาศต้องการจะบอกกล่าวต่อผู้ฟัง เช่น เตือนถึงอันตรายจากยาเสพติด หรือสิ่งที่คุณประกาศได้ไปพบเห็นมาและเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังก็จะนำมาเล่าให้ฟังในช่วงนี้
- 3.6 รายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นเนื้อหาที่นำเสนอเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว เช่น ผลกระทบจากการตัดไม้ทำลายป่า การเผาป่า การป้องกันและระวังไฟฟ้า การเก็บของป่ามาขาย การทิ้งขยะหรือของเสียบริเวณบ้าน ลำธาร ผลเสียของการทำไร่เลื่อนลอย เป็นต้น
- 3.7 รายการความรู้เรื่องเอดส์ นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเอดส์ การติดต่อของโรค การป้องกันและรักษา การปฏิบัติต่อผู้ป่วย การใช้ชีวิตอยู่กับผู้ป่วย เป็นต้น
- 3.8 รายการกฎหมายทั่วไป นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายพื้นฐานที่ควรรู้หรือที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การทำบัตรประชาชน การขอทะเบียนบ้าน กฎหมายไกล่ตัว รัฐธรรมนูญและสิทธิการเป็นประชาชนไทย เป็นต้น

### 4. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง

จากการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการชาวเขา พบว่า ผู้ประกาศรายการชาวเขาทั้ง 6 ภาษาให้ความสำคัญกับบทเพลงดั้งเดิมของชนเผ่าเป็นอันดับแรก

“เพลงเก่าๆ เดิมนี่หายาก เวลาลงพื้นที่ต้องเอาเทปไปอัด แล้วให้คนที่ร้องได้ร้องให้ฟัง ส่วนมากก็จะเป็นคนเผ่าคนแก่ เด็กหนุ่มๆ สาวๆ ก็ร้องไม่ค่อยจะได้แล้ว ที่ร้องได้ก็จะเป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ เพราะเพลงเก่าๆ ไม่มีการจดเอาไว้จะใช้จำต่อๆ กันมาก็เลยสูญหายหมด” (สมศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)



“เวลาไปหมู่บ้านจะเอาเทปไปอัดด้วย ให้เขาร้องให้ฟัง เคยชวนมาออกรายการให้ร้องสดเขาไม่เอา บอกว่าอายุยังไม่เพราะ และถ้าไม่อัดเทปเก็บไว้เพลงพวกนี้ก็จะหายไปหมด เด็กๆ สมัยนี้ก็ร้องไม่เป็นแล้ว” (จินตนา, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

ทั้งนี้ผู้ประกาศทั้ง 6 ภาษา ให้เหตุผลที่นิยมเปิดเพลงดั้งเดิมก็เพราะบทเพลงดั้งเดิมนั้น ไม่มีการจดบันทึกเอาไว้ ถ่ายทอดกันต่อมาโดยอาศัยความจำ มีจังหวะ ทำนอง ที่ซ้ำๆ ฟังแล้วรื่นหู เนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตชาวเขา ธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันเพลงใหม่ๆ ที่แต่งขึ้น และได้รับเอาวัฒนธรรมของเพลงไทยหรือเพลงต่างชาติเข้าไปผสม ทำให้จังหวะ ทำนอง และเนื้อหาของเพลงแตกต่างไปจากเดิม มีท่วงทำนองที่เร็วขึ้น มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักมากขึ้น หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้บทเพลงเก่าๆ ก็อาจจะสูญหายไปไม่เหลือไว้ให้คนรุ่นหลังได้ฟังกันอีก

อีกรูปแบบหนึ่งของรายการเพื่อความบันเทิง คือ การเล่นนิทาน ผู้ประกาศจะหานิทานมาเล่าให้ฟัง ส่วนมากแล้วจะเป็นเรื่องที่ทำให้ขำคิด คติเตือนใจต่างๆ เพื่อให้ผู้ฟังได้เกิดความคิดตาม มีทั้งที่เล่าออกอากาศสด และอัดเทปมาเปิดให้ฟัง

“ส่วนมากจะเป็นนิทานพื้นบ้านของไทยที่เคยได้ยินมาบ้าง ได้จากหนังสือนิทานเล่มเล็กๆ ที่มีขายอยู่บ้าง บางทีก็ดัดแปลงจากนิทานพวกนั้นให้เข้ากับสภาพบ้านเรา” (เกษินี, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

“ลูกก็ชอบฟังนิทานอยู่แล้ว ก็จะซื้อหนังสือนิทานเอาไว้เล่าให้ลูกฟัง บางทีก็เอามาเล่าในรายการ จะเลือกเรื่องที่สั้นๆ ไม่ยาวนาน จบในช่วงเดียวไม่ต้องมีต่อ แล้วก็เลือกที่มีคติสอนใจจะได้สอนผู้ฟังด้วย” (ศิริพร, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“เคยเอานิทานเรื่องเจ้าผู้ฆ่ายักษ์มาเล่า ได้มาจากหนังสือนิทานที่ซื้อให้ลูก ผู้ฟังชอบกันมากมีโทรเข้ามาในรายการอยากให้เราเล่าอีกบ่อยๆ” (วีรวรรณ, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

“เคยเล่าเรื่องเด็กเลี้ยงแกะ ตอนจบก็จะมีคติสอนใจว่าอย่าเป็นคนชอบโกหก ต้องพูดแต่ความจริง ส่วนมากจะหานิทานที่มีคติมาเล่า แต่ไม่ค่อยเล่นนิทานบ่อยจะเปิดเพลงมากกว่า” (สละ, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

## 5. เนื้อหาเพื่อการโฆษณาสินค้าและบริการ

ในการศึกษารายการชาวเขา ผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาโฆษณาสินค้าและบริการอยู่เพียง 1% เท่านั้น เป็นสินค้าทางการเกษตร เช่น ทุเรียน ขนุน กล้วย จากการศึกษาจากผู้ประกาศได้ข้อมูลว่า

“สินค้าที่มาลงโฆษณาในรายการมีเพียง 1-2 ชิ้น เท่านั้น เป็นโฆษณาเกี่ยวกับทุเรียน และขนุน ส่วนใหญ่เป็นไปในรูปของการตอบแทนที่ผู้ขายสินค้าเหล่านี้ให้การสนับสนุนรายการเวลาจัดกิจกรรมต่างๆ บางอย่างก็เป็นสปอตมาเป็นภาษาไทย ผู้ประกาศก็จะเปิดให้ แต่สินค้าบางอย่างไม่มีสปอตมาก็จะประกาศโฆษณาให้แทน (ศิริพร, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“ส่วนใหญ่ช่วงที่เป็นสปอต ถ้าไม่เป็นของสินค้าที่สนับสนุนกิจกรรมของรายการ ก็จะเป็นสปอตมาจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เป็นรูปแบบของการโฆษณาเชิญชวน บางทีก็เป็นประกาศ เช่น หน่วยแพทย์เคลื่อนที่จะออกให้บริการที่ไหน เมื่อไหร่ จะเป็นประกาศให้ผู้ฟังมารับบริการ” (สละ, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

และจากการศึกษา ผู้วิจัยไม่พบว่ารูปแบบในการนำเสนอหรือเนื้อหารายการอื่นใดที่มีวิธีการผลิตที่ค่อนข้างซับซ้อนมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น ละคร การเล่นเกมสตั๊ดปัญหาชิงรางวัล ฯลฯ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีบุคลากรไม่เพียงพอ อีกประการหนึ่งคือเงื่อนไขทางด้านภาษาเป็น เพราะรายการชาวเขาต้องผลิตเนื้อหาและออกอากาศด้วยภาษาชาวเขา จากที่ผู้วิจัยได้ข้อมูลมาบ้างคำในภาษาชาวเขาที่ออกเสียงคล้ายกันแต่อาจจะแปลความหมายต่างกัน ได้ และคำบางคำก็สามารถตีความได้หลากหลาย อาจทำให้ผู้พูดกับผู้ฟังสื่อความหมายได้ไม่ตรงกัน

## 5. การมีส่วนร่วมของชาวเขา

แต่เดิมในสมัยที่รัฐบาลดำเนินนโยบายทางการเมืองเพื่อดึงชาวเขามาเป็นพวกเรา และยังไม่มีการให้สัญชาติไทยกับชาวเขา เนื่องจากรัฐบาลยังไม่ไว้ใจและเกรงว่าชาวเขาจะไปเข้าพวกกับฝ่ายตรงข้ามและก่อให้เกิดความไม่สงบในประเทศนั้น การดำเนินรายการชาวเขาจึงยังไม่เปิดโอกาสให้ชาวเขาเข้ามามีส่วนร่วมในรายการ รัฐบาลมุ่งแต่เพียงใช้รายการเป็นเครื่องมือในการส่งข่าวสารของทางราชการไปยังชาวเขาเพื่อดึงชาวเขาไว้เท่านั้น ยังมีได้มีนโยบายที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเขาในฐานะประชาชนชาวไทยคนหนึ่งเลย แต่นับจากที่สถานการณ์ต่างๆ ได้บรรเทาเบาบางลง รัฐบาลเริ่มมีนโยบายที่จะให้สัญชาติไทยแก่ชาวเขา ให้ชาวเขาสามารถมีบัตรประจำตัวประชาชนไทยได้ นโยบายในการดำเนินรายการจึงเปลี่ยนมาเป็นมุ่งให้ความรู้เพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเขาในฐานะประชาชนคนไทยคนหนึ่ง และเพื่อที่จะให้เนื้อหาต่างๆ สามารถตอบสนองต่อความต้องการ และชาวเขาสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติและเกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ขึ้น รายการชาวเขาจึงได้มีการเปิดโอกาสให้ชาวเขาเข้ามามีส่วนร่วมในรายการ ทั้งในฐานะผู้ประกาศซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของชาวเขาได้ส่วนหนึ่ง และในฐานะผู้ฟังที่มีส่วนร่วมในรายการด้วยการส่งจดหมายมายังรายการ การโทรศัพท์เข้ามาขอรายการ การมาเยี่ยมชมสถานีฯ และการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสถานีฯ จัดขึ้น ซึ่งทางรายการจะนำข้อมูลในส่วนนี้ไปกำหนดรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการที่เหมาะสมจากการสัมภาษณ์ผู้ประกาศชาวเขาทั้ง 6 ภาษา ผู้วิจัยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชาวเขา ดังนี้

### 5.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดผังรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการ

หลังจากที่สถานการณ์ทางการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป นโยบายในการดำเนินงานเกี่ยวกับชาวเขาก็ได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย ทางสถานีฯ ได้ถือเสมือนหนึ่งว่าผู้ประกาศชาวเขานั้นเป็นตัวแทนของชาวเขาแต่ละเผ่า ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่รู้ถึงความต้องการของชาวเขาเผ่าต่างๆ ดีที่สุด และได้เปิดโอกาสให้ผู้ประกาศชาวเขาทั้ง 6 ภาษา เข้าร่วมประชุมกำหนดผังรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการ เพื่อให้การจัดรายการนั้นดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้อง และสามารถยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเขาได้อย่างแท้จริง นอกจากผู้ประกาศจะได้เข้าร่วมประชุมดังกล่าวแล้ว ผู้ประกาศยังต้องผลิตเนื้อหา หรือเขียนบทความที่จะใช้ในการออกอากาศเองอีกด้วย ผู้ประกาศชาวเขาเผ่าอีก้อ ซึ่งเป็นผู้ประกาศรายการมาตั้งแต่เริ่มแรกที่มีการออกอากาศภาษาอีก้อจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลาเกือบ 30 ปีแล้ว ได้ให้ข้อมูลว่า

“เมื่อก่อนตอนที่มาทำรายการใหม่ๆ จะทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศอย่างเดียว ทางสถานีจะมีข่าว มีบทความมาให้ เราก็แปลเป็นภาษาชาวเขาแล้วก็อ่านออกอากาศ ก็รู้ว่าตอนนั้นทางรัฐบาลยังไม่ค่อยใส่ใจชาวเขาเท่าไรหรือพยายามทำงานเต็มที่ไม่ให้ผิดพลาด ต่อมาประมาณ 10 กว่าปีก่อนรู้สึกว่าการที่ตั้งแต่สมัยรัฐบาลพลเอกเปรมเป็นต้นมารัฐบาลก็เพิ่มความไว้วางใจในหมู่ชาวเขามากขึ้น มีการให้สัญชาติไทย ให้ชาวเขามีบัตรประชาชนไทยมากขึ้น ทางสถานีฯ ก็ปรับนโยบายในการดำเนินงานใหม่รับผู้ประกาศชาวเขาเพิ่มแล้วเวลาที่มีการประชุมกำหนดผังรายการ รูปแบบหรือเนื้อหา ก็เริ่มให้ผู้ประกาศเข้าประชุมด้วย เราก็เริ่มมีสิทธิ์ออกความเห็นได้เขาก็รับฟังอย่างไหนที่ดีเขาก็เอาไปใช้กับรายการ ต่อมาก็เริ่มมีการออกไปตามหมู่บ้านชาวเขาเก็บข้อมูลการรับฟัง ก็เริ่มเอาข้อมูลนั้นมาใช้พิจารณาพร้อมด้วยเวลาจะปรับผังรายการ พอเราออกหมู่บ้านได้คุยได้เจอกับผู้ฟังก็เริ่มมีจดหมายมาจากผู้ฟัง ระยะเวลาจะเป็นแต่จดหมาย แต่หลังๆ มาเรียกว่าชาวเขาพัฒนาขึ้นก็ได้ก็เริ่มมีทีวีโทรศัพท์เข้ามาทางสถานีฯ ก็เริ่มจัดกิจกรรมด้วย งานวันเด็กบ้าง ปีใหม่บ้าง บางทีก็อบรมความรู้ แล้วเราก็ขอความร่วมมือจากสงเคราะห์จังหวัดที่เกี่ยวกับชาวเขาให้จัดตัวแทนชาวเขามาร่วมงาน หลังๆ ชาวเขาก็มีการตอบรับมากขึ้น ชาวเขาที่มีการตอบรับมากรู้สึกว่าจะเป็นกะเหรี่ยงกับม้งที่กระตือรือร้นมีส่วนร่วมมาก จะมีจดหมายกับโทรศัพท์เข้ามามากกว่าเผ่าอื่น อีก้อก็มีพอสมควรยังไม่มากเท่าไร ส่วนบทความตอนแรกๆ เจ้าหน้าที่ของสถานีฯ จะเป็นคนหามา บางทีก็เป็นบทความมาจากหน่วยงานอื่น แต่มาระยะหลังหลายปีมานี้สถานีฯ มีงานมากขึ้น เจ้าหน้าที่

ไม่ค่อยมีเวลาที่จะเขียนบทความ พวกผู้ประกาศต้องเขียนบทความกันเอง หาเนื้อเรื่องเอง อันไหนไม่แน่ใจว่าเขียนดีหรือไม่ดีก็เอาไปให้คุณฉวีช่วยดูให้” (สมศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

## 5.2 การมีส่วนร่วมโดยการส่งจดหมายมาร่วมรายการ

ในแต่ละเดือนผู้ประกาศชาวเขาแต่ละเผ่าจะได้รับจดหมายที่ส่งมาจากแฟนฯ รายการไม่ต่ำกว่าเดือนละ 4 – 5 ฉบับ ผู้ฟังที่ส่งจดหมายเข้ามานั้นไม่ใช่เฉพาะผู้ฟังที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น หากแต่มาจากหลายๆ จังหวัดที่สามารถรับสัญญาณของรายการได้ หรือมาจากผู้ฟังที่เคยฟังรายการแล้วได้ย้ายไปทำงานยังจังหวัดอื่นๆ เนื้อหาในจดหมายที่ส่งมานั้นส่วนมากจะเป็นการเล่าเรื่องทั่วไป การทักทาย ดิชมรายการ การ เป็นต้น

“มีผู้ฟังส่งจดหมายเข้ามาบอกว่าชอบที่เราเล่าเรื่องตอนไปสัมมนาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่เมืองจันมา ก็บอกว่าถ้าไปไหนมาก็ให้มาเล่าให้ฟังอีก” (สมศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“มีผู้ฟังที่ตอนนี้ติดคุกอยู่เขียนมา ถูกจับเพราะค้ายาบ้า จะเล่าเรื่องชีวิตในคุกว่ามีอะไรบ้าง ลำบากอย่างไร บอกว่าเมื่อก่อนถูกจับก็ติดตามฟังรายการเรา พอมาติดคุกเหงาก็เลยเขียนจดหมายมาหา ก็เอาจดหมายมาอ่านออกอากาศด้วย ยังได้เดือนผู้ฟังคนอื่นว่าอย่างยุ่งกับยาเสพติดจะได้ไม่ลำบากต้องติดคุก” (มานะ, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

“ส่วนมากก็เขียนมาเล่าเรื่องทั่วไปชื่ออะไร อยู่ที่ไหน ที่บ้านทำอะไร ชอบฟังรายการไหน อยากฟังเรื่องอะไร บางรายก็ฝากประกาศแจ้งข่าวเพื่อนที่อยู่คนละจังหวัด” (วสันต์, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

“ได้จดหมายบางเดือนก็ฉบับเดียวบางเดือนก็ 3-4 ฉบับ ส่วนมากจะเป็นคนที่เคยเขียนมาแล้ว ก็เขียนมาหาเรื่อยๆ เล่าเรื่องนั้นเรื่องนี้ให้ฟัง ยิ่งถ้าช่วงหลังมีงาน เช่น ปีใหม่ จดหมายที่เข้ามาเกือบทุกคนก็จะเล่าให้ฟังเรื่องปีใหม่ที่หมู่บ้าน บางคนก็ชวนไปงานที่หมู่บ้าน” (จินตนา, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“จดหมายที่เข้ามาจะดิชมรายการ บางรายก็บอกว่าพูดเร็วไปให้พูดช้าลงหน่อย บางรายก็แนะนำว่ารายการน่าจะมียุ่อย่างนั้นอย่างนี้ เช่น มีตอบปัญหาชิงรางวัลบ้าง เปิดเพลงนั้นเพลงนี้บ้าง” (อนันต์, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“ส่วนมากเป็นผู้ชายที่ส่งจดหมายเข้ามาไม่ค่อยมีผู้หญิง แล้วก็อยู่ในวัยทำงาน จะแจ้งเรื่องการรับฟังสัญญาณชัดเจนไหน อยากให้มีเนื้อหาอะไรเพิ่มเติม ส่วนมากถ้าหาให้ได้ก็จะหามา บางรายเขียนมาถามเรื่องนั้นเรื่องนี้ก็จะเอามาตอบในรายการครั้งต่อไป”

### 5.3 การโทรศัพท์เข้ามาร่วมรายการ

การมีส่วนร่วมของผู้ฟังด้วยการโทรศัพท์เข้ามาในรายการนั้น ผู้ประกาศเกือบทุกภวาลงความเห็นว่ามีน้อยมาก โดยให้ความเห็นว่าหมู่บ้านชาวเขาส่วนใหญ่จะอยู่บนภูเขา บางหมู่บ้านถนนเข้าหมู่บ้านยังเป็นถนนดิน โทรศัพท์เป็นสิ่งที่หายากมากยกเว้นว่าหมู่บ้านนั้นจะอยู่ในเขตพื้นที่ที่สำคัญๆ เช่น เขตพื้นที่โครงการหลวง เป็นหมู่บ้านพัฒนา หรือหมู่บ้านตัวอย่าง เพราะเครื่องโทรศัพท์ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตพื้นที่ที่สำคัญๆ หรือมีคนอยู่เยอะไม่ค่อยมีเครื่องโทรศัพท์อยู่ตามหมู่บ้านเล็กๆ ดังนั้นการที่ผู้ฟังชาวเขาจะหาเครื่องโทรศัพท์เพื่อโทรเข้ามายังรายการนั้นจึงเป็นไปได้ยาก แต่ก็มีผู้ฟังบางรายที่อยู่ใกล้ตำบล อำเภอ หรือโครงการต่างๆ หาเครื่องโทรศัพท์ได้ง่ายก็จะโทรศัพท์เข้ามาบ้างแต่ก็ถือว่าน้อยถ้าเทียบกับการมีส่วนร่วมทางจดหมาย

“การหาโทรศัพท์เพื่อโทรเข้ามายังรายการไม่ใช่เรื่องง่าย ผู้ฟังที่โทรศัพท์เข้ามาก็อยากจะคุยกับผู้ประกาศ หรืออยากคุยออกอากาศ แต่ถ้าจังหวะไม่เหมาะก็จะกลายเป็นเรื่องสั้นเปลือก เพราะถ้าจัดรายการอยู่ส่วนใหญ่ก็จะพักสายไว้ไม่รับสาย เพราะเวลาของรายการมีน้อยถ้ามีแต่พูดโทรศัพท์ก็จะได้เนื้อหา” (นิพนธ์, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)

“เคยมีผู้ฟังเขียนจดหมายเข้ามาแล้วบอกว่าเขียนจดหมายดีกว่าคุยได้ยาวมีอะไรก็เขียนเล่าไป แต่ถ้าโทรศัพท์ต้องใช้เงินมากถ้าต้องเล่าเรื่องอะไรให้ฟัง” (ศิริพร, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“ที่โทรศัพท์เข้ามาจะไม่ค่อยคุยอะไรยาวๆ เพราะเปลืองเงิน ส่วนมากจะเป็นธุระที่จะฝากประกาศข้อความมากกว่า” (ยาใจ, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“คนที่โทรศัพท์เข้ามาส่วนมากจะเป็นคนที่เข้ามาทำธุระในตัวอำเภอหรือในเมือง ก็จะโทรมาทักทายหรือไม่ก็สอบถามเรื่องนั้นเรื่องนี้ แต่ก็ไม่ค่อยมีมาก” (อนันต์, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

“คนที่โทรเข้ามาส่วนมากจะบังเอิญหรือมาทำธุระมากกว่าที่ตั้งใจจะมาโทรหา แต่ที่ตั้งใจก็มีก็จะเป็นเรื่องฝากประกาศมากกว่า ไม่ค่อยคุยนานเพราะจะเสียเงินมาก” (สละ, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)



“สิ่งที่สังเกตมานานแล้วก็คือ คนที่โทรเข้ามาส่วนมากจะเป็นผู้ชายแล้วก็เป็นคนทำงานที่จะโทรมาฝากประกาศข้อความ มีบ้างที่โทรมาติชมรายการ แต่ถ้าเป็นวัยรุ่นจะโทรมาขอเพลง ไม่ค่อยมีผู้หญิงโทรเข้ามา อาจจะเป็นเพราะเขาส่วนใหญ่แล้วจะอาย โดยเฉพาะผู้หญิงจะไม่ค่อยกล้าแสดงออก” (สมศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้ประกาศเขาทั้ง 6 ภาษา ผู้วิจัยพบว่า มีเพียงผู้ประกาศภาษากะเหรี่ยงเท่านั้นที่ให้ข้อมูลว่าผู้ฟังมีส่วนร่วมด้วยการโทรศัพท์เข้ามาซึ่งรายการมากกว่าการส่งจดหมายเข้ามา ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ปัจจุบันในสังคมไทยต้องเป็นที่ยอมรับว่า มีแรงงานที่เป็นชาวกะเหรี่ยงมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเองหรือชาวกะเหรี่ยงที่ลักลอบเข้ามาจากประเทศพม่า โดยพื้นฐานของชาวกะเหรี่ยงที่มีความขยันและอดทนสูง เมื่อรายได้จากอาชีพหลัก คือ ทำการเกษตรลดลง ชาวกะเหรี่ยงจึงไปทำงานเป็นแรงงานรับจ้างให้ชาวเขาเผ่าอื่น เช่น ม้ง หรือเข้ามาเป็นแรงงานรับจ้างในเมืองเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว แรงงานเหล่านี้ได้รับการยอมรับและเป็นที่ต้องการของนายจ้างเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะมีความขยัน อดทน ที่มีสูงกว่าแรงงานจากที่อื่นแล้ว ยังมีค่าแรงถูกกว่าจ้างแรงงานที่มาจากภาคอีสานหรือภาคอื่นของประเทศ (อาจเนื่องมาจากการเป็นชนกลุ่มน้อยที่ถูกเอารัดเอาเปรียบในสังคม) และเมื่อมีความต้องการแรงงานที่เป็นชาวกะเหรี่ยงมากขึ้นในปัจจุบัน ชาวกะเหรี่ยงที่ทำการเกษตรจึงมีน้อยลงจะมีแต่ผู้สูงอายุหรือเด็กเล็กเท่านั้นที่ยังอยู่บนคอก ส่วนผู้ที่อยู่ในวัยทำงานไม่ว่าหญิงหรือชายนิยมที่จะไปทำงานรับจ้างมากกว่า (กรมประชาสัมพันธ์, 2542)

และเมื่อชายและหญิงชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้ไปทำงานยังต่างถิ่นที่อยู่ การไปพบเห็นสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ หรือการรับวัฒนธรรมต่างถิ่นโดยเฉพาะวัฒนธรรมคนเมืองจึงมีมากขึ้น เทคโนโลยีมีใช้สิ่งแปลกใหม่และหายากอีกต่อไป การติดต่อสื่อสารผ่านรายการวิทยุ หรือ จดหมาย ที่บางครั้งต้องรอคำตอบนานกว่าสัปดาห์จึงกลายเป็นสิ่งที่ล้าสมัย ประกอบกับการได้พบปะผู้คนมากขึ้นทำให้ความกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น ไม่อายเก็บตัวเช่นแต่เดิม ดังนั้นการที่จะติดต่อสื่อสารไปยังที่แห่งใด คนหนุ่มสาวเหล่านี้จึงนิยมที่จะใช้โทรศัพท์เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารมากขึ้นกว่าเดิม เพราะสะดวกรวดเร็วกว่า ซึ่งการตั้งข้อสังเกตของผู้วิจัยในครั้งนี้ก็ได้รับการยอมรับจากผู้ประกาศภาษากะเหรี่ยงด้วยเช่นกัน

“เมื่อก่อนผู้ฟังต้องใช้จดหมายเพราะโทรศัพท์หายากมาก การเดินทางก็ลำบาก แต่มาในระยะหลังบ้านเมืองพัฒนามากขึ้น ถนนหนทางก็ขยายไปลึกมากขึ้น การเดินทางก็สะดวกขึ้น โทรศัพท์ไม่ได้หายากมากนักอย่างเมื่อก่อน และแต่เดิมผู้ฟังที่ติดต่อมายังรายการก็เป็นคนรุ่นหนุ่มสาวในวัยทำงานอยู่แล้ว ยังได้เข้าไปทำงานในเมืองได้พบความศิวิไลซ์มากขึ้นความกล้าแสดงออกก็มากขึ้น ผู้ฟังจึงชอบที่จะโทรศัพท์เข้ามาและอยากให้เห็นเสียงของตัวเองได้ออกอากาศเพื่อที่จะได้มีหน้ามีตาในหมู่เพื่อนฝูง” (มานะ, สัมภาษณ์ วันที่ 3 พ.ย. 43)



#### 5.4 การเข้าเยี่ยมชมสถานี หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่สถานีฯ จัดขึ้น

โดยปกติแล้วทางสถานีฯ ร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ มักจะจัดกิจกรรมเพื่อให้ชาวเขาได้เข้ามาร่วมงานเป็นประจำทุกปี เช่น งานปีใหม่ งานวันเด็ก งานวันที่ 5 ธันวาคมหาราช ฯลฯ หรือในบางครั้งก็มีหน่วยงานหรือองค์กรขอความร่วมมือจากสถานีฯ เพื่อจัดการอบรมสัมมนาให้ความรู้แก่ชาวเขา เช่น กรมป่าไม้ โรงพยาบาล กรมประชาสงเคราะห์ โดยชาวเขาจะส่งตัวแทนมาร่วมงาน สถานีฯ จะสนับสนุนทางด้านการกระจายข่าวหรือสถานีฯ ในการจัดงาน ขณะเดียวกันเมื่อชาวเขามาร่วมงานสถานีฯ ก็จะได้รับข้อมูลการรับฟังเพื่อนำมาปรับปรุงรายการด้วยเช่นกัน

“สิ่งที่สังเกตเห็นได้ชัด คือ ตัวแทนชาวเขาที่มาร่วมงานส่วนใหญ่แล้วจะเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน หรือผู้ที่คนในหมู่บ้านให้ความนับถือ เช่น หมอผี หรือตัวแทนของหมู่บ้านที่เป็นผู้ชาย ไม่ค่อยมีผู้หญิงมาร่วมงาน ยกเว้นเป็นงานที่เกี่ยวกับแม่และเด็ก เช่น พาลูกมารับการฉีดวัคซีน ผู้หญิงไม่ค่อยมีบทบาทในสังคมชาวเขา จะเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ พวกนี้เวลามาร่วมงานก็จะมาพูดคุยกับผู้ประกาศของเรา ให้คำแนะนำคิดชมรายการ บางคนก็อยากให้เราทำงานกันอย่างไร เมื่อสมัยก่อนเคยมีที่มาขอร้องเพลงออกรายการแต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว เวลาจะอัดเทปหรือเชิญมาออกรายการบางทีต้องมีค่าจ้างให้” (ญารณี, สัมภาษณ์ วันที่ 2 พ.ย. 43)

“ผู้ฟังบางคนเวลามาติดต่อธุระในเมืองก็จะแวะมาเยี่ยมที่สถานีฯ อยากเห็นว่าเราทำงานกันอย่างไร บางช่วงก็จะเชิญมาร่วมรายการคุยกันออกอากาศสด บางคนก็เอาของจากบ้านมาฝาก แต่ก็มีการมาขอคำปรึกษา เช่น ที่บ้านยังไม่มียะเบียนบ้านจะต้องทำอย่างไร มีแต่บัตรประจำตัวชาวเขาทำอย่างไรถึงจะมีบัตรประชาชน เคยมีผู้ฟังเขียนบทความไว้ก็เอามาให้อ่านออกอากาศ ส่วนมากก็จะเก็บไว้ออกอากาศให้แล้วก็จะประกาศให้ด้วยว่าใครเขียนบทความมา” (สมศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43)

และจากการศึกษาผู้วิจัย พบว่า ผู้ฟังชาวเขายังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการกำหนดรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาของรายการโดยตรง คือ ในลักษณะของคณะกรรมการร่วมกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายการฯ ยังอยู่ภายใต้โครงสร้างที่เป็นระบบรัฐ คือ รัฐเป็นเจ้าของควบคุมและบริหารจัดการเอง ถึงแม้ว่าสถานีฯ จะถือได้ว่าเป็นสถานีวิทยุท้องถิ่นก็ตาม แต่ก็ยังเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ ดังนั้น การที่ผู้ฟังชาวเขาจะเข้ามามีส่วนร่วมในสื่อที่รัฐเป็นเจ้าของได้นั้น จึงต้องเป็นไปในรูปแบบของการเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐ ในกรณีนี้ทางสถานีฯ ก็ถือว่าผู้ประกาศชาวเขาที่มีสถานภาพเป็นข้าราชการ หรือลูกจ้างประจำได้เข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชนชาวเขาในส่วนหนึ่งแล้ว

แต่อย่างไรก็ตามก็ยังนับได้ว่า ผู้ฟังได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เพราะจากการสัมภาษณ์ที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลมาว่า ไม่ว่าจะป็นจดหมาย โทรศัพท์ การเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ ฯลฯ ข้อมูลที่ได้รับ

จากผู้ฟังทั้งหมดนั้น ทางรายการฯ ได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ ในการพิจารณากำหนดรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการ ทั้งนี้ทางรายการฯ ได้มุ่งหวังให้สิ่งที่นำเสนอออกมานั้น เป็นสิ่งที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ฟังได้อย่างแท้จริง และผู้ฟังสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากรายการไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ถ้าหากเป็นเช่นนั้นแล้ว ก็ถือได้ว่างบประมาณที่รัฐได้ลงทุนไปไม่เสียเปล่า เพราะสามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ในส่วนหนึ่ง



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## บทที่ 5

### ผลตอบรับจากชาวเขา

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 เผ่า รวมทั้งการสังเกตขณะทำการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้รับจากผู้ฟังชาวเขานี้จะทำให้เราทราบว่า ในขณะที่ยังหน้าฝ่ายรายการฯ และผู้ประกาศของรายการชาวเขาในฐานะของผู้ส่งสารให้ข้อมูลว่า รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหารายการที่ออกอากาศกำหนดขึ้นจากผู้ฟังเป็นหลัก เพื่อให้รายการฯ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ฟังได้อย่างแท้จริง และผู้ฟังสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากรายการไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน แล้วในส่วนของผู้ฟังชาวเขาซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารนั้นจะมีความเห็นว่รายการฯ ได้ตอบสนองต่อความต้องการและการใช้ประโยชน์ของพวกเขาแล้วหรือไม่

ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารของ กองส่งเสริมชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับชาวเขาโดยตรง และได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชาวเขาทั้ง 6 เผ่า ที่เป็นผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายของรายการชาวเขา ดังนี้

### ข้อมูลพื้นฐานของผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา

#### 1. ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงเป็นชาวเขาเผ่าที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย สันนิษฐานกันว่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในเขตประเทศไทยมาก่อนที่ชนชาติไทยจะเคลื่อนย้ายลงมาสู่แหลมสุวรรณภูมิ และเข้ามาอยู่ภายหลังจากพวกละว้า การอพยพครั้งสำคัญของกะเหรี่ยงจากดินแดนทางตะวันออกในเขตพม่าเข้าสู่ประเทศไทย เกิดขึ้นในสมัยที่พม่าทำสงครามกับมอญและมอญพ่ายแพ้ กองทัพพม่าได้ติดตามฆ่าฟันพวกมอญอย่างหนัก กะเหรี่ยงซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีและให้ที่หลบภัยแก่มอญจึงหวนเกรงภัยที่จะเกิดขึ้นจึงพากันอพยพเข้าสู่ประเทศไทย นอกจากความหวนเกรงภัยที่จะเกิดขึ้นแล้วอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กะเหรี่ยงอพยพเข้าสู่ประเทศไทย คือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อการทำมาหากินทางเขตพม่าเริ่มฝืดเคืองพวกกะเหรี่ยงก็พากันอพยพเข้ามาหาทำเลที่ทำกินใหม่

นักมานุษยวิทยาได้แบ่งกะเหรี่ยงออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ คือ สกอร์ ปอร์ บเว และตองซู แต่ละกลุ่มจะมีภาษาพูดที่ใกล้เคียงกัน สันนิษฐานว่าภาษาของกะเหรี่ยงมีความใกล้เคียงกับภาษาในแขนงของธิเบต - พม่า

แต่ภาษาของกะเหรี่ยงสกอร์ และกะเหรี่ยงโปว์ จะได้รับอิทธิพลในภาษาตระกูลมอญ - เขมร โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษามอญ สำหรับในประเทศไทยกลุ่มชาวกะเหรี่ยงที่มีจำนวนมากที่สุด คือ กะเหรี่ยงสกอร์ และโปว์

ชาวกะเหรี่ยงมักตั้งถิ่นฐานอยู่ตามบริเวณหุบเขา ในระดับสูงประมาณ 500 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล สภาพหมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยงนั้นจะมีขนาดประมาณ 25 - 60 หลังคาเรือน แต่ละหลังคาเรือนมักจะปลูกชิดกันแต่ไม่เป็นแถวเรียงขนานกัน และจะมีลานโล่งกลางหมู่บ้านเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน เช่น พิธีกรรมทางศาสนา หลักสำคัญของกาณ์กำหนดความเป็นหมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยง คือ หมู่บ้านต้องเป็นหน่วยอิสระในการประกอบพิธีกรรมของตนเพื่อการเช่นสังเวฬุที่ปีละ 2 ครั้ง ผู้ที่เป็นประธานในพิธีได้แก่หัวหน้าพิธีกรรมฝ่ายชายซึ่งเรียกว่า “เซี้ยเก็งคู หรือ หัวหน้าหมู่บ้านผู้เฒ่า” ทุกหมู่บ้านจะต้องมีเซี้ยเก็งคูของตนเอง ชาวกะเหรี่ยงในแต่ละกลุ่มหมู่บ้านหนึ่งๆ มีอิสระที่จะแยกตัวจากหมู่บ้านไปตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ แต่กลุ่มที่แยกตัวไปนี้จะต้องมีบุคคลที่เกี่ยวข้องทางฝ่ายบิดากับเซี้ยเก็งคูคนเดิมรวมไปด้วย เพื่อให้มีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะไปเป็นหัวหน้าทางศาสนาของหมู่บ้านใหม่ โดยปกติแล้วทางราชการมักจะแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนติดต่อกับทางอำเภอ ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการไทยมักจะได้แก่เซี้ยเก็งคูนั่นเอง

ระบบเศรษฐกิจของชาวกะเหรี่ยงขึ้นอยู่กับกาณ์เกษตรกรรมเป็นหลัก ชาวกะเหรี่ยงจะดำรงชีพด้วยการปลูกข้าวและพืชผักต่างๆ เช่น ข้าวโพด กะหล่ำ พักทอง ฯลฯ โดยการทํานาดําและการทำไร่แบบหมุนเวียน (กลับมาทำที่เดิมทุก 5-10 ปี) นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงหมู ไก่ วัว ควาย และช้าง เพื่อเป็นอาหาร ประกอบพิธีกรรม ขาย นอกจากการประกอบอาชีพทางการเกษตรแล้วชาวกะเหรี่ยงยังรับจ้างใช้แรงงานให้กับคนไทยพื้นราบหรือชาวเขาเผ่าอื่นๆ อีกด้วย

ระบบครอบครัวในสังคมกะเหรี่ยง จะเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือระบบผัวเดียวเมียเดียว เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียชีวิตทรัพย์สินจะถูกนำมาแบ่งกันระหว่างคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่กับลูกๆ ของผู้ตายโดยจัดแบ่งให้เท่าๆ กัน ไม่มีข้อกำหนดที่แสดงว่าต้องให้ลูกคนโตมากกว่าลูกคนอื่น รวมทั้งไม่มีการปฏิบัติที่แตกต่างระหว่างบุตรชายหญิง ในสังคมของชาวกะเหรี่ยงถือว่าความมั่งคั่งและมีวัวควายโสเป็นสิ่งทีแสดงถึงฐานะอันสูงส่งในสังคม ส่วนการประกอบอาชีพไม่มีความสำคัญอย่างใด เพราะชาวกะเหรี่ยงแทบทั้งหมดมีอาชีพทางการเกษตรด้วยกันทั้งนั้น

ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่นับถือลัทธิบูชาผี ทีสำคัญได้แก่ ผีเรือน ซึ่งได้แก่บิดามารดา ปู่ย่าตายาย ทีถึงแก่กรรมไปแล้ว ชีวิตของชาวกะเหรี่ยงมีความผูกพันกับพิธีกรรมต่างๆ ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย แต่พิธีทีสำคัญที่สุดของหมู่บ้านทีทุกคนในหมู่บ้านจะต้องเข้าร่วมด้วย ได้แก่ พิธีเช่นสร้างผีเจ้าที ซึ่งปกปักรักษาหมู่บ้าน นอกจากนี้จะชาวกะเหรี่ยงยังนับถือศาสนาพุทธและคริสต์ ขึ้นอยู่กับสภาพความสัมพันธ์กับชนพื้นราบ (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, 2518)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลผู้ฟังชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่ บ้านปางแดง หมู่ 5 ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จากการสำรวจพบว่า ในหมู่บ้านนี้มีทั้งหมด 20 หลังคาเรือน สมาชิกของหมู่บ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าวแบบนาดำในลักษณะขั้นบันได และบางส่วนปลูกพืชผัก เช่น ดอกกะหล่ำ กะหล่ำปลี ข้าวโพด ฟักทอง ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ส่วนใหญ่แล้วจะขาย และแบ่งไว้บางส่วนสำหรับบริโภคในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย และหมู นอกจากนี้ชาวเขาในหมู่บ้านยังนิยมออกหาของป่า เช่น หน่อไม้ เห็ด น้ำผึ้ง สมุนไพร ซึ่งนำมาบริโภคเป็นหลักแต่ถ้าหาได้มากก็จะแบ่งไปขายที่ตลาดพร้อมกับพืชผลทางการเกษตร

วัฒนธรรมต่างๆ ในหมู่บ้านมีความเปลี่ยนแปลงไปมีการรับวัฒนธรรมเมืองเข้าไปแทรกมากขึ้น สมาชิกในหมู่บ้านยังคงมีการนับถือบูชาผีอยู่ หมอผียังคงเป็นที่นับหน้าถือตาแต่ความสำคัญได้น้อยลงคงเป็นเพียงผู้นำชาวบ้านในการทำพิธีของชนเผ่า เช่น การเซ่นไหว้ผีบ้านผีเรือน ผีเจ้าที่ และยังมีชาวบ้านบางส่วนที่ได้เข้ารับนับถือศาสนาคริสต์อีกด้วย ในส่วนของวัฒนธรรมการแต่งกายนั้น คนในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีการแต่งกายที่ผสมผสานระหว่างชุดแต่งกายประจำเผ่ากับชุดของชาวเมือง เช่น สวมเสื้อยืดกับกางเกงของชนเผ่า หรือ สวมเสื้อของชนเผ่าแต่ใส่กางเกงวอร์ม และสำหรับเด็กเล็กๆ เกือบทั้งหมดจะใส่เสื้อยืดกับกางเกงขาสั้น ส่วนใหญ่แล้วชุดประจำเผ่านั้นจะนำมาแต่เฉพาะเวลาที่ม้งานสำคัญของหมู่บ้าน เช่น งานปีใหม่ งานแต่งงาน

การใช้เวลาว่างของคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ ถ้าเป็นคนสูงอายุเพศชายมักจะนั่งสูบยาสูบ หรือ จักสาน กระบุง ตะกร้า เพื่อไว้ใช้ในครอบครัว ส่วนผู้สูงอายุเพศหญิงนั้นมักจะทอผ้า ปักผ้า ซึ่งบางส่วนจะทำเพื่อขาย และบางส่วนก็เก็บไว้สำหรับคนในครอบครัวใช้แต่ส่วนใหญ่แล้วจะทำเพื่อขาย เนื่องจากมีร้านในเมืองมาจ้างทำ เพราะงานฝีมือชาวเขากำลังเป็นที่นิยมในการนำมาตกแต่งเสื้อผ้า ส่วนเด็กๆ นั้นมักจะจับกลุ่มเล่นกันตาม ประสาเด็ก หรือไม่ก็ตามพ่อแม่ไปหาของป่า

และจากการวิจัยพบว่า มีครัวเรือนที่รับฟังรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาจำนวน 18 ครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ฟังชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงทั้ง 18 ครัวเรือนในการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ในครั้งนี้จำนวน 25 ราย โดยแบ่งออกเป็น

ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศชาย	จำนวน	6	ราย
ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศหญิง	จำนวน	2	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 - 54 ปี) เพศชาย	จำนวน	9	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 - 54 ปี) เพศหญิง	จำนวน	3	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 - 19 ปี) เพศชาย	จำนวน	3	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 - 19 ปี) เพศหญิง	จำนวน	2	ราย



## 2. ชาวเขาเผ่าม้ง

ม้ง หรือ แม้ว เป็นชาวเขาเผ่าที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 รองลงมาจากกะเหรี่ยง พวกม้งได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณ 80 ปีที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่อพยพมาจากลาว และบางส่วนอพยพมาจากพม่า ม้งจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในเขตภาคเหนือของไทยมีความเกี่ยวข้องกับแม้วชาวในภาคใต้ของจีน กอร์ดอน ยัง (1961) ได้จัดชาวม้งอยู่ในตระกูลจีนเดิม (Main Chinese) ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของพวกจีน - ทิเบต (Sino - Tibetan)

ม้งที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ตามความแตกต่างทางด้านภาษา เครื่องแต่งกาย ตลอดจนชื่อที่พวกเขาเรียกตนเอง ได้แก่ ม้งดำ ม้งขาว และม้งกวมะบา สำหรับม้งดำแบ่งออกเป็น 3 สาขาย่อยคือ ม้งดอก ม้งลาย และม้งดำ ภาษาของม้งในประเทศไทยจะมีความคล้ายคลึงกับภาษาที่ใช้อยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน และภาษาของม้งกลุ่มต่างๆ ในประเทศไทยสามารถจะใช้ติดต่อกันได้ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันบ้างก็ตาม

พวกม้งนิยมที่จะตั้งบ้านเรือนอยู่บนยอดสูงสุดของภูเขา และกระจายลงมาตามทางลาดของสันเขา ในประเทศไทยม้งจะตั้งบ้านเรือนอยู่บนภูเขาสูงเหนือระดับน้ำทะเลประมาณ 1,000 - 1,200 เมตร โดยหัวหน้าวงศ์ตระกูล (แซ่) จะเป็นผู้เลือกที่ตั้งของหมู่บ้าน แต่เดิมพวกม้งจะย้ายที่ตั้งของหมู่บ้านทุก 15 ปี เพื่อหาทำเลที่ทำกินใหม่แทนที่ทำกินเดิมที่ดินเสื่อมคุณภาพ ขนาดของหมู่บ้านม้งโดยเฉลี่ยแล้วจะมีประมาณ 20 - 30 หลังคาเรือน โดยปลูกบ้านอยู่รวมกันอย่างไม่ระเบียบแบบแผนนัก ระบบการปกครองของหมู่บ้านบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในหมู่บ้านคือ หัวหน้าหมู่บ้าน ในหมู่บ้านม้งส่วนใหญ่จะประกอบด้วยสมาชิกของวงศ์ตระกูลเดียวกัน ผู้อาวุโสของวงศ์ตระกูลมักได้รับเลือกเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน และเมื่อหัวหน้าหมู่บ้านสิ้นชีวิตลูกชายคนโตมักจะเป็นผู้สืบทอดตำแหน่งแทน และในกรณีที่หมู่บ้านประกอบด้วยหลายวงศ์ตระกูล ผู้อาวุโสของวงศ์ตระกูลที่ใหญ่ที่สุดในหมู่บ้านจะได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ซึ่งผู้ที่เป็นหัวหน้าหมู่บ้านนี้ทางราชการก็จะแต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้านด้วย ที่มาของอำนาจปกครองส่วนใหญ่จะมาจากจารีตประเพณี และเป็นหน้าที่ของผู้เฒ่าผู้แก่ช่วยกันจดจำมาเนื่องจากม้งไม่มีภาษาเขียนที่จะบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

นักมานุษยวิทยาได้จัดกลุ่มวงศ์ตระกูลของม้งเป็น 11 วงศ์ตระกูลด้วยกัน คือ ยัง ลี ซอง วัง เม่า แก้ว ฮู วู โล ดิน และยาง ครอบครัวของม้งเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความสำคัญมากทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยที่ม้งจะนับถือและสืบวงศ์ตระกูลทางฝ่ายชาย ลูกชายจะเป็นสมาชิกของตระกูลของ (แซ่) ของบิดา ลูกสาวจะเป็นสมาชิกของตระกูลของ (แซ่) ของบิดาจนเมื่อแต่งงานจึงกลายเป็นสมาชิกของตระกูลสามี และห้ามการแต่งงานภายในวงศ์ตระกูลเดียวกัน ลักษณะครอบครัวของม้งเป็นครอบครัวขยาย ยอมรับการที่สามีมีภรรยาได้หลายคน และให้ฝ่ายชายเป็นใหญ่ในครอบครัว ตลอดจนบุชชาบรรพบุรุษเหมือนชาวจีน สตรีม้งทุก



คนไม่มีสิทธิ์มีเสียงทางสังคม เช่น สตรีสามารถเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านได้ถ้าไม่มีผู้ชายอยู่ที่บ้านเลยแต่ไม่มีสิทธิ์ออกเสียงในที่ประชุม

ระบบเศรษฐกิจของม้งในประเทศไทยมีรากฐานอยู่กับการเกษตรเป็นสำคัญ ม้งนิยมทำการเกษตรแบบทำไร่เลื่อนลอย อาชีพหลักแต่เดิม คือ การปลูกฝิ่น แต่ในปัจจุบันเนื่องจากการปราบปรามอย่างเด็ดขาดทำให้ชาวม้งต้องเลิกปลูกฝิ่น นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาต่างๆ เข้าไปสนับสนุนทางด้านการประกอบอาชีพให้แก่ชาวม้ง เช่น โครงการหลวง ทำให้ม้งอยู่เป็นหลักแหล่งมากขึ้น มีอาชีพที่แน่นอนส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพทางการเกษตร เช่น การปลูกผัก ข้าว ข้าวโพด และเลี้ยงสัตว์ (ขจัดภัย บรูซพัทธน์, 2518)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลผู้ฟังชาวเขาเผ่าม้งที่ บ้านขุนช่างเคี่ยน หมู่ 4 ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากการสำรวจพบว่า ในหมู่บ้านนี้มีทั้งหมด 58 หลังคาเรือน สมาชิกของหมู่บ้านส่วนใหญ่จะปลูกพืชผัก เช่น ดอกกะหล่ำ กะหล่ำปลี หน่อไม้ฝรั่ง ถั่ว พักทอง โดยทำเป็นแปลงเล็กๆ ไว้ในบริเวณบ้าน ไม่มีการปลูกข้าวเนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเมืองไม่มีพื้นที่เพาะปลูก พืชผลทางการเกษตรทั้งหมดนี้ส่วนใหญ่แล้วเป็นการปลูกเพื่อบริโภคเนื่องจากมีจำนวนน้อยแต่ถ้ามีพืชชนิดใดที่ให้ผลผลิตมากพอสมควรก็จะแบ่งไปขายบ้าง และยังมีเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ หมู แต่ส่วนมากแล้วจะไว้สำหรับเป็นเครื่องใช้ในพิธีกรรมของชนเผ่า นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านบางส่วนโดยเฉพาะเพศชายที่ไปรับจ้างใช้แรงงานในเมืองโดยเป็นลูกจ้างตามร้านอาหารและร้านค้าอื่นๆ

ส่วนวัฒนธรรมต่างๆ ของชนเผ่าในหมู่บ้านนี้มีความเปลี่ยนแปลงไปมากเพราะหมู่บ้านอยู่ใกล้ชิดกับเมืองและและถูกกลืนโดยวัฒนธรรมของความเป็นเมือง สมาชิกในหมู่บ้านยังคงมีการนับถือบูชาผีอยู่ แต่มีการประกอบพิธีกรรมต่างๆ น้อยลง ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีบ้างที่นับถือศาสนาคริสต์ ในส่วนของวัฒนธรรมการแต่งกายนั้น คนในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีการแต่งกายที่ผสมผสานกับการแต่งกายของคนเมืองโดยเฉพาะผู้ชายที่นิยมสวมเสื้อยืดกับกางเกงของชนเผ่า ส่วนผู้หญิงส่วนใหญ่จะสวมเสื้อยืดกับถุงโสร่งซึ่งหาซื้อจากร้านค้าในตลาดทั่วๆ ไป และสำหรับเด็กเล็กๆ จะใส่เสื้อยืดกับกางเกงขาสั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุดประจำเผ่าของม้งโดยเฉพาะผู้หญิงไม่เหมาะที่จะใส่สำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และการหาซื้อเสื้อยืดกับการเกงหรือโสร่งก็สะดวกมากกว่าจะทอผ้าเพื่อนำมาตัดเย็บเป็นชุดของชนเผ่าใส่ ส่วนใหญ่แล้วชุดประจำเผ่านี้จะนำมาแต่เฉพาะเวลาที่มีงานสำคัญเช่น งานปีใหม่ งานแต่งงาน พิธีฉลองต่างๆ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น

การใช้เวลาว่างของคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ นอกจากการเปิดฟังรายการวิทยุแล้วถ้าเป็นคนสูงอายุเพศชายมักจะนั่งสูบยาสูบคุยกับเพื่อนบ้าน หรือ จักสานกระบุง ตะกร้า ที่มาจากไม้ไผ่เพื่อไว้ใช้ในครอบครัว ส่วนผู้สูงอายุเพศหญิงนั้นมักจะทอผ้า ปักผ้า ซึ่งส่วนใหญ่จะทำรับจ้างทำตามสั่งจากร้านค้าในเมือง เพราะงานฝีมือ

ชาวเขากำลังเป็นที่นิยมในการนำมาตกแต่งเสื้อผ้า ส่วนเด็กๆ นั้นมักจะจับกลุ่มเล่นกันตามประสาเด็ก เด็กที่โตหน่อยก็ต้องช่วยที่บ้านเลี้ยงน้องที่ยังเล็กอยู่ นอกจากนี้บางบ้านยังรับจ้างซักรีดเสื้อผ้าโดยไปรับของนักศึกษาตามหอพักมาซักรีดและจะเป็นงานของผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ ส่วนผู้ชายจะช่วยเวลาไปส่ง-รับเสื้อผ้าตามหอพัก

และจากการศึกษาพบว่า มีครัวเรือนที่รับฟังรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาจำนวน 53 ครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ฟังชาวเขาเผ่าม้งทั้ง 53 ครัวเรือนในการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ จำนวน 43 ราย โดยแบ่งออกเป็น

ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศชาย	จำนวน	9	ราย
ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศหญิง	จำนวน	5	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 - 54 ปี) เพศชาย	จำนวน	12	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 - 54 ปี) เพศหญิง	จำนวน	7	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 - 19 ปี) เพศชาย	จำนวน	6	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 - 19 ปี) เพศหญิง	จำนวน	4	ราย

### 3. ชาวเขาเผ่ามูเซอ

ชาวมูเซอ หรือ ลาสู มีต้นกำเนิดในบริเวณที่ราบสูงทิเบต และต่อมาได้อพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่ในบริเวณประเทศจีนตอนใต้ พม่า ลาว และไทย มีความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์กับชนเผ่าโลโลรวมทั้งชาวลีซอและชาวอีเก้อ ชาวมูเซอในประเทศไทยแบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม เช่น มูเซอแดง มูเซอเหลือง มูเซอดำหรือมูเซอเซล ภาษาพูดของมูเซอมีความใกล้เคียงกับอีเก้อและลีซอที่พูดภาษาในตระกูลทิเบต - พม่า และบางคำที่มาจากภาษาดั้งเดิมของจีนและไทยใหญ่ เป็นที่น่าสังเกตว่าภาษามูเซอออกเสียงที่ละพยางค์โดยใช้เสียงต่างกัน 3 เสียง และการที่มูเซอไม่สามารถออกเสียงพยัญชนะตัวท้ายได้นั้น ทำให้ยากต่อการที่มูเซอจะพูดภาษาไทยได้ชัดเจน

ชาวมูเซอมักตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่สูงประมาณ 1,000 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล และอยู่ห่างไกลจากแหล่งต้นน้ำลำธาร เพราะสัตว์เลี้ยงจะทำให้ต้นน้ำสกปรก แต่ละหุ่มบ้านของชาวมูเซอจะมีประมาณ 15 - 20 หลังคาเรือนขึ้นไป และจะมีหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้ปกครอง ระดับของหัวหน้าหมู่บ้านจะแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ พญาพ่อหมื่น (เสียงสูง) เสือ และพ่อหมื่น (เสียงต่ำ) รัฐบาลไทยได้ให้การยอมรับตำแหน่งหัวหน้าเพียงระดับเดียวเรียกว่า “แก” ย่อมาจากคำว่า “ผู้แก” ซึ่งจะเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางการมีตำแหน่งเป็นผู้นำหมู่บ้าน หัวหน้าหมู่บ้านจะปกครองหมู่บ้านโดยการฟังความเห็นจากสภาหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าหมู่บ้าน ผู้ช่วย (ถ้ามี) ผู้มีอาวุโสซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ และพ่อครูหรือพระประจำหมู่บ้าน บุคคลที่มีอิทธิพลในหมู่บ้านมากที่สุด

ได้แก่ พ่อครู หรือที่เรียกว่า “ปู่จ๋อง” การตัดสินใจที่สำคัญๆ ของหมู่บ้านหัวหน้าหมู่บ้านจะต้องฟังความคิดเห็นของพ่อครูเป็นหลัก ในบางหมู่บ้านหัวหน้าหมู่บ้านกับพ่อครูอาจเป็นคนๆ เดียวกัน

ลักษณะครอบครัวของชาวมูเซอเป็นครอบครัวเดี่ยว ถือเป็นระบบเดี่ยวเมียเดียว ครอบครัวของชาวมูเซอประกอบด้วยหัวหน้าครอบครัว ภรรยา และลูก และบางครอบครัวจะอยู่กับหลายครอบครัว (Family) รวมเป็นครัวเรือน (Household) ภายใต้การปกครองของหัวหน้าครัวเรือน โดยปกติผู้ชายชาวมูเซอเมื่อแต่งงานแล้วจะไปอยู่กับครอบครัวของฝ่ายภรรยา การสืบสายสกุลนั้นไม่ถือระบบเคร่งครัด ครัวเรือนจะเป็นที่รวมของความมั่งคั่งที่สุดของหมู่บ้าน ถึงแม้ว่าแต่ละครอบครัวในครัวเรือนจะมีสมบัติของตัวเอง เพราะปลูกเอง แต่ผลผลิตที่ได้ส่วนหนึ่งนำไปให้หัวหน้าครัวเรือน ชาวมูเซอแดงและมูเซอดำจะนับถือผี ที่เรียกว่า ผีฟ้า หรือจือซา ส่วนมูเซอเหลืองนั้นจะนับถือศาสนาคริสต์

ระบบเศรษฐกิจของชาวมูเซอพึ่งพาการเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยการทำไร่เลื่อนลอย แต่เดิมชาวมูเซอจะใช้พื้นที่แต่ละไร่ประมาณ 3 ปี หลังจากนั้นจะย้ายทำเลไปหาแหล่งเพาะปลูกใหม่ และจะกลับมาใช้ที่เดิมอีกภายหลังจาก 10 - 15 ปีล่วงไปแล้ว ข้าวและข้าวโพดจะเป็นพืชหลัก ส่วนพืชอื่นๆ ได้แก่ พักทอง ถั่ว ข้าวฟ่าง แดงกวา กัลย และพริกไทย (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, 2518)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลผู้ฟังชาวเขาเผ่ามูเซอที่ บ้านปางหัวเสา หมู่ 2 ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จากการสำรวจพบว่า ในหมู่บ้านนี้มีทั้งหมด 21 หลังคาเรือน สมาชิกของหมู่บ้านส่วนใหญ่จะปลูกพืชผัก เช่น ข้าวโพด กระเทียม กะหล่ำปลี ถั่วเหลือง กัลย หัวผักกาด แดงพันธุ์ต่างๆ และมีบางครัวเรือนที่ทำนาข้าวโดยทำในลักษณะของนาแบบขั้นบันได ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ส่วนใหญ่แล้วจะขายโดยมีพ่อค้าแม่ค้ามารับซื้อ หรือบางครั้งก็จะนำไปขายเองที่ตลาดในอำเภอ และมีบางครอบครัวที่ไม่ได้ทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักเพื่อแต่ปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือน แต่มีอาชีพหลัก คือ เปิดร้านขายของชำ และอาหารสด เช่น เนื้อหมู ผัก เครื่องปรุงอาหารต่างๆ สินค้าอุปโภคและบริโภค และยังมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ไก่ หมู แต่จะไว้สำหรับบริโภคและเป็นเครื่องเซ่นไหว้ในพิธีกรรมของชนเผ่ามากกว่าเพื่อขาย และสมาชิกของหมู่บ้านยังคงเข้าป่าเพื่อหาของป่า เช่น สมุนไพร น้ำผึ้ง ผักป่า ทั้งเพื่อบริโภคและขาย

ส่วนวัฒนธรรมต่างๆ ของชนเผ่าในหมู่บ้านนี้มีความเปลี่ยนแปลงไปบ้างเพราะได้รับวัฒนธรรมเมืองมากขึ้น สมาชิกในหมู่บ้านนี้ส่วนใหญ่มักมีการนับถือบูชาผีอยู่ แต่มีการประกอบพิธีกรรมต่างๆ น้อยลง คงมีแต่พิธีกรรมที่สำคัญๆ เช่น การไหว้ผีฟ้า ผีปู่ย่า ในส่วนของวัฒนธรรมการแต่งกายนั้น คนในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีการแต่งกายที่ค่อนข้างมาจากคนเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ชายจะนิยมสวมเสื้อยืดกับกางเกงยีนส์ ส่วนผู้หญิงจะสวมเสื้อยืดกับนุ่งโจงซึ่งหาซื้อจากร้านค้าในตลาดทั่วไป และสำหรับเด็กเล็กๆ จะใส่เสื้อยืดกับ

กางเกงขาสั้น ส่วนใหญ่แล้วชุดประจำเผ่า นั้นจะนำมาแต่เฉพาะเวลาที่ม้งงานสำคัญเช่น งานปีใหม่ พิธีฉลองต่างๆ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น

การใช้เวลาว่างของคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ นอกจากการเปิดฟังรายการวิทยุแล้วถ้าเป็นคนสูงอายุเพศชายมักจะนั่งสูบยาสูบคุยกับเพื่อนบ้าน ทำงานไม่เล็กๆน้อยๆ ส่วนผู้สูงอายุหญิงนั้นมักจะทอผ้า ปักผ้า ปะชุนเสื้อผ้า ปั่นด้ายสำหรับทอผ้า ส่วนเด็กๆ นั้นมักจะจับกลุ่มเล่นกันตามประสาเด็ก เด็กที่โตหน่อยก็จะต้องช่วยที่บ้านเลี้ยงน้องที่ยังเล็กอยู่ บ้างก็ตามพ่อแม่เข้าไปหาของป่า

จากการศึกษาพบว่า มีครัวเรือนที่รับฟังรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาจำนวน 20 ครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ฟังชาวเขาเผ่ามูเซอทั้ง 20 ครัวเรือนในการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ จำนวน 23 ราย โดยแบ่งออกเป็น

ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศชาย	จำนวน	6	ราย
ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศหญิง	จำนวน	3	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 - 54 ปี) เพศชาย	จำนวน	5	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 - 54 ปี) เพศหญิง	จำนวน	4	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 - 19 ปี) เพศชาย	จำนวน	3	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 - 19 ปี) เพศหญิง	จำนวน	2	ราย

#### 4. ชาวเขาเผ่าอีเก้อ

อีเก้อ หรือ อาฮา ได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณ 100 ปีที่ผ่านมา สันนิษฐานว่าอีเก้อมีถิ่นเดิมอยู่ในมณฑลไกวเจาและมณฑลยูนนานในประเทศจีน ภายหลังได้เคลื่อนย้ายลงมาทางตอนใต้แล้วอพยพเข้าไปอยู่ในเขตรัฐว้า และรัฐเชียงตุงของประเทศพม่า บริเวณเมืองโลของเวียดนามเหนือ ตามภูเขายางพงสาตีของประเทศลาว และตอนเหนือสุดของประเทศไทย นักมานุษยวิทยาเชื่อว่าชาวอีเก้อเป็นชนเผ่าหนึ่งของเชื้อชาติทิเบต - พม่า ภาษาที่ใช้มาจากภาษาแขนงชาวโล-โลของพม่า ไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง ชาวอีเก้อบางกลุ่มใช้ตัวหนังสือไทยหรืออังกฤษเป็นตัวเขียนแทน ปัจจุบันในประเทศไทยพบว่ามีชาวอีเก้ออยู่ 3 กลุ่ม คือ จ๋อควย ลอยมี และผาหมี

ชาวอีเก้อมักตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่สูงประมาณ 1,000 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล การเลือกตั้งหมู่บ้านมักตั้งอยู่บนไหล่เขาและมีทางเข้าถึงได้เพียงทางเดียว ซึ่งส่วนมากจะเป็นทางทิศตะวันออก ชาวอีเก้อไม่นิยมตั้งบ้าน

เรือนอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านใหญ่เพราะถ้ามีหมู่บ้านมากผู้คนจะหนาแน่น การทำไร่จำเป็นต้องกินอาณาเขตกว้างใหญ่ออกไป เป็นการยากลำบากต่อการเดินทาง จึงนิยมตั้งบ้านเรือนเป็นหมู่บ้านๆ ประมาณ 10 - 50 หลังคาเรือน หมู่บ้านนี้ก็ทุกแห่งจะมีหัวหน้าหมู่บ้านอย่างน้อย 1 คน หรืออาจจะมีหลายคน หัวหน้าหมู่บ้านจะเรียกว่า “เจอม่า” หรือหัวหน้าคนที่หนึ่ง ถ้ามีหลายคนๆ ที่รองลงไปจะเรียกว่า “เจอย่า” การดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมู่บ้านอาจได้มาโดยการเลือกตั้งหรืออาจเป็นการสืบทอดตำแหน่งเป็นมรดกก็ได้

ระบบเศรษฐกิจ อาชีพที่สำคัญของชาวอีก้อ คือ การทำไร่เลื่อนลอย ปลูกข้าว ข้าวโพด ยาสูบ ชา ผ้ายพริก ถั่ว ฯลฯ เช่นเดียวกับชาวเขาเผ่าอื่นที่อยู่บนที่สูง ในเรื่องของกรถือครองที่ดินนั้น ชาวอีก้อถือว่าที่ดินซึ่งใช้ในการเพาะปลูกไปแล้วและถูกทอดทิ้งให้รกร้างว่างเปล่า เป็นที่ดินสาธารณะผู้ใดจะเข้าไปทำผลประโยชน์ก็ได้

ชาวอีก้อในประเทศไทยถือการสืบสายโลหิตทางบิดาเป็นสำคัญ ครอบครัวของชาวอีก้อเป็นครอบครัวแบบขยายทางบิดา ญาติที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ บิดา ลุง ลูกพี่ชายของลุง ในครอบครัวสามีสามารถมีภรรยาได้หลายคน และอำนาจในครอบครัวเป็นของฝ่ายชาย ชาวอีก้อมีการนับถือผีอย่างแน่นแฟ้น และกลัวผีน้ำมากจึงไม่ค่อยจะอาบน้ำเพราะกลัวว่าผีร้ายจะเข้าสิงสู่ตน มักใช้วิธีเช็ดมือเช็ดหน้ามากกว่าล้าง ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้อีก้อเป็นพวกที่สกปรกมาก ด้วยระบบความเชื่อในลัทธิบูชาผีของอีก้อที่เข้มงวดมาก รวมทั้งวิถีทางสังคมที่ซับซ้อน ประกอบกับวัฒนธรรมบางประการ จึงเป็นการยากที่ชาวอีก้อจะเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป (ขจิตภัย บุรุษพัฒน์, 2518)

สำหรับกรณีวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลผู้ฟังชาวเขาเผ่าอีก้อที่ บ้านทุ่งยั่วะ (เหนือ) หมู่ 3 ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จากการสำรวจพบว่า ในหมู่บ้านนี้มีทั้งหมด 59 หลังคาเรือน สมาชิกของหมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกษตรกรรม ทำนาข้าวแบบขั้นบันได และปลูกพืชผัก เช่น ดอกกะหล่ำ กะหล่ำปลี ถั่วเหลือง พักทอง ถั่วฝักยาว พืชผลทางการเกษตรทั้งหมดนี้ส่วนใหญ่แล้วเป็นการปลูกเพื่อขายและแบ่งเก็บไว้บริโภค นอกจากนี้ยังพบว่ามีมีการปลูกฝ้ายเพื่อนำมาปั่นเป็นด้ายใช้ทอผ้า และยังมีเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ หมู แต่ส่วนมากแล้วจะไว้สำหรับบริโภค และเป็นเครื่องเซ่นไหว้ในพิธีกรรมของชนเผ่า นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านบางส่วนโดยเฉพะเพศชายที่ไปรับจ้างใช้แรงงานในเมืองโดยเป็นลูกจ้างตามร้านอาหารและร้านค้าอื่นๆ

ส่วนวัฒนธรรมต่างๆ ของชนเผ่าในหมู่บ้านนี้มีความเปลี่ยนแปลงไปบ้างโดยเฉพาะวัฒนธรรมการแต่งกาย คนในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีการแต่งกายที่ผสมผสานกับการแต่งกายของคนเมือง คือ นิยมสวมเสื้อยืดกับกางเกงของชนเผ่า และสำหรับเด็กเล็กๆ จะใส่เสื้อยืดกับกางเกงขาสั้น ส่วนใหญ่แล้วชุดประจำเผ่าแบบเต็มยศนั้น จะนำมาแต่เฉพาะเวลาที่มีงานสำคัญเช่น งานปีใหม่ งานแต่งงาน พิธีฉลองต่างๆ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และยังคงมีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษอยู่



การใช้เวลาว่างของคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ นอกจากการเปิดฟังรายการวิทยุแล้วถ้าเป็นคนสูงอายุเพศชายมักจะนั่งสูบบุหรี่คุยกับเพื่อนบ้าน หรือ นอนพัก มีบางรายที่ทำหัตถกรรมจักสานเล็กๆน้อย เช่น กระบุง ตะกร้า ที่มาจากไม้ไผ่หรือหวายที่หาได้จากในป่าเพื่อเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือน ส่วนผู้สูงอายุเพศหญิงนั้นไม่ค่อยเห็นว่ามีเวลาว่างมากนัก ส่วนใหญ่จะทำงานตลอดเวลา เช่น เสริจจากซักผ้า ก็จะทอผ้า ปักผ้า ประชุนเสื้อผ้า ตำข้าว ทำงานบ้าน เลี้ยงหลาน ส่วนเด็กๆ นั้นมักจะจับกลุ่มเล่นกันตามประสาเด็ก เด็กที่โตหน่อยก็จะต้องช่วยที่บ้านเลี้ยงน้องที่ยังเล็กอยู่

จากการศึกษาพบว่ามีการรับฟังรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาจำนวน 55 ครั้วเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ฟังชาวเขาเผ่าอาก้อทั้ง 55 ครั้วเรือนในการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ จำนวน 38 ราย โดยแบ่งออกเป็น

ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศชาย	จำนวน	8	ราย
ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศหญิง	จำนวน	4	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 – 54 ปี) เพศชาย	จำนวน	11	ราย
ผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 – 54 ปี) เพศหญิง	จำนวน	6	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 – 19 ปี) เพศชาย	จำนวน	4	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 – 19 ปี) เพศหญิง	จำนวน	5	ราย

## 5. ชาวเขาเผ่าเย้า

เย้า หรือ เมียน มีถิ่นกำเนิดอยู่ทางตะวันออกของมณฑลไกวเจา ยูนนาน ฮุนหน่า และกวางสีในประเทจีน ต่อมาเนื่องจากการทำมาหากินฝืดเคือง ประกอบกับถูกรบกวนจากชนเจ้าของประเทศ จึงพากันอพยพลงมาทางตอนใต้เข้าสู่เวียตนามเหนือ ตอนเหนือของลาว ทางตะวันออกของพม่าบริเวณรัฐเชียงตุง และภาคเหนือของประเทศไทย สำหรับเย้าที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยนั้นมิได้อพยพมาจากจีนโดยตรง แต่อพยพมาจากลาวและพม่าเมื่อประมาณ 80 กว่าปีที่ผ่านมา เย้าแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยๆ 3 กลุ่ม ตามลักษณะของอาชีพ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ที่อยู่อาศัย และความเชื่อต่างๆ เช่น แพนเย้า ฮุงเย้า ดิงเย้า แต่ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยนั้นมีเพียงกลุ่มเดียว คือ ฮุงเย้า เป็นพวกที่พันศีรษะด้วยผ้าแดงไม่มีกลุ่มย่อยอื่น นักมานุษยวิทยาถือว่าเย้าเป็นพวกที่มีตระกูลภาษาอยู่ในกลุ่ม จีน - ทิเบต และมีความใกล้เคียงกับภาษาม้งมากกว่าภาษาอื่น ภาษาของเย้าเป็นภาษาที่มีเสียงสูงต่ำเป็นคำเดียวโดดๆ และไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง แต่บางกลุ่มที่อาศัยอยู่ในประเทศจีนจะใช้อักษรจีนเขียนแทนแต่อ่านออกเสียงเป็นภาษาเย้า บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การอพยพโยกย้าย บทเพลง และคำสวดของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหมอผี นอกจากนี้ครั้วเรือนส่วนใหญ่ยังมีการบันทึกชื่อบรรพบุรุษของตนไว้ด้วย



ชาวเข่ามักจะอาศัยอยู่บนที่สูงประมาณ 1,000 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล บริเวณไหล่เขาและต้นน้ำลำธาร หมู่บ้านของเข่าโดยเฉลี่ยแล้วจะมีประมาณ 15 - 20 หลังคาเรือน มักมีการย้ายหมู่บ้านบ่อยๆ ทุก 10 - 15 ปี เพื่อย้ายที่ทำกินไปหาแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ไปเรื่อยๆ จึงทำให้มีการเพาะปลูกแบบเลื่อนลอยเพื่อผลิตข้าว ข้าวโพด พืชผักต่างๆ และฝิ่น เลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภค และขายเป็นรายได้ตามลำดับ

พวกเขาจะถือว่าเงินเป็นกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จทั้งในโลกของมนุษย์และโลกของวิญญาณ ผู้ที่จะได้รับการเคารพนับถือในสังคมของชาวเข่านั้น ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ มีฐานะการเงินดี มีความเฉลียวฉลาด และมีความเมตตากรุณา และในคุณสมบัติ 3 ประการนี้ ฐานะการเงินเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด นอกจากนี้ชาวเข่ายังมีการนับถือผีเช่นเดียวกับเผ่าอื่น แต่ผีที่ชาวเข่าถือว่ามีความสำคัญสูงสุดเรียกว่า “จู้ซังเมี้ยน” มีทั้งหมด 18 ตน ชาวเข่าเชื่อกันว่าบรรดาผีหรือวิญญาณทั้งหลายมีความพอใจเงินมากกว่าๆ กับไม่พอใจการร่วมเพศ

ลักษณะครอบครัวของชาวเข่าเป็นครอบครัวขยายและยอมรับการที่สามีมีภรรยาได้หลายคน มีการถือลำดับวงศ์ตระกูล (แซ่) บูชาบรรพบุรุษเช่นเดียวกับชาวจีน ชาวเข่าได้รับเอาวัฒนธรรมต่างๆ ของจีนมาไว้รวมทั้ง ภาษาเขียน วรรณคดี ตลอดจนลัทธิ ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติต่างๆ ของชาวจีน ระบบการปกครองของเข่าไม่มีหัวหน้าเผ่าหรือหัวหน้าใหญ่ที่มีอำนาจปกครองทุกหมู่บ้าน คงมีแต่หัวหน้าเฉพาะหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากผู้อาวุโสของหมู่บ้าน หรือได้รับการแต่งตั้งจากการให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน ในการเลือกตั้งหัวหน้าหมู่บ้านนั้นไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ตามปกติแล้วหมู่บ้านหนึ่งๆ จะประกอบด้วยครัวเรือนของคนจากหลายๆ ตระกูล ตระกูลใดที่เป็นตระกูลใหญ่มีสมาชิกมากผู้นำของตระกูลนั้นมักจะได้รับการคัดเลือกเป็นหัวหน้าหมู่บ้านด้วยเช่นกัน (ไพโรจน์ บุญผูก, 2521)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลผู้ฟังชาวเขาเผ่าเข่าที่ บ้านกิวบัวเฮา หมู่ 1 ตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จากการสำรวจพบว่า ในหมู่บ้านนี้มีทั้งหมด 22 หลังคาเรือน สมาชิกของหมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกษตรกรรม ทำนาข้าวแบบขั้นบันได และปลูกพืชผัก เช่น ข้าวโพด ดอกกะหล่ำ กะหล่ำปลี ถั่วเหลือง พักทอง พืชผลทางการเกษตรทั้งหมดนี้ส่วนใหญ่แล้วเป็นการปลูกเพื่อขายและแบ่งเก็บไว้บริโภค และยังมีเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ หมู แต่การเลี้ยงสัตว์นี้ส่วนมากแล้วจะไว้สำหรับบริโภค และเป็นเครื่องเช่นไหว้ในพิธีกรรมของชนเผ่า และบางครั้งเรือนก็จะเป็นที่พำนักโดยนำผลผลิตของตนไปขายที่ตลาด นอกจากนี้ยังพบว่ามีชาวบ้านบางรายทำอาชีพพนักงานท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินป่าอีกด้วย

ส่วนวัฒนธรรมต่างๆ ของชนเผ่าในหมู่บ้านนี้มีความเปลี่ยนแปลงไปบ้างโดยเฉพาะวัฒนธรรมการแต่งกาย เช่นเดียวกับชาวเขาเผ่าอื่นๆ ที่รับวัฒนธรรมเมืองเข้าไปผสมผสานกับวัฒนธรรมของชนเผ่าตน คนในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีการแต่งกายที่ผสมผสานกับการแต่งกายของคนเมือง คือ นิยมสวมเสื้อยืดกับกางเกงของ

ชนเผ่า และสำหรับเด็กเล็กๆ จะใส่เสื้อยืดกับกางเกงขาสั้น ส่วนใหญ่แล้วชุดประจำเผ่าแบบเต็มยศนั้น จะนำมาแต่เฉพาะเวลาที่มีงานสำคัญเช่น งานปีใหม่ งานแต่งงาน พิธีฉลองต่างๆ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และยังคงมีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษอยู่

การใช้เวลาว่างของคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ นอกจากการเปิดฟังรายการวิทยุแล้วถ้าเป็นคนสูงอายุเพศชายมักจะนั่งสูบยาสูบคุยกับเพื่อนบ้าน หรือ นอนพัก บางรายก็เข้าป่าหาของป่าเพื่อบริโภคและขาย ส่วนผู้สูงอายุเพศหญิงนั้นไม่ค่อยเห็นว่ามีเวลาว่างมากนัก ส่วนใหญ่จะมีงานทำตลอดเวลา เช่น ทอผ้า ปั่นด้าย ปักผ้า ประชุนเสื้อผ้า ตำข้าว ทำงานบ้าน เลี้ยงหลาน ส่วนเด็กๆ นั้นมักจะจับกลุ่มเล่นกันตามประสาเด็ก เด็กที่โตหน่อยก็ต้องช่วยที่บ้านเลี้ยงน้องที่ยังเล็กอยู่ บางคนก็เอน้องเล็กๆ ใส่ผ้าและผูกไว้บนหลังเวลาไปไหนก็พาไปด้วย

จากการศึกษาพบว่า มีครัวเรือนที่รับฟังรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาจำนวน 20 ครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ฟังชาวเขาเผ่าเย้าทั้ง 20 ครัวเรือนในการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ จำนวน 25 ราย โดยแบ่งออกเป็น

ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศชาย	จำนวน	4	ราย
ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศหญิง	จำนวน	3	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 - 54 ปี) เพศชาย	จำนวน	7	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 - 54 ปี) เพศหญิง	จำนวน	3	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 - 19 ปี) เพศชาย	จำนวน	4	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 - 19 ปี) เพศหญิง	จำนวน	4	ราย

## 6. ชาวเขาเผ่าลีซอ

ลีซอ หรือ ลีซู่ มีประวัติความเป็นมาเช่นเดียวกับชาวเขาเผ่าอื่น เช่น อีเก้อ ม้ง กะเหรี่ยง ที่สืบเชื้อสายมาจากพวกทิเบต - พม่า อันเป็นสาขาของพวกโลโล ชาวลีซอได้อพยพลงมาจากเขตเหนือของหุบเขาสาละวิน ซึ่งอยู่ในเขตของมณฑลยูนนานตะวันตกเฉียงเหนือ และตอนเหนือของรัฐคะฉิ่นแห่งพม่า เข้ามาสู่ทางภาคเหนือของประเทศลาว และทางภาคเหนือของประเทศไทย พวกลีซอพูดภาษาทิเบต - พม่า และไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง บางหมู่บ้านจะมีอักษรโรมันที่พวกมิชชันนารีสอนภาษามาใช้เป็นภาษาเขียน แต่เดิมที่มีการอพยพเร่ร่อนไปอาศัยในดินแดนของประเทศต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง พวกลีซอโดยเฉพาะผู้ชายจึงสามารถพูดได้หลายภาษา เช่น ภาษาจีนยูนนาน ไทยใหญ่ ลาว อีเก้อ ไทย (คำเมือง) แต่ผู้หญิงของชาวลีซอจะพูดภาษาอื่นไม่ค่อย

ได้ ทั้งนี้เพราะมีจารีตประเพณีห้ามมิให้หญิงทำการติดต่อสนทนากับชนชาติอื่นยกเว้นชนชาติเดียวกัน จึงขาดการคบหาสมาคมกับชาวเขาหรือคนกลุ่มอื่น โดยมากฝ่ายชายจะเป็นผู้ทำหน้าที่รับแขก

เนื่องจากชาวลีซอมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวจีนมาก ในประเทศไทยจึงมีการแบ่งชาวลีซอออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ลีซอจีนหรือฮั่นลีซอ และลีซอแท้ โดยดูจากชื่อแซ่สกุล การตั้งถิ่นฐานของชาวลีซอมักมีลักษณะพิเศษกว่าชาวเขาเผ่าอื่นๆ ซึ่งมักมองดูคล้ายๆ กับป้อมปราการและอยู่ในระดับความสูงตั้งแต่ 1,000 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลขึ้นไป หมู่บ้านของลีซอแต่ละแห่งจะมีประมาณ 30 หลังคาเรือน (อย่างสูง 100 หลังคาเรือน) แต่ละหลังคาเรือนจะมีสมาชิกประมาณ 10 - 12 คน

ตามประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาแต่เดิม หัวหน้าหมู่บ้านดำรงตำแหน่งโดยการสืบสายโลหิต แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาเพื่อให้ผู้อาวุโสในหมู่บ้านเป็นผู้เลือกหัวหน้า แต่ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ หัวหน้าหมู่บ้านจะต้องขอความเห็นชอบจากผู้อาวุโสของหมู่บ้านก่อน หมอผีหรือผู้นำทางศาสนาของหมู่บ้านจะไม่ค่อยมีอิทธิพลมากนัก ขนบธรรมเนียมประเพณีบางประการของลีซอจะได้รับอิทธิพลมาจากม้ง เย้า และจีนฮ่อ และถือการสืบตระกูลฝ่ายบิดาเป็นสำคัญ ครอบครัวใดเมื่อบุตรชายคนโตแต่งงานจะต้องนำภรรยามาอยู่บ้านพ่อแม่ของตน โดยทั่วไปแล้วชาวลีซอเป็นชนที่รักสงบ รักพวกพ้อง นับถือจารีตประเพณีเดิมอย่างเคร่งครัด และให้ความเคารพในผู้มีอาวุโส

ชาวลีซอเป็นพวกที่ขยันขันแข็งในการทำงาน อาชีพที่สำคัญ คือ การปลูกข้าว ข้าวโพด พริก ฝ้าย มันฝรั่ง และพืชผักต่างๆ เช่น กะหล่ำปลี ดอกกะหล่ำ แต่การปลูกข้าวนั้นจะเพื่อการบริโภคตลอดปีมากกว่าขายเป็นสินค้า ส่วนข้าวโพดนั้นมักจะปลูกไว้เพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ (ไพโรจน์ บุญผูก, 2521)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลผู้ฟังชาวเขาเผ่าลีซอที่ บ้านผายอง หมู่ 9 ตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ จากการสำรวจพบว่า ในหมู่บ้านนี้มีทั้งหมด 27 หลังคาเรือน สมาชิกของหมู่บ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าวแบบนาดำในลักษณะขั้นบันได และบางส่วนปลูกพืชผัก เช่น ดอกกะหล่ำ กะหล่ำปลี ข้าวโพด ฟักทอง พริก ถั่ว และมีบางครอบครัวที่ปลูกดอกไม้เพื่อตัดขายให้กับโครงการหลวง ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ส่วนใหญ่แล้วจะนำไปขาย และแบ่งไว้บ้างสำหรับบริโภคในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย ไก่ และหมู นอกจากนี้ชาวเขาในหมู่บ้านยังนิยมออกหาของป่า เช่น หน่อไม้ เห็ด น้ำผึ้ง สมุนไพร ซึ่งนำมาบริโภคเป็นหลักแต่ถ้าหาได้มากก็จะแบ่งไปขายที่ตลาดพร้อมกับพืชผลทางการเกษตร

วัฒนธรรมต่างๆ ในหมู่บ้านมีความเปลี่ยนแปลงไปมีการรับวัฒนธรรมเมืองเข้าไปแทรกมากขึ้น สมาชิกในหมู่บ้านยังคงมีการนับถือบูชาผีอยู่ หมอผียังคงเป็นที่นับหน้าถือตาแต่ความสำคัญได้น้อยลงคงเป็น

เพียงผู้นำชาวบ้านในการทำพิธีของชนเผ่า เช่น การเซ่นไหว้ผีบ้านผีเรือน ผีเจ้าที่ และยังมีชาวบ้านบางส่วนที่ได้เข้ารับศีลถือศาสนาคริสต์อีกด้วย ในส่วนของวัฒนธรรมการแต่งกายนั้น คนในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดมีการแต่งกายที่ผสมผสานระหว่างชุดแต่งกายประจำเผ่ากับชุดของชาวเมือง เช่น สวมเสื้อยืดกับกางเกงของชนเผ่า หรือสวมเสื้อของชนเผ่าแต่ใส่กางเกงวอร์ม และสำหรับเด็กเล็กๆ เกือบทั้งหมดจะใส่เสื้อยืดกับกางเกงขาสั้น ส่วนใหญ่แล้วชุดประจำเผ่านั้นจะนำมาแต่เฉพาะเวลาที่ม้งงานสำคัญของหมู่บ้าน เช่น งานปีใหม่ งานฉลองต่างๆ งานแต่งงาน

การใช้เวลาว่างของคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ นอกจากจะฟังรายการวิทยุแล้ว ถ้าเป็นคนสูงอายุเพศชาย มักจะนั่งสูบบุหรี่คุยกับเพื่อนบ้าน หรือ จักสานกระบุง ตะกร้า จากไม้ไผ่และหวายเพื่อไว้ใช้ในครอบครัว ส่วนผู้สูงอายุเพศหญิงนั้นมักจะทอผ้า ปักผ้า ปะชุนเสื้อผ้า เลี้ยงหลาน ต่ำข้าว ส่วนเด็กๆ นั้นมักจะจับกลุ่มเล่นกันตามประสาเด็ก เลี้ยงน้อง หรือไม่ก็ตามพ่อแม่ไปหาของป่า

จากการศึกษาพบว่า มีครัวเรือนที่รับฟังรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาจำนวน 25 ครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ฟังชาวเขาเผ่าเย้าทั้ง 25 ครัวเรือนในการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ จำนวน 24 ราย โดยแบ่งออกเป็น

ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศชาย	จำนวน	4	ราย
ผู้ฟังสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป) เพศหญิง	จำนวน	4	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 - 54 ปี) เพศชาย	จำนวน	5	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 20 - 54 ปี) เพศหญิง	จำนวน	3	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 - 19 ปี) เพศชาย	จำนวน	5	ราย
ผู้ฟังที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น (อายุระหว่าง 8 - 19 ปี) เพศหญิง	จำนวน	3	ราย

#### **การรับฟังรายการ ปฏิกริยาย้อนกลับของผู้ฟังชาวเขา และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการกับการใช้ประโยชน์ของผู้ฟัง**

การนำเสนอข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากผู้ฟังทั้ง 6 ภาษา โดยนำเสนอในประเด็นหลักๆ 3 ประเด็น คือ ประเด็นแรก การรับฟังรายการและเนื้อหาที่ขอบฟัง ประเด็นที่สอง การมีส่วนร่วมของผู้ฟังชาวเขา และประเด็นที่สาม ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการกับการใช้ประโยชน์ของผู้ฟัง

## 1. การรับฟังรายการ

ขณะทำการเก็บข้อมูลผู้ฟังทุกเผ่าสิ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ และเป็นสิ่งที่ทุกเผ่ามีลักษณะเหมือนกัน คือ ขณะที่ผู้ฟังกำลังรับฟังรายการอยู่นั้น ผู้ฟังมิได้ฟังเพียงอย่างเดียวแต่ทุกคนทำงานของตนไปพร้อมๆ กับการรับฟังรายการ เช่น ผู้ชายก็จะทำงานจักสาน หรือสูบยาสูบ ในขณะที่ผู้หญิงจะทอผ้า ปักผ้า ตำข้าว เลี้ยงเด็ก และถ้าเป็นรายการที่ตนชอบผู้ฟังก็พร้อมที่จะละงานในมือของตนไว้ก่อนเพื่อตั้งใจฟังรายการแต่เพียงอย่างเดียว อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ คือ ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา นิยมที่จะรับฟังรายการร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 3 - 5 คน และมีกรวิพากษ์วิจารณ์รายการร่วมกัน ผู้วิจัยพบว่า ขณะรับฟังรายการผู้ฟังชาวเขาไม่มีการจดบันทึกเนื้อหาที่ตนสนใจไว้ อาศัยการจดจำเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า อาจเป็นเพราะผู้ฟังชาวเขาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ ไม่สามารถเขียนหนังสือได้ อีกทั้งในภาษาเผ่าบางภาษานั้นมีแต่ภาษาพูดไม่มีภาษาเขียน การสะกดตามภาษาพูดจึงต้องยืมตัวอักษรมาจากภาษาอื่น เช่น ไทย จีน อังกฤษ ผู้ฟังที่ไม่ได้เรียนหนังสือก็อาจจะสะกดไม่ได้จึงไม่มีการจดตาม เช่น คำว่า “เพลง” ในภาษาลีซอเรียกว่า “หมื่อ กะเบะ” ชาวลีซอต้องสะกดโดยใช้ตัวอักษรในภาษาไทยแทน เพราะภาษาลีซอมีแต่ภาษาพูดไม่มีภาษาเขียนหรืออีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะเนื้อหาที่รายการนำเสนอเป็นเนื้อหาที่ดำเนินอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้ฟังอยู่แล้ว ไม่ใช่เนื้อหาที่แปลกใหม่อะไร และบางเรื่องก็ได้ฟังซ้ำอยู่บ่อยๆ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจดไว้ อาศัยความจำและนำไปปฏิบัติจริงแทน

**กลุ่มผู้สูงอายุ** สิ่งที่เห็นได้ถึงความคล้ายคลึงกันของผู้ฟังในกลุ่มผู้สูงอายุทั้ง 6 ภาษานั้น คือ ผู้ฟังในกลุ่มนี้ไม่ว่าจะเป็นผู้ฟังในภาษาใดก็ตามจะเป็นผู้ที่ ทำงานเล็กน้อย อยู่กับบ้านไม่ได้ออกไปทำไร่หรือทำงานอื่น และด้วยความที่ผู้สูงอายุต้องการใช้รายการวิทยุเป็นเพื่อนคลายเหงา ดังนั้น กลุ่มผู้ฟังสูงอายุนั้นจะเป็นกลุ่มผู้ฟังที่มีการติดตามรับฟังรายการอยู่เสมอไม่ว่าการออกอากาศของภาษานั้นจะอยู่ในช่วงใด และรายการที่กลุ่มผู้ฟังสูงอายุนั้นทั้ง 6 ภาษาชอบฟัง ถ้าเป็นเพศชายจะชอบฟังรายการข่าว แต่ถ้าเป็นเพศหญิงจะชอบฟังเพลงและนิทาน

“ฟังตลอดทั้งตอนตีห้าแล้วก็ตอนหกโมงเย็น ตอนเช้าก่อนที่ลูกๆหลานๆจะออกไปทำไร่ ส่วนตอนเย็นก็ช่วงที่พวกนั้นกลับมาจากทำไร่แล้ว หรือบางทีก็เป็นช่วงกินข้าวเย็น ชอบฟังข่าวจะได้รู้ว่ามียะไรเกิดขึ้นแต่เมื่อกับหลานชอบฟังเพลงกับนิทาน”

ชาวเขาเผ่าม้ง



“ตอนเช้าก็ฟังพร้อมกันก่อนที่เขาจะออกไปทำงานกัน ส่วนตอนบ่ายยังไม่มีใครกลับจากไร้วัดจะไปนั่งฟังกับเพื่อนบ้าน ฟังกันไปคุยกันไปบางทีก็คุยเรื่องรายการที่ฟังตอนเช้า ชอบฟังเพลงฟังแล้วเพลินดีเป็นเพลงเก่าๆ ทำนองโบราณเด็กเดี๋ยวนี้ร้องกันไม่ค่อยเป็นแล้ว”

ชาวเขาเผ่าเย้า

“ตอนเช้าเวลาฟังรายการก็ฟังกับคนอื่นๆ นั่งฟังด้วยกันเพราะคนในบ้านไปไร่กันหมด บางทีก็เอางานไปทำด้วย ปักผ้าบ้าง ซ่อมเสื้อผ้าที่ขาดบ้าง เลี้ยงหลาน ส่วนตอนเย็นถ้าวันไหนที่บ้านกลับจากไร้วัดก็ฟังด้วยกัน บางทีก็ฟังคนเดียวอยู่ที่บ้านทำกับข้าว เอาข้าวให้หลานเล็กๆ กิน ชอบฟังเพลงเพลินดี รายการอื่นก็ได้ความรู้”

ชาวเขาเผ่ามูเซอ

“ตอนเช้าฟังที่บ้านคนเดียวบางวันถ้าหลานไม่ตามพ่อแม่ไปไร่ก็อยู่ด้วยกัน เสร็จแล้วค่อยออกไปนั่งคุยกับเพื่อนบ้านเอางานไปทำด้วยกัน บางวันก็อยู่กับบ้านไม่ได้ไปไหน แต่ตอนเย็นที่กลับมาพร้อมกันก็ฟังพร้อมกัน บางทีเขาถามถึงรายการตอนเช้าก็เล่าให้ฟังว่ามีข่าวอะไร มีเรื่องอะไรบ้างแล้วแต่ ชอบฟังรายการข่าวกับความรู้อันได้ประโยชน์ดี”

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

“ชอบฟังรายการข่าวกับเกษตรเพราะที่บ้านปลูกกะหล่ำแล้วก็ข้าวโพด นี่ก็ว่าจะปลูกดอกไม้ขาย เคยฟังในรายการบอกว่าโครงการหลวงจะช่วยเรื่องดอกไม้ บ้างก็ว่ารายได้ดีกว่าปลูกผัก จะลองดู”

ชาวเขาเผ่าอีเก้อ

“ชอบฟังที่ให้ความรู้เรื่องปลูกผัก เรื่องดิน ปุ๋ย เอาไปใช้ได้ดี ชาวก็ชอบจะได้รู้ว่าบ้านเมืองเป็นอย่างไรบ้างแล้ว”

ชาวเขาเผ่าลีซอ

กล่าวโดยสรุป คือ กลุ่มผู้ฟังสูงอายุของทั้ง 6 ภาษานี้ จะมีการติดตามรับฟังรายการชาวเขาอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้ฟังส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการรับฟังรายการ คือ เพื่อติดตามข่าวสารความรู้ต่างๆ และเพื่อให้รายการเป็นเพื่อนช่วยคลายความเหงา

**กลุ่มผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงาน** สิ่งที่ผู้วิจัยพบว่ามีคามเหมือนกันของผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา คือ ผู้ฟังไม่ได้ให้ความสนใจที่จะต้องติดตามฟังรายการเป็นประจำทั้งช่วงเช้าและบ่ายของทุกวัน แต่จะติดตามฟังเฉพาะในช่วงที่ตนสะดวก เช่น ตอนเช้ามีดก่อนออกไปทำงานหรือตอนเย็นที่กลับมาจากทำงานแล้ว นอกจากนี้



ผู้ฟังทั้ง 6 ภาษายังชอบฟังเนื้อหาข่าวและความรู้มากกว่าความบันเทิง โดยให้เหตุผลว่าเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสุขภาพอนามัย การเกษตร ฯลฯ

“ส่วนมากจะฟังตอนเช้าก่อนออกไปทำไร่ ตอนเย็นก็ได้ฟังบ้างเป็นบางครั้งก็กลับเร็ว ถ้าไม่ได้ฟังคนที่บ้านที่ได้ฟังก็จะเล่าให้ฟังว่าวันนี้ข่าวอะไร มีรายการอะไรบ้าง แต่ส่วนตัวชอบฟังรายการที่เป็นความรู้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเกษตร อนามัย กฎหมาย เพราะความรู้พวกนี้เราได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว”

ชาวเขาเผ่าลีซอ

“ส่วนมากก็ได้ฟังทั้งเช้าและเย็นแต่ก็ไม่ทุกวันแล้วแต่ ถ้าวันไหนต้องเข้าไปในเมืองหรือไปธุระที่อื่นก็ไม่ได้ฟัง จะชอบฟังข่าวแล้วก็เรื่องที่เป็นความรู้ แล้วก็ชอบในช่วงที่มีคนมาคุยด้วยในรายการไม่เบื่อดี อยากให้ดีเจหาเนื้อหาที่เป็นเรื่องสมัยใหม่ ทันสมัยมาเล่าให้ฟังจะได้ไม่ตกข่าว”

ชาวเขาเผ่าม้ง

“ชอบฟังรายการความรู้ได้ประโยชน์ดี อย่างที่บ้านปลูกผักบางวันรายการฯ ก็พูดเรื่องปุ๋ย เรื่องยาฆ่าแมลง ก็จำแล้วเอามาใช้ ลองทำตามที่รายการฯ บอกก็ได้ผลดี อีกอย่างที่ชอบมากก็เวลาผู้ประกาศเชิญคนมาออกรายการบางครั้งก็เป็นหมอ อาจารย์ พวกนี้เก่ง ฟังแล้วได้ความรู้ดี”

ชาวเขาเผ่ามูเซอ

“ชอบฟังรายการที่เกี่ยวกับแม่และเด็กเพราะที่บ้านมีลูก 2 คน คนโต 4 ขวบ คนเล็ก 8 เดือน ยังเล็กอยู่ทั้งคู่ บางทีรายการฯ ก็เตือนว่าต้องพาเด็กอายุเท่าไรไปฉีดยาอะไรป้องกันโรค บางทีก็มีประกาศของอนามัยให้พาเด็กไปฉีดยาฟรี บางทีรายการฯ ก็สอนให้ดูลูกว่าถ้ามีอาการอย่างนี้แปลว่าอะไรไม่สบายหรือเปล่า”

ชาวเขาเผ่าอีเก้อ

“ชอบฟังรายการแม่และเด็ก แล้วก็รายการเพลงกับนิทาน ที่บ้านมีลูกเล็กฟังนิทานแล้วก็จำเอามาเล่าให้ลูกฟังได้สอนลูกไปด้วย”

ชาวเขาเผ่าเย้า

“ชอบฟังข่าวและรายการความรู้ จะได้ตามทันว่าตอนนี้บ้านเมืองเป็นอย่างไร มีอะไรเกิดขึ้นบ้าง แล้วความรู้ที่รายการฯ ให้ก็นำมาใช้ได้จริงๆ จำได้ว่าเมื่อก่อนที่บ้านยังไม่มีทะเบียนบ้าน ก็อาศัยที่ได้ฟังจากรายการฯ ก็เลยติดต่อกันว่าต้องทำอะไรต่อไป อีกรายการที่ชอบก็เวลาที่ผู้ประกาศเชิญคนมาคุยในรายการ บางทีก็เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน หรือเป็นคนที่ทำอาชีพต่างๆ บางคนปลูกดอกไม้ บางคนปลูกผักเมืองหนาว ฟังแล้วก็ได้รู้

ทางทำมาหากินมากขึ้น บางทีก็ให้แสดงความคิดเห็นก็จะรู้ว่าเรื่องนี้คนอื่นคิดอย่างไรตรงกับที่เราคิดหรือไม่ ได้ความคิดเพิ่มขึ้น”

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

สำหรับผู้ฟังชาวเขาในกลุ่มวัยทำงานนี้ จะมีเหตุผลในการรับฟังที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มผู้ฟังสูงอายุ กล่าวคือ ผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงานจะรับฟังรายการชาวเขาเพื่อติดตามข่าวสารความเป็นไปต่างๆ และยังรับฟังเพื่อนำความรู้ที่ทางรายการนำเสนอมาใช้ให้เกิดกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ผู้ฟังที่มีสถานภาพเป็นมารดา ก็จะนำความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรค การฉีดวัคซีน การรักษาสุขภาพอนามัย ฯลฯ มาดูแลบุตรและคนในครอบครัวของตน หรือผู้ฟังที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรก็จะนำความรู้ที่รายการนำเสนอ เช่น เรื่องปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ข้าราชการพืช มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการทำไร่นาของตน

**กลุ่มผู้ฟังที่เป็นเด็กและวัยรุ่น** กลุ่มผู้ฟังกลุ่มนี้จะมีอายุอยู่ในช่วง 8 - 13 ปี ซึ่งอยู่ช่วยพ่อแม่ทำงานที่บ้าน ผู้ฟังกลุ่มนี้มีความรู้ภาษาไทยดีกว่าผู้ฟังสูงอายุ อาจเป็นเพราะได้เข้าเรียนในโรงเรียน และมีการสอนภาษาไทยให้นักเรียน เนื้อหารายการที่ผู้ฟังกลุ่มนี้ชอบฟังจะเป็นเนื้อหาเพื่อความบันเทิง ได้แก่ เพลง และนิทาน เด็กเล็กจะชอบฟังนิทาน ส่วนที่เป็นวัยรุ่นขึ้นมาหน่อยจะชอบฟังเพลงโดยเฉพาะเพลงไทย

“ชอบฟังเพลงโดยเฉพาะตอนที่เอาเพลงไทยมาเปิด รู้จักเบิร์ดชอบฟัง แล้วก็ชอบฟังนิทานสนุกดี ชอบฟังนิทานเรื่องหนูน้อยหมวกแดง อยากให้เล่านิทานหลายๆเรื่อง”

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

“ชอบฟังนิทาน เคยฟังเรื่องเด็กเลี้ยงแกะยายเล่าให้ฟังอีกที เพราะตอนที่ไม่มีรายการฯ หลับไปก่อนไม่ทันได้อยู่ฟัง ส่วนมากเวลามีเรื่องใหม่ๆ ก็จะเอาไปคุยที่โรงเรียนด้วย”

ชาวเขาเผ่าม้ง

“ชอบฟังนิทานอยากให้ทานิทานมาเล่าอีกบ่อยๆ บางทีก็ซ้าอยากฟังเรื่องใหม่ๆ บ้าง แล้วก็ยังมีน้อยอยากให้มีรายการยาวๆ อยากให้มีนิทานทั้งชั่วโมงเลย”

ชาวเขาเผ่าเย้า

กลุ่มผู้ฟังวัยเด็กและวัยรุ่นนี้ จะมีการรับฟังรายการชาวเขาด้วยเหตุผลของความบันเทิงเป็นหลัก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าเด็กในวัยนี้กำลังอยู่ในวัยที่สนุกสนาน ยังไม่ต้องรับผิดชอบในการหาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นจึงเป็นธรรมดาที่จะคิดถึงแต่ความสนุกสนานมากกว่าต้องการความรู้หรือข่าวสารบ้านเมือง นอกจากนี้สิ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ในขณะที่ทำการเก็บข้อมูล คือ ผู้ฟังที่เป็นคนรุ่นหนุ่มสาวโดยเฉพาะที่ไปทำงานต่างถิ่น ไม่ว่าจะไป

ทำงานในเมือง หรือบางคนลงมาทำงานที่กรุงเทพฯ ผู้ฟังเหล่านี้จะได้รับวัฒนธรรมของความเป็นเมืองมากขึ้น ใช้ภาษาไทยคล่องขึ้น และชอบที่จะฟังเพลงไทยมากกว่าเพลงชาวเขา นอกจากนี้ผู้ฟังวัยรุ่นทั้งหลายก็ยังชอบที่จะดูโทรทัศน์มากกว่าฟังรายการวิทยุ บางรายก็ให้เหตุผลว่าที่ที่ตนไปทำงานนั้นไม่ค่อยเปิดวิทยุฟังจะเปิดทีวีก็เลยต้องดูทีวีตาม หรือบางรายก็ให้เหตุผลว่าดูทีวีสนุกกว่าฟังวิทยุเพราะมีภาพให้ดูแต่วิทยุใช้ฟังอย่างเดียว ดังเช่น

“หญิง” เด็กสาวชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงอายุประมาณ 19 ปี วันที่ผู้วิจัยเข้าไปทำการเก็บข้อมูลในหมู่บ้านนั้น เป็นช่วงที่หญิงกลับมาเยี่ยมบ้านพอดี ซึ่งหญิงก็เป็นผู้ฟังตัวยงคนหนึ่งของรายการฯ เธอได้เล่าให้ฟังว่า ตอนนั้นแต่งงานแล้วและมีลูกสาวหนึ่งคนอายุ 3 ขวบ แฟนของหญิงเป็นคนเชียงใหม่ แต่มาทำงานรับจ้างที่เชียงใหม่ บางวันก็ไปตีปลาที่ตลาด บางวันก็ไปรับจ้างทำสวน แล้วแต่ว่าจะมีงานอะไร หญิงเองก็ไปทำงานดูแลคนแก่ที่กรุงเทพฯ ปีหนึ่งจะกลับมาเยี่ยมบ้านประมาณ 2 ครั้ง ก่อนที่จะไปทำงานกรุงเทพฯ หญิงอยู่กับบ้านทอดผ้า แล้วก็ขายของให้ฝรั่งที่เข้ามาเที่ยวในหมู่บ้าน ที่บ้านของหญิงมีแพี่ให้ล่องไปตามน้ำ แต่ระยะหลังๆ ไม่ค่อยมีคนเข้าไปเที่ยวรายได้น้อยลง พอดีเพื่อนชวนไปทำงานให้ศูนย์หญิงก็เลยตามไป ได้เงินเดือนละสี่พัน ไม่ค่อยได้ใช้อะไรเพราะที่บ้านนายจ้างให้หญิงกินอยู่เสร็จ ก็เก็บเงินส่งมาให้พ่อแม่แล้วก็เก็บค่าเลี้ยงดูค่าข้าว ค่านมลูก อยู่กรุงเทพฯ หญิงไม่ค่อยได้ฟังวิทยุเพราะที่บ้านมีทีวีดูจะดูทีวีมากกว่า สนุกดี แล้วที่กรุงเทพฯ ก็รับรายการชาวเขาไม่ได้ด้วย แต่เวลากลับมาบ้านหญิงก็ฟังรายการชาวเขา เพราะที่บ้านรับทีวีได้แค่ช่อง 3 ช่องเดียวแล้วก็ไม่ชัดด้วย รายการที่หญิงชอบฟังจะเป็นช่วงที่ตีเจเลนันทาน แล้วก็เปิดเพลง ฟังแล้วเพลินดี เพลงไหนที่หญิงพอร้องตามได้หญิงก็ร้องตาม แต่ถ้าเป็นเพลงเก่ามากๆ ไม่รู้จักก็ร้องไม่ได้ หญิงจำได้ว่ากลับบ้านมาครั้งทีแล้วช่วงสงกรานต์ได้เข้าไปในเมืองกับแฟน ยังโทรศัพท์เข้าไปในรายการขอเพลงให้เขาเปิดให้ช่วงกลางคืนจะได้กลับมาฟังที่บ้าน ที่รายการฯ ก็เปิดให้ฟัง หญิงจำไม่ได้ว่าเป็นเพลงอะไรแต่เป็นเพลงชาวเขาเป็นภาษากะเหรี่ยง เป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่แล้วดีเจเคยเปิดมาก่อนแล้ว ตอนนี้อายากให้รายการฯ มีเหมือนที่กรุงเทพฯ ที่มีทั้งวัน ที่มีแค่ 2 ชั่วโมง เวลาที่ไม่มีวิทยุฟังบางทีก็เบื่อบ้านมันเงียบ แล้วก็อยากให้มีเล่นเกม มีของรางวัลแจก เหมือนอย่างที่เคยฟังในรายการวิทยุที่กรุงเทพฯ”

## 2. การมีส่วนร่วมของผู้ฟังต่อรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขา

จากการสัมภาษณ์ผู้ฟังชาวเขาผู้วิจัยพบว่า ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา มีส่วนร่วมในรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขา ในลักษณะของการมีปฏิกริยาย้อนกลับ (Feedback) ต่อรายการ ใน 4 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. การเขียนจดหมายไปยังรายการ
2. การโทรศัพท์เข้าไปยังรายการ
3. การไปเยี่ยมชมสถานีฯ
4. การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสถานีฯ จัดขึ้น

อย่างไรก็ตามจากการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พบว่า ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา ได้พยายามเข้ามามีส่วนร่วมในรายการชาวเขาบ้างแล้วถึงแม้ว่าจะเป็นสัดส่วนที่น้อยอยู่มากก็ตาม และผู้วิจัยยังพบว่า ผู้ฟังชาวเขาที่อยู่ในกลุ่มของผู้สูงอายุและกลุ่มเด็กของทั้ง 6 ภาษานั้น เป็นกลุ่มผู้ฟังที่มีส่วนร่วมในรายการน้อยมาก กลุ่มผู้ฟังที่มีส่วนร่วมในรายการชาวเขามักจะเป็นกลุ่มผู้ฟังที่อยู่ในวัยทำงานเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ฟังสูงอายุและกลุ่มเด็กว่า ผู้ฟังสูงอายุมักจะขาดความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหาในเรื่องวัยและสุขภาพเป็นสำคัญ อีกทั้งผู้ฟังสูงอายุชาวเขาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ การที่จะให้ผู้ฟังกลุ่มนี้เขียนจดหมายส่งไปยังรายการคงเป็นไปได้ยาก หรือการที่จะให้ไปเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสถานีจัดขึ้นก็อาจมีปัญหาด้านสุขภาพเป็นอุปสรรคสำคัญ ในส่วนของกลุ่มผู้ฟังที่เป็นเด็กนั้นถึงแม้ปัจจุบันจะมีการเรียนการสอนในหมู่บ้านชาวเขาแล้ว แต่ก็ยังไม่คล่อง ยกเว้นที่มีอายุมากขึ้นมา เช่น ประมาณ 16 ปีขึ้นไป ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากขึ้นก็อาจจะเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมบ้าง เช่น ทางจดหมาย แต่ก็ยังไม่มากมายนักเพราะยังอยู่ในปกครองของพ่อแม่การที่จะทำอะไรก็ตามจึงต้องผ่านพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้ปกครองเป็นหลัก

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทราบข้อมูลว่า กลุ่มผู้ฟังชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง และ ม้ง จะเป็นกลุ่มผู้ฟังที่มีการตอบสนองต่อรายการ และกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมมากที่สุด (สมศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 4 พ.ย. 43) โดยมีส่วนร่วมทั้งทาง จดหมาย โทรศัพท์ การมาเยี่ยมชมสถานีฯ และให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสถานีฯ จัดขึ้น ในขณะที่ผู้ฟังเผ่าลีซอจะเป็นกลุ่มผู้ฟังที่มีส่วนร่วมในรายการน้อยมาก (ญารณี, สัมภาษณ์ วันที่ 2 พ.ย. 43) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับการพูดคุยกับล่ามชาวเขาเผ่าลีซอ

“สมเกียรติ” ล่ามชาวเขาเผ่าลีซอ อายุ 35 ปี พนักงานขับรถตู้ของบริษัททัวร์แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ บ้านเกิดอยู่ที่อำเภอฝาง จบการศึกษาชั้น มศ.3 จากโรงเรียนในอำเภอและได้เข้ามาทำงานในเมืองเป็นเวลานานกว่า 8 ปี และเป็นผู้ที่ติดตามฟังรายการชาวเขาอยู่ตลอดเวลา ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ชาวลีซอโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ที่ยึดมั่นต่อประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าที่มีมาแต่ดั้งเดิม รักสงบ มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย หาเลี้ยงชีพด้วยการทำไร่ ปลูกผัก ปลูกข้าวโพด ปลูกข้าว หาของป่า เช่น หวาย หน่อไม้ น้ำผึ้ง นอกจากนี้หมู่บ้านของพวกลีซอมักจะอยู่ลึกเข้าไปในหุบเขา ห่างไกลจากเส้นทางคมนาคม ชาวลีซอจึงไม่ค่อยได้ติดต่อกับคนต่างถิ่นมากนัก และมักไม่กล้าแสดงออก จะเก็บตัว ซื่อาย และเป็นผู้ตามที่ดี ดังนั้นการที่ผู้ฟังเผ่าลีซอจะเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการชาวเขาทั้งการเขียนจดหมาย โทรศัพท์ ไปเยี่ยมชมสถานีฯ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสถานีฯ จัดขึ้นนั้นจึงพบเห็นได้น้อยมาก การเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ก็ตามมักจะเป็นหน้าที่ของหัวหน้าหมู่บ้าน ผู้อาวุโส หรือผู้นำทางศาสนา เช่น หมอผี การที่จะผลักดันให้ชาวลีซอมีความกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมให้มากขึ้นนั้นคงไม่ใช่เรื่องยาก หากต้องอาศัยเวลา เพราะชาวลีซอรุ่นใหม่ได้รับการศึกษา และวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกมากขึ้น ได้พบปะผู้คนมากขึ้น มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานต่อไปในอีกไม่ช้า

และผู้วิจัยยังพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสถานีฯ จัดขึ้นนั้น กลุ่มผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา จะมีการคัดเลือกตัวแทนของหมู่บ้านเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป ผู้ใดที่ได้เป็นตัวแทนของหมู่บ้านจะต้องกลับมาถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ที่ได้พบเห็น หรือความรู้ที่ได้รับ มาเผยแพร่ให้กับคนในหมู่บ้านต่อไป แต่ส่วนมากแล้วผู้ที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านมักจะเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน หรือผู้นำทางศาสนา เช่น หมอผี

“ส่วนมากเวลาทางรายการฯ จัดกิจกรรม เช่น งานปีใหม่ งานวันเด็ก การอบรมต่างๆ และให้ตัวแทนหมู่บ้านไปร่วมงาน ก็มักจะเป็นหัวหน้าหมู่บ้านที่เข้าร่วมกิจกรรม เพราะมีความคล่องตัวกว่า วางตัวเก่ง แล้วก็มีการกระเบองเวลาเดินทางจะสะดวกกว่าคนอื่นๆ“

ชาวเขาเผ่าอีโก้

“บางที่หัวหน้าหมู่บ้านก็จะชวนคนในหมู่บ้านไปเยี่ยมที่รายการฯ ก็จะคัดคนไปเป็นตัวแทนไปพร้อมกัน จะหาคนที่พูดจาดี อธิบายได้ดี บางทีก็สลับกันไป ใครที่ไปมาแล้วครั้งก่อนคราวนี้ก็ให้คนอื่นไปบ้าง“

ชาวเขาเผ่ามูเซอ

“ในหมู่บ้านนี้มีบ้านหัวหน้าคนเดียวที่มีรถกระบะใช้ วันไหนที่หัวหน้าเข้าเมืองส่วนมากใครมีอะไรก็จะฝากไป เช่น ทิ้งจดหมาย ฝากโทรศัพท์ไปที่รายการฯ ให้ช่วยประกาศนัดญาติ ถ้าไม่ไปด้วยก็ต้องฝากให้ไปทำแทน แต่บ่อยเข้าคนในบ้านก็เกรงใจก็จะช่วยค่าน้ำมันบ้าง ให้ฝาก ข้าว ตอบแทนบ้าง“

ชาวเขาเผ่าเย้า

จากข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่า ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยการเขียนจดหมาย หรือโทรศัพท์ไปร่วมรายการ มักจะเป็นลักษณะของความเป็นส่วนตัวของผู้ฟังแต่ละราย เช่น การทักทายปราศรัย การฝากประกาศข้อความ การแสดงความคิดเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยการไปเยี่ยมชมสถานีฯ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสถานีฯ จัดขึ้นนั้น มักจะเป็นเรื่องของส่วนรวมเป็นการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของคนหมู่มาก

### 3. ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการ กับการใช้ประโยชน์ของผู้ฟัง

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการ กับการใช้ประโยชน์ของผู้ฟัง ผู้วิจัยพบว่า ผู้ฟังทั้ง 6 ภาษามีความต้องการและการใช้ประโยชน์จากรายการไม่แตกต่างกัน ผู้ฟังทั้ง 6 ภาษา ให้การยอมรับรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นรายการที่สนับสนุนให้ผู้ฟังได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของผู้ฟังด้วยภาษาของผู้ฟังเอง ซึ่งผู้



ฟังมีความคุ้นเคย ทำให้เข้าใจง่าย และผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่ว่ารายการชาวเขานี้เปรียบเสมือนสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างชาวเขากับสังคมภายนอกไว้ด้วยกัน

ผู้ฟังที่เป็นชาวเขาที่มีความรู้สึกว่าจะไม่ได้ถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว ยังมีคนที่เข้าใจและสนใจพวกตนซึ่งเป็นคนกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศ เวลามีปัญหาเกิดขึ้นโดยเฉพาะถ้าต้องติดต่อกับทางราชการ ผู้ประกาศของรายการฯ ซึ่งเป็นชาวเขาเหมือนกัน พูดภาษาเดียวกัน ย่อมเข้าใจในสิ่งที่ผู้ฟังต้องการสื่อ และให้ความช่วยเหลือเป็นที่พึ่งให้แก่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี จะช่วยเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารและประสานงานระหว่างผู้ฟังชาวเขากับทางราชการ ให้มีความเข้าใจตรงกันจะได้ไม่เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติอันเนื่องมาจากสาเหตุทางด้านภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน

ส่วนความรู้ที่ได้รับจากรายการนั้น ผู้ฟังทั้ง 6 ภาษามีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นความรู้เกี่ยวกับ สุขภาพอนามัย การป้องกันและรักษาโรค การเกษตร กฎหมาย ฯลฯ อีกทั้งยังสร้างความเพลิดเพลิน ซึ่งผู้ฟังชาวเขากล่าวว่า “ไม่สามารถหาได้จากรายการวิทยุและโทรทัศน์รายการอื่น” (ผู้ฟังชาวเขาเผ่าม้ง, สัมภาษณ์ วันที่ 7 พ.ย. 43) อาจเนื่องจากรายการทางวิทยุและโทรทัศน์เหล่านั้นออกอากาศด้วยภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่ผู้ฟังส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคย บางครั้งก็ไม่เข้าใจในเนื้อหาของรายการ ต้องอาศัยเวลาเพื่อทำความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ฟังสูงอายุที่บางรายไม่สามารถพูดและฟังภาษาไทยได้เลยทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากรายการนั้นๆ ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่ทางสถานีฯ จัดขึ้นก็ช่วยให้ผู้ฟังมีสังคมที่กว้างขึ้น ได้รู้จักผู้คนมากขึ้น และได้รับรู้เรื่องราวภายนอกที่นอกเหนือไปจากในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา คือ รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาในปัจจุบันนี้มีความสอดคล้องกับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังหรือไม่อย่างไร ซึ่งผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษานั้นมีความเห็นที่ตรงกันว่า รูปแบบการนำเสนอรายการในปัจจุบันนี้มีความสอดคล้องกับความต้องการในระดับหนึ่ง ผู้ฟังอยากให้มีรูปแบบและเนื้อหาที่หลากหลายมากขึ้น ในขณะเดียวกันผู้ฟังมีความเห็นว่าเนื้อหาของรายการนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เพราะรายการฯ พยายามนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ทำให้ผู้ฟังได้รับความรู้ที่หลากหลายและสามารถเลือกหยิบมาใช้ได้ตรงกับความต้องการที่แตกต่างกันไป

ในส่วนของเนื้อหาอื่นๆ ที่นอกจากเนื้อหาที่เป็นความรู้แล้ว ยังมีเนื้อหาเพื่อความบันเทิง เนื้อหาที่เป็นโฆษณาสินค้าและบริการ และเนื้อหาข่าว ในส่วนของเนื้อหาข่าวนั้น ผู้ฟังทั้ง 6 ภาษาให้ข้อมูลว่า ทำให้ผู้ฟังมีหูตาที่กว้างขวางขึ้นไม่เป็นคนตกข่าว ได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ รู้ว่าโลกภายนอกนั้นเปลี่ยนแปลงไปถึงไหนแล้ว ถึงแม้ว่าบางข่าวจะไม่ทันสมัยหรือไม่ทันเหตุการณ์ทันที่ทันใดก็ตาม ผู้ฟังชาวกะเหรี่ยงมีความเห็นว่า “ในโลก



ปัจจุบันถ้าคนเราขาดการรับรู้เรื่องราวต่างๆ ขาดการรับรู้ทางด้านข่าวสารก็อาจมีผลทำให้คนๆ นั้นขาดโอกาสในการดำเนินชีวิตได้“

นอกจากนี้ผู้ฟังยังมีความเห็นว่า นอกจากจะนำความรู้ต่างๆ ที่ได้รับจากรายการไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้แล้ว รายการฯ ยังตอบสนองต่อผู้ฟังในด้านของความต้องการในการติดต่อสื่อสารอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ฟังส่วนใหญ่มีความยากลำบากในการติดต่อสื่อสาร บางพื้นที่ไม่มีเส้นทางคมนาคมเข้าถึง บางพื้นที่ไม่มีอุปกรณ์สื่อสาร ทำให้ขาดการติดต่อกับโลกภายนอกและกับญาติสนิทมิตรสหาย รายการฯ ได้ทำหน้าที่ในการเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารให้กับผู้ฟัง ด้วยการให้ผู้ฟังได้ฝากข่าวหรือข้อความที่ต้องการประกาศ และทางรายการฯ จะประกาศให้ในช่วงรายการของฝากจากผู้ประกาศ หากเป็นการฝากประกาศข่าวถึงญาติพี่น้องหรือเป็นข่าวประกาศจากโรงพยาบาลให้ญาติพี่น้องมารับตัวผู้ป่วย ทางรายการฯ จะประกาศให้อยู่เรื่อยๆ จนกว่าจะมีการติดต่อกลับมา

กล่าวโดยสรุปแล้วผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา มีความเห็นว่า รายการชาวเขาเป็นรายการที่ให้อรรถประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ความรู้ในการประกอบอาชีพ การได้รับรู้ข่าวสารความเป็นไป ความเพลิดเพลิน และต่างก็ยอมรับว่ารายการฯ มีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพวกเขาให้ดีขึ้น อีกทั้งรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการชาวเขาในปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟัง สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ฟังได้ในระดับหนึ่ง

ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา มาวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างที่เห็นได้เด่นชัดในผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา ไม่ว่าจะเป็นในด้านของการรับฟังรายการ เนื้อหาที่ชอบฟัง การมีส่วนร่วมในรายการ การมีปฏิกริยาย้อนกลับไปยังรายการ หรือการใช้ประโยชน์จากรายการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโดยพื้นฐานแล้วผู้ฟังชาวเขาเหล่านี้มีส่วนที่คล้ายคลึงกันในด้าน เช่น ชาติพันธุ์ ถิ่นกำเนิด วัฒนธรรมประเพณี การดำเนินชีวิตการประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก การอยู่ในพื้นที่ที่ค่อนข้างห่างไกลและการคมนาคมไปมาไม่สะดวก และการเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศ เป็นต้น

นอกจากนี้รายการชาวเขายังเป็นเพียงรายการเดียวของสถานีวิทยุในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ที่ออกอากาศด้วยภาษาชาวเขา ยังไม่มีรายการอื่นที่ออกอากาศด้วยภาษาชาวเขาแต่มีรูปแบบและเนื้อหาที่แตกต่างออกไป ซึ่งจะทำให้เกิดการเปรียบเทียบได้ ยกเว้นรายการชาวเขาของ กรป. 914 จังหวัดเชียงราย แต่ก็เป็นสถานี ที่ดำเนินงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ นอกจากนี้ด้วยเวลาออกอากาศของรายการชาวเขา ของ สวท. เชียงใหม่ที่จำกัด (รวมทั้งภาคเช้าและบ่ายประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง ถึง สองชั่วโมง) ทำให้รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการมีความหลากหลายได้ไม่มาก ผู้ฟังชาวเขาจึงมีทางเลือกที่ไม่มากนักพอที่จะทำให้เกิดความต้องการที่แตกต่างอย่างชัดเจนในแต่ละเผ่า

สำหรับการออกอากาศของรายการชาวเขาที่มีระยะเวลาอันสั้นนั้น หัวหน้าฝ่ายข่าวและรายการฯ ได้ให้ข้อมูลในส่วนนี้ว่า

“เวลาออกอากาศของแต่ละเผ่ามีไม่มากเพราะแต่ละวันต้องออกอากาศถึง 6 ภาษา ก็ต้องเฉลี่ยๆ กันไป ในช่วงที่ไม่ใช่ภาษาชาวเขาก็จะต้องออกอากาศภาษาคำเมืองและภาษาไทยใหญ่ รายการจึงมีรูปแบบและเนื้อหาได้ไม่เต็มที่ ไม่เหมือนรายการวิทยุอื่นที่ออกชนเหมาเวลาไปจัดรายการ รายการของเขาจะมีรูปแบบหลากหลาย เนื้อหาต่างๆ มากมายย่อมทำได้เพราะมีเวลาทั้งวัน ผู้ฟังกลุ่มใหญ่ บุคลากรหรืองบประมาณก็พร้อมมากกว่า อย่างรายการวิทยุที่ให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้าไปเล่นเกมของเราทำยากเพราะผู้ประกาศก็ไม่ค่อยจะคล่องตัว ผู้ฟังก็ไม่มีโทรศัพท์จะโทรเข้ามา ของรางวัลเราก็ไม่มีเพราะเราไม่ได้ขายเวลาโฆษณาจะไปขอสปอนเซอร์ก็พอมิแต่ก็ได้ไม่บ่อยนักเพราะผู้ฟังเราเรียกว่า volume น้อย ไม่คุ้มที่จะลงทุน หรือการที่จะให้ทางสถานีฯ จัดให้ออกอากาศพร้อมกัน 6 ภาษา ทั้งวันแล้วก็ทุกวันก็ทำไม่ได้ เพราะหนึ่งบุคลากรเราก็มีไม่พอ สองเราเป็นสถานีท้องถิ่นเป็นสถานีเล็กๆ มีงบประมาณในการดำเนินงานจำกัด

อีกอย่างต้องยอมรับว่ารายการชาวเขาไม่ได้เกิดขึ้นมาเพื่อการพาณิชย์ แต่เกิดขึ้นมาเพราะรัฐบาลต้องการเครื่องมือที่จะส่งข่าวสารถึงชาวเขาที่อยู่ห่างไกลตามแนวชายแดนของประเทศ เพื่อไม่ให้ชาวเขาเหล่านั้นหันไปหาผู้ไม่หวังดีต่อประเทศไทย รายการชาวเขาจึงถือกำเนิดขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐกับชาวเขา เรียกว่าเพื่อเหตุผลทางความมั่นคงของประเทศ แต่มาในปัจจุบันเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ทางสถานีฯ ก็พยายามปรับปรุงรายละเอียดต่างๆ ของรายการให้เข้ากับสถานการณ์มากขึ้น จากเดิมที่สถานีฯ กำหนดเองทุกอย่าง คนเขียนบทความก็ต้องเป็นเจ้าหน้าที่คนไทย หรือว่าส่งมาจากกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ แล้วให้ผู้ประกาศชาวเขาอ่านอย่างเดียว จะมี ตชด. ส่งข่าวให้ว่าเนื้อหาที่ออกอากาศตรงกับที่เราให้ไปหรือเปล่า ก็เปลี่ยนวัตถุประสงค์ของรายการชาวเขามาเป็นไม่มุ่งหวังทางการเมืองแต่มุ่งยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเขาแทน เนื้อหาที่ออกอากาศก็ไม่ต้องมีการตรวจสอบ ให้ความไว้วางใจผู้ประกาศชาวเขามากขึ้น ตอนนั้นข่าวที่ ตชด. ส่งเข้ามาจะเป็นเรื่องการรับสัญญาณ หรือว่าตรงไหนที่เห็นว่าน่าจะเพิ่มเติมให้ผู้ฟังชาวเขาได้รู้ เพราะพวกนี้ก็อยู่ในพื้นที่รู้ถึงชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาดี ส่วนกับผู้ประกาศเองทางสถานีฯ ก็ให้อิสระในการดำเนินรายการ ให้ตัดสินใจเอง คิดเอง การเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบอื่นๆ คงต้องใช้เวลาเพราะกำลังคนเราก็ไม่มี งบประมาณก็น้อย แต่ตอนนี้ที่ทางสถานีฯ กำลังดำเนินงานอยู่ก็คือประสานงานกับทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ในการจัดรายการชาวเขาด้วยภาษาชาวเขา เป็นการเพิ่มช่องทางให้ผู้ฟังชาวเขาอีกช่องทางหนึ่ง แต่ยังไม่เรียบร้อยไม่แน่ใจว่าเมื่อไหร่จะออกอากาศได้” (ญารณี, สัมภาษณ์ วันที่ 20 พ.ย. 43)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายรายการชาวเขาถึงสาเหตุที่รายการฯ มีการกระจายเสียงเพียง 6 ภาษา ในขณะที่ชาวเขาในประเทศไทยมีมากกว่า 10 เผ่าขึ้นไป และได้ทราบข้อมูลว่า

“ด้วยงบประมาณและบุคลากรของสถานีฯ มิใช่เพียงพอดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ทางสถานีฯ ต้องเลือกดำเนินการเฉพาะเผ่าที่จำเป็นก่อน เช่น มีจำนวนประชากรมากโอกาสที่จะมีปัญหาก็มากขึ้น หรือเป็นเผ่าที่เกิดปัญหาอยู่ เช่น เผ่าเข้าในระยะแรกที่มีปัญหาถึงได้เกิดรายการชาวเขาขึ้นมาเพื่อบรรเทาปัญหานั้น พอมาตอนหลังๆ ปัญหาต่างๆ น้อยลงเราก็ต้องเลือกเอาเผ่าที่เราลงทุนไปแล้วได้ผลคุ้มค่า เช่น เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก หรือ เผ่านั้นมีการตอบรับสูงซึ่งจะส่งผลให้เราสามารถเห็นถึงปัญหาหรือความบกพร่องที่ต้องแก้ไขได้ชัดเจนขึ้น ดังนั้นทางรายการจึงดำเนินการกับชาวเขาเผ่าที่มีประชากรมากเป็นอันดับแรกๆ ของประเทศก่อน ถ้าเรามีกำลังเงินกำลังคนมากขึ้น ผลตอบรับดีมากสมควรที่จะขยายไปยังเผ่าอื่นต่อไป เราก็จะเพิ่มภาษาในการออกอากาศมากขึ้น อย่างตอนนี้เราก็เพิ่มภาษาไทยใหญ่มาได้ประมาณ 2 ปีแล้ว ทางสถานีฯ ต้องพิจารณาหลายๆ อย่างประกอบกันกว่าจะเพิ่มการออกอากาศภาษาใดภาษาหนึ่งได้” (ญารณี, สัมภาษณ์ วันที่ 20 พ.ย. 43)

กล่าวโดยสรุปแล้ว สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา ต่อรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ นั้น หากมองในแง่ของความเป็นจริงจะพบว่า แต่เดิมในระยะที่เริ่มมีการกระจายเสียงภาษาชาวเขา สถานีฯ ได้จัดให้มีชาวเขากลุ่มหนึ่งเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศของรายการ ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุผลของความจำเป็นในขณะนั้นที่ว่าไม่มีเจ้าหน้าที่คนไทยของสถานีฯ คนใดที่จะสามารถสื่อสารในภาษาชาวเขาได้ และผู้ประกาศทำหน้าที่แต่เพียงรับบทความหรือเนื้อหาต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่คนไทยของสถานีฯ จัดหามาให้ และนำไปแปลเป็นภาษาชาวเขาอ่านออกอากาศ แต่ก็ถือได้ว่าผู้ประกาศเหล่านั้นคือตัวแทนของผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 ภาษา ที่ได้เริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระจายเสียงในระดับหนึ่ง และในปัจจุบันถึงแม้ว่าจะยังไม่มีเจ้าหน้าที่คนไทยของสถานีฯ คนใด ที่จะสามารถสื่อสารในภาษาชาวเขาได้เช่นเดิม แต่ระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วมของชาวเขาได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้ประกาศได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกระจายเสียงมากขึ้น โดยได้ก้าวเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับของการเข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่ระดับบริหารของสถานีฯ รวมทั้งสามารถแสดงความคิดเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องในการกำหนดผังรายการ รวมทั้งรูปแบบและเนื้อหาของรายการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟัง

สถานวิทยุบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**

รายการวิทยุภาคภาษาชาวเขา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์ กระจายเสียงในความถี่ เอ. เอ็ม 1476 กิโลเฮิร์ตซ์ ออกอากาศทุกวัน ตั้งแต่เวลา 05.00 – 21.30 น. ด้วยภาษาชาวเขา 6 ภาษา คือ ม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และอีก้อ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงวิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการ การมีส่วนร่วมของผู้ฟังชาวเขา รวมทั้งความสอดคล้องกับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังชาวเขา โดยมีสมมติฐาน คือ

1. รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขามีวิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการที่ค่อนข้างตายตัว
2. รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาเปิดโอกาสให้ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 เผ่า เข้ามามีส่วนร่วมบ้างบางส่วน
3. รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาในปัจจุบัน ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังซึ่งเป็นชาวเขา

ภายใต้สมมติฐานดังกล่าว สามารถสรุป และอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

**สมมติฐานที่ 1 รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา มีวิธีการดำเนินงานในการผลิตรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการที่ค่อนข้างตายตัว**

จากการศึกษาโครงสร้างของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รัฐผูกขาดสิทธิในการเป็นเจ้าของสถานีฯ ยังไม่มีการให้สัมปทานแก่เอกชนในการเช่าเวลาออกอากาศ หรือขายเวลาโฆษณาสินค้าและบริการให้แก่เอกชน โฆษณาสินค้าและบริการที่ออกอากาศทางสถานีฯ จะเป็นโฆษณาสินค้าและบริการที่ได้รับถ่ายทอดมาจากสถานีแม่ข่ายที่กรุงเทพฯ งบประมาณในการดำเนินงานของสถานีฯ จึงมาจากงบประมาณของแผ่นดิน ดังนั้นการดำเนินรายการต่างๆ ของทางสถานีฯ จึงต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การที่สถานีฯ เป็นหน่วยงานของรัฐนั้นส่งผลให้การกำหนดนโยบายในการดำเนินงานต่างๆ ของสถานีฯ ถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง และส่งผลต่อการกำหนดรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการต่างๆ ของทางสถานีฯ ด้วย ซึ่งรวมทั้งรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายการของสถานีฯ แต่จากการที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ มีสถานภาพเป็นสถานีวิทยุท้องถิ่นซึ่งต้องให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ที่สถานี

ตั้งอยู่ ทำให้การดำเนินงานรายการต่างๆ ของทางสถานีฯ จะต้องตอบสนองต่อความต้องการของคนในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียงเป็นสำคัญ

รายการวิทยุภาคภาษาชาวเขา เป็นรายการหนึ่งของทางสถานีฯ ที่เริ่มดำเนินการกระจายเสียงขึ้นด้วย เหตุผลทางการเมือง และเป็นเครื่องมือของรัฐในการติดต่อส่งข่าวสารไปยังชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในเขต พื้นที่ทางภาคเหนือของประเทศ อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานของรายการวิทยุภาคภาษา ชาวเขาในปัจจุบันนั้นได้คำนึงถึงความต้องการของผู้ฟังชาวเขากลุ่มเป้าหมายมากขึ้น การกำหนดรูปแบบในการ นำเสนอและเนื้อหาของรายการ ได้กำหนดขึ้นจากข้อมูลที่ได้รับทั้งจากผู้ประกาศชาวเขาเอง และจากผู้ฟังกลุ่ม เป้าหมายทั้ง 6 ภาษา ซึ่งทางสถานีฯ ได้รับทราบข้อมูลผ่านทางจดหมาย โทรศัพท์ และการเก็บข้อมูลจากผู้ฟัง ชาวเขาโดยตรง

จากการศึกษา ผู้วิจัยได้ทราบว่า ผังรายการที่ออกอากาศอยู่ในปัจจุบันเป็นผังรายการที่ได้กำหนดมา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 และทางสถานีฯ ยังไม่มีนโยบายที่จะปรับผังรายการดังกล่าว แต่ภายใต้ผังรายการที่ได้ กำหนดไว้แล้วนั้น ผู้ประกาศรายการชาวเขาสามารถเลือกใช้รูปแบบในการนำเสนอรายการ และคัดเลือกเนื้อหา ที่จะใช้ในการออกอากาศด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนลำดับการออกอากาศของเนื้อหาต่างๆ ในช่วง เวลาการออกอากาศของตนได้ตามความเหมาะสมโดยพิจารณาให้อยู่ภายในขอบเขตที่ทางสถานีฯ ได้กำหนดไว้ ดังนั้นรูปแบบในการนำเสนอรายการ เนื้อหาของรายการ รวมทั้งช่วงเวลาการออกอากาศของรายการ จึงไม่ตาย ตัว สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของ ผู้ประกาศโดยให้อยู่ภายในขอบเขตที่ทางสถานีฯ ได้กำหนดไว้

## **สมมติฐานที่ 2    รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา เปิดโอกาสให้ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 เผ่า เข้ามา มีส่วนร่วมบ้างบางส่วน**

จากการศึกษา พบว่า รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ เปิดโอกาสให้ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 เผ่า อันได้แก่ ม้ง เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ ลีซอ และ อีเก้อ เข้ามามีส่วนร่วมในรายการในฐานะผู้ฟัง ที่มี Feedback กลับมายังรายการด้วยการเขียนจดหมาย การ โทรศัพท์เข้าร่วมรายการ การเดินทางมาเยี่ยมชมรายการ และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางสถานีฯ จัดขึ้น แต่ยังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการร่วมกำหนดรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการ อย่างไรก็ตามทางสถานีฯ ได้เปิดโอกาสให้ผู้ประกาศชาวเขาทั้ง 6 ภาษา เข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นในการกำหนดผังรายการ รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการ โดยถือว่าผู้ประกาศซึ่งเป็นชาวเขาเช่นเดียวกับผู้ฟัง ย่อมทราบความต้องการของผู้ฟังที่เป็นชาวเขาด้วยกันในระดับหนึ่ง



### สมมติฐานที่ 3 รูปแบบในการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาในปัจจุบัน ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังซึ่งเป็นชาวเขา

#### รูปแบบในการนำเสนอรายการ

ผลการวิจัย พบว่า รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษา มีรูปแบบในการนำเสนอรายการที่ไม่แตกต่างกัน โดยมีรูปแบบหลัก ได้แก่ รูปแบบรายการเพื่อความรู้ รูปแบบรายการเพื่อเสนอข่าวสาร รูปแบบรายการเพื่อความบันเทิง และรูปแบบการโฆษณาสินค้าและบริการ

1. รูปแบบของการนำเสนอรายการเพื่อความรู้ นั้น สามารถแยกออกเป็นรูปแบบย่อยๆ ได้แก่ บทความ 30% พุดคุยเนื้อหาทั่วไป 17% สารคดี 5% สันทนา 5% สัมภาษณ์ 5% และ
2. รูปแบบการนำเสนอเพื่อเสนอข่าวสาร สามารถแบ่งเป็นรูปแบบย่อยๆ ได้แก่ การอ่านและพุดคุยข่าว 10% ข่าวบริการท้องถิ่นในลักษณะของการประกาศสั้นๆ 15%
3. รูปแบบการนำเสนอเพื่อความบันเทิงนั้น จะเป็นในลักษณะของรูปแบบรายการเพลง ซึ่งส่วนมากจะเป็นการเพลงดั้งเดิมของชนเผ่าที่อัดเทปมาเปิด จะมีการร้องสดบ้างแต่ไม่บ่อยครั้งนัก และยังมีการเล่านิทานเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบรายการเพื่อความบันเทิงด้วย
4. รูปแบบการโฆษณาสินค้าและบริการ โฆษณาสินค้าและบริการที่พบเป็นไปในลักษณะต่างตอบแทน คือ ผู้ประกอบการเป็นสปอนเซอร์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของทางสถานีฯ และผู้ประกาศจะโฆษณาสินค้าและบริการนั้นให้ สินค้าและบริการที่พบจะเป็นสินค้าทางการเกษตร เช่น ทุเรียน กล้วย กล้วยไม้

จากการศึกษา ไม่พบว่ามีกรนำเสนอรายการในรูปแบบอื่นๆ เช่น รูปแบบรายการละคร รูปแบบรายการนิยายสารทางอากาศ และรูปแบบรายการปกิณกะ

#### เนื้อหาของรายการ

ผลการวิจัย พบว่า เนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษา ไม่แตกต่างกัน โดยเนื้อหาของรายการมีดังนี้ คือ

1. เนื้อหาที่เป็นข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ข่าวท้องถิ่น ข่าวในประเทศ ข่าวบริการ ข่าวจากส่วนกลาง และข่าวต่างประเทศ
2. เนื้อหาที่เป็นความรู้ ได้แก่ การดำเนินชีวิตประจำวัน การเกษตร สุขภาพอนามัย เอดส์และยาเสพติด คุ่มครองผู้บริโภค กฎหมายทั่วไป ความรู้ทั่วไป ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม



3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง ได้แก่ เพลงดั้งเดิม เพลงชาวเขาที่แต่งใหม่ นิทาน เพลงไทยสากล และเพลงสากล
4. การโฆษณาสินค้าและบริการ จะมีลักษณะที่แตกต่างจากรายการวิทยุโดยทั่วไป คือ ไม่มีสปอตโฆษณาของสินค้าประเภทอุปโภคและบริโภค เช่น สบู่ ยาสีฟัน สินค้าที่โฆษณาในรายการจะเป็นสินค้าเพื่อการเกษตร เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และเป็นในลักษณะต่างตอบแทน คือ ผู้ประกอบการให้การสนับสนุนสถานีในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับชาวเขา และผู้ประกาศจะโฆษณาสินค้าในรายการ

สิ่งที่แตกต่างกันในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการ คือ ผู้ประกาศชาวเขา ความถนัดและความสนใจต่างกัน และความต้องการของผู้ฟังชาวเขาแต่ละเผ่าแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ดังนั้นจึงมีผลต่อรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาที่แตกต่างกัน ผู้ประกาศชาวเขาบางรายจะเน้นที่เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย บางรายก็เน้นที่เรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ แต่โดยสรุปแล้ว เนื้อหาที่ผู้ประกาศเน้นให้ความสำคัญ คือ เนื้อหาที่เป็นความรู้ สามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

#### **ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการ กับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังชาวเขา**

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ฟังชาวเขาทั้ง 6 เผ่า มีความเห็นว่า รูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ฟังได้ในระดับหนึ่ง ด้วยเนื้อหาที่หลากหลายและครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ผู้ฟังสามารถนำความรู้และรายละเอียดต่างๆ ที่ได้รับจากรายการมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ผู้ฟังยังมีความรู้สึกว่ารายการชาวเขาเป็นสื่อกลางที่เชื่อมโยงระหว่างชนกลุ่มน้อยกับสังคมภายนอก สิ่งที่ผู้ฟังเห็นว่ารายการฯ ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตนได้อย่างเต็มที่ คือ เวลาการออกอากาศที่มีน้อยเกินไปในแต่ละวัน

#### **อภิปรายผล**

จากผลการวิจัยดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่า การที่สังคมใดๆ ก็ตามมีความต้องการที่จะพัฒนาให้ส่วนประกอบต่างๆ ของสังคมดีขึ้น สังคมจะต้องอาศัยพื้นฐานทางด้านการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการได้รับข่าวสารจะทำให้สมาชิกในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถผลักดันให้สังคมพัฒนาไปสู่ความเจริญขั้นได้ โดยมีข้อแม้ว่าสารที่คนในสังคมได้รับนั้นจะต้องมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

วิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการจัดดำเนินการและส่งกระจายเสียงที่มีจุดมุ่งหมายในการให้บริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่นที่สถานีวิทยุขึ้นตั้งอยู่ และเพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาขึ้นในท้องถิ่นนั้น ด้วยการให้ข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิง โดยผ่านรายการต่างๆ ของทางสถานี โดยกำหนดให้เนื้อหาของรายการต่างๆ นั้น ต้องมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง ให้ผู้ฟังเกิดความสนใจในเนื้อหานั้น และเกิดการนำไปปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นในที่สุด และการที่เนื้อหาของรายการต่างๆ จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นที่จะต้องให้คนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในรายการนั้นด้วย

จากการศึกษาโครงสร้างของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สถานีฯ มีโครงสร้างในลักษณะของการเป็นสถานีวิทยุของรัฐและเป็นสถานีวิทยุท้องถิ่นด้วยในขณะเดียวกัน โดยนโยบายหลักในการดำเนินงานนั้นจะถูกกำหนดมาจากส่วนกลางตามลำดับขั้นนับตั้งแต่องค์การรัฐมนตรีผ่านมาทางกระทรวงมหาดไทย กรมประชาสัมพันธ์ สำนักประชาสัมพันธ์เขต จนกระทั่งลงมาถึงสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนแนวทางในการดำเนินงานของสถานีฯ และรูปแบบรายการต่างๆ ของทางสถานีฯ นั้น ทางสถานีฯ จะเป็นผู้กำหนดขึ้นเองโดยให้สอดคล้องนโยบายหลักของทางสถานีฯ และสอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่น คือ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียง เช่น แม่ฮ่องสอน เป็นต้น

และจากการที่จังหวัดเชียงใหม่มีไซจะมีแต่คนไทยพื้นราบอาศัยอยู่เท่านั้น หากแต่ยังประกอบด้วยชาวเขา และชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ที่อาศัยอยู่บนภูเขาสูงในเขตพื้นที่ของจังหวัดและพื้นที่ตามแนวชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านมาไม่น้อยกว่า 150 ปี ซึ่งในปัจจุบันได้นับรวมว่าชาวเขาและชนกลุ่มน้อยเหล่านี้เป็นประชาชนคนไทยคนหนึ่ง มีการให้สัญชาติไทย มีการทำบัตรประจำตัวประชาชนไทย ชาวเขาและชนกลุ่มน้อยเหล่านี้จะแตกต่างจากคนไทยพื้นราบก็แต่เพียง รูปร่างหน้าตา ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี การใช้ชีวิตความเป็นอยู่บางประการเท่านั้น ดังนั้นการจัดรายการต่างๆ ของทางสถานีฯ จึงต้องตอบสนองต่อชาวเขาและชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ด้วย

และจากการศึกษาพบว่า แต่เดิมด้วยภาษาที่แตกต่างกันประกอบกับเหตุผลทางการเมืองบางประการ การที่รายการจะสามารถให้บริการและเข้าถึงประชาชนชาวเขาได้อย่างแท้จริง และให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินรายการที่ไดวางไว้ รายการฯ จึงต้องดำเนินการกระจายเสียงด้วยภาษาของชาวเขาเผ่าต่างๆ แต่ยังไม่มีการกำหนดเจ้าหน้าที่ของสถานีฯ ที่เป็นคนไทยพื้นราบคนใดสามารถสื่อสารด้วยภาษาชาวเขาได้ ดังนั้น ทางสถานีฯ จึงต้องจัดให้มีชาวเขาเข้ามาเป็นผู้ประกาศรายการและอยู่ในฐานะลูกจ้างประจำของทางสถานีฯ มีหน้าที่อ่านข่าวและบทความที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ของสถานีฯ ที่เป็นคนไทย หรือบทความจากหน่วยงานของรัฐตามที่ได้รับมา

ภายหลังจากที่สถานการณ์ทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไป ทางสถานีฯ ได้เปลี่ยนแปลงนโยบายในการดำเนินรายการข่าวเขา เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทาง (Two - way Communication) ในการจัดรายการ คือ สถานีฯ ในฐานะผู้ส่งสารได้มีการยอมรับและฟังความคิดเห็นของชาวเขาผู้ซึ่งเป็นผู้รับสาร และนำความคิดเห็นนั้นมาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของรายการ มีการเปิดโอกาสให้ผู้ประกาศข่าวเขาเข้าร่วมประชุม รวมทั้งสามารถแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมได้ โดยทางสถานีฯ ถือว่าผู้ประกาศข่าวเขาทั้ง 6 ภาษานี้ เป็นตัวแทนของผู้ฟังชาวเขาได้ในส่วนหนึ่ง เพราะโดยพื้นฐานแล้วผู้ประกาศทั้ง 6 ภาษานี้ก็คือชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่มีความรู้ในระดับหนึ่งสามารถพูด อ่าน เขียน ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี บางรายก็มีความรู้ถึงขนาดที่สามารถสอบเข้าเป็นผู้ประกาศซึ่งเป็นข้าราชการในสังกัดของทางสถานีฯ ได้ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้ฟังชาวเขามีปฏิกริยาย้อนกลับ (feedback) มายังรายการด้วย ไม่ว่าจะเป็นจดหมาย โทรศัพท์ การเดินทางมาเยี่ยมชมสถานีฯ และการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสถานีฯ จัดขึ้น

และนอกจากนี้ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการกำหนดรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการข่าวเขาก็คือความต้องการของผู้ฟังชาวเขา ซึ่งทางรายการฯ ได้รับข้อมูลในส่วนนี้จาก จดหมาย โทรศัพท์ และจากการพบปะกับผู้ฟังโดยตรง การกำหนดรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการในลักษณะนี้สอดคล้องกับที่ Singhal และ Rogers (1989) ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการพัฒนา บทบาทของการสื่อสารควรจะเปลี่ยนจากการสื่อสารทางเดียว (One - way Communication) มาเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two - way Communication) คือ รายการฯ ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ฟังด้วย นั่นเอง

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ลักษณะการดำเนินงานของรายการวิทยุชาวเขา ผู้วิจัยยังพบว่า การดำเนินงานของรายการฯ มีความสอดคล้องกับการจัดระดับการเป็นวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นตามที่ จุมพล รอดคำดี (2542) ได้กล่าวไว้ว่า “เป็นการจัดรายการเพื่อบริการประชาชน รายการเป็นของสถานีหรือผู้จัด เช่น การจัดบริการประกาศของหาย งานทำบุญ งานเลี้ยง การนัดพบปะสังสรรค์ ฯลฯ ประชาชนหรือผู้ฟังจะส่งจดหมายเข้ามาบอก ผู้จัดรายการจะเป็นผู้เลือกเนื้อหาและพูดด้วยตนเอง หรือผู้ฟังจะเป็นผู้เสนอเนื้อหาด้วยตนเองผ่านทางสารสนเทศ การสัมภาษณ์ ในรายการ แต่ประชาชนยังไม่มีสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของรายการ หรือเจ้าของสถานี” และยังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทในเขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี” โดย สุรินทร์ แปลงประสพโชค (2534) ที่พบว่า เนื้อหาที่ชาวบ้านต้องการจะสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และจะมีผลให้มีการสื่อสารกลับมาถึงรายการเพิ่มขึ้นตลอดเวลา และงานวิจัยเรื่อง “การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี” โดย อุษา จันทรืประภาศ (2535) ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้ฟังชอบฟังรายการ คือ เนื้อหาสาระของรายการที่ตรงกับความต้องการของผู้ฟัง และเนื่องจากรายการมีการดำเนิน

งานโดยคนท้องถิ่น ทำให้รู้ความต้องการของคนท้องถิ่นด้วยกัน นอกจากนี้ด้วยรูปแบบรายการที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของรายการ และทำให้สนใจติดตามรับฟังอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการศึกษารูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาของรายการ พบว่า รายการฯ ดำเนินรายการด้วยภาษาชาวบ้าน ที่มีรูปแบบการนำเสนอในลักษณะของบทความเป็นหลัก นอกจากนี้ยังพบรูปแบบการนำเสนอรูปแบบอื่นในรายการ เช่น การพูดคุยข่าว การพูดคุยเนื้อหาทั่วไป รายการสารคดี การสนทนา การสัมภาษณ์ การประกาศข้อความ เพลง การเล่านิทาน การโฆษณาสินค้าและบริการ โดยมุ่งเน้นที่เนื้อหาเพื่อความรู้และการนำเสนอข่าวสารในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ข่าวท้องถิ่น ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดราชบุรี” โดย สุดฤทัย เลิศเกษม (2535) ที่พบว่า เนื้อหาของรายการวิทยุเพื่อท้องถิ่นนั้น ควรมุ่งไปที่ข่าวสารความเป็นไปของท้องถิ่น มากกว่าที่จะเป็นข่าวสารทางราชการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “โครงการทดลองการใช้สื่อเพื่อการนิเทศชาวบ้าน จังหวัดน่าน” โดย สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (2527) ที่พบว่า สื่อที่มีประสิทธิภาพทำให้บุคคลมีความรู้เพิ่มขึ้น โดยภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นควรเป็นภาษาที่ผู้รับคั้นเคยหรือเป็นภาษาประจำถิ่นนั้นๆ และควรใช้ความหลากหลายในการนำเสนอ เช่น รายการวิทยุ ควรจัดเป็นช่วงๆ ในรูปแบบของการสัมภาษณ์ สนทนา บทความ และควรคั่นด้วยเพลงพื้นเมืองหรือเพลงของท้องถิ่นเพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ

นอกจากนี้จากการศึกษาถึงความสอดคล้องระหว่างรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาของรายการกับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังชาวเขา พบว่า ผู้ฟังมีการใช้ประโยชน์จากเนื้อหาที่ได้รับจากรายการ และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะ เป็นความรู้ทางด้านเกษตร สุขภาพอนามัย กฎหมาย ฯลฯ นอกจากนี้ผู้ฟังทั้ง 6 ภาษา ได้ยอมรับว่ารูปแบบและเนื้อหาของรายการในปัจจุบัน สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ฟังได้ในระดับหนึ่ง อีกทั้งยังยอมรับประโยชน์ของรายการที่อำนวยความสะดวก โดยการเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ฟังอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร การติดต่อกับสังคมภายนอก และทัศนคติ กับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า พื้นที่ดอยแม่สลอง อ.แม่จัน-อ.แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย” โดย จิราพร ชุนศรี (2541) ที่พบว่า วิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ถูกใช้มากที่สุด และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า โดยมีการใช้ประโยชน์จากความรู้ที่ได้รับจากรายการวิทยุมาใช้ในการทำการเกษตร และด้านสุขภาพอนามัย และด้วยรูปแบบรายการฝากประกาศข้อความของรายการชาวเขา ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรม การสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์ และความน่าเชื่อถือของรายการสถานีวิทยุเพื่อสังคมและชุมชน : ศึกษากรณีสถานีวิทยุชุมชน” โดย พิชญ์ รัตนพล (2540) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังว่าข่าวสารที่ได้รับจากรายการของสถานีวิทยุจะมีประโยชน์และเสริมสร้างความรู้ของตนได้ และคาดหวังว่ารายการจะสามารถช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหา ทำสิ่งของสูญหาย ประกาศต่างๆ และเป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ



กล่าวโดยสรุป คือ รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นรูปแบบหนึ่งของรายการทางสถานีวิทยุท้องถิ่นที่ดำเนินการให้บริการทางการกระจายเสียง โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินรายการฯ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ฟังชาวเขาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียง มีรูปแบบในการนำเสนอรายการและเนื้อหารายการที่ไม่ตายตัว ผู้ประกาศชาวเขาสามารถเลือกใช้รูปแบบในการนำเสนอ และนำเสนอเนื้อหาต่างๆ ได้อย่างอิสระตามสมควร โดยพิจารณาให้มีความเหมาะสมและอยู่ภายในขอบเขตที่ทางสถานีฯ ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้รายการยังได้เปิดโอกาสให้ผู้ฟังชาวเขาได้เข้ามามีส่วนร่วม ด้วยการมีปฏิริยาตอบกลับ (Feedback) กลับมายังรายการโดยผ่านทางจดหมาย การโทรศัพท์เข้ามาร่วมรายการ การมาเยี่ยมชมสถานี และการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสถานีฯ จัดขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าประเด็นที่น่าสนใจ คือ ในประเด็นของความสามารถในการตอบสนองของรายการฯ ต่อความต้องการของผู้ฟังชาวเขา ซึ่งผู้ฟังชาวเขาเห็นว่า รายการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ฟังได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น นั่นหมายความว่า รายการยังไม่สามารถตอบสนองได้ตรงต่อความต้องการของผู้ฟังชาวเขาอย่างเต็มที่ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะอุปสรรคในด้านต่างๆ เช่น กำลังคน งบประมาณในการดำเนินงาน ฯลฯ จึงทำให้การจัดทำรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาดำเนินไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นสิ่งที่ทางสถานีฯ สมควรที่จะปรับปรุงเพื่อให้รายการฯ มีประสิทธิภาพรวมทั้งสามารถตอบสนองได้ตรงต่อความต้องการของผู้ฟังชาวเขาอย่างเต็มที่ ก็คือ ความเอาใจจริงเอาใจในการพัฒนารายการฯ ให้เป็นที่ยอมรับของผู้ฟัง และการพยายามเข้าถึงจิตใจและความต้องการของผู้ฟังชาวเขาให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

และถึงแม้ว่าทางสถานีฯ จะเปิดโอกาสให้ผู้ประกาศชาวเขาเป็นผู้คัดเลือกบทความและเนื้อหาในการนำเสนอเอง ด้วยถือว่าผู้ประกาศชาวเขาเป็นตัวแทนของผู้ฟังชาวเขา ย่อมต้องทราบถึงความต้องการของผู้ฟังซึ่งเป็นชาวเขาเหมือนกันได้ดีที่สุด อาจไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้องนักในความเป็นจริง เพราะสิ่งที่ผู้ฟังชาวเขาต้องการจากรายการฯ อาจมีได้มีแต่เพียงความต้องการในด้านของเวลาออกอากาศที่มากขึ้นเท่านั้น ผู้ฟังชาวเขาอาจจะมีความต้องการอื่นๆ อีกมากมายหลายประการ แต่ด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สภาพสังคม การขาดการศึกษา การขาดความเข้าใจในกระบวนการผลิตรายการวิทยุฯ ฯลฯ ที่มีส่วนทำให้ผู้ฟังชาวเขาไม่รู้ว่าสิ่งใดที่พวกเขาสามารถเรียกร้องจากรายการได้ หรือไม่สามารถบอกได้สิ่งที่พวกเขาต้องการได้รับจากรายการฯ คืออะไร ซึ่งผู้ประกาศชาวเขาเองก็ไม่สามารถที่จะทราบได้จากจดหมายหรือการพูดคุยทางโทรศัพท์ แต่สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ อีกมาก เช่น ความใกล้ชิดและความผูกพันระหว่างผู้ฟังชาวเขากับรายการฯ ยิ่งผู้ฟังชาวเขาที่มีความรู้สึกผูกพันกับรายการฯ หรือมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของรายการมากขึ้นเท่าใด ผู้ฟังย่อมแสดงออกถึงความต้องการของตนมากขึ้นเท่านั้น นั่นย่อมเป็นสิ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพของรายการให้ดียิ่งขึ้น หรือแม้แต่การที่ผู้ฟังชาวเขาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการด้วยตนเอง มีใช้ผ่านตัวแทนคือผู้ประกาศชาวเขา เพราะถึงแม้ว่าผู้ประกาศจะเป็นชาวเขาก็จริง แต่ก็มีวิถีการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพฯลฯ ที่แตกต่าง

จากผู้ฟังชาวเขาในปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะผู้ประกาศจะสามารถเข้าถึงความต้องการของผู้ฟังชาวเขาในขณะนี้ได้อย่างแท้จริง

และที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้รายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขามีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถให้บริการแก่ชนกลุ่มน้อยแต่ละกลุ่มในประเทศได้อย่างทั่วถึง คือ การที่รัฐบาลต้องให้ความสนใจและให้การสนับสนุนอย่างจริงจังในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทางด้านนโยบายในการดำเนินงาน งบประมาณและเจ้าหน้าที่ ฯลฯ

ตัวอย่างประเทศที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการให้บริการด้านวิทยุกระจายเสียงแก่ชนกลุ่มน้อยของประเทศ ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งได้จัดตั้งระบบการกระจายเสียงเพื่อชนกลุ่มน้อย หรือ SBS (Special Broadcasting Service) ขึ้น ซึ่งระบบ SBS นี้ถือได้ว่าเป็นระบบการกระจายเสียงเพื่อชนกลุ่มน้อยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดระบบหนึ่ง

ออสเตรเลียเป็นประกอบด้วยประชากรหลากหลายเชื้อชาติและภาษา ไม่ว่าจะเป็นชนพื้นเมืองเดิม คือ พวกอะบอริจิน (Australian Aborigines) ที่เป็นเจ้าของดินแดนนี้มาก่อนที่ชาวอังกฤษจะเข้ามายึดครอง หรือชนชาติอื่นที่อพยพเข้าไปอยู่ในประเทศในระหว่างและหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เช่น ชาวอเมริกัน ชาวกรีก ชาวอิตาลี และชาวจีน ทำให้สภาพสังคมของออสเตรเลียเกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม และส่งผลมาอย่างลือมวลงชนแขนงต่างๆ ของประเทศ ให้มีความหลากหลายทางด้านเนื้อหา ประกอบกับประชากรเชื้อชาติต่างๆ ที่อาศัยอยู่นั้นมีการกระจายตัวอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ออสเตรเลียจะต้องมีสื่อกระจายเสียงเพื่อประสานความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ในปี ค.ศ. 1978 ออสเตรเลียได้มีการจัดตั้งระบบกระจายเสียงเพื่อชนกลุ่มน้อย หรือ SBS (Special Broadcasting Service) ขึ้น เป็นระบบที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารในการกระจายเสียง ระบบนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากรัฐบาลและได้รับความนิยมจากชนพื้นเมืองกลุ่มต่างๆ รวมทั้งประชาชนทั่วไปเป็นอย่างดี ปัจจุบัน SBS มีผู้ฟังมากกว่า 4 ล้านคนทั่วประเทศ มีการส่งกระจายเสียงถึง 650 ชั่วโมงในแต่ละสัปดาห์ และกระจายเสียงเป็นภาษาต่างๆ มากกว่า 60 ภาษา ระยะเวลาในการออกอากาศของแต่ละภาษานั้นจะขึ้นอยู่กับขนาดและความต้องการของแต่ละชุมชนเป็นสำคัญ โดยการออกอากาศแต่ละภาษานั้นจะประกอบไปด้วยรูปแบบในการนำเสนอและเนื้อหาที่หลากหลาย เช่น ข่าว เรื่องเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน กีฬา ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์แก่ชุมชน การแสดงความคิดเห็นหรือทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพลง ฯลฯ และโดยที่ SBS มีรายได้จากงบประมาณของรัฐรวมกับการสนับสนุนจากองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร ทำให้ SBS ไม่มีการโฆษณาสินค้าและบริการเพื่อการพาณิชย์ และที่สำคัญคือ SBS ปลอดจากการกีดกันของรัฐบาลแม้จะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางก็ตาม



ในปัจจุบันโครงสร้างกรรมสิทธิ์ของสื่อกระจายเสียงในออสเตรเลียเป็นระบบคู่ (Dual System) มากกว่าที่จะเป็นระบบของรัฐล้วนๆ หรือระบบเสรีของเอกชนแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งสองระบบดำเนินงานภายใต้กฎหมายที่ออกโดยรัฐ ซึ่งได้กำหนดข้อผูกพันที่แต่ละระบบต้องดำเนินบทบาทของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ซึ่งนอกจาก SBS แล้ว ออสเตรเลียยังมี “สถานีวิทยุชุมชน” ที่ดำเนินงานโดยบริษัทเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร ซึ่งจะได้รับเงินอุดหนุนการดำเนินงานจากรัฐ จากผู้ฟังที่เป็นสมาชิก และจากการโฆษณาบ้างเล็กน้อย

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นจะเห็นได้ว่า ประเทศออสเตรเลียถือเป็นแบบอย่างที่ดีของการจัดการกระจายเสียงเพื่อให้บริการแก่ชนกลุ่มน้อยในประเทศ และสมควรที่จะมีการศึกษาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านการกระจายเสียงเพื่อชนกลุ่มน้อยอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้รัฐบาลควรให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง ด้วยการกำหนดนโยบายทางด้านสิทธิในการสื่อสารของชนกลุ่มน้อยอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งควรมีการออกกฎหมายเพื่อรองรับเกี่ยวกับสิทธิการสื่อสารของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยด้วย

### ข้อเสนอแนะ

ภายหลังจากที่ทำการศึกษารายการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาชาวเขา ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ แล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. รายการฯ ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาให้มีความทันสมัย มีการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และเรื่องราวเกี่ยวกับโลกภายนอก เช่น นำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจของประเทศต่างๆ วิวัฒนาการทางเทคโนโลยีต่างๆ ให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ของผู้ฟังให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน และเพื่อให้ผู้ฟังมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น
2. เพื่อเพิ่มความสมดุลทางด้านเนื้อหา รายการฯ ควรจัดให้มีเนื้อหาต่างๆ ให้ครอบคลุมและทันสมัยมากขึ้น เช่น มีการให้การศึกษ การเรียนการสอนภาษาไทย ภาษาเผ่าดั้งเดิม หรืออาจจัดให้มีการสอนภาษาอังกฤษง่าย ๆ วันละคำ เพื่อที่ผู้ฟังจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการติดต่อค้าขายกับลูกค้าที่เป็นชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในหมู่บ้านได้ หรือแม้แต่เนื้อหาเพื่อความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ เช่น ละคร เป็นต้น
3. ทางผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขา ควรหาแนวทางในการกระตุ้น และส่งเสริมให้ผู้ฟังชาวเขาที่มีความกระตือรือร้นต่อการมีส่วนร่วมในรายการให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อที่ว่าผู้ฟังจะได้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของรายการ และเมื่อผู้ฟังรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของรายการแล้ว ผู้ฟังจะได้มีการติดตามรับฟังอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลดีต่อการจัดรายการเป็นอย่างดี

4. ควรพิจารณาเพิ่มเวลาการออกอากาศของรายการในแต่ละภาษาให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และหากเป็นไปได้ควรมีการพิจารณาจัดสรรคลื่นให้ภาษาของเขาแต่ละภาษา เพื่อที่แต่ละภาษาจะได้มีเวลาในการกระจายเสียงมากขึ้น ทำให้สามารถนำเสนอรูปแบบและเนื้อหารายการต่างๆ ได้มากขึ้น โดยในระยะแรกอาจเริ่มจากการจัดสรรคลื่น 2-3 คลื่น สำหรับการกระจายเสียงทั้ง 6 ภาษา โดยแบ่งกันออกอากาศอาจจะภาษาละครึ่งวันก่อน และถ้ารายการมีผลตอบรับจากผู้ฟังเป็นอย่างดี ได้รับความนิยมและมีผู้ฟังติดตามเพิ่มขึ้นมาก ก็อาจจัดสรรให้แต่ละภาษามีคลื่นเป็นของตนเองเพื่อที่จะได้สามารถออกอากาศได้ทั้งวัน
5. ควรจัดให้มีการอบรมบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศรายการชาวเขาให้มีความรู้ความชำนาญ มีความคิดที่เปิดกว้าง และส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินรายการ
6. และเพื่อให้รายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาสามารถทำหน้าที่เป็นช่องทางในการสื่อสารของผู้ฟังชาวเขา ที่ให้โอกาสชาวเขาได้มีสิทธิในการรับรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ การนำเสนอรายการฯ ควรนำเสนอในลักษณะของแนวนอน (Horizontal) ที่นอกจากจะให้ผู้ฟังชาวเขาได้รับรู้ในเรื่องต่างๆ ไปแล้ว ยังต้องนำเสนอในสิ่งที่เป็นภูมิปัญญา หรือเป็นแก่นแท้ของชาวเขา ไม่ว่าจะเผ่าพันธุ์เดียวกันหรือต่างเผ่าพันธุ์ ให้ผู้ฟังชาวเขาด้วยกันเองได้รับรู้โดยทั่วถึงกันด้วย
7. นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนทางด้านสิทธิในการสื่อสารของชนกลุ่มน้อยในประเทศอย่างแท้จริง ทางสถานีฯ ควรพิจารณาและเปิดโอกาสให้มีตัวแทนที่มาจากผู้ฟังชาวเขาโดยตรง โดยอาจจะจัดตั้งเป็นคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนจากชาวเขาเผ่าต่างๆ เข้าร่วมในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของรายการด้วย ซึ่งจะถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนให้เกิดสิทธิในการใช้สื่อของชนกลุ่มน้อยอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## รายการอ้างอิง

### ภาษาไทย

- กฤตยา อาชวนิจกุล และพรสุข เกิดสว่าง. สถานะของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย. สถาบันวิจัยประชากร, มหาวิทยาลัยมหิดล. 2534.
- กongsong เคาระห์ชาวเขา. ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย. กรมประชาสงเคราะห์, 2540
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. ระบบการสื่อสารเพื่อชุมชน. โครงการวิจัยเพื่อประมวลองค์ความรู้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย, 2542
- เกศินี จุฑาวิจิตร. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เพชรเกษมการพิมพ์, 2540
- เกศินี ศรีสมบัติ. ผู้ประกาศภาษาเย้า. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2543
- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. ชาวเขา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2518
- จินตนา รัตน์วิชัยกุล. ผู้ประกาศภาษาอีก้อ. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2543
- จิราพร ชุนศรี. พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร การติดต่อกับสังคมภายนอก และทัศนคติ กับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า พื้นที่ดอยแม่สลอง อ.แม่จัน - อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2541
- จุมพล รอดคำดี. วิทยุชุมชน การปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม : วิทยุชุมชน เพื่อประชาชน โดยประชาชน ของประชาชน. 2542
- เซ็ง เลาว่าง. ผู้ประกาศภาษาม้ง. สัมภาษณ์, วันที่ 3 พฤศจิกายน 2543
- ญารณี เรืองยศ. การสำรวจผลการรับฟังรายการวิทยุภาคภาษาชาวเขาเพื่อพัฒนารายการ. กรมประชาสัมพันธ์. 2542
- ญารณี เรืองยศ. ผู้จัดรายการระดับ 8 สังกัดสำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์. สัมภาษณ์, วันที่ 2 พฤศจิกายน 2543
- นิพนธ์ แซ่จ้าว. ผู้ประกาศภาษาม้ง. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2543
- บุญเลิศ ศฤกษิต. เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อสารเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 15. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2530
- พัชนี เสงี่ยมฉาย เมตตา วิวัฒนานุกูล และดิเรกพันธ์ อนวัชศิริวงศ์. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง จำกัด. 2538
- พิชญา รัตน์พล. พฤติกรรม การสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์ และความน่าเชื่อถือของรายการวิทยุเพื่อสังคมและชุมชน ศึกษากรณีวิทยุชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2540

- ไพโรจน์ บุญผูก และคณะ. ชาวเขาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิตยา. 2521
- ภุขงค์ น้อยสง่า. การใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ของคนงานในไร่อ้อยที่หมู่บ้านหนองประเสริฐ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2539
- มานะ กาญจนปกรณ์. ผู้ประกาศภาษากะเหรี่ยง. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2543
- ยาใหม่ สีมี่. ผู้ประกาศภาษาลีซอ. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2543
- ยุบล เบญจรงค์กิจ. การวิเคราะห์ผู้รับสาร. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2534
- แย่ง แซ่หย้า. ผู้ประกาศภาษาม้ง. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2543
- वलันต์ จิตอาษาไวย. ผู้ประกาศภาษาเย้า. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2543
- วิภา อุดมฉันทน์. เอกสารประกอบการสอนวิชา การสื่อสารมวลชนเปรียบเทียบ. 2543
- วีรพงษ์ พลนิกรกิจ. ปัจจัยเชิงโครงสร้างของสถานีวิทยุท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่กำหนดรูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542
- วีรวรรณ รัตนวรรณ. ผู้ประกาศภาษากะเหรี่ยง. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2543
- ศิริชัย ศิริกาเย และกาญจนา แก้วเทพ. ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2527
- ศิริพร เอกรัตน์. ผู้ประกาศภาษามูเซอ. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2543
- สมศรี เยคเปาะ. ผู้ประกาศภาษาก้อ. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2543
- สละ เล้าอ้อ. ผู้ประกาศภาษามูเซอ. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2543
- สำนักงานปราบปรามยาเสพติด. โครงการทดลองการใช้สื่อเพื่อการนิเทศชาวเขา จังหวัดน่าน. 2527
- สุดฤทัย เลิศเกษม. การวิเคราะห์ข่าวท้องถิ่น ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2535
- สุรินทร์ แปลงประสพโชค. การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทในเขตชานเมือง จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2534
- เสถียร เขยประดับ. การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศไทยด้วยพัฒนา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2531
- อนันต์ สิวลี. ผู้ประกาศภาษาลีซอ. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2543
- อุษา จันท์ประภาศ. การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2535

**ภาษาอังกฤษ**

Katz, E.,J.G. Blumler and M. Gurevitch. Utilization of Mass Communication by the individual. In Blumler and Katz. 1974

Lerner, D., The Passing of Traditional Society : Modernizing the Middle East. New York: The Free Press. 1958

McQuail, D., Mass Communication Theory : Edition 4. Sage Publications. 1994

Singhal, A. and Rogers, E.M., India's Information Revolution, Newdelhi. Sage Publications. 1989



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย





ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

เรื่อง ข้าวซ้อมมืออาหารโภชนาการสูง

ออกอากาศ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่

เรียบเรียงโดย ญารณี เรืองยศ

อาหารหลักของคนไทย นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ก็คือ ข้าว ไม่ว่าจะเป็นข้าวเหนียว หรือข้าวสารจ้าว นอกจากจะถือว่าข้าวเป็นอาหารหลักประจำวันของคนไทยแล้ว ข้าวยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่ประเทศไทยส่งออกเป็นอันดับหนึ่งอีกด้วย

ประเทศไทยมีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ข้าวมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์ท่านเป็นผู้ทรงสถาปนากระทรวงเกษตรพาณิชย์การขึ้น เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2453 จนกระทั่งปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ในปีพุทธศักราช 2504 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมการข้าว (เดิม) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นำพันธุ์ข้าวต่าง ๆ มาปลูกทดลองในบริเวณสวนจิตรลดา โดยในปีแรกพระองค์ท่านทรงขับรถไถนาด้วยพระองค์เอง ไม่เพียงเท่านั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงวางรากฐานการพัฒนาและการผลิตข้าวอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2541 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเพื่อทรงเกี่ยวข้าวในแปลงนาโครงการพัฒนาส่วนพระองค์ที่ ด.บางแตน อ.บางสร้าง จ.ปราจีนบุรี โดยพระองค์ทรงมีพระประสงค์อยากให้เห็นแปลงนี้เป็นอนาคตพันธุ์ข้าว เกษตรกรแห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งเกษตรกรสามารถนำเมล็ดพันธุ์ไปปลูกได้ ถ้าเมื่อใดที่เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรออกผลก็ให้นำเมล็ดพันธุ์นั้นมาคืน

สำหรับโครงการพัฒนาส่วนพระองค์นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีที่ดินส่วนพระองค์จำนวน 384 ไร่ และทรงมีพระราชดำริให้พัฒนาพื้นที่ตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เกษตรกรให้นำไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้พออยู่พอกิน และเหลือจำหน่าย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำรัสว่า "ข้าวซ้อมมือ หรือข้าวกล้อง มีประโยชน์ทำให้ร่างกายแข็งแรง ข้าวขาวเม็ดสวย แต่เขาเอาของดีออกไปหมดแล้ว หากมองว่ากินข้าวกล้องแล้วเป็นคนจน เราก็เป็นคนจน" พระราชดำรินี้พระองค์ท่านต้องการให้ชาวไทยหันมาบริโภคข้าวซ้อมมือแทนข้าวขาวที่เรารับประทานกันอยู่ทุกวันนี้

ข้าวซ้อมมือหรือข้าวกล้องมีประโยชน์มากมายมีทั้งวิตามิน คาร์โบไฮเดรตและโปรตีนมากกว่าข้าวขาว ทั้งยังป้องกันโรคต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเราควรหันมาบริโภคข้าวซ้อมมือ เพราะนอกจากจะมีประโยชน์ต่อร่างกายแล้วยังถือว่าเป็นการสนองพระราชดำริของพระองค์ท่านอีกด้วย

**บทความ ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในระบอบประชาธิปไตย**

**เรื่อง. ความหมายและความเป็นมาของรัฐธรรมนูญไทย**

**ออกอากาศ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่**

**เรียบเรียงโดย ญารณี เรืองยศ**

บางท่านอาจจะยังไม่ค่อยทราบความหมายของคำว่ารัฐธรรมนูญคืออะไร โดยเฉพาะชาวไทยภูเขาหรือชาวไทยพื้นราบที่อยู่รอบนอก ซึ่งด้วยโอกาสทางการศึกษาไม่ค่อยมีเวลารับฟังรายการวิทยุ ดูโทรทัศน์ หรืออ่านหนังสือพิมพ์ ความจริงแล้วในประเทศไทยเรามีกฎหมายหลายฉบับ แต่กฎหมายหลายฉบับต่าง ๆ จะอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น กฎหมายปกครองท้องถิ่น กฎหมายการเลือกตั้ง ฯลฯ ดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายแม่บทของกฎหมายทั้งปวง นั่นคือกฎหมายอื่น ๆ จะยึดรัฐธรรมนูญเป็นแม่บท หรือการออกกฎหมายต่าง ๆ ต้องยึดรัฐธรรมนูญเป็นแนวทาง และจะขัดต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ หากว่ามีกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ก็ถือว่ากฎหมายนั้นเป็นโมฆะไป

สำหรับความเป็นมาของรัฐธรรมนูญของประเทศไทยนั้น นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ ในปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกในปี 2475 จนถึงปัจจุบันเรามีรัฐธรรมนูญ 16 ฉบับแล้ว กล่าวได้ว่ายุคใดใครมีอำนาจก็ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเก่าทิ้งไป แล้วร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ ซึ่งบางกลุ่มอาจจะไม่ได้ทำด้วยใจเป็นธรรมเพื่อประเทศชาติ อาจทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและกลุ่มตลอดมา

ต่อมาเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปหลังเหตุการณ์ขัดแย้งทางความคิดของคนไทยด้วยกัน เดือนพฤษภาคม 2538 ผ่านไป กลุ่มแกนนำองค์กรประชาธิปไตยได้สังเกตเห็นว่า เพื่อให้ได้มาซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่ดีกว่าเดิม จำต้องมีการทบทวนโครงสร้างระบบการปกครองเสียใหม่ จึงได้เคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐสภาปฏิรูปการเมือง โดยการจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ ซึ่งรัฐสภาในขณะนั้นได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย" ทำหน้าที่ศึกษาแนวทางในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญต่อไป โดยคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยได้นำเสนอรายงานการปฏิรูปการเมืองต่อรัฐสภาและประชาชนทั่วไป ในเดือนเมษายน 2538 และ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้มีนโยบายสนับสนุนการปฏิรูปการเมือง ด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 15 มาตรา 211 ตามข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยโดยการแต่งตั้ง "คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง" ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ศึกษาและนำเสนอแนวทางต่อรัฐบาลขณะนั้น และในการร่วมประชุมของรัฐบาลครั้งที่ 2 ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้มีการจัดตั้งองค์กรในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเรียกว่า "สภาร่างรัฐธรรมนูญ" ประกอบด้วย การเลือกตั้งจากแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 คน และจากผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาต่าง ๆ จำนวน 23 คน รวมทั้งหมด 99 คน โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการ

จัดทำ "ร่างรัฐธรรมนูญ" ขึ้น ให้เสร็จภายใน 240 วัน สภาร่างรัฐธรรมนูญจึงได้ระดมความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ และจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนขึ้นแล้วนำกลับมาให้ประชาชนตรวจสอบด้วยการจัดทำประชามติ หลังจากนั้นจึงนำเสนอต่อรัฐสภาในวันที่ 4-5 กันยายน 2540 และรัฐสภามีมติรับรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ในวันที่ 27 กันยายน 2540 โดยได้นำเสนอทูลเกล้าฯ ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เพื่อลงพระปรมาภิไธย ในวันที่ 11 ตุลาคม 2540 หลังจากนั้นจึงประกาศใช้เป็นกฎหมายของประเทศ นั่นคือปัจจุบันนี้เรามีรัฐธรรมนูญฉบับที่สมบูรณ์แล้ว แต่ต้องมีการจัดทำกฎหมายลูกต่อไปอีก

ก็นับได้ว่าชาวไทยของเรามีกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนฉบับแรก และเมื่อจัดทำกฎหมายลูกเสร็จเรียบร้อยแล้ว กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนก็จะสมบูรณ์ที่สุด



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



บทความรู้ทั่วไปในรายการภาคภาษาไทย

เรื่อง วันเอดส์โลก จากหนังสือพิมพ์ มติชน

ออกอากาศ ณ. สวท. เชียงใหม่ เรียบเรียงโดย นาย อนันต์ สวัสดิ์

วันที่ .....

สวัสดิ์ท่านผู้ฟังรายการ ครับ/คะ

วันนี้ได้มาพบกับอีกครั้งหนึ่งในรายการเรื่องเอดส์ ๆ ท่านผู้ฟัง ครับ/คะ เอดส์นั้น นับว่าเป็นโรคที่ร้ายแรงที่สุดอีกโรคหนึ่งและแพร่กระจายไปทั่วโลก จนทำให้ผู้คนทั้งโลกตกใจกลัวกันมาก รักษาไม่ได้ ยาก็ไม่มี จึงเป็นสาเหตุให้คนเราหาทางออกด้วยวิธีต่างๆ นานา และช่วงเวลาในขณะนี้วิธีที่ทำให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์นั้น ก็คือ การร่วมวงรณรงค์ต่อต้านและป้องกันหรือโรคเอดส์เท่านั้น

เมื่อวันที่ 1 ธ.ค. 2541 เป็นวันเอดส์โลก ทางสำนักข่าวต่างประเทศเอพีและเอเอฟพีรายงานว่าประชาชนทั่วโลก อาทิ ญี่ปุ่นฮ่องกง จีน ฟิลิปปินส์ ฯลฯ ร่วมกันรณรงค์ต่อต้านโรคเอดส์ด้วย การแจกถุงยางอนามัยและให้ความรู้เรื่องเอดส์อย่างถูกต้องแก่ประชาชน

ส่วนที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและคิดเชื่อเอชไอวีเพิ่มมากขึ้นจากเดิม 4 เท่าตัว คือประเทศจีน จากการรายงานข่าวจากปักกิ่ง แจ้งว่าทางรัฐบาลจัดทำแผนระยะยาว 12 ปี เพื่อลดการแพร่เชื้อเอดส์ จากสถิติตัวเลขอย่างเป็นทางการในปัจจุบันชาวจีนติดเชื้อเอชไอวี ราว 11,170 คน แต่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคาดว่าไม่ต่ำกว่า 3 แสนคน และสำนักข่าวซินหัวเปิดเผยว่าในปี 2542 ชาวจีนจะมีผู้ติดเชื้อเอดส์ไม่ต่ำกว่า 1.2 ล้านคน จึงเป็นสาเหตุทำให้รัฐบาล ให้ความสำคัญมาตรการรณรงค์ให้ความรู้และการศึกษาเรื่องโรคเอดส์แก่ประชาชนและวางแผนจัดตั้งร้านขายถุงยางอนามัยทั่วประเทศ

อีกเรื่องหนึ่งในวันที่ 1 ธ.ค. ของทุกปีซึ่งตรงกับวันเอดส์นั้น มีช่างตีคัมภีร์และสาวคอลลีเรียล (สาวโทร.) ชาวเมืองไกล ประเทศแคนาดา ผู้มีจิตใจดวงซึ้งพร้อมใจกันรณรงค์หาเงินสมทบทุนมูลนิธิต่อสู้โรคเอดส์ โดยรวมตัวกันแบ่งสายออกทัวร์ตีคัมภีร์ให้ลูกค้าในเมืองต่างๆ ทั่วประเทศ โดยเงินทั้งหมดหักค่าใช้จ่ายแล้ว ที่เหลือทั้งหมดจะนำไปมอบให้กับมูลนิธิต่อสู้โรคเอดส์

ในส่วนสาวคอลลีเรียลนั้นไม่รู้ว่าจะใช้วิธีไหนในการรณรงค์หาเงินสมทบทุนมูลนิธิดังกล่าว แต่วิธีไหนก็แล้วแต่ หากเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรม ใจอยากทำเพื่อมนุษยจริงๆ ก็พอ (๙๖)

สวัสดิ์ ครับ / คะ



## บทความในรายการเอกสาร

เรื่อง           ทำไมจึงเรียกว่าเอดส์     เรียบเรียงโดย     นายอนันต์ สีวลี  
ออกอากาศ     ออกอากาศรายการชาวเขา   ภาษาลีซอ   วันที่.....

---

สวัสดีครับ ท่านผู้ฟัง

คำว่า “เอดส์” เป็นคำศัพท์ภาษาอังกฤษ AIDS มาจากคำเต็มว่า Acquired Immune Deficiency Syndrome โดยคำว่า Acquire หมายถึง โรคที่เกิดขึ้นภายหลังไม่ได้เป็นมาแต่กำเนิด Immune หมายถึง ระบบภูมิคุ้มกัน หรือ ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย Deficiency หมายถึง ความบกพร่อง การขาดไป หรือ เสื่อมไป Syndrome หมายถึง กลุ่มอาการหรือโรคที่มีอาการหลายๆ อย่าง แปลรวมได้ว่า เอดส์ เป็นโรคที่เกิดจากภูมิคุ้มกันบกพร่องที่เกิดขึ้นภายหลัง

ท่านผู้ฟังครับ ในเมื่อเรารู้แล้วว่า ทำไมจึงเรียกว่าเอดส์ตามคำศัพท์ภาษาอังกฤษแล้ว ทีนี้ขาดแต่ว่า โรคเอดส์คืออะไร โรคเอดส์ เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า ไวรัสเอดส์ หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า HIV Virus ซึ่งย่อมาจาก ฮิวแมน อิมมูโนดิฟิเซียนซ์ ไวรัส เมื่อไวรัสเอดส์เข้าสู่ร่างกายและจะเข้าไปอยู่ในเซลล์ของร่างกาย จะมีการฝังตัวระยะหนึ่งซึ่งอาจนานเป็นปี หรือมากกว่า 10 ปี โดยไม่มีอาการผิดปกติใดๆ ต่อมาไวรัสจะแบ่งตัวและเพิ่มจำนวนมากขึ้น แพร่กระจายไปทั่วร่างกายจนสามารถทำลายภูมิคุ้มกันของร่างกายให้เสื่อมหรือเสียไปเรื่อยๆ ผู้ป่วยโรคเอดส์ จึงมักมีการติดเชื้อโรคต่างๆ ได้ง่าย ในที่สุดร่างกายก็ไม่สามารถทนทานได้ก็จะเสียชีวิต

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 3

บทความเรื่อง มอร์ฟิน

เรียบเรียงโดย จินกนา รัตนวิชัยกุล

ออกอากาศ ณ เดือน... เชียงใหม่

มอร์ฟิน เป็นอนุพันธ์ที่สำคัญของฝิ่นมีความร้ายแรงกว่าฝิ่น 8-10 เท่า มอร์ฟินไม่มีกลิ่น เป็นผง และเป็นก้อน หรือละลายบรรจุหลอดสำหรับฉีดเข้าสูร่างกาย ผู้เสพส่วนใหญ่จะฉีดเข้าเส้นเลือด เป็นส่วนมาก มอร์ฟินมีฤทธิ์กดประสาทส่วนกลาง ลดความรู้สึกเจ็บปวด ทำให้รู้สึกง่วงหลับไป อาการข้างเคียงอื่น ๆ คือ อาจทำให้นักดื่มเหียน อาเจียน หงุดหงิด เกิดอาการคันหน้า ตาแดง เพราะโลหิตจืด ม่านตาดำ มดกซึม และหายใจลำบาก ผู้ที่เสพยามอร์ฟินและมีอาการติดยาจะมีอาการเคลิ้ม ซึม ง่วงเหงา ซบเซาไม่สนใจต่อสิ่งแวดลอม หากขาดยาผู้ติดยาจะมีนิสัยระราน ความรู้สึกสับสนวุ่นวาย ไม่สบายใจ หนาวระแวง ร่างกายซบเซา หากเสพยาานาน ๆ จะติดยาทั้งร่างกายและจิตใจมาก ๆ แล้ว จะเกิดความเคยชินและต้องเพิ่มยา เสพยาคิดจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่

รายการ "ผู้หญิง"

ออกอากาศ ประจำวัน

เรื่อง "ไวรัสตับอักเสบ ซี"

ศิริพร เอกรัตน์

สวัสดีค่ะ/ครับท่านผู้ฟัง ท่านทราบหรือไม่ว่าในแต่ละปีมีการสำรวจพบว่ามีผู้ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีจำนวนมากขึ้นทุกที หลายท่านคงจะไม่ทราบว่าเชื้อไวรัสชนิดนี้มีถึงความสามารถถึงขั้นอาจทำให้เสียชีวิตได้เช่นเดียวกับเชื้อ HIV หรือเชื้อเอดส์นั่นเอง โดยสามารถที่จะติดต่อได้จากการมีเพศสัมพันธ์ แม้กระทั่งการทำเล็บหรือการใช้แปรงสีฟันร่วมกัน ซึ่งอาจฟังดูเหมือนกับว่าไม่มีพิษมีภัยอะไรนัก ดังนั้นวันนี้เรา มาทำความรู้จักกับเชื้อไวรัสชนิดนี้กันดีกว่า เพื่อที่เราจะได้รู้ถึงวิธีการป้องกันตัวเองจากการติดเชื้อไวรัสชนิดนี้กันเถอะค่ะ/ครับ

ในปัจจุบันมีผู้ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี ทั้งหญิงและชายประมาณ 4,000,000 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าผู้ติดเชื้อเอดส์ ถึง 4 เท่า สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากการติดต่อ และแพร่เชื้อซึ่งโรคนี้เป็นไปได้หลายทาง โดยเชื้อไวรัสสามารถที่จะแพร่เชื้อผ่านทางเลือดเช่นเดียวกับเชื้อเอดส์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เข็มร่วมกันหรือการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกัน แต่ข้อที่แตกต่างจากเชื้อเอดส์ก็คือไวรัสตับอักเสบบีจะไม่ตายทันทีเมื่อโดนอากาศ แต่มันสามารถที่จะมีชีวิตอยู่ได้นานถึง 4 ชั่วโมงหรืออาจเป็นสัปดาห์ในหลอดที่แห้งแล้ว ซึ่งก็หมายความว่า เป็นไปได้ที่คุณสามารถที่จะ ได้รับเชื้อไวรัสชนิดนี้จากแปรงสีฟัน ใบมีดโกน หรือแม้แต่การสักผิวหนัง การเจาะหูหรือการทำเล็บในร้านที่ไม่สะอาด ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญเชื่อว่าทุกคนที่ได้รับเชื้อเอดส์สุดท้ายก็ต้องเสียชีวิต แต่ ไวรัสตับอักเสบบีจะคร่าชีวิตผู้ที่ติดเชื้อเพียงแค่ประมาณ 1 ใน 10 รายเท่านั้น หรือประมาณหนึ่งหมื่นคนต่อปี

เชื้อไวรัสตับอักเสบบีตัวนี้จะอยู่ในร่างกายไปจนตลอดชีวิต โดยอาจทำให้มีเนื้อเยื่อของตับเสียหาย ซึ่งเราเรียกว่า "เซอโรสิส" หรือโรคตับแข็งหรืออาจทำให้เกิดมะเร็งที่ตับภายในเวลา 20 ปีหลังจากการติดเชื้อได้ คนใช้ส่วนใหญ่จะติดเชื้อในระหว่างอายุ 20-30 ปี และจะไม่รู้จนกระทั่งอายุ 40-50 หรือ 50-60 ปี วิธีป้องกันตัวเองให้ปลอดภัยจากไวรัสตับอักเสบบี คือ ควรป้องกันในขณะมีเพศสัมพันธ์ หลีกเลี่ยงการฉีด ยาเสพติดเข้าเส้นเลือด และการสูดดมยาเสพติดเข้าไปทางลมหายใจ นอกจากนี้ยังควรระวังไม่ให้ใบมีดโกน แปรงสีฟัน ตะไบขัดเล็บ และกรรไกรคัตเล็บร่วมกับผู้อื่น การทำเล็บหรือเจาะตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น เจาะหู หรือสักตัวก็ต้องแน่ใจว่าร้านที่ใช้บริการ ได้ทำการฆ่าเชื้อด้วยเครื่องมือเครื่องใช้โดยวิธี "ออโต้คลอซ" ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นคาบอที่ สามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรียและไวรัสได้โดยใช้ความร้อนสูงมาก เพียงน็อกสอลหรือน้ำยาฆ่าเชื้อสีน้ำเงินที่ใช้ ๆ กันอยู่นั้นไม่สามารถที่จะฆ่าเชื้อไวรัสได้ นอกจากนี้ยังควรจะต้องตรวจดูอีกด้วยว่า ร้านเหล่านั้นใช้หมึกขวดใหม่สักถูกกับทุกคนหรือไม่

หวังว่าเรื่องราวที่นำมาฝากนี้จะมีประโยชน์ต่อท่านผู้ฟัง ในการป้องกันตัวเองให้ห่างจากเชื้อไวรัสตัวร้ายนี้ได้ล่ะค่ะ สวัสดี

## สถานวิทยาระบายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่

### รายการ "ผู้หญิง"

ออกอากาศ ประจำวัน

เรื่อง "บ้านไม่รู้โรย"

ศิริพร เกียรติพันธ์

สวัสดิ์ก็จะทำนผู้ฟัง วิทยุหรรษาประจำเดือน มิได้เป็นช่วงสุดท้ายของชีวิตหลังที่เสริว่าวันใหญ่เข้าใจ แต่กลับเป็นวัยที่ท่านได้ผ่านร้อนและผ่านหนาวมาแล้วมากมาย...เป็นวัยที่ท่านได้สั่งสมความผิลาหวัง หรือเก็บเมษาหรือของชีวิตมาตลอด 40-50 ปี มีคำกล่าวของผู้หลักผู้ใหญ่ที่กล่าวถึงวิทยุหรรษาประจำเดือนนี้ว่า " เป็นวันที่ " เมื่อกล่าวถึงจะไป ลมกำลังจะมา " จะมีอะไรที่ข้างมันซึ่งทำคุณนี้ทำให้สตรีหลายคนเข้าใจผิดและยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอย่างขมขื่น เป็นต้นว่า

- ผิวหนังที่เหี่ยวขุ่นและแห้งลง
- จิตใจอารมณ์ที่เคยได้ยามแต่ถึงได้ง่าย
- ความรู้ลึกทามพที่ลดลงได้
- บางคนโรคเรื้อรังอาจถึงขั้นกำเริบหนักได้
- หรือบางคนก็อาจเป็นโรคหัวใจหรือเป็นโรคความดันโลหิตสูง

ทั้งนี้เป็ผลเนื่องมาจากกาที่ร่างกายขาดฮอร์โมนเอสโตรเจน ที่สร้างจากรังไข่ทั้ง 2 ซี่งนี้เองจากการลาภหมายของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพบว่าอายุขัยเฉลี่ยของผู้หญิงจะมากขึ้นจาก 68.75 ปี ในระหว่างปี พ.ศ. 2533-2538 ไปเป็นอายุเฉลี่ย 71.75 ปี ในระหว่างปี พ.ศ. 2543- 2548 ซึ่งหมายความว่าผู้หญิงไทยจะมีอายุยืนขึ้นกว่าเดิม และใช้ชีวิตอยู่ในช่วงหรรษาประจำเดือนถึงเกือบหนึ่งในสามของชั่วชีวิตของตน แล้วทำไมท่านหรือญาติของท่านจึงต้องทนทุกข์ทรมานกับอาการของการหรรษาประจำเดือน และเสี่ยงต่อการที่จะมีโรคเรื้อรัง หรือเป็นโรคหัวใจหรือความดันโลหิตสูงเป็นเวลานานนับสิบปีกันแล้ว

ในปัจจุบัน ท่านหรือญาติของท่านสามารถที่จะใช้ชีวิตในช่วงวิทยุหรรษาประจำเดือนอย่างเ็นสุขได้ ด้วยการดูแลสุขภาพอย่างถูกวิธี ด้วยการบำบัดหรือป้องกันอาการด้วยยาฮอร์โมนทดแทน แต่มิได้หมายความว่าสตรีทุกคนจำเป็นต้องรับฮอร์โมนทดแทนดังกล่าว ท่านที่สนใจอยากทราบรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของท่านในวิทยุหรรษาประจำเดือน ก็ควรที่จะได้รับการตรวจและให้คำปรึกษาโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้เพื่อการดูแลสุขภาพของท่านในวัยดังกล่าวให้สมบูรณ์ วิจิตอารมณ์ที่แจ่มใส เหวือนดังดอกไม้ที่ผ่านภานมาแล้ว ยังไม่รู้จักโรยรา.....



รายการเกษตรภาวภาษาชาวเขา เรื่อง ระวังการระบาดของโรคไหม้ของข้าว  
ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ. เชียงใหม่  
วันที่

ตัวสัดพื้นอง เกษตรกรที่รัก

พบกับพื้นอง เกษตรกรอีกเช่นเคย หลังจากพื้นอง เกษตรกรบักคำช้วนานปีเรียบร้อยแล้ว  
หลังจากนั้นพื้นอง เกษตรกรก็คงคอยดูแลเอาใจใส่กันเป็นอย่างดี แคว่อย่างไรก็ตามมีจัดการรายการเกษตร  
ก็ยังมีความเป็นห่วงที่พื้นอง เกษตรกรอยู่ โรคเฉพาะโรคข้าวซึ่งมักจะระบาดในระยะนี้อยู่โรคหนึ่งคือ โรค  
ไหม้ของข้าว

พื้นอง เกษตรกรที่รัก สภาพอากาศในระยะนี้มีความชื้นค่อนข้างสูง เนื่องจากมีฝนตกตลอด  
เวลา ทำให้โรคไหม้ของข้าวมีโอกาสเกิดการระบาดได้ ซึ่งโรคไหม้เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อรา สามารถ  
ทำลายต้นข้าวได้ทุกระยะตั้งแต่ระยะกล้าจนถึงระยะเก็บเกี่ยว โดยจะเกิดและแพร่ระบาดได้รุนแรง ถ้า  
อากาศมีความชื้นสูงต้นข้าวมีความหนาแน่นและข้าวมีการไ้ปุ๋ยไนโตรเจนสูง จึงขอ เตือนมาຍຸ່ງพื้นอง เกษ  
กรให้หมั่นตรวจดูต้นข้าวในไร่นาอย่างสม่ำเสมอ และสังเกตอาการของโรคไหม้ ดังนี้

อาการในระยะกล้า ที่ใบจะมีแผลเป็นจุดสีน้ำตาล ลักษณะคล้ายรูปคามีสีเทาอยู่ตรงกลาง  
แผล กว้างประมาณ 2-5 มิลลิเมตร และยาวประมาณ 10-15 มิลลิเมตร จุดแผลนี้จะขยายทั่วบริเวณ  
ใบ ถ้าเกิดโรครุนแรงกล้าข้าวจะแห้งและยุบตายคล้ายถูกไฟไหม้

ระยะแตกกอจะพบแผลที่บริเวณใบ กายใบ ข้อต่อของใบ และข้อต่อลำต้น ขนาดแผลจะ  
ใหญ่ในระยะกล้า ลักษณะแผลบริเวณข้อต่อใบจะคล้ายมีสีน้ำตาลดำ และใบจะหลุดจากก้านใบ

ระยะคอรวง เมื่อเชื้อนี้เข้าทำลายในระยะที่ข้าวกำลังออกรวงจะทำให้เมล็ดข้าวลีบแห้ง  
หมก แต่ถ้า เป็นโรคคอรวงข้างแก่ใกล้จะเก็บเกี่ยวบริเวณคอรวงจะมีรอยแผลสีน้ำตาลทำให้เปราะ  
หักง่ายรวงข้างจะร่วงหล่นเสียหายมาก

การป้องกันกำจัด ไม่ควรนำข้าวที่เป็นโรคไปทำพันธุ์ต่อ เมื่อพบอาการของโรคนี้ให้ลด  
น้ำในนา และงดการไ้ปุ๋ยไนโตรเจนโดยเด็ดขาด หากเกิดการระบาดมากให้ฉีดพ่นด้วยสารเคมี คาซุมิน  
เบนเลท หรืออีโนซาน อย่างใดอย่างหนึ่งตามอัตราที่ระบุไว้ และในปีต่อไปก่อนปลูกให้ปลูกเมล็ดพันธุ์  
ข้าวด้วยสารเคมีกำจัดเชื้อรา เบนเลท-ที หรือคาซุมิน อย่างใดอย่างหนึ่งอัตราตามที่ระบุไว้ หากมีปัญ  
หาหรือต้องการรายละเอียดปรึกษาปรึกษากับ เกษตรตำบล และเกษตรอำเภอในท้องที่ก็ได้

รายการ เกษตรสำหรับวันนี้ขอลาไปก่อน พบกับรายการ เกษตรในครั้งต่อไป ซึ่งจะเสนอ  
ให้พื้นอง เกษตรกรให้ในวันจันทร์ วันพุธ และวันเสาร์ ตัวสัด.



รายการเกษตรภาควิชาชาวเขา เรื่อง โรคราแป้งในพืช  
 เรียบเรียงโดย มานะ กาตุจนาปรกรณ์ ผู้ประกาศภาควิชาเกษตร  
 ออกจากภาควิชาวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ. เชียงใหม่

สัตว์สีของ เกษตรกรที่รักทุกท่าน

โรคราแป้ง เป็นโรคที่ขึ้นปกคลุมอยู่ที่ตามบริเวณผิวพืช มีลักษณะคล้ายกับผงฝุ่นหรือผง  
 แป้งขึ้นปกคลุมอยู่ที่บริเวณที่เชื้อราเข้าเกาะกิน โรคราแป้งเกิดขึ้นได้กับพืชหลายชนิด เช่น พืชผัก ไม้  
 ทอก ไม้ประดับ ไม้ผล และพืชไร่ โดยเฉพาะไม้ผลที่ชาวสวนควรระวังอย่างมากก็คือ องุ่น ทุเรียน เงาะ  
 มะม่วง ลิ้นจี่ มะยม และมะละกอ

ส่วนของพืชที่จะถูกโรคราแป้งเข้าทำลาย คือ ส่วนของใบอ่อน ยอด ตา ช่อดอก ผลอ่อน  
 ซึ่งจะทำให้เกิดอาการใบบิด ใบม้วน ใบแห้ง ยอดอ่อนและแทรน ตาผล ช่อดอกแห้ง ผลอ่อนแห้ง หรือ  
 แผลตกสะเก็ดเป็นขีดลาก เชื้อราแป้งจะมีชีวิตอยู่ในเขตนกพืชที่เจริญเติบโตและมีชีวิตเท่านั้น มันจะไม่อา  
 คัยอยู่บนดินหรืออาศัยหากินตามเศษซากพืชต่าง ๆ ยกเว้นในช่วงที่จะผสมพันธุ์กัน โรคราแป้งที่เกิดขึ้น  
 พืชในเขตร้อนมีหลายชนิด เช่น โรคราแป้งของมะม่วง โดยเชื้อราจะเข้าทำลายในระยะที่มีช่อดอกและ  
 ผลอ่อน ทำให้ดอกแห้งและร่วง ส่วนผลอ่อนก็จะร่วงไปด้วย หรือผิวอาจจะเป็นขีดลาก ในการป้องกันควร  
 ฉีดพ่นยาในช่วงที่ดอกและช่อดอกกำลังติดผลอ่อน นอกจากนั้นพืชอื่นๆ ที่เป็นโรคราแป้งอยู่เฉพาะๆ ก็คือ พุทรา  
 และถั่วลิสงเตา ซึ่งเป็นปัญหามาอยู่เป็นประจำทุกปี เกษตรกรมักจะทำการป้องกันกำจัดโรค เมื่อได้เกิดโรค  
 ขึ้นแล้ว ซึ่งบางครั้งก็อาจจะเข้าเกินการ เพราะโรคระบาดรุนแรงมากเกินไป การป้องกันที่ดีนั้นเกษตรกร  
 ควรจะทำการป้องกันในแหล่งที่เคยเกิดโรคราแป้งขึ้นในปีก่อนๆ โดยการป้องกันกำจัดโรคพืชที่มีฤทธิ์ใน  
 การป้องกันกำจัดโรคราแป้งโดยตรง

สำหรับวิธีกำจัดโรคราแป้งนั้นได้มีการผลิตสารป้องกันกำจัดโรคพืชขึ้นหลายชนิดเพื่อรักษา  
 โรคราแป้ง แต่ก็ยังมีปัญหาหลายอย่างเช่น สารเคมีบางตัวใช้ได้ดีในการกำจัดโรคราแป้ง แต่มีข้อจำกัด  
 คือ เป็นพิษกับพืชบางชนิด บางครั้งก็มีการค้ำยาเกิดขึ้น โดยเฉพาะพวกยาคลอโรไมม เช่น โรคราแป้งในพืช  
 ตระกูลแตง ซึ่งป้องกันกำจัดโรคราแป้งได้มีผู้ใช้สารเคมีฉีดพ่นเพียงประการเดียว สำหรับสารเคมีที่นำ  
 มาใช้ฉีดพ่นก็คือ กำมะถัน ซึ่งเป็นสารเคมีที่นำมาใช้ป้องกันกำจัดโรคราแป้งกันตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึง  
 ปัจจุบัน แต่กำมะถันที่นำมาใช้นั้นจะอยู่ในรูปของผงละเอียดซึ่งมีความเป็นพิษต่อพืชสูง ถ้าใช้ฉีดพ่นในช่วง  
 ที่อากาศร้อนจะเกิดอาการไหม้ในส่วนของผู้ที่ยังอ่อนอยู่ได้ นอกจากนี้กำมะถันยังเป็นพิษต่อพืชตระกูลแตง  
 จึงไม่ควรนำมาใช้กับพืชตระกูลแตง เช่น แตงโม แตงกวา ขวบ หรือฟักทองโดยเด็ดขาด

เมื่อพืชเกิดโรคราแป้งขึ้นนอกจากจะทำให้ผลผลิตไม่มากนักแล้วยังทำให้ความเสียหายให้แก่  
 เกษตรกรได้ไม่น้อยเลยทีเดียว วิธีที่ดีที่สุดก็คือ ควรทำการป้องกันเสียแต่แรกดีกว่าไปทำการกำจัดในภายหลัง

รายการเกษตรภาคภาษาชาวเขา เรื่อง การจัดการดินในฤดูฝน  
ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ. เชียงใหม่  
วันที่

สวัสดิ์พี่น้อง เกษตรกรที่รักทุกท่าน

รายการเกษตรก็ได้กลับมาพร้อมกับนำเรื่องราวที่มีสาระประโยชน์ให้คุณพี่น้องเกษตรกร  
ครั้งอีกเช่นเคย ปัญหาที่พี่น้องเกษตรกรประสบในการเพาะปลูกพืช ผัก มีอยู่ตลอดเวลาไม่อย่างใด  
อย่างหนึ่ง ปัญหาการระบาดของเพลี้ยของหน้าคืนในฤดูฝนก็เป็นปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่ง ซึ่งมีผลกระทบต่  
พืช ผัก ชนิดต่างๆ ที่พี่น้องเกษตรกรปลูกไว้แล้วอย่างแน่นอน ดังนั้นการพบกับพี่น้องเกษตรกรในวันนี้ก็  
ขอแนะนำวิธีการจัดการดินในฤดูฝนเพื่อพี่น้อง เกษตรกรจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

การระมัดระวังน้ำฝนซึ่งจะเป็นเหตุให้หน้าดินถูกชะล้างพังทลายนั้นควร เตรียมดินและไถ  
พรวนให้ถูกวิธีจนสามารถช่วยป้องกันหน้าดินถูกชะล้างในฤดูฝนได้ พี่น้อง เกษตรกรไม่ควรไถพรวนดินที่  
ใช้ในการ เพาะปลูก เกินความจำเป็น เพราะจะทำให้ดินร่วนซุยและแตก เป็นเม็ด หรือก้อนเล็กๆ ง่ายต่อ  
การชะล้างพังทลายของหน้าดิน นอกจากนี้ถ้ามีความจำเป็นของไถพรวนควรไถพรวนขวางความลาดเท  
ของพื้นที่ เพื่อให้เกิดเป็นคันดินเล็กๆ ซึ่งจะช่วยชะลอการไหลบ่าของน้ำฝนที่จะกัดเซาะผิวดินออกไป โดย  
เฉพาะบริเวณพื้นที่เพาะปลูกที่เป็นเนินสูง หรือที่ลาดเชิงเขาจะต้องระวังเป็นพิเศษ ถ้าไม่เช่นนั้น  
แล้วหน้าดินจะถูกชะล้างพังทลายออกไปได้ง่ายทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว และ  
จะเป็นผลทำให้ผลผลิตพืช ผัก ที่ปลูกไม่ก็เท่าที่ควร และอีกประการหนึ่งไม่ควรที่จะใช้เครื่องมือหรือเครื่อง  
จักร เข้าไปไถพรวนในขณะที่ดินเปียกหรือแฉะ เพราะจะทำให้ดินแน่น โครงสร้างของดินถูกทำลาย หรือ  
เสื่อมลงเป็นเหตุให้ระบายน้ำและการถ่ายเทของอากาศในดินไม่ดีจะเป็นผลกระทบต่อการ เจริญเติบโต  
ของพืช ผัก ที่ปลูก

นอกจากพี่น้อง เกษตรกรจะต้องระวัง เรื่องการไถพรวนดังที่กล่าวมาแล้วพี่น้อง เกษตร  
กรควรปลูกพืชอย่างใดอย่างหนึ่งหรือวัสดุอะไรก็ได้คลุมดินไว้ในช่วงฤดูฝน โดยเฉพาะการปลูกพืชตระกูล  
ถั่วคลุมดินเพื่อป้องกันมิให้เม็ดฝนกระหน่ำหน้าดินให้แตกกระจาย แล้วถูกน้ำฝนพัดพาเอาหน้าดินสูญหาย  
ไปไกลโดยง่าย และพืชตระกูลถั่วที่ปลูกยังช่วยเพิ่มธาตุอาหารพืช ผัก ลงไปในดินอีกด้วย

เวลาของรายการ เกษตรสำหรับวันนี้ขอจบลงเพียงเท่านี้ พบกับรายการ เกษตรครั้งต่อไป  
ซึ่งตรงกับวัน ..... สวัสดิ์.

รายการของฝากจากผู้ประกาศชาวเขา เรื่อง วิธีปฏิบัติงานให้มีความสุข

โดย มานะ กาญจนปกรณ ผู้ประกาศภาษากะเหรี่ยง

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ. เชียงใหม่

วันที่

สวัสดิ์ที่น้องที่รัก

พบกันในรายการของฝากจากผู้ประกาศชาวเขาดีก เช่นเคย พี่น้องที่กำลังฟังรายการอยู่ขณะนี้แต่ละคนก็ประกอบอาชีพแตกต่างกันไป เช่นอาชีพทำไร่ทำสวน เป็นครูเป็นหมอ หรืออื่น ๆ บางคนกำลังเรียนหนังสืออยู่ บางก็เกิดคำถามเบื่อน่าย เมื่อเกิดความเบื่อน่ายแล้วถ้าพี่น้องไม่ค้นหาจุดยืนหรือหาวิธีปฏิบัติงานให้มีความสุขได้ ก็คงต้องเบื่อน่ายตลอดไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

การปฏิบัติงานให้มีความสุขมีหลายวิธี วิธีที่จะแนะนำต่อไปนี้เป็นวิธีที่พี่น้องควรรีคิดและปฏิบัติเป็นอย่าอื่น ๆ คือ

- ควรจะต้องมีความพอใจกับชนิดของงานนั้น ๆ สิ่งที่อยู่เราอาจจะไม่มีความชอบหรือถนัดงานนั้น ๆ มาก่อน แต่เมื่อเรามีตำแหน่งและหน้าที่งานนั้น ๆ แล้ว เราต้องสร้างความชื่นชอบ มองถึงจุดเด่นของงาน และควรสร้างความภาคภูมิใจกับงานของตน

- เตรียมตัวให้พร้อมที่จะรับงาน ใ้แก่การตื่นนอนแต่เช้า และทำจิตใจให้สดชื่นเบิกบาน ถ้าสังเกตว่าเรานอนตึกและตื่นนอนแล้วยังมีอาการง่วงนอนอยู่ ก็พยายามเข้านอนให้เร็วขึ้น กะประมาณเวลานอนให้เพียงพอ ทำจิตใจให้สบายก่อนเข้านอน ตัดความวิตกกังวลหรือความวิตกกังวลให้สิ้นไป

- เตรียมสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงสามารถรับงานได้ทั้งวันโดยไม่เหนื่อยเพลีย คนที่ทำงานนั่งกับที่โดยใช้แต่หัวคิดให้มือเขียนทุกวัน ๆ จะต้องออกกำลังกายหรือทำกายบริหารแต่เช้าอย่างสม่ำเสมอ

- ทำงานให้เต็มกำลังความสามารถ แต่อ้าเอาจริงเอาจังกับงานมากจนเกินไปให้ถือว่าบกพร่องหรือความล้มเหลวของงานเป็นบทเริ่มต้นของงาน และควรถือว่าทุกคนย่อมมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ อ้าโทษคนอื่นหรือลงโทษตัวเอง

- ให้คิดเสียว่า การทำงานย่อมต้องมีการกระทบกระทั่งกันเป็นของธรรมดา เช่นเดียวกับสันกับหิน สิ่งใดพอที่จะให้ออกก็กันใดก็ควรจะทำ ไม่ควรเก็บความเคียดแค้นไว้ในใจ เมื่อยุติได้แล้วก็ไม่ควรใส่ใจอีก เพราะนั่นไม่ใช่งานที่เราต้องทำ

- ให้เอาใจใส่เข้ามาใส่ใจเรา อ้าถึงตัวเองเป็นใหญ่ คือการไม่ให้อ้าบางที่ไม่ถูกต้องต่อผู้ใดบังคับบัญชา และไม่ใช้อารมณ์ต่อผู้ปฏิบัติงานอื่น ๆ

- ถ้าเกิดความเครียดขึ้นขณะปฏิบัติงานควรจะหยุดปฏิบัติงานชั่วคราว ทำจิตใจให้สบาย หยุดความคิดยุ่งเหยิงสับสนเหล่านั้นให้ได้ เมื่อสดชื่นขึ้นจึงทำงานต่อ

- เมื่อเลิกงานแล้ว ก็ควรจะทิ้งงานไว้ที่ทำงาน เมื่อกลับบ้านไม่ควรจะแบกงานเข้ามาในสมองอีก หรือเมื่อไปทำางานก็ควรจะทิ้งเรื่องต่าง ๆ ไว้ที่บ้านเสียจะได้ทำงานด้วยความปลอดโปร่งใจ

นี่ก็เป็นข้อเสนอแนะวิธีปฏิบัติงานให้มีความสุขของรายการของฝากจากผู้ประกาศชาวเขาในวันนี้ หากที่



ภาคเช้า

ปรับปรุงหลักสูตรพระราชบัญญัติอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

นายวิชัย ตันศิริ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวภายหลังที่ได้หารือกับนายจรูญ ชูลาภ ธิบดีกรมอาชีวศึกษาว่า กรมอาชีวศึกษาได้เสนอขอปรับปรุงหลักสูตรพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาสนองความต้องการของกำลังคนที่มีความก้าวหน้า ด้านวิชาชีพระดับ ปวช. และ ปวส. ให้เป็นไปตามกลไกตลาด ทั้งนี้การปรับหลักสูตรจะได้มีการเปิดโอกาสให้คนระดับกลางระดับ ปวช. สามารถศึกษาต่อได้ระดับปริญญาตรีมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกที่จะศึกษาสายใดต่อไป ทั้งนี้เห็นว่าการขอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติอาชีวศึกษาให้สถานศึกษาอาชีวทั่วประเทศ เป็นสถานศึกษาอาชีพเฉพาะทางที่สนองความต้องการของท้องถิ่นจะได้ขออนุมัติคณะกรรมการบริหาร สำนักงานปฏิรูปการศึกษาที่มีนายวิจิตร ศรีสอ้าน เป็นประธานในการจัดแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ต่อไป.

การเพิ่มขนาดอวัยวะด้วยสารจำพวกน้ำมันเป็นอันตรายอย่างยิ่ง

นายแพทย์ ศิริวัฒน์ ทัพย์ธราดล รองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา เตือนการฉีดสารจำพวกน้ำมันเข้าไปในอวัยวะเพศชาย เพื่อให้มีขนาดใหญ่ มีความเสี่ยงและเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะผลข้างเคียงที่ตามมาคือ ร่างกาย จะสร้างเนื้อเยื่อพังพืดขึ้นมาโดยรอบ ทำให้เกิดการบวมหรือแข็งเป็นตุ่มโต เกิดการคั่งของน้ำเหลืองและเลือด เกิดผลข้างเคียงถึงขั้นเสียชีวิต หรืออาจสูญเสียการทำงานและการตอบสนองของอวัยวะเพศจนไม่สามารถใช้การได้ นอกจากนี้ การแก้ไขโดยนำน้ำมัน หรือสารใดๆ ออกจากร่างกายทำได้ยาก และเสี่ยงต่อความพิการของอวัยวะส่วนนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอวัยวะเพศชายที่ไวต่อการตอบสนองและมีความซับซ้อนของเส้นประสาท กล้ามเนื้อ และหลอดเลือด อย่างไรก็ตาม การฉีดสารใดๆ เข้าสู่ร่างกายจะต้องทำโดยผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านแพทย์ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเท่านั้น.

ผู้ว่าการ จังหวัด โอ๊กินาวาขอ ญี่ปุ่นเรียกร้องให้จีน เข้าร่วมในการประชุมของกลุ่มจี 8

นายเคอิชิ อินามิเน ผู้ว่าการ เกาะ โอ๊กินาวาของญี่ปุ่นกล่าวว่า เขาคงขอให้ญี่ปุ่นจ่ายเงิน เข้าร่วมการประชุมของกลุ่มผู้นำประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 7 ประเทศและรัสเซียหรือ จี 8 ที่จะจัดขึ้นที่เกาะ โอ๊กินาวาในเดือนกรกฎาคมนี้ ในฐานะผู้สังเกตการณ์หรือในฐานะโคกโคทที่มีลักษณะคล้ายกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการ เข้าร่วมประชุมของจีนจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดในเอเชียตะวันออก แนวคิดนี้มีลักษณะคล้ายกันกับ ข้อเสนอแนะของนายเกอร์ ฮาร์ด ชไตเคอร์ นายกรัฐมนตรีเยอรมันซึ่ง เป็นประธานในที่ประชุมกลุ่มประเทศจี 8 เมื่อเดือนพฤศจิกายนที่แล้วที่ต้องการให้จีน เข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ด้วย อย่างไรก็ตามขณะนี้โฆษกของผู้นำญี่ปุ่นกล่าวว่ายังไม่มีการตอบสนองอย่างเป็นทางการต่อคำเชิญจากจีน และญี่ปุ่นก็ยังไม่ได้ตัดสินใจเรื่องการ เข้าร่วมประชุมของจีน

ภาคคำ

อียูทุ่มเงินช่วยเอเชีย

คณะกรรมการยุโรปหรืออียู องค์การบริหารของสหภาพยุโรปหรืออียู แถลงว่า อียูจะบริจาคเงินที่กว่า 146 ล้านบาท เพื่อช่วยส่งเสริมมาตรการป้องกันภัยพิบัติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โครงการนี้มีเป้าหมายปกป้องประชาชนในเขตที่เสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติมากที่สุดตามกฎหมาย ซึ่งอาจเผชิญภัยพิบัติต่างๆ จากน้ำท่วมและภัยแล้ง เนื่องจากผลกระทบจากปรากฏการณ์เอล นินโญ พายุเฮอริเคน และแผ่นดินไหว เงินก้อนดังกล่าวจะนำไปช่วยโครงการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติในเอเชีย ซึ่ง 13 โครงการอยู่ในลาว กัมพูชา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และไทย

ขอเชิญนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ร่วมแต่งกลอนประกวดเพื่ออนุรักษ์ช้างไทย และชิงทุนการศึกษา 200,000 บาท

ปัจจุบันช้างป่าของไทยลดจำนวนลงอย่างมากขึ้นเนื่องมาจากการล่าช้างเองและป่าไม้เป็นที่อาศัยของช้างลดจำนวนลง กองทุนสัตว์ป่าโลก สำนักงานประเทศไทย จึงได้จัดโครงการ ระวังอนุรักษ์ ช้างไทย ไม่ซื้อ ไม่ขาย ผลิตภัณฑ์งาช้าง เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวยุติการบริโภคงาช้าง และกิจกรรมหนึ่งของโครงการคือ การจัดประกวดหรือชิงรางวัลชิงทุนการศึกษาและรางวัลเงินสด 200,000 บาท พร้อมโล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โล่จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หัวข้อของการประกวดคือ ช้างคู่ป่า งามคู่ช้าง นักเรียนนักศึกษาและประชาชนที่สนใจ สามารถส่งผลงานหรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ สำนักงานกองทุนสัตว์ป่าโลก สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ตู้ ป.ณ. 4 คลองหลวง ปทุมธานี 12120 โทรศัพท์หมายเลข 624-6169.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



“อย่าท้อหรือในสิ่งใด ๆ เลย แต่จงทูลเรื่องความปรารถนาของท่านทุกอย่าง  
ต่อพระเจ้าด้วยการอธิฐาน กับการขอบพระคุณ แล้วสันติสุขแห่งพระเจ้า  
ซึ่งเกินความเข้าใจ จะคุ้มครองจิตใจและความคิดของท่านไว้ในพระเยซูคริสต์”

ฉันทิ 5 ม.๑. 43.

ฟิลิปปี 4:6-7

กราบทูล... กราบขอขมา

กราบทูลพี่สาวศรีที่เคารพของน้อง

ดิฉันขอกราบขอขมา มาทัก เพราะผมมีเรื่อง อมากรมกมล  
น้องบอกให้จดหมายว่าผมสมทบอ. ดิฉันบอกมาว่าพี่น้องของอ.  
อยู่กับแม่พี่วัน ต.ท่าก้อ อ.กำแพงเพชร จ. สิงห์บุรี.  
ชื่อคุณแม่ ทวี เรไร เรไรน้อง นอกแม่ตั้งชื่อว่าน้องอ.  
ที่แม่มาให้สมทบอ. จิตพอกพริ้ม ก่อทำ หอมข. ของพี่วัน.  
ที่มีอยู่เอาจให้สมทบอ. สมอจากจก. ก. มา ก.  
จาก ลูกชาย. อ. ท. อ. เรไร ก. พี่น้อง พี่วัน.  
ได้มีพี่ชาย. กราบ นอกแม่ของสมทบอ. <sup>จากชื่อสมทบอ.</sup>  
ชื่อพี่สาวศรี นอก ทั้งพระ แคร็กดวงจันทร์ ด. อ. เจริญพร. ด. ม.  
อ. ช. ส.

ดิฉันเคารพของน้อง

อ. ท. อ. เรไร

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Date. 31.1.2000....

เรื่องที่ได้รับแจ้งข้อหา

กราบนำที่นับถือพี่สมศรีตำรวจสาย

100... พี่สมศรีได้รับหมายจับ ตำ. 15011 นล ได้แจ้งขอหมาย

จับพี่สมศรีกับสมหมายให้พี่สมศรีช่วยบอกถึงทางบ้าน

พรรคกับลูกคือพรรคสมศรี นล 15011 นล 15011 นล 15011

คนโตชื่อ นล 15011 นล 15011 นล 15011 นล 15011

นล 15011 นล 15011 นล 15011 นล 15011

พี่สมศรีช่วยบอกด้วยว่า ถ้าพี่ได้หมาย ตำ. 15011 นล

แล้วให้ทางบ้านพรรคกับลูกพรรค

รับทราบแล้วไปติดต่อแล้วให้พรรคกับ

นล 15011 นล 15011 พี่สมศรีได้รับหมายจับว่า นล

นล 15011 นล 15011 นล 15011 นล 15011

ถ้าได้หมายพี่สมศรีบอกแล้วให้ทางบ้านพี่

15011 นล ที่ 15011 นล 15011 ( นล )

( ขอรับทราบแล้ว )

พี่สมศรีได้รับหมายจับ 15011 นล 15011

สุดท้ายนี้ ขอให้พี่สมศรี มีสุขภาพแข็งแรง

สมหมาย 15011 นล พี่สมศรี นล

จาก... ตำ. 15011 นล

10/1/49 10/1/49

Handwritten notes in Thai script, including the word 'การ' (kaan) and other characters.

*\* 1. kha' ca' kha' ch' 2. na' i' d' i' n' o' k' 3. fa' g' e' k' k' a*

Handwritten notes in Thai script, including the word 'การ' (kaan) and other characters.

Handwritten notes in Thai script, including the word 'การ' (kaan) and other characters.

*\* 1. tai' a' k' du' 2. ca' i' d' k' u' i' t' h' e*

Handwritten notes in Thai script, including the word 'การ' (kaan) and other characters.

Handwritten notes in Thai script, including the word 'การ' (kaan) and other characters.

Handwritten notes in Thai script, including the word 'การ' (kaan) and other characters.

9 10/1/49 10/1/49

gi do h, na ta'ra ri lau si ra eh,

1. ~~le ni gan na' y' o di~~

2. ~~h' lo ta' de ni gan~~

3. ~~le ni gan lau gan da vai~~

4. ~~ta' mo kei sa hi co lio~~

5. ~~sa na pga ba~~

6. ~~ta' o mo~~

7. ~~mu nai pga~~

8. ~~lai nai da hha' da' ai sa ho~~

9. ~~mo a ta' ai~~

10. ~~lai ti ga~~

<p>11. <del>ho' ho' da' lai hta'</del></p> <p>12. <del>ho' ho' da' lau hta'</del></p> <p>13. <del>ho' ho'</del></p>
---

gi do h, na da vai mu ki nan le da da hta'

fa' luu le pga Ci hne  
fa' a' gan



2/1/2000

สวัสดีปีใหม่: ปีใหม่หรือหน้า: ก็เป็นเดือนหน้า: ผู้ดูแลฝ่ายต่างๆ

อันเนื่องไป: ของคุณ: ขอบพระคุณ: มีผลต่อปีหน้า:

ขอตั้งมั่นกับคุณ: ดำเนินการ: ขอขอบคุณ: อีกครั้ง

ขอตั้งมั่นกับคุณ: ดำเนินการ: ขอขอบคุณ: อีกครั้ง

ด้วยดี: ขอตั้งมั่นกับคุณ: ดำเนินการ: ขอขอบคุณ: อีกครั้ง

(เป็นได้: ขอตั้งมั่นกับคุณ: ดำเนินการ: ขอขอบคุณ: อีกครั้ง)

ขอตั้งมั่นกับคุณ: ดำเนินการ: ขอขอบคุณ: อีกครั้ง

ขอตั้งมั่นกับคุณ: ดำเนินการ: ขอขอบคุณ: อีกครั้ง

จาก: ขอตั้งมั่นกับคุณ: ดำเนินการ: ขอขอบคุณ: อีกครั้ง

ขอตั้งมั่นกับคุณ: ดำเนินการ: ขอขอบคุณ: อีกครั้ง

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



สถานีวิทยุทธการเสียดียงแห่งประเทศไทย  
จังหวัดเชียงใหม่ 128  
วันที่ ๒๙/๔/๕๕  
วันที่ ๘ / พ.ย. / ๕๕  
เวลา



ที่ ชม ๐๐๒๙.๑๑/๒๙๕๑

ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่  
บริเวณศูนย์ราชการจังหวัดเชียงใหม่  
ถนนโชคณา อำเภอเมืองเชียงใหม่  
จังหวัดเชียงใหม่ 50300

๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอลาขออนุญาตเพราะเหตุประสาสมัครภาคภาษาชาวเขา

เรียน ผู้อำนวยการสถานีวิทยุทธการเสียดียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเชียงใหม่

✓ กำนันพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับ บริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด  
รายการทำพิธีรับ สถานีโทรทัศน์ช่อง ๗ จะดำเนินการจัดการแข่งขัน รด ๔ สดุดี ของชาวเขาเผ่าต่างๆ  
โดยไม่จำกัดเพศ - อายุ ที่บ้านนาตาก ก.โป่งแยง อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ ในวันที่ ๒๕ พ.ย.  
๒๕๕๒ เวลา ๐๙.๐๐ น. ผู้ใกล้ชิดติดตามสอบถามเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่  
โทร. ๒๑๔๐๓๘, ๒๒๑๕๗๐. โดยมีรางวัล ดังนี้

- รางวัลที่ ๑ เงินสด ๑๐,๐๐๐ บาท ✓
- รางวัลที่ ๒ เงินสด ๗,๐๐๐ บาท ✓
- รางวัลที่ ๓ เงินสด ๕,๐๐๐ บาท ✓
- รางวัลอื่น ๆ อีกมากมาย

จึงเรียนมาเพื่อขอลาขออนุญาตเพราะเหตุจากท่านหวังว่าคงได้รับความร่วมมืออย่างดี เช่นเคย  
และขอขอบคุณ ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สถาบันวิทยุยุทธการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายสุเทพ ชนาวิรัตน์  
เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสัมพันธ์ ๗ ปฏิบัติราชการแทน  
ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา  
จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์ฯ จ. เชียงใหม่  
ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

๑-๑๑-๕๕

### ประวัติผู้เขียน

นางศาลินา นิ่มตระกูล เกิดเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2514 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต (สังคมวิทยา - มานุษยวิทยา) จากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปีการศึกษา 2538 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาโทเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน ปีการศึกษา 2542 ปัจจุบันเป็นพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย